WÓJT GMINY JAŚWIŁY

Załącznik 1
do uchwały Nr XXIV/161/17
Rady Gminy Jaświły
z dnia 27 lipca 2017 r.

Załącznik 1
do uchwały Nr XVII/113/20
Rady Gminy Jaświły
z dnia 18 grudnia 2020 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JAŚWIŁY

JAŚWIŁY 2017, 2020

Opracowanie zostało wykonane na zlecenie Wójta gminy Jaświły przez zespół w składzie:

	Nazwisko i imię	Udział w opracowaniu
1.	mgr Tadeusz Januszewski	główny projektant
2.	mgr inż. arch. Paweł Babul	urbanistyka, zagadnienia. przestrzenne, oprac. graficzne
4.	mgr inż. Jan Kruszewski	komunikacja
5.	mgr inż. Czesława Kruszewska	zaopatrzenie w wodę, usuwanie nieczystości
6.	inż. Elżbieta Kępska	elektroenergetyka, gosp. cieplna, gaz, telekomunikacja
7.	mgr Piotr Tomasz Piotrowski	zagadnienia ochrony środowiska, prognoza oddziaływania na środowisko
8.	mgr Katarzyna Rybakowicz	zagadnienia społeczno-ekonomiczne i programowe
9.	mgr Paweł Januszewski	opracowanie techniczne

Zmiana studium w roku 2020 zostało wykonana na zlecenie gminy Jaświły przez zespół w składzie:

	Nazwisko i imię	***Udział w opracowaniu***
1.	***mgr Tadeusz Januszewski***	***główny projektant***
2.	***mgr inż. arch. Paweł Babul***	***urbanistyka, zagadnienia. przestrzenne, oprac. graficzne***
3.	***mgr Piotr Tomasz Piotrowski***	***zagadnienia ochrony środowiska, prognoza oddziaływania na środowisko***
4.	***mgr Paweł Januszewski***	***opracowanie techniczne***

SPIS TREŚCI

L.p.	Treść	Strona
	WSTĘP	8
1.	Podstawa prawna opracowania …….	8
2.	Przedmiot Studium ……	8
3.	Części składowe Studium……	10
	CZĘŚĆ I **UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JAŚWIŁY**	11
1.	**Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Jaświły……..**	**12**
2.	**Uwarunkowania i wytyczne z planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego……**	**13**
3.	**Uwarunkowania i wytyczne wynikające z gminnych dokumentów strategicznych i programowych oraz wniosków..……**	**16**
4.	**Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych, wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego oraz zagrożeń środowiskowych**…..	**21**
4.1.	Położenie fizyczno-geograficzne gminy oraz stan i struktura użytkowania gruntów ……..……	21
4.1.1.	Podstawowe informacje o gminie…….……	21
4.1.2.	Rzeźba terenu…….…….	23
4.1.3.	Budowa geologiczna……..…..……	23
4.1.4.	Złoża surowców…….……..……	27
4.1.5.	Wody powierzchniowe……	28
4.1.6.	Wody podziemne……	32
4.1.7..	Gleby – element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej……	35
4.1.8.	Waloryzacja użytkowo – rolnicza gleb…….…….	36
4.1.9	Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy……	

		39
4.1.10.	Klimat…….….	44
4.2.	Powiązania przyrodnicze oraz prawna ochrona przyrody……	46
4.3..	Jakość środowiska oraz jego zagrożenia orz identyfikacja źródeł tych zagrożeń…….…	49
4.3.1..	Degradacja powierzchni ziemi……	49
4.3.2.	Zanieczyszczenie gleb ……..……..	50
4.3.3.	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych….……	51
4.3.4.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego…….	54
4.3.5..	Przekształcenie szaty roślinnej……	55
4.3.6.	Przekształcenie świata zwierzęcego……...……	55
4.3.7.	Emisja hałasu……...…….	56
4.3.8.	Emisja pól elektromagnetycznych……..…….	56
4.3.9..	Ochrona środowiska przed poważnymi awariami……..…..……	57
4.3.10	Główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy……..	57
5.	**Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony**…..…….	**58**
6.	**Stan krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej**……..…	**59**
6.1.	Stan krajobrazu kulturowego……...……	59
6.2.	Stan środowiska kulturowego…….	60
6.2.1.	Uwarunkowania historyczne rozwoju osadnictwa i środowiska kulturowego…….	60
6.2.2.	Prawna ochrona obiektów i obszarów zabytkowych……...	61
7.	**Sfera społeczna – warunki i jakość życia mieszkańców**….……	**79**
7.1.	Ludność i jej rozmieszczenie……	79
7.2.	Mieszkalnictwo…….……...……	84

7.3.	Wyposażenie w usługi…….……..……..	86
7.4.	Analiza możliwości finansowych gminy (stan budżetu gminy)……..	88
8.	**Stan rozwoju gospodarczego gminy**……...……..	**93**
8.1.	Ogólna charakterystyka gospodarki w gminie…….……	93
8.2.	Struktura własności i wielkości gospodarstw rolnych……	94
8.3.	Rozmiary i struktura produkcji rolnej…….	95
8.4.	Mechanizacja i chemizacja rolnictwa……..……	96
8.5.	Urządzenia obsługi rolnictwa…….	97
8.6.	Stan gospodarki leśnej…….……	97
8.7.	Stan rozwoju usług i przemysłu……..	99
9.	**Stan systemu komunikacji**……..……..	**103**
9.1.	Sieć drogowa……..……	103
9.2.	Ruch drogowy…….	116
9.3.	Komunikacja autobusowa……	116
9.4.	Stacje paliw…….	116
9.5.	Drogi rowerowe……..	116
9.6.	Ogólne wnioski wynikające z uwarunkowań systemu komunikacji……	117
10.	**Stan infrastruktury technicznej**……	**117**
10.1.	System zaopatrzenia w wodę…….....	117
10.1.1	Struktura systemu zaopatrzenia w wodę……..	117
10.1.2	Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę ……	118
10.1.3	Charakterystyka ujęć wody i stacji wodociągowych wodociągów komunalnych……	119
10.1.4	Ocena wykorzystania komunalnych ujęć wody…….…….	122
10.1.5.	Wnioski dotyczące funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę……	123
10.2.	System odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych……..….	123
10.2.1	Struktura systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych……..…..	123

10.2.2.	Scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej…….….	123
10.2.3	Wody opadowe……..…..	126
10.2.4	Wnioski dotyczące odprowadzania i oczyszczania ścieków…….…..	127
10.3.	System gospodarki odpadami…….….	127
10.3.1	Gospodarka odpadami…….…..…	127
10.3.2	System gromadzenia i wywozu odpadów……	128
10.3.3	Odpady zawierające azbest……..	128
10.3.4	Wnioski dotyczące gospodarki odpadami……	128
10.4.	Elektroenergetyka……..……..	129
10.5.	Gazownictwo……	130
10.6.	Ciepłownictwo……..…	130
10.7.	Odnawialne źródła energii……...……	131
10.8.	Telekomunikacja…….…….……	131
10.9.	Radiokomunikacja i teletransmisja…….…….	131
11.	**Potrzeby i możliwości rozwoju gminy**…….……	**131**
11.1.	Problemy i bariery rozwoju gminy…….…….	131
11.2.	Szanse i możliwości rozwoju gminy……	132
12.	**Zadania służące realizacji celów publicznych**……..…	**133**
12.1.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych……...…	133
12.2.	Zadania służące realizacji lokalnych celów publicznych……	133
13.	**Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły sporządzonym w 2017 r.……..…….**	**134**
13[1]	***Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły sporządzonej w 2020***	***137***
	CZĘŚĆ II KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JAŚWIŁY	**140**
1.	**Polityka przestrzenna gminy**……	**141**
1.1.	Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na terenie gminy Jaświły	141
1.2.	Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy…….……..	142
1.3.	Kierunki rozwoju funkcji gminy oraz jednostek osadniczych……	143
1.4.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego…….	144
1.4.1.	Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym……...…	145
1.4.2.	Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o	

[1] ***Uchwała Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły***

	znaczeniu ponadlokalnym –zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa……	146
1.5.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów w tym wynikające z audytu krajobrazowego…….	146
1.5.1.	Obszary struktur przestrzennych……..	146
1.6.	Kierunki przeznaczenia terenów oraz wskaźniki i zasady dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy…….…… ….	151
1.6.1.	Kierunki przeznaczenia terenów oraz wskaźniki zagospodarowania	151
1.6.2.	Tereny zabudowane……	155
1.6.3.	Polityka gminy wobec istniejących zasobów budowlanych……	155
1.6.4.	Zasady zabudowy i zagospodarowania……	156
1.6.5.	Tereny wyłączone spod zabudowy…….	160
1.7.	Obszary, dla których przewiduje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego……..…	160
1.7.1.	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie planów…….…	160
1.7.2.	Obszary przewidziane przez gminę do opracowania planów miejscowych…….……..	162
1.8.	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami odrębnymi……..……	165
1.9.	Obszary zdegradowane……	166
1.10.	Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych…….…	166
2.	**Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja celów rozwoju przestrzennego i polityki przestrzennej gminy…….…….**	**166**
2.1.	Kierunki i zasady ochrony środowiska, jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego……..…	166
2.1.1.	Sieć dolin rzecznych…….....	166
2.1.2.	Lasy…….…	167
2.1.3.	Zieleń urządzona…….....	167
2.1.4.	Obszary i obiekty prawnie chronione – szczególne formy ochrony przyrody…….…….	168
2.1.5.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych…….……..	168
2.1.6.	Kierunek sanitarnej ochrony powietrza atmosferycznego……..	169
2.1.7.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony ludzi przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizujacego……	170
2.1.8.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi…….	171
2.1.9.	Zasady ochrony krajobrazu kulturowego…….	171
2.1.10	Obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej……	171
2.1.11	Zasady tworzenia nowych wartości kulturowych……	174
2.2.	Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej…….	174
2.2.1.	Prognoza demograficzna……..	175

2.2.2.	Mieszkalnictwo……	178
2.2.3.	Infrastruktura społeczna…….…….……	180
2.3.	Kierunki i zasady rozwoju gospodarczego……..……	184
2.3.1.	Kierunki rozwoju przemysłu i rzemiosła, obszary pod zabudowę przemysłowo – rzemieślniczą…….…….	184
2.3.2.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej……	189
2.3.3.	Kierunki zagospodarowania obszarów wypoczynkowych i turystyki…	194
2.4.	Kierunki i zasady rozwoju systemu komunikacji……..…….	194
2.4.1.	Sieć drogowa……	194
2.4.2.	Techniczne zaplecze motoryzacji……	197
2.4.3.	Komunikacja autobusowa……	197
2.4.4.	Drogi rowerowe……..……..……	197
2.5.	Kierunki i zasady rozwoju systemów infrastruktury technicznej……	197
2.5.1.	Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę…….……	197
2.5.2.	Kierunki rozwoju systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych…….……	198
2.5.3.	Kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami……..……	200
2.5.4.	Elektroenergetyka……	201
2.5.5.	Gazownictwo……	201
2.5.6.	Ciepłownictwo…….…	201
2.5.7.	Telekomunikacja……..	202
3.	**Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa**……..…	**202**
3.1.	Obrona cywilna……...…….	202
3.2.	Ochrona przeciwpożarowa……...	203
	Załącznik Nr 4 z 2017 r.…….…….....	204
	Materiały źródłowe	205
	Załącznik Nr 4 z 2020 r.....	206
	Załacznik Nr 5.....	207

WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania.

Podstawami prawnymi opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły" są:

a) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073)
b) uchwała Nr XIII/88/16 Rady Gminy Jaświły z dnia 13 maja 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły,

2. Przedmiot studium

Studium uwzględnia następujące zagadnienia zawarte w art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073):

1. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy przedstawione na rysunku w skali 1: 10 000 oraz zawarte w poszczególnych punktach części tekstowej, wynikające z:
   1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu (pkt 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10),
   2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony (pkt 5),
   3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (pkt 4),
   4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (pkt 6.2),
   5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia (pkt 7),
   6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia (pkt 4),
   7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:
      a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne (pkt 7, 8 ,11),
      b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach obszarów funkcjonalnych (pkt 2.2.1. w kierunkach),
      c) możliwości finansowania przez gminę sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy (pkt 7.4.),
      d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (pkt 13),
   8) stanu prawnego gruntów (pkt 8),
   9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (pkt 4.2),
   10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych (pkt 4),
   11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla (pkt 4),
   12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych (pkt 4.),
   13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami (pkt 9, 10),
   14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych (pkt 12),

15) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej (pkt 4).

2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione na rysunku w skali 1: 10 000 oraz zawarte w poszczególnych punktach części tekstowej, tj.:
   1) uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o których mowa w ust 1 pkt 7 lit d:
      a) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego (pkt 1.5.),
      b) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy (pkt 1.6.),
   2) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk (pkt 2.1.),
   3) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (pkt 2.1.9.),
   4) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (pkt 2.4., 2.5.),
   5) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym (pkt 1.3.),
   6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 (rządowych) (pkt 1.4.),
   7) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej j (pkt 1.7.1.),
   8) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (pkt 1.7.2.),
   9) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej (pkt 2.3.2.),
   10) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych (pkt 2.1.1 oraz pkt 4.1.5. Uwarunkowań),
   11) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny (pkt 4.1.3. Uwarunkowań);
   12) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120) - (problem nie dotyczy gminy – pkt 1.8.),
   13) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji (pkt 1.6.),
   14) obszary zdegradowane (pkt 1.9.),
   15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych (problem nie dotyczy gminy – pkt 1.10.),
   16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie (pkt 1.5.)
   17) analiza możliwości wyznaczenia obszarów, na których mogą być rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu (pkt 1.6.4. i 1.7.2.)
   18) analiza możliwości wyznaczenia na terenie gminy obszarów, na których mogą być lokalizowane obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 (pkt 1.6.4.)

3. Części składowe Studium.

Na studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły składają się:

a) tekst studium – stanowiący załącznik Nr 1 do uchwały Rady Gminy w sprawie uchwalenia studium
b) rysunek uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły w skali 1:10000 – stanowiący załącznik Nr 2 do uchwały Rady Gminy w sprawie uchwalenia studium,
c) rysunek kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły w skali 1:10000 stanowiący załącznik Nr 3 do uchwały Rady Gminy w sprawie uchwalenia studium,
d) rozstrzygniecie Wójta Gminy Jaświły w sprawie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w czasie wyłożenia projektu studium do publicznego wglądu – stanowiący załącznik Nr 4 do uchwały Rady Gminy w sprawie uchwalenia studium.
e) uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń projektu „Studium"– stanowiący załącznik Nr 5 do uchwały Rady Gminy w sprawie uchwalenia studium.
f) dokumentacja prac planistycznych.

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOPSODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JAŚWIŁY

1. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Jaświły

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju przestrzennego gminy wynikające ze stanu istniejącego zostały zdiagnozowane i ocenione z podziałem na następujące grupy zagadnień:

a) związki z otoczeniem wynikające z położenia geograficznego i administracyjnego obszaru gminy, w tym z położenia wobec zewnętrznych ośrodków obsługi lokalnej i ponadlokalnej,
b) powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne,
c) powiązania ekologiczne.

Położenie gminy i ukształtowane powiązania przestrzenne i komunikacyjne wskazują na silne związki z miastem Mońki, jako ośrodkiem obsługi powiatowej.

Obszar powiatu monieckiego położony jest w obszarze funkcjonalnym „Centralnym", wydzielonym z uwagi na specyficzne związki między elementami zagospodarowania przestrzennego, dominującymi funkcjami oraz predyspozycjami do rozwoju funkcji gospodarczych. W obszarze tym rolnictwo w tym obszarze posiada średnie warunki przyrodnicze i ekonomiczne do dalszego rozwoju rolnictwa, zwłaszcza w zakresie hodowli bydła mlecznego. Funkcjami uzupełniającymi dla obszar „Centralnego" są: przemysł, turystka bazujące na ekologicznych zasobach obszaru –głównie rzeka Biebrza

Przez gminę Jaświły przechodzi korytarz ekologiczny Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Zachodni będący częścią Północnego korytarza ekologicznego, łączącego Puszczę Augustowską na północnym wschodzie Polski (granica z Litwą) z Cedyńskim Parkiem Krajobrazowym na północnym zachodzie (granica z Niemcami).

W dawnych wiekach powiązania z regionem tworzył głównie trakt handlowy z Warszawy do Mężenina i dalej na Litwę (na śladzie obecnej drogi wojewódzkiej Nr 670), natomiast pozostałe pobliskie trakty miały dla obszaru gminy mniejsze znaczenie.

Obecnie, osią powiązań zewnętrznych jest droga wojewódzka Nr 670, zapewniająca dostęp do ruchu tranzytowego Europa Zachodnia – Warszawa - Białystok i dalej do przejść granicznych w kierunki Litwy, Białorusi i Rosji. Dla połączeń regionalnych znaczenie ma układ dróg powiatowych, zapewniający dojazd do Moniek.

Dojazdy do pracy poza obszar gminy oraz dojazdy do szkół koncentrują się na kierunku do pobliskich miast: Mońki i Goniądz. Rozwinięta obecnie sieć dróg powiatowych oraz gminnych, asfaltowych zapewnia dogodny dojazd do sąsiednich gmin - najlepszy do miejscowości położonych w gminie Mońki Goniądz.

W zakresie powiązań ekologicznych najistotniejsze są związki obszaru gminy z doliną rzeki Biebrzy (wraz z towarzyszącymi użytkami zielonymi i zadrzewieniami) oraz niewielkie lasy.

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju przestrzennego gminy wynikające ze spodziewanych ponadregionalnych i regionalnych bodźców i przesłanek rozwojowych zostały zdiagnozowane na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego i podzielone na następujące grupy zagadnień:

a) zagadnienia rozwoju gospodarczego i przekształceń przestrzennych oraz infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
b) zagadnienia ochrony i kształtowania środowiska.

Spodziewane, przyszłe uwarunkowania rozwoju obszaru gminy Jaświły, jako gminy rolniczej, wiążą się z dominującym działem gospodarczym województwa podlaskiego, jakim jest rolnictwo. Gmina wraz z całym powiatem monieckim i sąsiednim powiatem sokólskim została scharakteryzowana w badaniach Instytutu Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach jako obszar o średniej w regionie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Obszar gminy, z punktu widzenia rolnictwa posiada strukturę obszarową gospodarstw rolnych z rozwiniętą produkcją roślinną i zwierzęcą, zwłaszcza w zakresie hodowli bydła

mlecznego i trzody chlewnej.

Szansę rozwoju upatruje się w rolnictwie ekologicznym, wdrażanym w sposób skoordynowany ze strategią rozwoju obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski" Szanse na podniesienie konkurencyjności regionu upatruje się w zwiększeniu jego dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza dla ruchu tranzytowego towarowego i turystycznego o znaczeniu międzynarodowym, związanym z drogą wojewódzką Nr 670, biegnącą w kierunku Nowego Dworu i planowanego przejścia granicznego z Białorusią. (Chworościany – Nowy Dwór) oraz lepsze wykorzystanie wysokiej jakości ekologicznej produktów rolnych.

Istotne dla przyszłego rozwoju gminy są spodziewane trendy przekształceń w rolnictwie, a w szczególności: zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie, dalsze zwiększanie areału gospodarstw rolnych.

Przewiduje się wielofunkcyjny rozwój wsi, głównie poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, rozwój agroturystyki (zwłaszcza w terenach dobrze skomunikowanych, posiadających walory krajobrazowe, położonych w pobliżu obszarów chronionych – co dotyczy północnej części gminy.

Utrwalają się związki funkcjonalne kierunków produkcji zwierzęcej w gminie z lokalnym rynkiem zbytu w postaci OSM Mońki, która zaliczają się do znaczących zakładów mleczarskich i eksporterów tych produktów.

Konieczna jest rozbudowa potencjału przetwórstwa spożywczego bazującego na ziemniakach, warzywach i zbożach oraz rozwój subregionalnego handlu hurtowego.

Przewiduje się sukcesywną poprawę jakości życia mieszkańców terenów wiejskich poprzez wspieranie rozwoju lokalnej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych na wsi, zwłaszcza w zakresie edukacji dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.

W zakresie sieci usług i obsługi mieszkańców powiatowym ośrodkiem obsługi dla gminy pozostanie miasto Mońki, scharakteryzowany w planie województwa jako powiatowy, wielofunkcyjny ośrodek rozwoju.

Istotną przesłanką rozwoju gminy jest jej położenie w dolinie rzeki Biebrzy – obszaru atrakcyjnego pod względem turystycznym.

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, odbiorcy z terenu gminy Jaświły zasilani są 4-ma liniami SN 15 kV ze stacji 110/15 kV RPZ Osowiec, RPZ Mońki i RPZ Dąbrowa Białostocka.

Przewiduje się sukcesywny rozwój telefonii komórkowej oraz telekomunikacji i sieci teleinformatycznych.

Szansą dla gminy może stać się wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz ukierunkowanie rolnictwa i leśnictwa na produkcję roślin energetycznych..

Odnośnie zagadnień ochrony i kształtowania środowiska istotnymi uwarunkowaniami rozwoju będzie nadal położenia gminy w obszarach Chronionych Natura 2000 oraz Biebrzańskim Parku Narodowym.

2. Uwarunkowania i wytyczne z planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

W trakcie prac nad ***Studium*** uwzględniono wnioski zgłoszone przez Zarząd Województwa Podlaskiego wynikające z ***Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*** (przyjętego Uchwałą nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 r. Dz. Urz. Woj. Nr 108 poz. 2026) oraz projektu planu uchwalonego Uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Pod. z 11 lipca 2017 r. poz. 2777):

na obszarze gminy Jaświły występują elementy ponadlokalne , a w szczególności w zakresie

1) środowiska przyrodniczego – należy uwzględnić obszary ochrony przyrody:

a) Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną,
b) Obszary Natura 2000 PLH Dolina Biebrzy i PLB Ostoja biebrzańska;

2) komunikacji –należy uwzględnić drogę wojewódzką Nr 670 Osowiec – Dąbrowa Białostocka –
Nowy Dwór – granica państwa;

3) infrastruktury sanitarnej – należy uwzględnić:
a) główny zbiornik wód podziemnych nr 217 :pradolina rzeki Biebrza",
b) zbiornik retencyjny na rzece Biebła,
c) składowisko odpadów komunalnych w Jaświłach będące w trakcie monitoringu po rekultywacji;

4) energetyki –o projektowana linia WN 110 kV relacji Mońki- Suchowola, ujęta w opracowywanej nowej edycji planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

Ponadto plan zakłada:

W zakresie kształtowania stref produkcji rolnej wskazano poniższe założenia:

1) dominacja upraw przemysłowych i ziemniaków dla potrzeb przetwórstwa, zaś w produkcji zwierzęcej hodowla bydła mlecznego,
2) przeznaczenie do produkcji rolnej gleb dobrej jakości produkcyjnej (III-IV klasy);
3) przeznaczenie gleb słabych (V-VI) na cele nierolnicze, m.in. zalesienia, funkcje rekreacyjne lub inne zainwestowanie zgodne z projektowanym rozwojem poszczególnych terenów (lokalizacje działalności gospodarczych, infrastrukturalnych i usługowych);
4) melioracje użytków rolnych;
5) rozwój rolnictwa ekologicznego.

W zakresie kształtowania stref pozarolniczej działalności gospodarczej wskazano poniższe założenia:

1) racjonalne wykorzystanie istniejącego zainwestowania i terenów produkcyjnych oraz rolnych, przydatnych na cele produkcyjne, w oparciu o korzyści położenia przy szlakach komunikacyjnych drogowych ;
2) tworzenie warunków do budowy nowych zakładów rolno-spożywczych wykorzystujących miejscowe surowce;
3) rozwój aktywności gospodarczej głownie w oparciu o usługi związane z rolnictwem i turystyką, (hotele, gospodarstwa agroturystyczne).

W zakresie sieci osadniczej wskazano wieś Jaświły jako wielofunkcyjny, gminny ośrodek rozwoju, pełniący funkcję usługową na poziomie gminnym w zakresie administracji, ochrony zdrowia, i opieki społecznej, oświaty, kultury, sportu oraz funkcje gospodarcze.

W zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego wskazano na potrzebę:

1) szczególnej ochrony i oszczędne wykorzystanie przestrzeni niezurbanizowanej;
2) możliwie pełnego wykorzystania naturalnych predyspozycji terenu do pełnienia określonych funkcji;
3) oszczędnego użytkowania przestrzeni krajobrazowej (przeciwdziałanie rozpraszaniu na terenach otwartych zabudowy, degradującej strukturę ekologiczną i fizjonomię krajobrazu);
4) harmonizowania układów osadniczych i infrastruktury technicznej z siecią ekologiczną;
5) segregacji funkcji, która wyklucza lub minimalizuje prawdopodobieństwo wystąpienia lub sąsiedztwa kolizyjnych funkcji terenu;
6) stymulowania zmian w strukturze przestrzennej działalności gospodarczej,

ukierunkowanych na ograniczenie nadmiernej koncentracji tej działalności, a także jej lepsze dostosowanie do lokalnych i regionalnych warunków przyrodniczych i związanych ze stanem środowiska.

W zakresie infrastruktury komunalnej należy dążyć do:
1) całkowitego zwodociągowania wsi o zwartej zabudowie;
2) rozbudowy systemów kanalizacji sanitarnej we wsiach o zwartej zabudowie, a w obszarach o rozproszonej zabudowie uporządkowanie gospodarki ściekowej w tym budowy oczyszczalni ścieków w Jaświłach;
3) rozwój energetyki odnawialnej;
4) rozwiązywania gospodarki odpadami w skali powiatu lub obszaru kilku gmin poprzez selektywna zbiórkę odpadów z odzyskiwaniem surowców wtórnych z uwzględnieniem ustaleń zawartych w Planie gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 – 2017" (uchwała Nr XX/233/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 czerwca 2012 r.).

W zakresie obronności i bezpieczeństwa publicznego wskazano na potrzebę:
1) kształtowania odpornych na zagrożenia nadzwyczajne struktur przestrzennych jednostek osadniczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poprzez;
   a) ograniczenie powierzchni zespołów zabudowy zwartej do 250 ha,
   b) unikanie monotonii programowej poprzez łączenie funkcji mieszkaniowej z funkcjami usługowymi,
   c) kształtowanie zabudowy przy głównych trasach komunikacyjnych w sposób uniemożliwiający ewentualne zagruzowanie,
   d) stosowanie dwustronnego zasilania zabudowy w systemy infrastruktury technicznej,
   e) zapewnienie ochrony sanitarnej dolin rzek i zasobów ujęć wód komunalnych,
2) kształtowanie systemu urządzeń obronnych i ochronnych w terenie oraz w planach zagospodarowania przestrzennego: (ukrycia dla mieszkańców, zapewnienie dostawy wody w ilości 7,5 l wody na osobę/dobę, studnie awaryjne w odległości do 800 m od zabudowy mieszkaniowej, systemy alarmowania mieszkańców, przystosowanie oświetlenia zewnętrznego do wygaszenia i zaciemniania);

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska i środowiska kulturowego wskazano:
1) poddanie ochronie małych form przyrody tj. pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych, korytarzy ekologicznych itp.;
2) ochrona powierzchni ziemi, w tym likwidacja nieurządzonych wysypisk i odpadów, rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami surowców mineralnych oraz ochrony gleb,
3) ochrona lasów i zadrzewień poprzez prowadzenie stosownej polityki zalesień i kształtowania granic polno-leśnych, które powinny uwzględniać krajowe i regionalne priorytety zalesień;
4) ochronę powietrza atmosferycznego;
5) ochronę i poprawę stanu sanitarnego wód;
6) ochronę warunków życia i zdrowia ludzi przed hałasem, wibracjami, oraz elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym;
7) ochronę i tworzenie warunków do racjonalnego funkcjonowania obszarów krajobrazu historyczno – krajobrazowego, w tym ochrona i rewaloryzacja zespołów zabytkowych i pojedynczych zabytków;
8) tworzenie nowych wartości kulturowych

3. Uwarunkowania i wytyczne wynikające z gminnych dokumentów strategicznych i programowych oraz wniosków

3.1 Uwarunkowania wynikające z dokumentów i programów gminnych

3.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły

Gmina Jaświły posiada studium uchwalone uchwałą Nr XII/77/00 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 marca 2000 r. z późn. zm.

Przesłanką do sporządzenia nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaswily. jest potrzeba dokonania kompleksowej zmiany obowiązujacego studium z uwagi na jego nieaktualność zarówno ze względu na upływ czasu i zmiany w przestrzennym zagospodrowaniu gminy, jak też zmiany społeczno gospodarcze, jakie zaszly w gminie od 2000 r. do chwili obecnej. Ponadto liczne zmiany ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jak też innych ustaw wpływajacych na zagospodarowanie przestrzenne, spowodowały, że obowiązujące studium nie spełnia podstawoego zadania, jakie zostalo ustalone w art.3 ust 1 ustawy o planowaniu przestrzennym, mianowicie, że studium jest instrumentem ksztaltowania polityki przestrzennej na terenie gminy. Polityka przestrzenna ustalona w studium w 2000 r. nie odpowiada częściowo w obecnym czasie, dlatego należy ją zaktualizować, zgodnie z obecnie obowiazujacymi przepisami i trendami rozwojowymi gminy

Pomimo niepełnej aktualności obowiązującego studium. zawiera ono szereg zapisów, które mogą być wykorzystane do sporządzenia nowego studium.

Dotyczy to takich zagadnień jak:

a) uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy,
b) uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy - diagnoza stanu rozwoju,
c) obszary problemowe,
d) kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy,
e) cele rozwoju gminy
f) kierunki zagospodarowania przestrzennego,
g) strefy polityki przestrzennej

3.1.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły

Na obszarze całej gminy Jaświły obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły uchwalony uchwała Nr Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404, zm. z 2005 r. Nr 190. poz. 2169, z 2008 r. Nr 289, poz.2899, z 2009 r. Nr 149, poz. 1638).

Ponieważ art. 10, ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, (j.t. z 2017 r. poz. 1073). stanowi, iż w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu, to obowiązujący plan miejscowy powinien być w całości uwzględniony w studium, gdyż plan zawiera przeznaczenie i uzbrojenie terenów w całej gminie. W związku z tym symbole przeznaczenia terenów przyjęte w planie nadal obowiązują, mimo że niektóre z nich nie odpowiadają obowiązującym w aktualnym prawie symbolom.

Ponadto należy zauważyć, że zawarte w art. 10 ust. 2 pkt 8 i 9 w/w ustawy postanowienia o wskazaniu w studium obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego

planu zagospodarowania przestrzennego, lub, dla których gmina ma zamiar sporządzić taki plan, należy traktować jako wskazania potrzeb sporządzenia częściowej zmiany obowiązującego planu.

3.1.3 Program rozwoju lokalnego Gminy Jaświły

Program przyjęty Uchwałą Nr XII/53/07 Rady Gminy Jaświły z dnia 28 grudnia 2007 r. Obszar realizacji Programu Rozwoju Lokalnego obejmuje swym zasięgiem teren Gminy Jaświły.

W Planie Rozwoju Lokalnego została przeprowadzona analiza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Jaświły, następnie zostały przedstawione priorytety rozwoju oraz zadania, które realizuje gmina i jej jednostki lub w realizacji, których gmina jest partnerem.

Celem głównym Programu Rozwoju Lokalnego Gminy Jaświły na lata 2007-2013 jest poprawa poziomu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój.

Priorytety rozwoju Gminy Jaświły zostały przedstawione w szerokim aspekcie, natomiast zadania przedstawione w niniejszym planie dotyczą przede wszystkim zadań własnych gminy lub takich działań, w których realizacji gmina bierze znaczący udział.

Realizacja zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego zależy od wielu czynników a m.in. od zasobów finansowych gminy, od akceptacji zgłaszanych projektów przez Komitet Sterujący, od możliwości dofinansowania przedsięwzięć ze źródeł innych niż fundusze europejskie.

Do głównych uwarunkowań wynikających z programu należy środowisko przyrodnicze gminy.

W strukturze obszaru gminy Jaświły istotną rolę odgrywają jej przyrodnicze struktury funkcjonalno - przestrzenne tworzące tzw. system ekologiczny Gminy.

Do głównych obszarów (struktur) systemu ekologicznego Gminy należą:

1) doliny rzek, a w tym:
   a) dolina rzeki Biebrzy jako element wieloprzestrzenny tworzący układ powiązań przyrodniczych o znaczeniu ponadregionalnym (K.E.S.O.CH) i funkcjach: ekologicznej, bioklimatycznej, dydaktyczno - naukowej, krajobrazowej, turystycznej i gospodarczej,
   b) dolina rzeki Brzozówka - wielkoprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej i gospodarczej,
   c) dolina rzeki Biebły i innych mniejszych cieków wodnych jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego Gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznych, krajobrazowych i gospodarczych.

2) wszystkie kompleksy leśne jako istotne elementy systemu przyrodniczego Gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach ekologicznych, gospodarczych i krajobrazowych. W większości lasy te w powiązaniu z ciągami ekologicznymi ekosystemu dolin rzecznych zachowują układ ciągłości przestrzennej systemu.

3) elementami wspomagającymi i współdziałającymi w zakresie funkcjonowania systemu ekologicznego Gminy są tereny otwarte o charakterze rolno - osadniczym, głównie tereny upraw polowych i zieleni towarzyszącej osadnictwu ze szczególną funkcją wsi Jaświły.

4) Podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego Gminy jest zachowanie walorów w/w struktur środowiska przyrodniczego z jednoczesnym zapewnieniem możliwości jego właściwego funkcjonowania.
   W związku z powyższym obszary systemu ekologicznego (strefy ekologicznej) Gminy podlegać powinny ochronie przed degradacją, głównie sanitarną.

5) Wszystkie pozostałe obszary tj. poza systemem przyrodniczym (terenami otwartymi) posiadają warunki abiotyczne do rozwoju różnych form osadnictwa i zabudowy. Przy czym należy podkreślić, że są to zarazem obszary o podstawowych wartościach rolniczej przestrzeni produkcyjnej stwarzających odpowiednie warunki do rozwoju określonych form gospodarki żywnościowej.

Najcenniejszym obiektem przyrodniczym powiatu jest unikatowy na skalę europejską Biebrzański Park Narodowy. Stanowi on jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. To, że udało się go zachować w niezmienionym stanie zawdzięczamy wieloletnim staraniom przyrodników i ekologów, które doprowadziły do zaniechania niszczących działań melioracyjnych. Ukoronowaniem było utworzenie w tym miejscu początku parku krajobrazowego, a następnie w 1993 roku – największego w Polsce Parku Narodowego.

Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe, inspirujące nie tylko artystów, fotografików, malarzy, ale również spragnionych wrażeń turystów. Stanowi on ostoje wielu rzadkich gatunków fauny i flory. Od wieków zamieszkują tu: bobry, łosie, wydry, borsuki, lisy, jenoty, wilki, łasice, gronostaje. Bagna Biebrzańskie to przede wszystkim jednak królestwo ptaków. Żyje tu ich ponad 200 gatunków. Najrzadsze to orzeł bielik, orlik grubodzioby, bocian czarny, wodniczka oraz stanowiący symbol Biebrzańskiego Parku Narodowego – batalion. W korycie meandrującej Biebrzy, jej dopływach oraz starorzeczach żyje także kilkadziesiąt gatunków ryb i innych zwierząt wodnych.

O walorach tych terenów decyduje również bogactwo flory. To właśnie nad Biebrzą można wciąż spotkać rzadkie i ginące gatunki roślin, np brzozę niską, wierzbę lapońską, wierzbę borówkolistną, skalnicę torfowiskową czy gnidosza królewskiego.

Klimat gminy Jaświły jest taki, jak całego województwa podlaskiego. Charakteryzuje się on kontynentalizmem, tj. długą zimą, najkrótszym w Polsce okresem wegetacyjnym i najniższą średnią temperaturą roczną – ok. 7,5 °C. Sumy opadów rocznych również nie odbiegają od średnich wartości dla województwa i wahają się od 500 mm do 600 mm.

Identyfikacja problemów:
- brak pełnego systemu gospodarki wodno-ściekowej,
- niska świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- kolizje ciągów infrastrukturalnych z obszarami cennymi przyrodniczo.

3.1.4. Program ochrony środowiska gminy Jaświły do 2014 r. – uchwalony uchwała Nr XXIV/121/05 Rady Gminy Jaświły z dnia 14 lipca 2005 r.

Podstawowe zapisy wykorzystane do sporządzenia studium z dokumentu to informacji dotyczące :

a) stanu środowiska przyrodniczego gminy Jaświły,
b) infrastruktury technicznej ochrony środowiska,

c) zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy Jaświły,
d) analizy SWOT,
e) programu ochrony środowiska w latach 2004 – 2007.
Główną misją programu jest:

Ekologiczne zarządzanie Gminą Jaświły szansą jej zrównoważonego rozwoju

Priorytetowe działania ekologiczne to:

1) racjonalna gospodarka wodno-ściekowa;
2) gospodarka odpadami;
3) ochrona atmosfery;
4) ochrona środowiska naturalnego;
5) działania na rzecz edukacji ekologicznej;
6) zwiększenie lesistości gminy

3.1.5. Gospodarka odpadami realizowana jest w oparciu o uchwalony „**Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016 – 2022 (Uchwała Nr XXXII/280/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 19 grudnia 2016 r.) a także Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXII/280/16 z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie wykonania w/w planu.**

Zasady gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy określa **„Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Jaświły**

3.1.6. Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Jaświły na lata 2035

3.1.7. **Opracowanie ekofizjograficzne** podstawowe, sporządzone na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły

Celem opracowania jest rozpoznanie i ocena warunków fizjograficznych w celu określenia przyrodniczych uwarunkowań dla funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń oraz zapewnienia trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarze
objętym opracowaniem. Wymieniony cel został zrealizowany poprzez przeprowadzenie diagnozy stanu i funkcjonowania poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, określenie wstępnej prognozy dalszych zmian zachodzących w środowisku, a w dalszej kolejności, poprzez przedstawienie ogólnej oceny przydatności terenów dla różnych sposobów zagospodarowania i ich roli w kształtowaniu struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy, jest podstawą do przeznaczenia w studium terenów gminy pod różnego rodzaju zagospodarowanie.

Opracowanie ekofizjograficzne składa się z części opisowej oraz graficznej opracowanej na kopii mapy topograficznej w skali 1: 40 000.

3.2. Uwarunkowania wynikające ze złożonych wniosków

3.2.1 Przyjmuje się do wiadomości brak wniosków zgłoszony przez Marszałka Województwa Podlaskiego – Geologa Wojewódzkiego, ul. Wyszyńskiego 1, 15-888 Białystok, pismem Nr DIT-III.7637.21.2016 z dnia 28 czerwca 2016 r.

3..2.2.. Uwzględnia się wniosek zgłoszony przez Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego, ul. Kawaleryjska 70, 15 – 121 Białystok, zgłoszony pismem nr 1530/16 z dnia 29 czerwca 2016 r. o wprowadzenie do studium wymogu zgłaszania do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP wszelkich projektowanych obiektów o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t., każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, co wynika z § 2.2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu zgłaszania i oznakowania przeszkód lotniczych (Dz. U z 2003 r. nr 130, poz. 1193)

3.2.3. Uwzględnia się następujące wnioski zgłoszone przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, Zarząd Zlewni w Giżycku, ul. Wodna 4, 11-500 Giżycko, zgłoszone pismem Nr NZG/0210/21/KOS/13/16 z dnia 11.07.2016 r.:

1. Zgodnie z art. 10 ust 2, pkt 11 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. u z 2017 r. poz. 1073) w studium winne być naniesione obszary szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z ustaleniami „Studium dla obszarów nie obwałowanych, narażonych na niebezpieczeństwo powodzi – rzeka Biebrza" oraz określony sposób ich zagospodarowania zgodny z art. 88l ust. 1 ustawy Prawo wodne (Dz. U z 2017 r. poz. 1121).
2. Należy wprowadzić zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do ziemi
3. Należy wprowadzić zakaz grodzenia w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu jezior celem umożliwienia swobodnego przejścia zwierząt

3.2.4.. Przyjmuje się do wiadomości wnioski zgłoszone przez Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego, Osowiec – Twierdza 8, 19 – 110 Goniądz, zgłoszone pismem Nr PU-441-58/450/584/2016 z dnia 15 lipca 2016 r., które w trakcie prac projektowych będą szczegółowo rozpatrzone pod względem prawnym i merytorycznym i w miarę możliwości uwzględnione lub nie. Są to następujące spostrzeżenia Parku i wnioski:

Przy sporządzaniu studium należy uwzględnić nowe uwarunkowania prawne w zakresie ochrony przyrody, które pojawiły się od czasu uchwalenia poprzedniego studium.

Dla obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego Minister Środowiska, zarządzeniem z dnia 27 stycznia 2015 r. ustanowił Zadania Ochronne na lata 2015 – 2017. Dokument ten należy uwzględnić przy sporządzaniu studium. podobnie dla obszarów Natura 2000; Dolina Biebrzy PLH 200008 oraz Ostoja Biebrzańska PLB200006 opracowano projekty Planów Zadań Ochronnych.. po ich ustanowieniu staną się one aktami prawa miejscowego.

Należy zwrócić uwagę na następujące kwestie:

1.Wykorzysanie przestrzeni zurbanizowanej, ograniczenie niekontrolowanej suburbanizacji i przeciwdziałanie dekoncentracji zabudowy.
2. Wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą instalacje OZE o mocy przekraczającej 100 kW – zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
3. zwrócić uwagę na ochronę krajobrazu poprzez wskazanie wytycznych dotyczących tablic i urządzeń reklamowych.
4. Wskazanie potrzeby ochrony krajobrazu wolnego od zanieczyszczenia sztucznym światłem.
5. Określenie wytycznych (wysokość zabudowy, liczba kondygnacji, wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej) do wykorzystaniu przy tworzeniu planu zagospodarowania przestrzennego.
6. Utworzenie stref buforowych w dolinach Biebrzy, Biebły i Brzozówki w celu ochrony zasobów i ekosystemów wodnych poprzez wyłączenie terenów zalewowych z zabudowy, w tym budowy urządzeń wodnych –szczególnie w miejscowościach położonych w

sąsiedztwie Biebrzy, tj, Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare,
7. Zapewnienie integralności obszarów chronionych, utrzymanie ciągłości układów ekologicznych i zapewnienie swobodnej migracji zwierząt.
8. Utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych nasadzeń drzew i krzewów, szczególnie wzdłuż dróg i miedz.
9. Usuwanie drzew i krzewów w granicach Parku powinno nadal odbywać się po uzgodnieniu z dyrektorem Parku
10. Zwrócenie uwagi na przepisy art. 120 ust 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) dotyczącego zakazu wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania się w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych.
11. Lokalizację ferm zwierząt futerkowych, zwłaszcza norki amerykańskiej- których lokalizacja na terenie gminy powinna być zakazana.

3**.2.5..** Uwzględnia się następujące wnioski zgłoszone przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok, zgłoszone pismem nr R.5150.45.2016.RS z dnia 20.07.2016 r. :
1. Przyjmuje się do wiadomości zgłoszone wykazy:
   1) zabytków nieruchomych z terenu gminy Jaświły (wpisanych i niewpisanych do rejestru zabytków);
   2) zabytków archeologicznych z terenu gminy Jaświły (niewpisanych do rejestru zbytków).
2. W studium należy uwzględnić:
   1) zabytki wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), które powinny być wyszczególnione;
   2) zabytki nie wpisane do rejestru ujęte w gminnej ewidencji zabytków podlegają ochronie ustalonej w dokumentach planistycznych – w studium należy określić zakres ich ochrony;
   3) należy uwzględnić ustalenia gminnego programu opieki nad zabytkami (jeżeli jest przyjęty).

4. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych, wymogów ochrony środowiska, przyrody oraz zagrożeń środowiskowych.

4.1. Położenie fizyczno – geograficzne i administracyjne, struktura użytkowania gruntów

4.1.1. Podstawowe informacje o gminie

Obszar w granicach administracyjnych gminy Jaświły, położony jest w środkowej części województwa podlaskiego, w powiecie monieckim. Jest gminą wiejską, składającą się z 25 sołectw (24 miejscowości). Rolę ośrodka dominującego, w którym koncentrują się funkcje handlowo-usługowe, produkcyjne oraz administracyjne pełnią Jaświły. Gmina Jaświły graniczy od wschodu z gminą Goniądz, od południa z gminami Mońki, Knyszyn i Jasionówka, od północy z gminą Sztabin (powiat augustowski), a od wschodu z gminami Suchowola i Korycin (powiat sokólski).

Obszar gminy zajmuje powierzchnię ok. 174,5 km^2 (17549 ha), co stanowi 0,87% powierzchni województwa podlaskiego i 12,7% obszaru powiatu monieckiego. 15 477 ha powierzchni gminy stanowią użytki rolne (88,2 %) a 1 268 ha (7,9 %) tereny leśne. Grunty zabudowane i zurbanizowane to 480 ha (2,7 %). Nieużytki stanowią 151 ha (0,86 %).

Podstawowe informacje o gminie:
- Powierzchnia – 175 km^2
- Liczba mieszkańców – 5 154
- Gęstość zaludnienia – 29 os./km^2
- Liczba miejscowości – 24 wsie
- Liczba sołectw – 25 (Bagno, Bobrówka, Brzozowa I, Brzozowa II, Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare I, Dolistowo Stare II, Dzięciołowo, Gurbicze, Jadeszki, Jaświły, Jaświłki, Mikicin I, Mikicin II, Mociesze, Moniuszki, Piaski, Radzie, Romiejki, Rutkowskie Duże, Rutkowskie Małe, Starowola, Szaciły, Szpakowo, Zabiele).

Rys. 1 Położenie gminy Jaświły

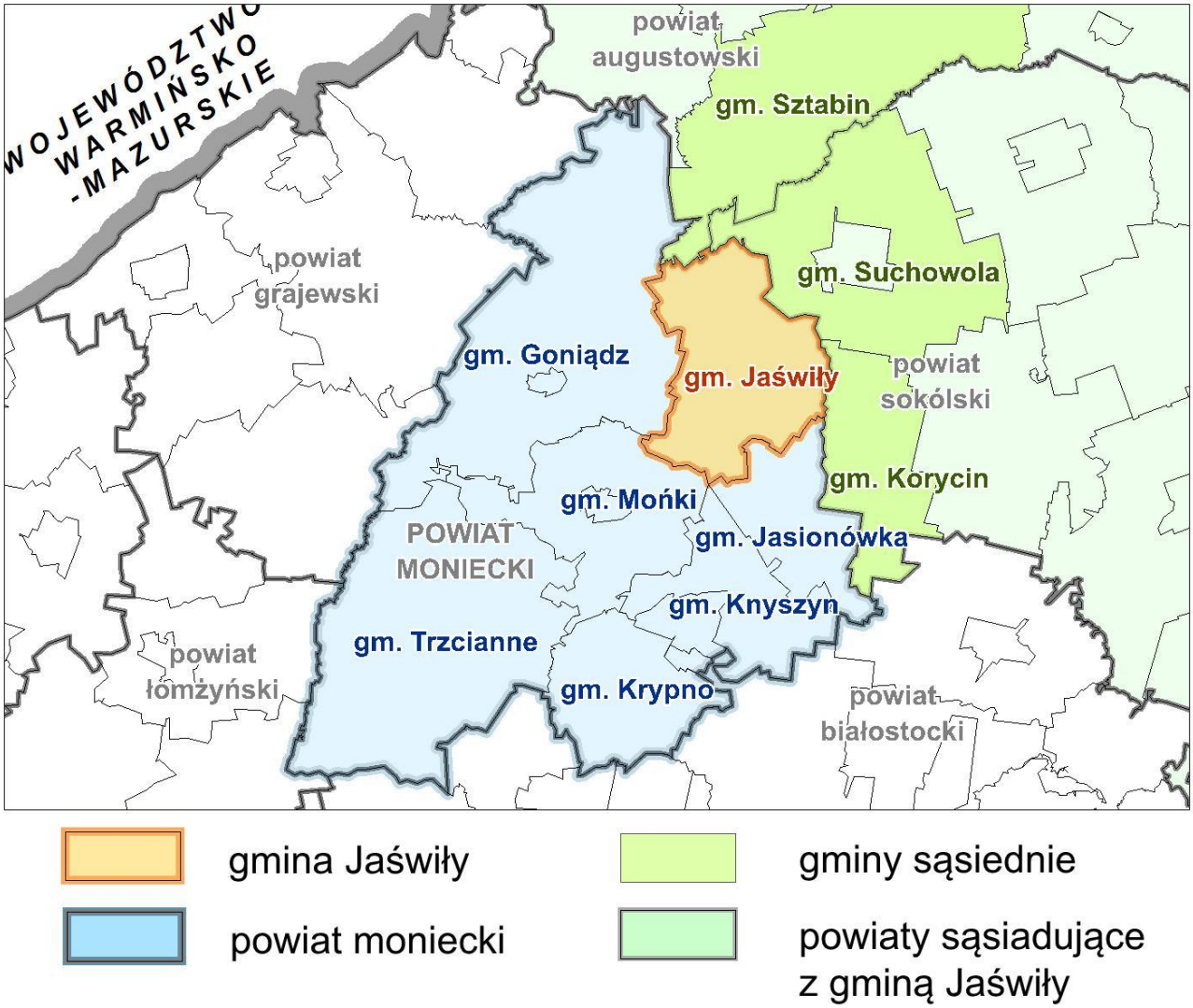

Fizjograficzne położenie gminy zgodne z klasyfikacją Kondrackiego (1994) zalicza się do mezoregionu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej należącej do makroregionu Niziny Północnopodlaskiej.

Ludność gminy stanowi 0,48% ludności województwa podlaskiego i 12,8% ludności powiatu monieckiego. Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 33,4 osoby na 1 km^2.
Dominującymi gruntami w gminie są użytki rolne, które zajmują ogółem 15081 ha, co stanowi 86,0%.
Środowisko przyrodnicze gminy nie jest zdegradowane. Gmina jest bogata w wody

powierzchniowe, na które składa się rzeka Biebrza z jej dopływami.
Najcenniejszym obszarem przyrodniczym jest obszar doliny Biebrzy położony w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Gmina Jaświły z wyjątkiem niewielkiego fragmentu północnej części obszaru (Kotlina Biebrzańska) położona jest w obrębie Wysoczyzny Białostockiej będącej jednostką fizyczno - geograficzną w randze mezoregionu obszaru województwa wchodzącej w skład makroregionu Niziny Północnopodlaskiej.

W układzie administracyjnym gmina Jaświły położona jest w powiecie Mońki województwa podlaskiego i graniczy z gminami : od północnego wschodu z gm. Suchowola, od wschodu z gm. Korycin, od południa z gminami Jasionówka i Mońki, od zachodu z gminą Goniądz i od północy z gminą Sztabin.

4. 1.2. Rzeźba terenu

Rzeźbę terenu gminy Jaświły kształtują dwie jednostki fizyczno - geograficzne: Kotlina Biebrzańska i Wysoczyzna Białostocka. Kotlina Biebrzańska obejmuje niewielki fragment północnej części obszaru gminy (ca 20 km^2), który charakteryzuje się płaską zabagnioną i znacznie zmeliorowaną powierzchnią wyniesioną ca 109 - 110 m n.p.m. oraz przebiegiem koryta rzeki Biebrzy. Jest to obszar położony ca 10 m niżej od krawędzi tarasu plejstoceńskiego (Wysoczyzny). Pozostała dominująca część obszaru gminy Jaświły położona jest w obrębie Wysoczyzny Białostockiej charakteryzującej się znacznym urozmaiceniem morfologicznym. Istotne znaczenie w układzie rzeźby terenu odgrywają moreny czołowe i pagóry kemowe. Strefę występowania moren czołowych od Kotliny Biebrzańskiej oddziela niezbyt szeroki pas równiny wodnolodowcowej sięgający do drogi Goniądz -Dąbrowa Białostocka. Obszar równiny wodnolodowcowej charakteryzuje się stosunkowo płaską powierzchnią wyniesioną od 120 do 130 m n.p.m. Równina ta opada w kierunku doliny Biebrzy tworząc w morfologii terenu wyraźnie zarysowaną krawędź, szczególnie w okolicy Dolistowa Starego. Na południe od równiny wodnolodowcowej (od w/w drogi) rozciągają się tereny, którym główny rys morfologiczny nadają wzgórza czołowo - morenowe. Wzgórza te tworzą kilka ciągów morenowych o przebiegu NW - SE, oddzielonych od siebie niewielkimi obniżeniami i wypełnionymi piaskami. Wysokości bezwzględne występujących tu form przekraczają 150 m n.p.m. a w okolicy Jaświł dochodzą do 210 m n.p.m. Ponadto wzgórza te odznaczają się znaczną długością, wysokością względną i nachyleniem zboczy. W południowej części gminy wzgórza czołowo morenowe ustępują miejsca pagórkom kemowym. koncentrują się one głównie w okolicy wsi Rutkowskie Duże, Szpakowe, Bagno i Starowola. Wysokości bezwzględne w obrębie tych wzgórz przekraczają 180 m n.p.m. W okolicy wsi bagno pagórkom tym towarzyszą liczne zatorfione zagłębienia, z dużą ilością drobnych, zarastających jezior.

Rzeźba terenów wysoczyznowych poza niewielką częścią form marginalnych nie stanowi ograniczeń dla rozwoju i funkcjonowania rolnictwa. Średni wskaźnik bonitacji rzeźby terenu w skali 10 punktowej JUNG wynosi 7, 4 pkt (średni wskaźnik dla byłego woj. białostockiego 7,7, pkt.).

Współczesne procesy geomorfologiczne na obszarze gminy nie powodują istotnych zmian w rzeźbie terenu - zmiany powodowane erozją wodną są znikome i nie wpływają na istotne zmiany w konfiguracji terenu, jedynie niewielkie zmiany w jej krajobrazie powodowane są stosunkowo chaotyczną powierzchniową eksploatacją surowców mineralnych.

4. 1.3. Budowa geologiczna

Pod względem tektonicznym obszar gminy Jaświły położony jest w obrębie dużej jednostki geostrukturalnej zwanej wyniesieniem mazursko - podlaskim wchodzącej w skład prekambryjskej platformy wschodnioeuropejskiej. Podłoże prekambryjskie terenu, na którym leży gmina Jaświły należy do Polskiego Kompleksu metamorficznego zaliczanego do archaiku zbudowanego z migmatytów, gnejsów, amfibolitów i innych skał metamorficznych.

Osady przedczwartorzędowe w miejscu usytuowania obszaru gminy Jaświły licząc od podłoża prekambryjskiego w górę przedstawiają się następująco:

- jura środkowa - iły, iłowce, mułowce, margle, wapienie muszlowe lub zwięzłe,
- kreda górna - wapienie piaszczysto - glaukonitowe z fauną, wapienie z fauną i kredą pisząca,
- utwory trzeciorzędowe reprezentowane przez osady oligocenu - pisaki kwarcowe glaukonitowe przewarstwione przeważnie mułkami lub iłami piaszczystymi oraz przez osady miocenu - piaski drobnoziarniste lub pylaste kwarcowe, miejscami mułkowate z wkładkami węgli brunatnych, przykryte mułkami ilastymi.

Maksymalna miąższość osadów oligoceńskich wynosi ca 75 m a nawiercona miąższość osadów mioceńskich wynosi 20 m. Na w/w podłożu zalega pokrywa utworów czwartorzędowych, których miąższość dochodzi do 213 m. Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady kolejno po sobie następujących zlodowaceń - od podlaskiego do północno-polskiego (bałtyckiego), które przedzielają osady interglacjalne.

Strefa powierzchniowa gminy zbudowana jest głównie z osadów zlodowacenia środkowopolskiego stadiału północnomazowieckiego, a ich rozmieszczenie przestrzenne przedstawia się następująco:

- utwory zastoiskowe, to najstarszy, występujący na powierzchni terenu gminy, utwór tego okresu reprezentowany przez piaski, iły i mułki. Występują w niewielkim obniżeniu między Jaświłami i Romejkami, a ich miąższość dochodzi do 20 m,
- glina zwałowa o miąższości kilkudziesięciu metrów występuje na obszarze położonym między wsią Mikicin i kolonią Dolistowo Stare oraz między kolonią Bobrówka, Jaświły i Moniuszki,
- piaski, żwiry i głazy lodowcowe o miąższości dochodzącej do kilkunastu metrów występują na obszarze położonym między wsią Bobrówka i Brzozowa (strefa towarzysząca morenom czołowym),
- piaski, żwiry, głazy i gliny moren czołowych i moren martwego lodu stanowią dominujące osady na obszarze środkowej i południowej części gminy. Miąższość osadów czołowo morenowych dochodzi do 40 m,
- pagórki kemowe utworzone z piasków drobnoziarnistych, iłów, mułków oraz piasków z wkładkami żwirów występują w południowo - zachodniej części gminy. Ich zbocza często są przykryte płatami gliny zwałowej o miąższości dochodzącej do 2 m. Miąższość osadów kemowych jest znaczna i waha się w granicach 20 - 30 m,
- utwory wodnolodowcowe - piaski drobnoziarniste i różnoziarniste na powierzchni obszaru gminy występują w jej północnej części oraz na przedpolu moren czołowych. Miąższość tych osadów wynosi ca 15 m,

Natomiast występowanie utworów holoceńskich na terenie gminy ogranicza się do dolin cieków wodnych oraz zagłębień bezodpływowych i tak:

- osady rzeczne (mady, mułki, piaski i żwiry) występują sporadycznie we wschodniej części gminy, wzdłuż doliny Brzozówki. Miąższość ich nie przekracza 6-8 m,
- namuły (pisaki drobnoziarniste, mułkowate i ilaste z domieszką części organicznych) występują najczęściej w dolinie Biebrzy, Brzozówki i w innych drobnych ciekach oraz zagłębieniach bezodpływowych. Ich miąższość dochodzi do 5 m,

- torfy występujące rozlegle w dolinie Biebrzy, o miąższości dochodzącej do 5-6 m.

Rys. 2 Budowa geologiczna

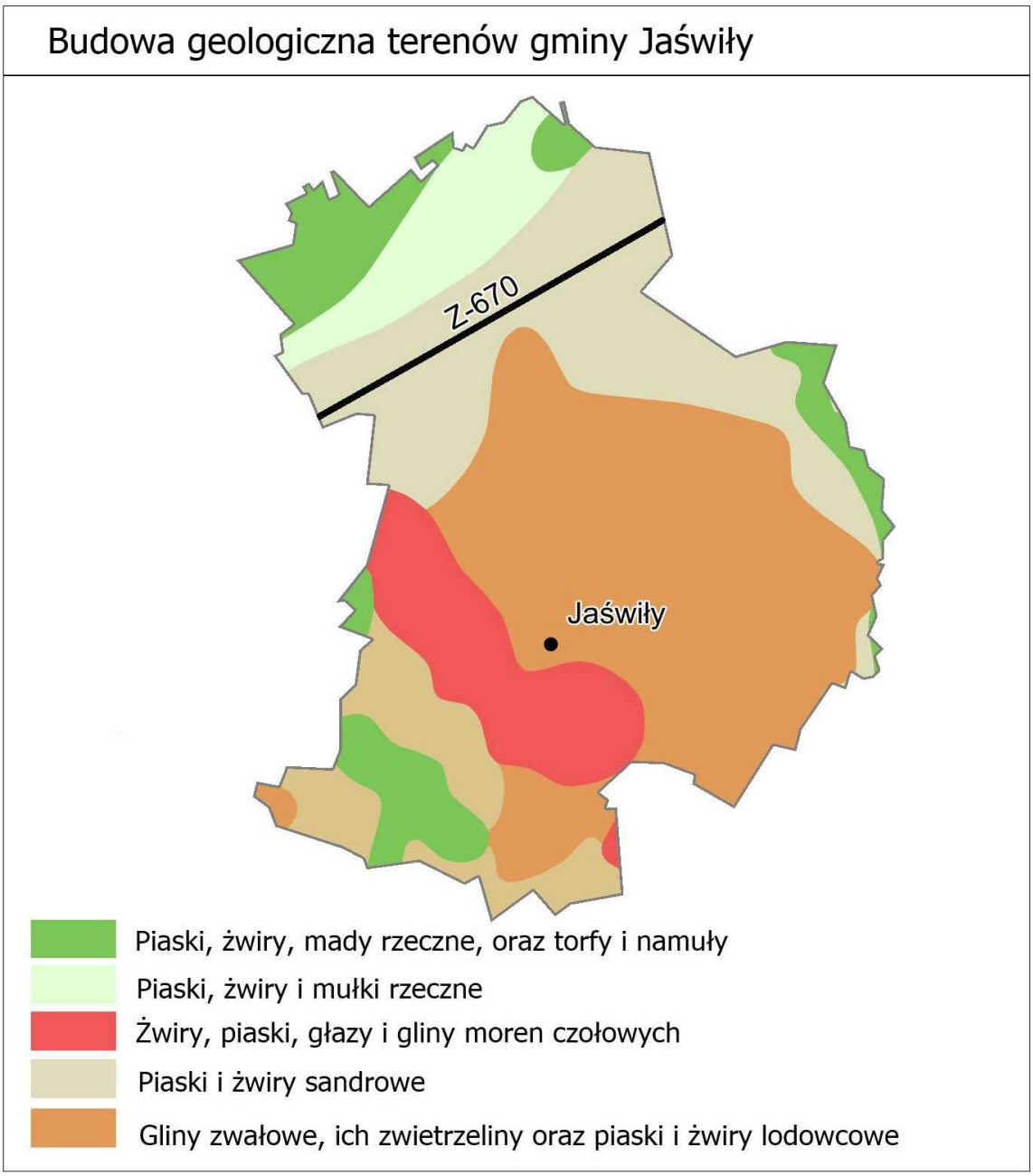

Państwowy Instytut Geologiczny (http://m.bazagis.pgi.gov.pl/cbdg/#/pickService)

Charakterystyka warunków budowlanych

O warunkach geologiczno – inżynierskich decydują: skład litologiczny skał i gruntów, ukształtowanie powierzchni terenu, a także położenie zwierciadła wód gruntowych i ewentualne zagrożenie procesami geodynamicznymi.

Warunki korzystne dla budownictwa bez ograniczeń:

- tereny występowania gruntów spoistych, półzwartych, zwartych i twardoplastycznych oraz gruntów sypkich, na których nie występują zjawiska geodynamiczne, geodynamiczne wody gruntowe występują na głębokości większej od 2 m.

Warunki nadające się do zabudowy po spełnieniu dodatkowych wymagań:

- tereny występowania gruntów słabonośnych,
- zwierciadło wody gruntowej zalegające płycej ni 2 m,
- grunty podmokłe i bagienne,
- tereny objęte ruchami masowymi, zjawiskami krasowymi i sufozyjnymi,
- stoki o nachyleniu powyżej 20%

Niekorzystne warunki geologiczne- inżynierskie, wymagające dodatkowych uzgodnień i zabezpieczeń:
- doliny rzek i potoków,
- stoki wzniesień o nachyleniu powyżej 20%,
- stoki o tarasowo ukształtowanych zboczach lub pociętych poprzecznymi parowami.

Rys. 3. Charakterystyka warunków budowlanych

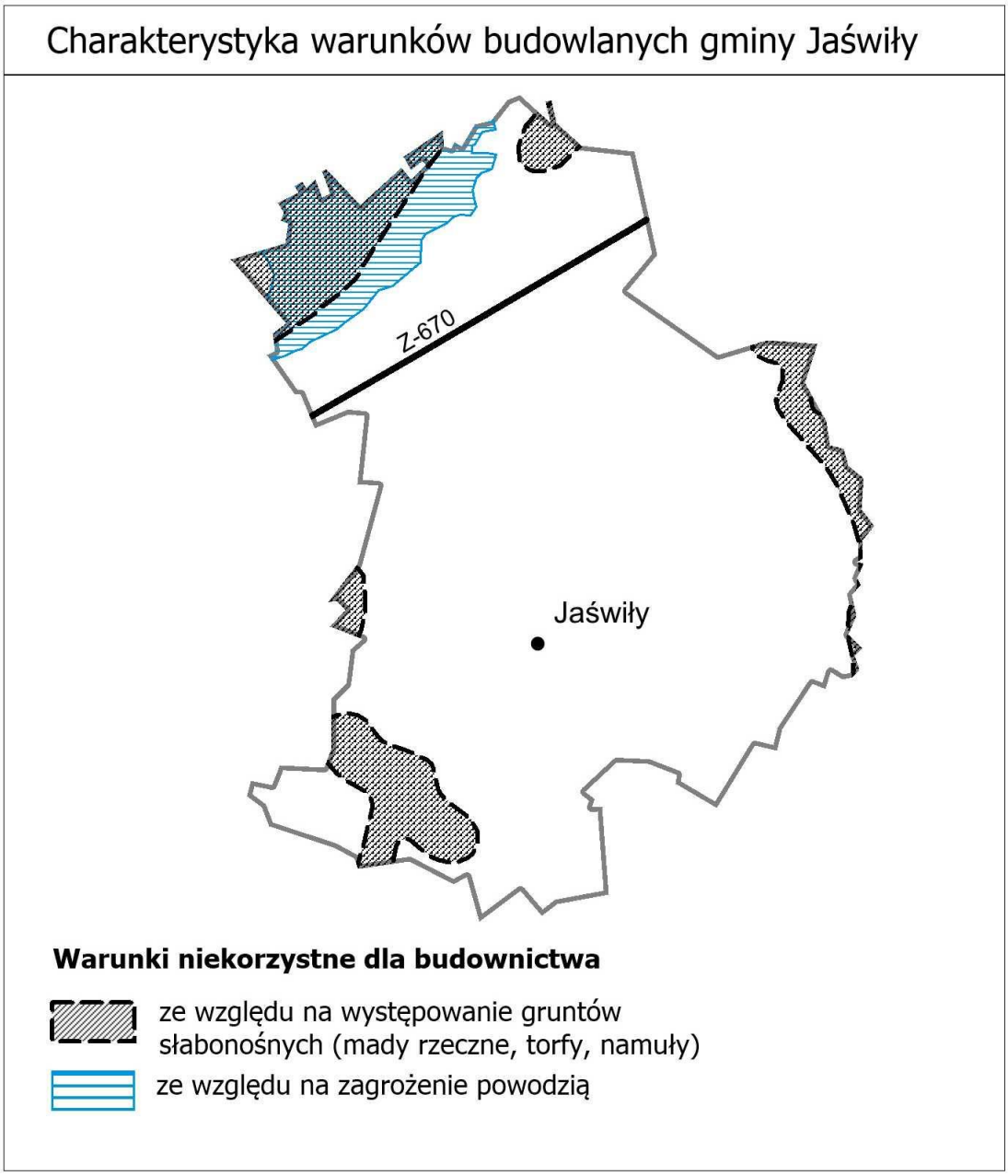

Uwzględniając te kryteria oceniono, że warunki niekorzystne dla budownictwa występują w dolinach rzek Biebrza, Nereśl i Brzozówka, w których pojawiają się grunty słabonośne - mady rzeczne oraz torfy i namuły. Na północy gminy, w dolinie rzeki Biebrza występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. W pozostałej części gminy

niekorzystne dla budownictwa warunki mogą pojawiać się na terenach przetworzonych przez człowieka.

Na większości terenu gminy Jaświły występują gliny zwałowe, ich zwietrzeliny, piaski i żwiry lodowcowe oraz piaski i żwiry sandrowe stanowiące korzystne podłoże dla budownictwa.

4.1.4. Złoża surowców

Występowanie surowców mineralnych na obszarze gminy Jaświły ściśle wiąże się z przestrzennym rozmieszczeniem przypowierzchniowych form utworów czwartorzędowych. Wydobywane są piaski, piaski ze żwirem, żwir i torf. Eksploatacja odbywa się metodą odkrywkową ręcznie lub przy pomocy sprzętu mechanicznego, zazwyczaj dorywczo na bieżące potrzeby lokalnego drogownictwa oraz budownictwa indywidualnego.

Na terenie gminy Jaświły występuje 1 obszar udokumentowanych złóż surowców naturalnych – Dokumentacja geologiczna złoża kruszywa naturalnego Brzozowa w kategorii C_1 w miejscowości Brzozowa, przyjęta bez zastrzeżeń przez Starostę Powiatowego w Mońkach – pismo Nr ASI.6528.2.2011 z dnia 20 grudnia 2011 r., Udokumentowane złoże zlokalizowane jest na części działki nr geodezyjny 271/2 .Powierzchni obszaru i terenu górniczego 1,956 ha o zasobach bilansowych 228,50 tys. ton. Dokumentację geologiczna sporządził mgr Leszek Lipiński, upr. geol. MOŚZNiL nr 021115. Wydzielone są też (na potrzeby lokalne) 4 obszary perspektywicznego występowania złóż surowców mineralnych stałych - głównie piaski ze żwirem, zlokalizowane w okolicy Jaświł (2 obszary) i Bobrówki.

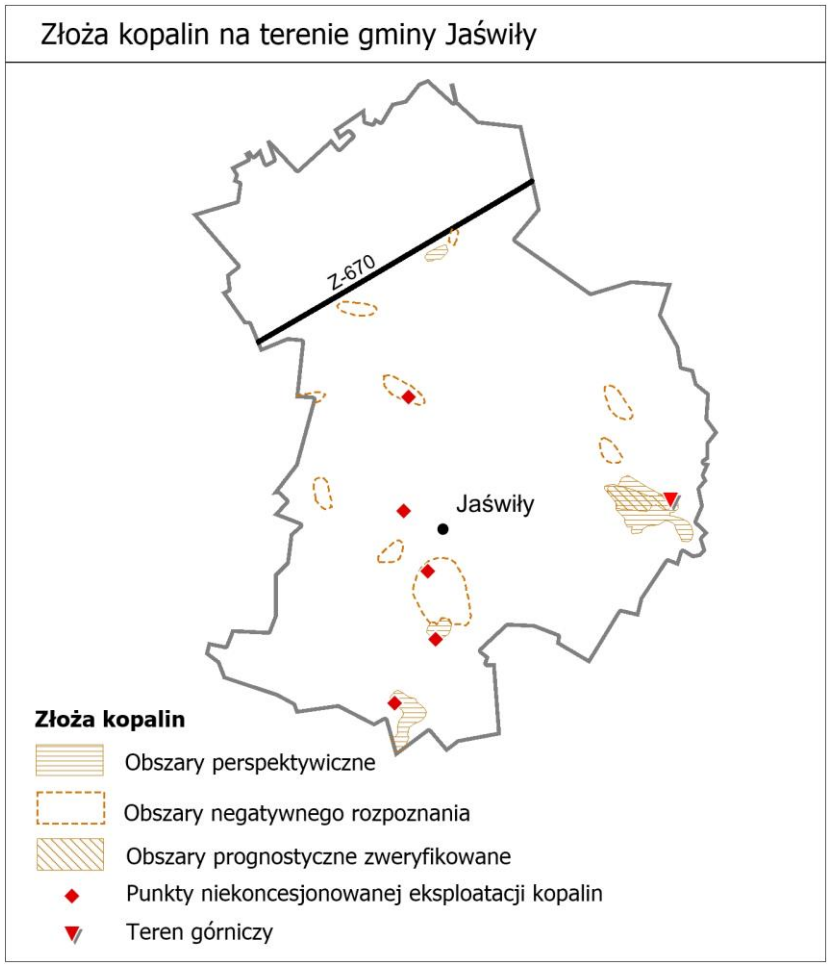

Rys. 4. Złoża kopalin

4.1.5. Wody powierzchniowe

a) Hydrografia - pod względem hydrograficznym obszar gminy Jaświły należy do dorzecza Wisły i za wyjątkiem fragmentu południowo zachodniej części gminy (rz. Nereśl - zlewnia rz. Narew) położony jest w obrębie zlewni Biebrzy.

Główny układ sieci hydrograficznej gminy tworzy rzeka Biebrza oraz jej lewobrzeżny dopływ rzeka Brzozówka wraz ze swoim dopływem rz. Biebła. Rzeka Biebrza usytuowana jest w północnej części gminy i płynie z północnego - wschodu na południowy zachód silnie meandrując i pozostawiając liczne starorzecza powstałe głównie w okresie prostowania koryta rzeki w związku z budową Kanału Augustowskiego w XIX wieku. Rzeka Brzozówka zachowuje południkowy kierunek płynięcia i mimo swojego usytuowania w stosunku do obszaru gminy (stanowi jej wschodnią granicę) odwadnia wraz ze swoim największym lewobrzeżnym dopływem rz. Biebła dominującą część obszaru gminy. Fragment południowo - zachodniej części obszaru gminy odwodniany jest przez górny odcinek rzeki Nereśl. Przez teren południowo - zachodniej części gminy przebiega wododział wód powierzchniowych III rzędu wyodrębniający obszar zlewniowy rzeki Nereśl i rzeki Biebrzy. Tereny źródłowe cieków wodnych, a głównie rzeki Nereśl i Biebły, z uwagi na ochronę wód powierzchniowych powinny pozostawać w dotychczasowym użytkowaniu.

Doliny cieków wodnych charakteryzują się odpowiednimi warunkami fizjograficznymi do lokalizacji i budowy zbiorników wodnych małej retencji. W związku z tym przewiduje się budowę następujących obiektów i urządzeń małej retencji wodnej:

- 42/Zz/B/585 w. Jaświłki rz. Biebła, pow. zalewu 0,5 ha, objętość retencyjna 1,5 tyś. m^3. Funkcja- retencyjna, ekologiczna i p. poż.
- 43/C/B/585 w. Zabiele, rz. Biebrza - Kanał Wogzalski, pow. zalewu 10,0 ha objętości retencyjnej 9,0 tyś. m^3. Funkcja - retencyjna, gospodarcza i ekologiczna.

b) Wielkości przepływowe rzek - przepływy charakterystyczne i spływy jednostkowe w podstawowych przekrojach głównych rzek gminny Jaświły ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

rzeka przekrój	Pow. w km	przepływy w m^3/sek					Spływy jednostkowe l/sek/km^2				
		NNQ	SNQ	SQ	SWQ	WQ	NN	SN	S	SW	W
Biebrza											
-uj.Brzozówki	2329,6	1,63	3,50	12,4	248,0	358,0	0,699	1,502	5,322	106.45	153,67
-Dolistowo -	3065,1	2,14	3,83	15,2	326,0	471,0	0,698	1,249	4,959	106,35	153,66
gr.b.woj. łomżyńskiego	31411,	2,19	3,92	15,57	330,04	480,0	0,697	1,248	4,956	8	5
Brzozówka											
-uj.Kumiałki (włącznie)	411,8	0,065	0,36	1,52	66,3	89,5	0,437	0,874	3,961	161,0	217.33
-Karpowicze (gm. Suchowola)	649,8	0,104	0,58	3,26	93,3	129,0	0,160	0,892	5,017	143,58	198,52
-uj. do Biebrzy	696,8	0,111	0,621	3,495	94,0	127,0	0,159	0,891	5,015	134,90	182,26

Przepływy dyspozycyjne (95 %) wód powierzchniowych w gminie Jaświły ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Przekrój	Pow. w km^2	Przepływy w m^2/sek z obszaru		
		SNQ (95 %)	QN[x)]	Q dyspozycyjne
Biebrza				
-pon. uj. Brzozówki	3065,1	3,5	1,9	+1,6
-gr.b.woj. łomżyńskiego	3141,2	3,92	2,45	+1,47
Brzozówka				
-uj. Kumianki włącznie	411,8	0,36	0,4	-0,04
-uj. do Biebrzy	696,8	0,621	0,62	+0,001

x) przepływ nienaruszalny (wielkość wg kryterium hydrobiologicznego - JM i GW Warszawa 1980r.) w podstawowych przekrojach SNQ - 95 %.
Źródło - Uwarunkowania rozwoju woj. białostockiego w zakresie gosp. wodno-ściekowej -J. Staniaszek - T. UP. B-stok 1986r.

Obszar gminy Jaświły położony w dorzeczu Brzozówki znajduje się w grupie zlewni deficytowych (potrzeby poboru wody przekraczają wyżej określoną wielkość zasobów dyspozycyjnych). Natomiast fragment obszaru północno - zachodniej części gminy powiązany bezpośrednio z doliną Biebrzy zalicza się do grupy zlewni o ograniczonych niewystarczających zasobach wodnych (spływ jednostkowy poniżej 0,5 l/sek/km^2).

c) Zagrożenie powodziowe

Rzędne zasięgu fali powodziowej rzeki Biebrzy i Brzozówki w obrębie obszaru gminy lub w bezpośrednim jej sąsiedztwie przedstawiają się jak niżej:

rzeka przekrój	rzędna fali powodziowej	spadek lustra wody	kilometr rzeki
1	**2**	**3**	**4**
Biebrza			
-Dolistowo	111,20	0,34	
-uj. Brzozówki	111,46	0,34	84+200
Brzozówka			
-ujście do Biebrzy	111,46	0,40	
-Karpowicze	115,17	0,40	9+200
-Kol. Jatwież	115,89	0,40	12+00
-uj. Biebły	116,69	0,40	14+00

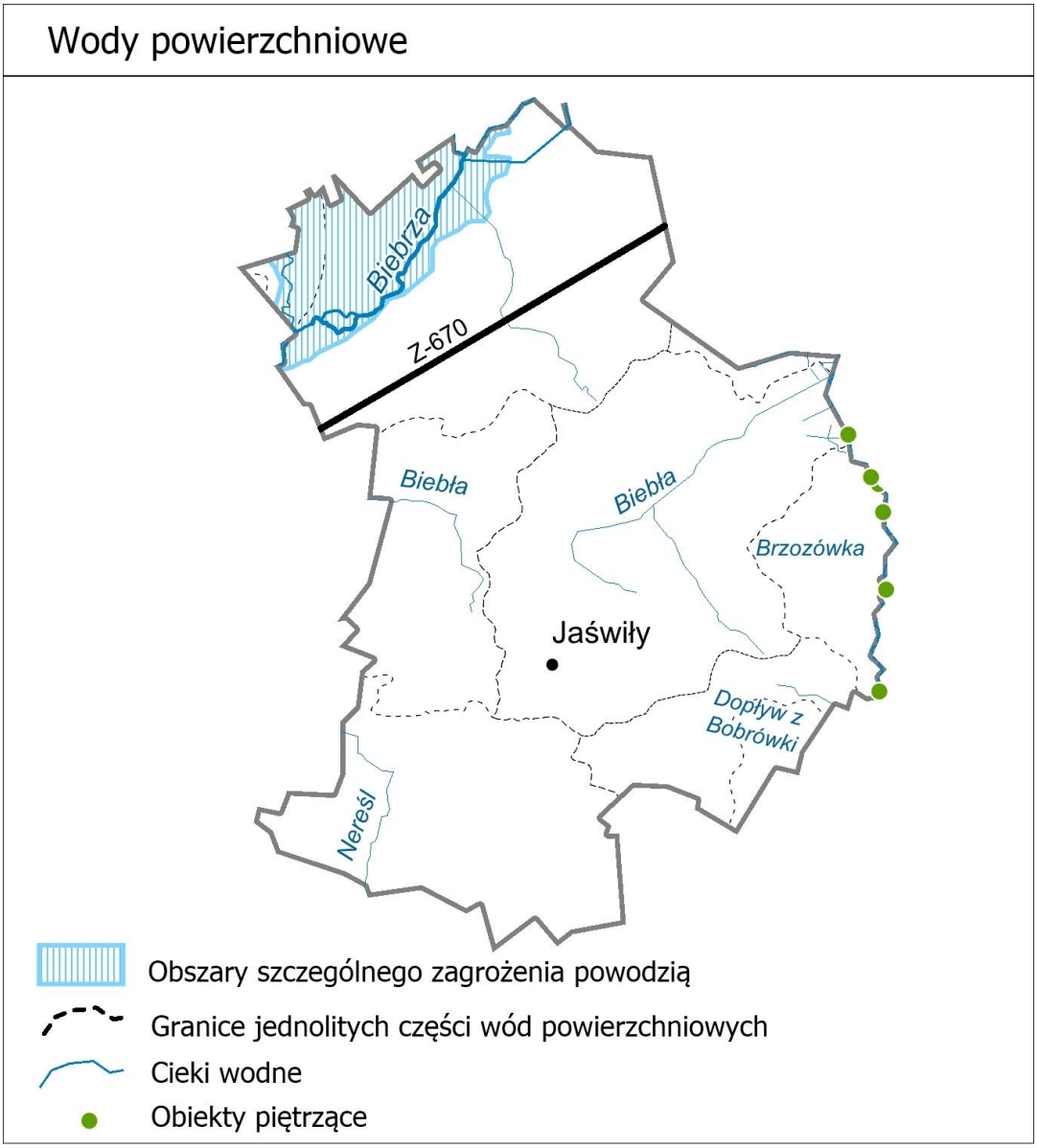

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (http://geoportal.kzgw.gov.pl)

Rys. 5 Wody powierzchniowe

Pozostała sieć rzeczna funkcjonująca w obrębie wysoczyznowej części obszaru gminy z uwagi na swoją nieznaczną wielkość wynikająca głównie ze źródłowego położenia jak i według informacji miejscowej ludności nie stwarza zagrożenia powodziowego dla istniejącej sieci osadniczej gminy.

d) Stan czystości wód powierzchniowych.

Wielkość presji na wody prezentuje stopień wyposażenia w infrastrukturę wodno-ściekową. Długość czynnej sieci wodociągowej w 2015 roku w powiecie monieckim wynosiła 732,6 km. W 2015 roku 80,6 % ludności powiatu korzystało z sieci wodociągowej, najwięcej w gminie Knyszyn – 91,3%, najmniej w gminie Trzcianne – 68,2%.

Na terenie gminy Jaświły występują 2 oczyszczalnie ścieków i obsługują 1188 mieszkańców, co stanowi 30 % ich ogólnej liczby (powiat moniecki – 45,3 %). Z sieci wodociągowej gminy Jaświły korzysta 78 % mieszkańców (powiat moniecki – 80,6 %).

Oczyszczalnia ścieków w Jaświłach – Urząd Gminy Jaświły. Według kontroli wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska maj-czerwiec 2015 r. ujęcie wód podziemnych składało się z dwóch studni. Ilości pobieranej wody nie przekraczały wartości dopuszczalnych określonych w pozwoleniu. Oczyszczone ścieki odprowadzano do rowu melioracyjnego, a następnie do rzeki Biebły. W dniu kontroli urządzenia oczyszczające ścieki pracowały prawidłowo. Podczas zrzutu ścieków oczyszczonych z komory B reaktora dokonano poboru prób. Wyniki badań nie przekroczyły wartości dopuszczalnych. Podmiot przedstawił wyniki badań automonitoringowych odprowadzanych ścieków, które także nie wykazały przekroczeń. Średnia ilość odprowadzanych ścieków nie przekroczyła wartości dopuszczalnych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Klasyfikacja wód:

1. **Nereśl** jest prawobrzeżnym dopływem Narwi, o całkowitej długości 40,4km i powierzchni zlewni 291 km2. Zlewnia rzeki jest typowo rolniczą: 60% stanowią grunty orne i 22% pastwiska. Zalesienie sięga 10%, a powierzchnia zurbanizowana – 10%. Nereśl przepływa przez jezioro Zygmunta Augusta. Poniżej jeziora do Nereśli uchodzi rzeka Targonka stanowiąca odbiornik ścieków mleczarskich i komunalnych z Moniek.

   Ocena JCWP Nereśl od źródeł do Rumejki (kod: PLRW200017261889),

   - Ocena potencjału ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – potencjał umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźnik biologiczny: wskaźnik okrzemkowy (IO) oraz ponadnormatywne stężenie fosforanów.
   - Stan wód - oceniono jako zły.
   - Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.
2. **Biebrza** jest prawobrzeżnym dopływem Narwi o długości ok. 165 km, powierzchnia dorzecza wynosi 7051km^2. Biebrza ma swoje źródła na południe od m. Nowy Dwór. Uchodzi do Narwi w okolicy Wizny. Zlewnię charakteryzuje asymetria dorzecza, bardziej rozwinięte jest dorzecze prawobrzeżne. Biebrza i jej dorzecze stanowi największy w Polsce region bagien. Jest to miejsce występowania wielu rzadkich zbiorowisk roślinnych oraz gatunków zwierząt, zwłaszcza ptaków. Dolina rzeki jest lęgowiskiem ptaków związanych ze środowiskiem bagiennym. Większość tego terenu jest objęta ochroną - znajduje się w Biebrzańskim Parku Narodowym.

   Ocena JCWP Biebrza od Hordonianki do Ełku bez Ełku (kod: PLRW20002426279),

   - Ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźniki biologiczne: makrobezkręgowce bentosowe (indeks MMI) oraz ichtiofauna.
   - Ocena stanu chemicznego - wskazała stan dobry.
   - Stan wód - ze względu na uzyskaną klasyfikację stanu ekologicznego i stanu chemicznego określono jako zły.
   - Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP nie jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.
3. **Biebła** jest lewobrzeżnym dopływem Biebrzy o długości 16,00 km i powierzchni zlewni 36,57 km^2. Płynie przez obszar Biebrzańskiego Parku Narodowego.

   Ocena JCWP Biebła (kod: PLRW200017262569),

   - Ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźnik biologiczny - ichtiofauna.

- Stan wód - oceniono jako zły.

4. **Brzozówka** – jest lewostronnym dopływem Biebrzy o długości 55,8 km. Powierzchnia zlewni rzeki wynosi 696,8 km2. Główne dopływy Brzozówki to: Kumiałka, Biebła, Olszanka. W odcinku ujściowym Brzozówka przebiega przez obszary Biebrzańskiego Parku Narodowego, będącego jednocześnie projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy" PLH20008, wchodzącym w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Zlewnia rzeki ma charakter rolniczy. Jest odbiornikiem ścieków z Jaświł, Jasionówki, Janowa, Korycina i Suchowoli.

   Ocena jakości wód JCWP: Brzozówka, kod: PLRW200019262479,

   - Ocena stanu ekologicznego– wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźnik biologiczny: makrfity (makrofitowy indeks rzeczny MIR).
   - Stan wód - oceniono jako zły.
   - Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż jcw jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

4.1.6. Wody podziemne

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych ora z w węglanowych utworach kredowych. Wodonośność utworów kredowych jest słabo rozpoznana i nie pozwala na bliższe ich określenie.

Występowanie wód w utworach trzeciorzędowych ma ścisłe powiązanie z piaszczystą serią oligocenu i miocenu o miąższości ca 50 m. Warstwa wodonośna w tych utworach występuje na głębokości 120 - 250 m, a wydajność średnia kształtuje się w granicach 40-50 m^3/h przy depresji 10-15 m.

Głównym źródłem ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy są utwory czwartorzędowe. W obrębie tych utworów wyróżnia się kilka poziomów wodonośnych charakteryzujących się zróżnicowaną zasobnością i zasięgiem przestrzennym. Są to następujące poziomy wodonośne:

- poziom l - przypowierzchniowy,
- poziom II - międzymorenowy (IIb i IIa),
- poziom III - spągowy (najniższy).

Poziom III - spągowy - rzędne stropy wahają się w granicach 36-73 m n.p.m., a rzędne spągu warstw wodonośnych najczęściej występują w przedziale rzędnych 25-45 m n.p.m. i mogą łączyć się z wodami występującymi w utworach trzeciorzędowych. Miąższość tego poziomu jest zróżnicowana i wynosi od 15 - 25 m. Uzyskiwane wydajności kształtują się w granicach 45 do 60 m^3\h, a wydajności jednostkom od 4 do 10 m^3/h/1 m.s. Pod względem bakteriologicznym wody tego poziomu nie budzą zastrzeżeń.

Poziom II - Międzymorenowy - ujmowane wody z tego poziomu stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitna na terenie gminy Jaświły. W obrębie tego poziomu z uwagi na formę rozprzestrzeniania i warunki hydrologiczne wyróżnia się dwa poziomy - IIb i IIa:

- poziom międzymorenowy IIb charakteryzuje się: zachowaniem ciągłości występowania w przedziale rzędnych 70-100 m n.p.m., miąższością warstwy wodonośnej wynoszącej od 4 do 36 m, średnią wydajnością wynoszącą 12-43 m^3/h i wydajnością jednostkową osiągającą wartość 11 m^3/h/1 m.s. Pod względem bakteriologicznym wody poziomu llb nie budzą zastrzeżeń.

- poziom międzymorenowy IIa występuje w przedziale rzędnych 100-130 m m.n.p. i nie zachowuje ciągłości rozprzestrzeniania się. Miąższość warstwy wodonośnej na terenach wysoczyznowych najczęściej wynosi 10-20 m, a średnia wydajność ca 33,0 m^3/h, wydajność jednostkowa 8,2 m^3/h/1 m.s. Warstwy wodonośne poziomu międzymorenowego (llb i Ha) tworzą naprzemianległe z glinami piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach.

Rzeczywistą głębokość zalegania warstw wodonośnych i ich wydajność ilustrują poniższe zestawienia ujęcia wód podziemnych:

- w. Jaświły - 2 st. o głębokości 48m i 46m i wydajności 51,6 m^3/h przy depresji s=18,0 m,
- w. Dolistowo - 2 st. o głęb. 51 m i wydajności 22 m^3/h, s=27,5 m oraz o głęb. 45 m i wydajności 45 m^3/h przy s=28,0 m,
- w. Mikicin - 2 st. o głęb. 60 m i 57 m i wydajności 109 m^3/h, s=8,6 m.

Poziom l-przypowierzchniowy - w zakresie warunków hydrogeologicznych tego poziomu na terenie gminy wyodrębniają się dwa główne obszary występowania wód gruntowych:

- obszary wysoczyznowe zbudowane z utworów plejstoceńskich, głównie z glin oraz lokalnie z piaszczysto - żwirowych i pylastych utworów pochodzenia wodno - lodowcowego, w obrębie, których wody gruntowe występują na głębokości od 3,0 do 6,0 m, lokalnie głębiej niż 6,0 m. Na terenach budowanych z glin zwałowych wody gruntowe mogą występować w przewarstwieniach piaszczystych wśród tych glin oraz tzw. wody zamieszone zajmujące lokalne obniżenia stropu glin zwałowych wypełnione łatwo przepuszczalnymi piaskami. Wody obszarów wysoczyznowych charakteryzują się stosunkowo korzystnymi parametrami fizykochemicznymi, natomiast budzą zastrzeżenia w zakresie zanieczyszczeń bakteriologicznych. W dolinach rzecznych i zagłębieniach terenowych tego obszaru zbudowanych z utworów holoceńskich (piaski, namuły, torfy) wody gruntowe zalegają przeważnie na głębokościach od 0,2 -1,0 m, lokalnie 1,5-2,0 m.
- obszar doliny rz. Biebrzy, gdzie wody występują we utworach bagienne -torfowych i akumulacji rzecznej tworząc jeden poziom o swobodnym zwierciadle wody. Zalegają one zazwyczaj płyciej niż 1 m p.p.t. i są szczególnie narażone na zanieczyszczenia bakteriologiczne. Przy czym należy nadmienić, że wykonane prace melioracyjne na tych terenach znaczenie zmieniły układ hydrologiczny doliny powodując trwałe obniżenie poziomu wód gruntowych.

Rys. 6 Wody podziemne

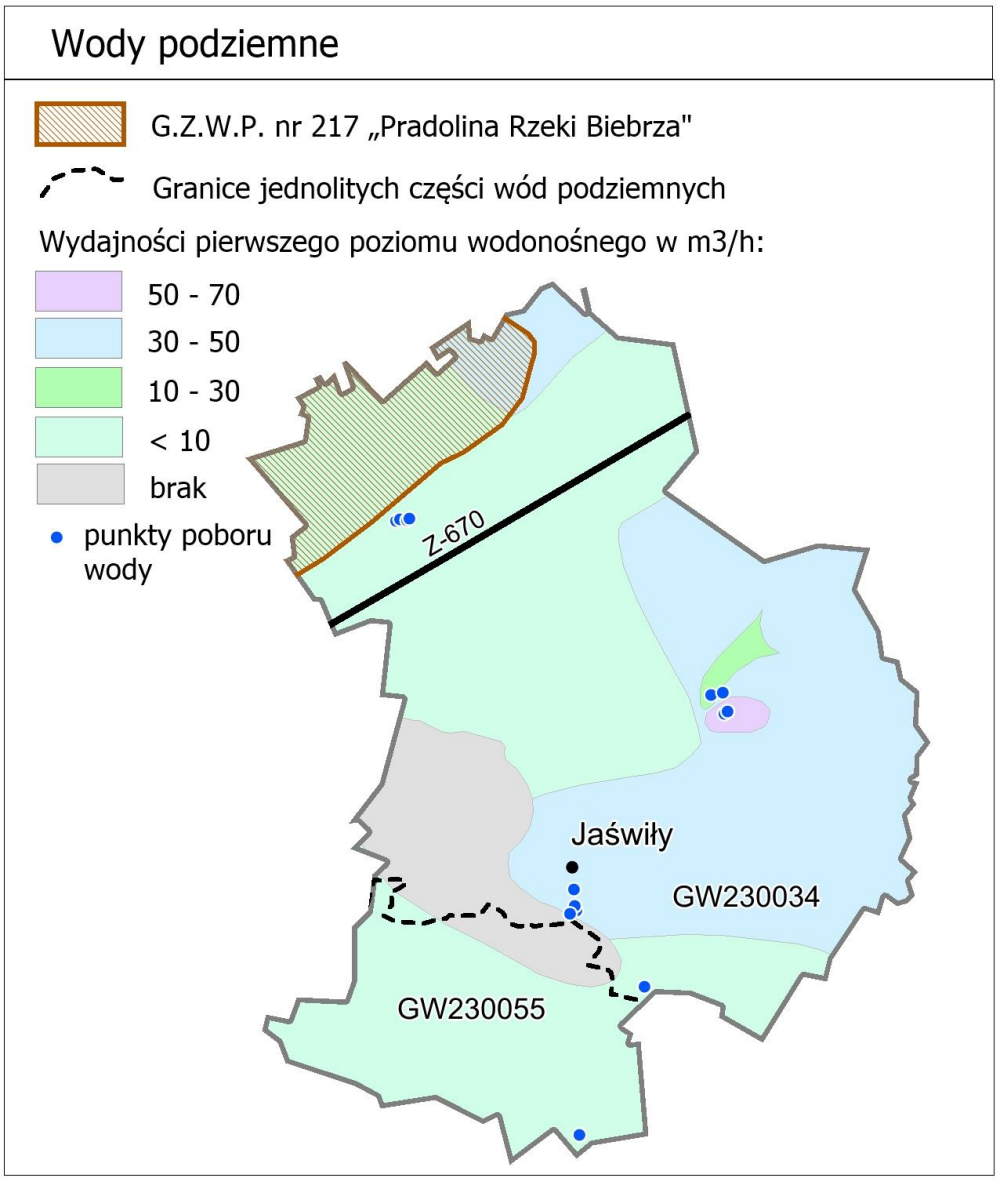

Państwowa Służba Hydrologiczna (http://epsh.pgi.gov.pl/)

Cała dolina Biebrzy będąca w granicach gminy Jaświły objęta jest zasięgiem występowania głównego zbiornika wód podziemnych (G.Z.W.P.) o znaczeniu krajowym. Jest to zbiornik Pradoliny Biebrzy charakteryzujący się znaczną miąższością utworów wodonośnych dochodzących do 50 m oraz wysoką zasobnością wynikającą z dużej odnawialności zasobów i drenującego charakteru (do głębokości 150 m) w stosunku do otaczających obszarów wysoczyznowych. Jest odkryty, dostępny dla zanieczyszczeń - zbiornik otwarty do powierzchni. Charakterystyczne dane dot. G.Z.W.P. nr 217 „Pradolina Biebrza" są następujące:

- ogólna powierzchnia - 1295 km^2 (łącznie z obszarami poza granicami gminy),
- obszar wysokiej ochrony (OWO) - 900 km^2,
- klasa czystości wód - Ic, bardzo nieznacznie zanieczyszczone (nieznacznie odbiegające od normy), łatwe do uzdatnienia,
- średnia głębokość ujęć - 45m,
- szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 200,00 tyś. m^3/d, moduł zasobów l/s/km^2 - 1,79.

Obszar G.Z.W.P. Pradolina rz. Biebrza podlega szczególnej ochronie wód podziemnych

polegającej głównie na niedopuszczeniu do zanieczyszczenia wód oraz zapobieganiu i przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania.

Obszar doliny rz. Biebrzy i obszar położony w rejonie wsi Mikicin, Brzozowa, Bobrówka, Jaświły należy do obszarów o dobrych zasobach wód podziemnych - jednostkowe zasoby wód podziemnych w m/24h/km^2 wynoszą od 200-350 (do 4.06 l/sek/km^2). pozostałe obszary gminy należą do obszarów o ograniczonych lokalnie, dobrych zasobów wód podziemnych - od 50-2000 (do 2.318 l/sek/km^2) Zaopatrzenie ludności w dobrą wodę pitną powinno odbywać się na bazie ujmowania wód z poziomu międzymorenowego utworów czwartorzędowych względnie z osadów oligocenu (trzeciorzędowych).

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny w sieci otworów badawczych obejmujących wszystkie JCWPd. Jako miarodajne dla gminy Jaświły przyjęto wyniki badań przeprowadzanych w trzech otworach:

- nr 126 w Mońkach – dla JCWPd 34,
- nr 736 w Białymstoku – dla JCWPd 55,
- nr 1679 w Wasilkowie – dla JCWPd 55

i w każdym przypadku przyznano klasę jakości III – wody zadowalającej jakości. W otworze nr 126 stwierdzono podwyższoną zawartość wapnia, jonów wodorowęglanu i azotanów, a stan chemiczny wód oceniono jako dobry. W otworach nr 736 i 1679 stwierdzono podwyższoną temperaturę i obniżoną zawartość tlenu rozpuszczonego.

4.1.7. Gleby - element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W podziale byłego woj. białostockiego na regiony glebowo-rolnicze (wg. JUNG Puławy - 1988r.) obszar gminy Jaświły położony jest w obrębie dwóch regionów: Nadbiebrzańskiego i Moniecko – Dąbrowskiego.

Region Nadbiebrzański obejmuje niewielki fragment północnej części obszaru gminy ca 20 km^2, będącego częścią doliny Biebrzy. Obszar ten z uwagi na swój unikalny ekosystem wodnobagienny i wysoki potencjał biotyczny o charakterze naturalnym został objęty statusem ochronnym w formie Biebrzańskeigo Parku Narodowego. Użytki zielone (łąki i pastwiska), które wykorzystywane są rolniczo znajdują się w strefie brzegowej doliny w okolicy wsi Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare, Kol. Zabiele i Kol. Karpiniec. Tereny te w większości zostały zmeliorowane.

Region Moniecko-Dąbrowski obejmuje pozostałą, dominującą część obszaru gminy. W całym regionie dominuje rzeźba niskofalista, miejscami tylko niskofalista pagórkowata z licznymi obniżeniami dolinnymi. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów żytnich. Użytki zielone w większości mają uregulowane stosunki wodne. Cechą charakterystyczną regionu jest duża kamienistość i nie tylko gruntów ornych, lecz także i użytków zielonych położonych w obniżeniach śródpolnych.

Skałą macierzystą gleb obszaru gminy są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego wykształcone w postaci glin, piasków, lokalnie pyłów oraz w dolinach i zagłębieniach namułów, torfów i piasków rzecznych. Stąd też pod względem składu mechanicznego gleby obszaru gminy zaliczone są do glin lub piasków gliniastych względnie piasków słabogliniastych całkowitych lub podścielonych piaskami luźnymi i piasków luźnych całkowitych.

Waloryzacja przyrodnicza gleb.

Pod względem typologicznym gleby gminy Jaświły są mało zróżnicowane. Charakteryzują się one zdecydowaną dominacją gleb brunatnych wyługowanych i kwaśnych (Bw) występujących na obszarze prawie całej gminy przy bardzo minimalnym udziale gleb brunatnych właściwych. Drugim pod względem zajmowanej powierzchni są gleby piaskowe

różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne kwaśne) - AB. Występują one w rozrzuceniu na obszarze całej gminy tworząc jednak niewielkie kompleksy wśród w/w gleb. Gleby pseudobielicowe (A) występują lokalnie, a ich większe powierzchnie znajdują się w okolicy wsi Jadeszki i Mikicin oraz na zachód od wsi Moniuszki i na południe od wsi Bobrówka.

Natomiast na użytkach zielonych położonych w dolinach cieków wodnych i obniżeniach terenowych występują głównie czarne ziemie (D), gleby murszowo-mineralne (M) oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe (T).

4.1.8. Waloryzacja użytkowo-rolnicza gleb.

a) Klasy bonitacyjne gruntów ornych

Jednostka terytorialna	Klasy bonitacyjne gruntów ornych (pow. w ha)						
	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Województwo	6960	57460	173894	209970	213216	129006	11347
Powiat moniecki	144	1933	9130	13606	13455	6372	584
Jaświły	121	997	3091	2879	1923	402	11

Jednostka terytorialna	Klasy bonitacyjne użytków zielonych (pow. w ha)						
	II	III	IV	V	VI	VIz	
Województwo	46	18019	169765	141421	65413	4702	
Powiat moniecki	5	1345	13405	11023	8020	331	
Jaświły	4	468	2714	1691	765	12	

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A., Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej, IUNG Puławy

Na terenie gminy Jaświły przeważają grunty orne klasy bonitacyjnej IVa i IVb (dla województwa jest to V klasa, dla powiatu IVb i V). Struktura bonitacyjna użytków zielonych jest podobna w gminie i województwie. Najwięcej gruntów przypisano do IV i V klasy. Najwartościowsze użytki zielone II klasy zajmują 4 ha.

Ogólny wskaźnik jakości przyrodniczych warunków rolnictwa (uwzględniający jakość i przydatność rolniczą gleb, agroklimat, rzeźbę terenu, warunki wodne) wynosi 60,3 i jest niższy od średniego wskaźnika dla Polski (66,6) oraz wyższy niż średnia dla powiatu monieckiego (52,8).

Teren gminy sklasyfikowano jako obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW – strefa nizinna I). Z tego tytułu gospodarstwom rolnym przyznawane są dopłaty wyrównawcze. Celem takiego działania jest zapobieganie wyludnianiu się obszarów wiejskich i zatracaniu ich rolniczego charakteru.

Rys. 7 Charakterystyka warunków glebowych

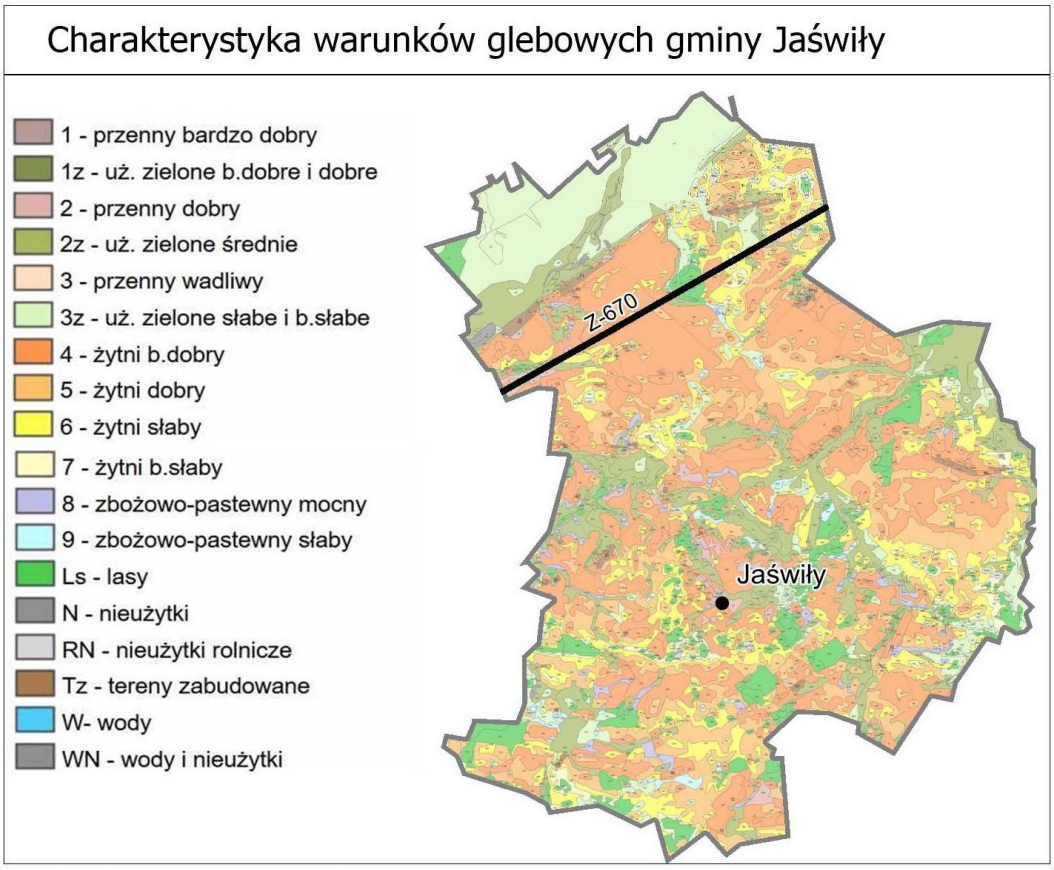

Źródło Informacji: Wrota Podlasia

Lepsze klasy gleb odpowiadają przestrzennemu rozmieszczeniu głównie gleb brunatnych wyługowanych, brunatnych właściwych, pseudobielicowych, czarnych ziem i murszowo-torfowych.

b) Kompleksy przydatności rolniczej gleb ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne:

Kompl.	**Nazwa kompleksu**	**ha**	**%**
1	**2**	**3**	**4**
Grunty orne			
1	pszenny b. dobry	-	-
2	pszenny dobry	220	2,1
3	pszenny wadliwy	7	0,1
4	żytni b. dobry	4573	42,6
5	żytni dobry	3030	28,4
6	żytni słaby	20980	19,6
7	żytni b. słaby	360	3,4
8	zbożowo - pastewny mocny	263	2,5
9	zbożowo - pastewny słaby	143	1,3
Razem		10686	59,1
Użytki rolne			
1 z	uż. zielone b. dobre i dobre	-	-
2z	uż. zielone średnie	2409	49,1
3z	uż. zielone słabe i b. słabe	2501	50,9

1	2	3	4
Razem		4910	27,21

Struktura agrarna gminy Jaświły według danych z 2014 r. - przedstawia się następująco:

- powierzchnia użytków rolnych – 15 477 ha, tj. 88,2% powierzchni ogólnej (w województwie podlaskim - 60,2%, w powiecie monieckim – 59,5%),
- grunty orne – 9 787 ha, tj. 63,2% użytków rolnych (w województwie podlaskim - 63,5%, w powiecie monieckim - 54,7%),
- łąki trwałe – 2 615 ha, tj. 16,9% użytków rolnych (w województwie podlaskim - 17,1%, w powiecie monieckim - 24,1%),
- pastwiska trwałe – 3 025 ha, tj. 19,6% użytków rolnych (w województwie podlaskim - 15,9%, w powiecie monieckim – 18,8%),
- nie zewidencjonowano powierzchni wykorzystywanej jako sady (w województwie

Rys. 8 Pokrycie terenu

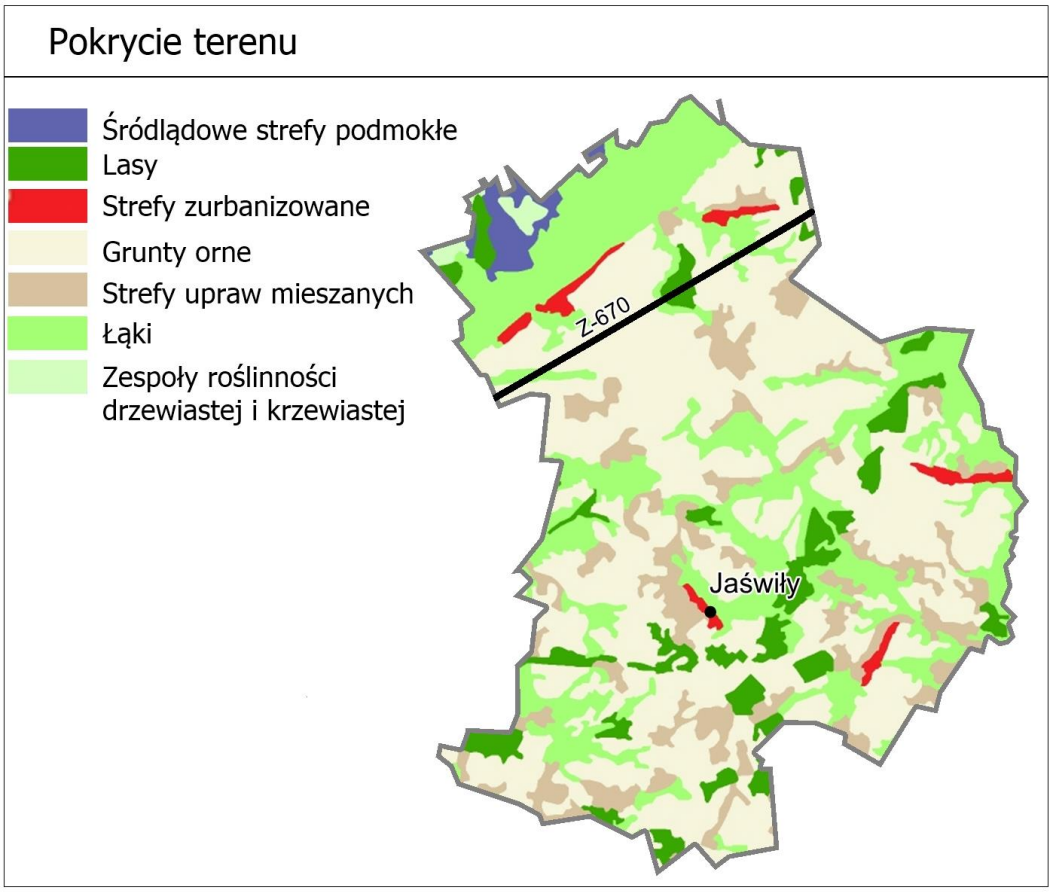

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (http://geoportal.kzgw.gov.pl)

podlaskim zajmują 0,4% użytków rolnych, w powiecie monieckim - 0,2%).

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gospodarka gminy oparta jest o działalność rolniczą. Zgodnie z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego, w 2010 r. rolniczą działalność produkcyjną prowadziły 902 indywidualne gospodarstwa, w których zatrudnionych było ok. ¾ mieszkańców.

W 2015 r. w gminie zarejestrowanych było 177 podmiotów gospodarczych. Wśród nich 17 związanych było z rolnictwem, 51 z przemysłem i budownictwem, a 109 z innymi

formami działalności. Przemysł i usługi mają w gospodarce gminy znaczenie drugorzędne.

a) stan rozwoju rolnictwa, w tym stan prawny gruntów

Gmina jest właścicielem ponad 800 działek o łącznej powierzchni ca 380 ha, które zagospodarowane są w następujący sposób:

Lp.	Rodzaj zagospodarowania	Ilość działek, Powierzchnia w m^2	Wartość w złotych
1.	Użytkowanie wieczyste	13 działek 19118 m^2	34 228,96
2.	Przekazanie w zarząd lub użytkowanie	821 działki 3 796 299 m^2	3 318 766,40
3.	Użyczenie	-	-
4.	Dzierżawa	2 działki 12 106 m^2	9 011,00
5.	Inne formy gospodarowania	-	-
	Razem	836 działek 3 827 523 m^2	3 362 006,36

Źródło: Zarządzenie Nr 12/16 Wójta Gminy Jaświły z dnia 25 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania budżetu gminy za rok 2015

Zdecydowana większość gruntów gminy Jaświły znajduje się w rękach prywatnych. Nie inaczej jest w przypadku użytków rolnych, które w ponad 95% należą do właścicieli prywatnych.

Struktura własności i wielkość gospodarstw rolnych

Gospodarka rolna gminy Jaświły, tak jak i całego powiatu monieckiego, zdominowana jest przez indywidualne gospodarstwa rolne, do których należą niemal wszystkie użytki rolne gminy.

Według danych Spisu Rolnego z 2010 r. średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa prowadzącego działalność rolniczą była większa niż w powiecie oraz województwie i wynosiła 17,6 ha (w powiecie 16 ha, a w województwie 13,4 ha). Gmina posiada stosunkowo korzystną strukturę wielkości gospodarstw, które nie są nadmiernie rozdrobnione. Wśród 902 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą przeważają duże o wielkości powyżej 15 ha (343 szt., 38% ogółu) i średnie 5-10 ha (257 szt., 28,5%). Małych gospodarstw – mniejszych niż 1 ha – było zaledwie 7 (mniej niż 1%) i zajmowały one zaledwie 0,05% powierzchni całości. Taka struktura wielkości sprzyja intensyfikacji rolnictwa i podnosi jego efektywność (oszczędność czasu i paliwa, a także optymalne wykorzystanie maszyn).

gospodarstwa rolne	**ogółem**	**do 1 ha włącznie**	**1 - 5 ha**	**5 - 10 ha**	**10 -15 ha**	**15 ha i więcej**
ilość (szt.)	902	7	82	213	257	343
ilość (%)	100	1	9	24	28	38
powierzchnia (ha)	15 896,89	7,79	338,23	1 938,18	3 717,18	9 895,51
powierzchnia (%)	100	0	2	12	23	62

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Powszechny Spis Rolny 2010

4.1.9. Struktura funkcjonalno-przestrzenna terenu gminy

Rolnictwo

Gospodarka gminy oparta jest o działalność rolniczą. Zgodnie z wynikami

Powszechnego Spisu Rolnego, w 2010 r. rolniczą działalność produkcyjną prowadziły 902 indywidualne gospodarstwa, w których zatrudnionych było ok. ¾ mieszkańców.

Obszar gminy Jaświły należy do moniecko-sokólskiego rejonu produkcji rolniczej (wg IUNG w Puławach), który charakteryzuje się średnimi warunkami przyrodniczymi oraz średnią intensywnością produkcji rolniczej. Ma niewielki udział terenów chronionych i gleb marginalnych oraz dość korzystną strukturę obszarową gospodarstw rolnych. Charakteryzuje się dobrze rozwiniętą hodowlą bydła mlecznego i trzody, której w dużej mierze jest podporządkowana produkcja roślinna i hodowla koni. Osiąga on również dobre wyniki w produkcji ziemniaków i posiada ukształtowane tradycje w uprawie truskawek, a w jego obszarach chronionych realizowany jest program rolnośrodowiskowy.

Gospodarka rolna gminy Jaświły, tak jak i całego powiatu monieckiego, zdominowana jest przez indywidualne gospodarstwa rolne, w posiadaniu, których znajdują się niemal wszystkie użytki rolne gminy. Według danych Spisu Rolnego z 2010 r. średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa prowadzącego działalność rolniczą była większa niż w powiecie oraz województwie i wynosiła 17,6 ha (w powiecie 16 ha, a w województwie 13,4 ha). Gmina posiada stosunkowo korzystną strukturę wielkości gospodarstw. Ich grunty nie są nadmiernie rozdrobnione. Wśród 902 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą liczebnie przeważają duże o wielkości powyżej 15 ha (343 szt., 38% ogółu) i średnie 5-10 ha (257 szt., 28,5%). Małych gospodarstw – mniejszych niż 1 ha – było zaledwie 7 (mniej niż 1%) i zajmowały one zaledwie 0,05% powierzchni całości. Taka struktura wielkości sprzyja intensyfikacji rolnictwa i podnosi jego efektywność (oszczędność czasu i paliwa, a także optymalne wykorzystanie maszyn).

Struktura agrarna gminy Jaświły na tle województwa podlaskiego i powiatu monieckiego w 2014 r. wyglądała następująco:

- powierzchnia użytków rolnych – 15 477 ha, tj. 88,2% powierzchni ogólnej (województwo podlaskie - 60,2%, powiat moniecki – 59,5%),
- grunty orne – 9 787 ha, tj. 63,2% użytków rolnych (województwo podlaskie - 63,5%, powiat moniecki – 54,7%),
- łąki trwałe – 2 615 ha, tj. 16,9% użytków rolnych (województwo podlaskie - 17,1%, powiat moniecki - 24,1%),
- pastwiska trwałe – 3 025 ha, tj. 19,6% użytków rolnych (województwo podlaskie - 15,9%, powiat moniecki - 18,8%),
- nie zewidencjonowano powierzchni wykorzystywanej jako sady (województwo podlaskie - 0,4% użytków rolnych, powiat moniecki - 0,2%).

Wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni wskazuje na rolniczy charakter gminy. Jest najwyższy w miejscowościach położonych w części centralnej (Radzie, Dzięciołowo, Brzozowa) i południowej (Bagno). Dominuje orne użytkowanie gruntów rolnych. Grunty orne średnio stanowią ponad 60% użytków rolnych. Największe powierzchnie użytków zielonych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (w granicach 40-50%) występują w obszarze północnym gminy (Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare, Zabiele) obejmującym dolinę i rozlewiska rzeki Biebrzy – jednak z uwagi na priorytet celów środowiskowych na tym terenie, posiadają one ograniczone zastosowanie w rolnictwie. W gminie nie zewidencjonowano powierzchni wykorzystywanej jako sady, jednakże materiały kartograficzne wskazują na istnienie drobnego, rozproszonego, w większości indywidualnego sadownictwa (jabłoń) oraz skoncentrowanych głównie na gruntach wsi Mikicin plantacji aronii.

Dominujący udział w zasiewach mają zboża. W 2010 r. w indywidualnych gospodarstwach rolnych zajmowały one ponad 86,8% obsianych gruntów ornych. Wśród nich największe powierzchnie zajmowały mieszanki zbożowe roślin jarych i pszenżyto ozime, których uprawy zajmowały ponad połowę zasiewów. Oprócz nich istotne znaczenie miały

kolejno żyto i owies, a także już w mniejszym stopniu mieszanki zbożowe roślin ozimych, jęczmień jary, pszenica jara, pszenżyto jare, jęczmień ozimy oraz pszenica ozima. Uprawiane były w 870 gospodarstwach spośród 882, tj. w ponad 98% z nich. Zasiewy ziemniaków obejmowały ponad 384 ha (4,9% zasiewów) w 590 gospodarstwach, a kukurydza 287 ha. Mniejsze znaczenie miały uprawy przemysłowe, które zewidencjonowano w 8 gospodarstwach oraz buraki cukrowe i warzywa gruntowe.

W czasie Spisu Rolnego z 2010 r. w gospodarstwach indywidualnych gminy odnotowano następujące ilości zwierząt gospodarskich:

- bydło – 11 749 sztuk w 657 gospodarstwach , w tym 6 059 sztuk krów,
- trzoda chlewna – 8 218 sztuk w 380 gospodarstwach, w tym 793 lochy,
- drób – 6 800 szt. w 409 gospodarstwach.

Poziom mechanizacji rolnictwa jest zadowalający. Niemal 90% gospodarstw rolnych posiada ciągnik (804 gospodarstwa). Na 902 gospodarstwa rolne przypada ich 1 487, co oznacza że w wielu gospodarstwach wykorzystuje się więcej niż jedną taką maszynę.

Stopień chemizacji rolnictwa jest względnie wysoki, zbliżony do średniej wojewódzkiej i powiatowej. Spośród gospodarstw rolnych 86% wykorzystuje nawozy mineralne (776 spośród 902), 82% nawozy azotowe, 18% nawozy fosforowe, 14% nawozy potasowe, 11% nawozy wapniowe, a 47% nawozy wieloskładnikowe. Na 1 ha użytków rolnych zużywa się przeciętnie 111 kg nawozów mineralnych (100,2 w powiecie i 104,8 w województwie), 63,1 kg nawozów azotowych (57,7 w powiecie i 60,3 w województwie), 28 kg nawozów fosforowych (22,6 w powiecie i 22,6 w województwie), 20 kg nawozów potasowych (19,8 w powiecie i 21,9 w województwie) i 8,3 kg nawozów wapniowych (8 w powiecie i 13,8 w województwie). Intensyfikacja rolnictwa pozwala na znaczne zwiększenie plonów, jednak równocześnie wywiera dużą presję na środowisko wodno-gruntowe.

Gospodarka leśna

Wskaźnik lesistości gminy wynosi 7,2 % i jest znacznie niższy niż w powiecie - 20,7%, województwie – 30,8 % i kraju – 29,5 %. Wynika to z silnie rozwiniętego rolnictwa oraz utrzymania wysokiego udziału użytków zielonych (w dolinie Biebrzy nie dopuszcza się do wystąpienia naturalnej sukcesji leśnej). Grunty leśne zajmują powierzchnię 1 268 ha, a grunty zadrzewione i zakrzewione – 115 ha. Gospodarcze znaczenie lasów w gminie jest niewielkie.

W okresie 1998-2004 powierzchnia lasów w gminie utrzymywana była na stałym poziomie nieco ponad 1 140 ha. Rok 2005 zaznaczył się silnym ubytkiem (blisko 100 ha). Od tego okresu widoczny jest niemal stały trend wzrostowy. W 2009 r. osiągnięto poziom powierzchni leśnej sprzed 2005. Obecnie powierzchnia lasów jest największa od kilkunastu lat. Zajmują one 1 157 ha, natomiast licząc inne grunty leśne – 1 268 ha.

W strukturze własności dominują lasy prywatne (1 156 ha; 91,1% całości). Zaledwie 106,45 ha zajmują lasy publiczne zarządzane przez Lasy Państwowe, co stanowi trochę ponad 8% wszystkich lasów gminy. Tak duży udział lasów prywatnych w strukturze własności jest dość rzadki. Dla porównania – w kraju zaledwie 19% lasów należy do właścicieli prywatnych, w województwie 33%, a w powiecie 44%. Lasy prywatne koncentrują się w południowej części gminy, gdzie tworzą kilka zwartych kompleksów. Ponadto w dużym rozdrobnieniu rozmieszczone są na większości terenów gminy. Ich eksploatacja odbywa się w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów. Pozyskanie drewna (grubizny w m^3) w lasach niepaństwowych nie jest intensywne i wahało się od 150 w latach 2004-2005 do 1 500 w roku 2011 i 1 628 w roku 2014. Natomiast w 2015 r. pozyskano 809 m^3 grubizny, co stanowiło nieco ponad 10% drewna uzyskanego z lasów prywatnych powiatu monieckiego. Biorąc pod uwagę niewielkie pozyskanie surowca, znaczenie gospodarcze lasów jest bardzo małe. Niemniej jednak w gminie działają 4 podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją

wyrobów z drewna (2 w Jaświłach, po jednym w Dolistowie Starym i Zabielu) i jeden związany z produkcją mebli (Jaświły). Lasy publiczne administrowane są przez nadleśnictwo Knyszyn (obejmujące całą gminę z wyłączeniem terenu Biebrzańskiego Parku Narodowego, który zarządza 1,15 ha lasów). Rozmieszczone są we wschodniej, północnej i południowej części gminy. Zajmują z reguły stosunkowo duże, zwarte powierzchnie. Gospodarka leśna prowadzona jest w nich na podstawie planu urządzenia lasu nadleśnictwa Knyszyn (obowiązujący na lata 2008-2017).

Fauna i flora nowy

Faunę i florę gminy Jaświły należy rozpatrywać w kontekście bagien biebrzańskich, gdyż to właśnie one są ostoją wielu cennych i unikalnych w skali Polski, a nawet całego kontynentu europejskiego, gatunków roślin i zwierząt.

Kotlina Biebrzańska utożsamiana z Bagnami Biebrzańskimi jest jedną z ostoi dzikiej przyrody w Europie. Rozlewiska Biebrzy położone w Obrębie Kotliny Biebrzańskiej to prawdziwe królestwo ptaków. Zanotowano tu 293 gatunki ptaków, w tym ponad 180 lęgowych, czyli 80 % polskiej awifauny. Dolina Biebrzy ma pod względem ornitologicznym szczególne znaczenie, zwłaszcza, że bagna zanikają w krajobrazie Europy, a ptaki tych środowisk tracą podstawę swego bytu. Występują tu izolowane stanowiska lęgowe gatunków borealnych, a także gatunków, których centrum zasięgu geograficznego znajduje się w strefie tajgi i tundry. Ponadto Kotlina Biebrzańska ma ogromne znaczenie dla wielu gatunków ptaków żerujących oraz wypoczywających w czasie corocznych wędrówek. Dla ptaków siewkowatych, wymagających rozległych, podmokłych obszarów, Biebrza stanowi jedną z najważniejszych ostoi w Europie Środkowej. Jest najważniejszą ostoją dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza w Europie Środkowej i Zachodniej. Jest też ważnym "przystankiem" dla migrujących siewkowców, kaczek, gęsi i żurawi. Najbardziej charakterystyczne gatunki lęgowe dla doliny Biebrzy to: bojownik batalion, 4 gatunki bekasów, w tym dubelt i sporadycznie lęgowy bekasik, kulik wielki, biegus zmienny, żuraw, mewa mała, 5 gatunków rybitw, w tym białoskrzydła i białowąsa, puchacz, orlik krzykliwy. Dla wodniczki Bagna Biebrzańskie mają znaczenie wyjątkowe – być może od utrzymania biebrzańskich turzycowisk w stanie niezmienionym zależeć będzie istnienie tego gatunku. Kotlina Biebrzy jest jednym z nielicznych miejsc w Polsce, gdzie można jeszcze spotkać cietrzewia i sowę błotną.

Spośród ssaków na terenie Bagien Biebrzańskich występują:

- łoś, który jedynie tu przetrwał okres II wojny światowej i dzięki ochronie rozmnożył się i rozprzestrzenił na terenie Polski
- jeleń szlachetny , sarna, dzik, zając szarak, bóbr europejski
- wilk, lis, jenot, borsuk, tchórz zwyczajny, kuna leśna, wydra europejska, gronostaj, łasica.

Ponadto żyje tu 17 gatunków drobnych ssaków, a wśród nich najliczniejsze i najbardziej rozpowszechnione są: orzesznica, ryjówka malutka, badylarka, nornik północny i smużka. W wodach Biebrzy żyje wiele gatunków ryb: szczupak, sum, węgorz, a także typowe dla pogórza kleń i brzana. Ichtiofauna dorzecza Biebrzy liczy 36 gatunków ryb oraz wielką rzadkość: minoga ukraińskiego - gatunku charakterystycznego dla wschodniej części Morza Czarnego. Liczebność i biomasa ryb jest tu znacznie wyższa niż w innych nizinnych rzekach Polski. Stwierdzono obecność 5 gatunków gadów oraz 12 gatunków płazów a w rupie bezkręgowców stwierdzono ponad 700 gat. motyli, w tym 94 gatunki motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pająków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pająków znanych jest tylko stąd. Do tej pory poznano ponad 500 gatunków chrząszczy, 42 gat. chruścików i 19 gat.

pijawek.

W bogato zróżnicowanej szacie roślinnej Kotliny Biebrzańskiej rolę dominującą spełniają zbiorowiska siedlisk wodno – błotnych i torfowiskowych (turzycowiska, szuwary, roślinność mszysto – turzycowa i łąkowa) oraz zaroślowe i leśne (olsowe, grądowe, łęgowe, borowe).

Roślinność zbiorowisk wodnych to: rzęsa drobna, trzcina pospolita, łączeń baldaszkowy, grążel żółty, żabiściek, rzęsa trójrowkowa, osoka aloesowata, rdestnica połyskująca, belia jeziorna, sitowie jeziorne, grzybień biała. Miejscem występowania tych gatunków jest przede wszystkim rzeka, a zwłaszcza jej starorzecza.

Roślinność zbiorowisk torfowiskowych charakteryzuje: brzoza niska, jaskier języcznik, turzyca pospolita, gnidosz bagienny, gorycz błotny, knieć błotna, czermień błotna, wątlik błotny, wełnianka szerokolistna i wąskolistna, okrężnica bagienna, bagno zwyczajne, skalnica torfowiskowa, borówka bagienna, rosiczka okrągłolistna, bagnica torfowa.

Siedliska roślin zbiorowisk leśnych to: bluszcz, konwalia majowa, widłak goździsty, naparstnica zwyczajna, kokoryczka wonna, groszek wiosenny, przylaszczka pospolita, gajowiec żółty, szczawik zajęczy, manna gajowa, orlik pospolity, skrzyp olbrzymi, sałatnik leśny.

Częstym zjawiskiem na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego są lasy grądowe. Grądy mają charakter lasów liściastych, w których dominują: grab zwyczajny, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, klon zwyczajny, wiąz górski, jesion wyniosły oraz leszczyna. Dużą powierzchnię obszarów wydmowych Doliny Biebrzy porastają bory sosnowe i sosnowo – świerkowe. Ze względu na piaszczyste podłoże, najczęściej spotykane to sosnowe bory suche, gdzie obok sosny licznie występują jałowce. Nieco liczniejsze siedliska zajmuje bór świeży, z sosną, świerkiem i czasem brzozą. Może także wystąpić jałowiec, jarzębina i kruszyna pospolita. Bory mieszane występują na jeszcze bardziej żyznych siedliskach. Obok sosny i świerka pojawia się tu dąb i grab. Środowiska najbardziej wilgotne zajmują bory bagienne, ze skarlałą sosną, świerkiem i omszoną brzozą.

W zbiorowiskach roślinnych występujących na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego spotyka się wiele roślin rzadkich, ginących lub zagrożonych wyginięciem w Polsce. Kilka gatunków wymaga stosowania nawet ochrony międzynarodowej, choć niestety nie wszystkie z nich zostały objęte ochrona ścisłą w Polsce. Do tej grupy należą: skalnica torfowiskowa, potocznik wąskolistny, wełnianka delikatna, ozorka zielona, obuwik pospolity, sasanka otwarta, gnieźnik leśny, brzoza niska, która jest gatunkiem reliktowym, czyli takim, który jest bliski wyginięcia lub na obecnie ograniczony zasięg występowania. Z innych gatunków reliktowych występujących w Biebrzańskim Parku Narodowym warto poznać wierzbę lapońską, bluszcz pospolity, wielosił błękitny, gnidosz królewski oraz dość popularne na Bagnach Biebrzańskich bagno zwyczajne.

Lasy

Według podziału kraju na regiony przyrodniczo - leśne lasy gminy Jaświły położone są w Krainie II-giej Mazursko - Podlaskiej Dzielnicy Wysoczyzny Bielsko -Podlaskiej (Dz. Puszcz Podlaskich) charakteryzujące się występowaniem prawie wszystkich typów siedliskowych lasu oraz zróżnicowanym drzewostanem. W podziale administracyjnym lasy gminy Jaświły wchodzą w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, Nadleśnictwa Knyszyn, obręb leśny Trzcianne.

Lesistość gminy Jaświły wg danych z 2015 r.

ogólna pow.	powierzchnia lasów	% udział

gminy w ha	Publiczne		Prywatne		razem ha	lasów w ogólnej powierzchni gminy
	ha	%	ha	%		
17541	114	8,99	1156	91,01	1268	7,2

Lasy gminy występują w znacznym rozdrobnieniu, koncentrując się głównie w południowej i środkowej części gminy. Największe izolowane kompleksy leśne położone są w okolicy wsi Romejki i Szpakowe (Las Nereśl). Niewielkie kompleksy leśne znajdują się również w rejonie wsi Brzozowa i Mikicin oraz w dolinach niewielkich cieków wodnych środkowej i zachodniej części gminy. Lasy Skarbu państwa (państwowe) położone są w następujących uroczyskach: Starowola, Jaświły, Mikicin i Zabiele.

W układzie typów siedliskowych dominują siedliska borowe i olszowe w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych. W siedliskach tych występują głównie drzewostany sosnowe z domieszką świerka, brzozy i dębu; brzozowe z domieszkami sosny, świerka i olszy lub olszowe z domieszkami brzozy oraz świerka. Klasa wieku drzewostanów jest zróżnicowana od l do VII.

Część lasów uroczyska Mikicin będącego własnością Skarbu Państwa, to lasy wodochronne. Pozostałe wszystkie lasy zarówno państwowe jak i prywatne zaliczone są do lasów ll-giej grupy tj. lasów gospodarczych, których podstawową funkcja jest produkcja surowca drzewnego na potrzeby gospodarcze, a głównie na drewno tartaczne i opałowe. Istniejące drobne kompleksy leśne i zadrzewienia śródpolne stanowią ostoje dla drobnej zwierzyny i ptactwa oraz wzbogacają walory środowiska przyrodniczego i krajobrazu gminy.

Na terenie gminy Jaświły istnieją obszary, gdzie intensyfikacja rolnictwa, melioracje (głównie o charakterze odwadniającym) wyeliminowały z krajobrazu naturalne ekosystemy, redukując tym samym liczebność niektórych przedstawicieli flory i fauny. Jednakże obok nich funkcjonują przestrzenie, które zostały zachowane w stanie naturalnym bądź bardzo do niego zbliżonym. Położone są one głównie na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego i właśnie one stanowią o bogactwie przyrodniczym gminy, a także o roli, jaką pełni ona w ochronie i zachowaniu unikalnej bioróżnorodności gatunkowej flory i fauny tego terenu.

4.1.10. Klimat

W podziale byłego woj. białostockiego na krainy klimatyczne obszar gminy Jaświły zalicza się do Krainy Wysoczyzn Północnopodlaskich. Warunki klimatyczne gminy Jaświły odpowiadają warunkom panującym na Wysoczyźnie Białostockiej wchodzącej w skład w/w krainy przy nieznacznej ich modyfikacji wpływem warunków Kotliny Biebrzańskiej, która charakteryzuje się nieco odmiennym reżymem opadowym, wilgotnością powietrza, częstotliwością występowania burz i gradów, okresem zalegania pokrywy śnieżnej oraz swoistym przebiegiem zachmurzenia. Klimat Kotliny Biebrzańskiej wywiera swój wpływ na przyległą nisko położona północną część obszaru Wysoczyzny Białostockiej, co uwidacznia się przez zwiększoną wilgotność powietrza, niższe temperatury wiosny i lata oraz nieco wyższe w listopadzie i grudniu.

Poniższą charakterystykę klimatu obszaru gminy oparto głównie o dane meteorologiczne ze stacji: Białystok, Mońki, Biebrza i Dębowo z okresu lat 1948-1967 wg opracowania S. J. Pióro „Klimat woj. białostockiego".

Temperatura.

Rozkład roczny temperatury w °C, średnie oraz absolutne maksyma i minima ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

p.	tacja meteorologiczna	Rodzaj obser.	miesiące												Średnia roczna
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1.	Biebrza	śr.	-4,4	-4,6	-1,2	6,5	11,9	15,8	17,1	16,0	12,1	7,0	2,0	-1,6	6,4
		max	69	11,9	16,6	25,7	30,7	31,4	34,8	35,1	30,8	24,4	16,3	13,5	
		min.	-	-35,3	-30,0	-8,2	-6,4	0,9	1,7	0,7	-4,8	-12,4	-20,3	-27,1	
2.	Białystok	śr.	-4,3	-4,2	-0,6	7,2	12,9	16,7	18,0	16,7	12,6	7,5	2,2	-1,6	6,9
		max	7,7	9,9	17,2	29,3	31,7	32,4	36,0	34,6	30,9	25,5	16,5	13,8	
		min.	-38,4	-30,8	-22,6	-6,9	-4,3	-0,7	5,3	-0,8	3,8	-11,2	-20,7	-22,5	

Istotnym uwarunkowaniem wynikającym głównie z rozkładu temperatury jest to, że:

- przejście średniej temperatury dobowej przez tzw. progi termiczne przypada dla 0°C (okres gospodarczy) w Białymstoku na ca 20 marca i ca 30 listopada a w Biebrzy na 23.III i 26.XI; dla 5°C (okres wegetacyjny) w Białymstoku na 7.IV i 3.Xt, w Biebrzy na 9.IV i 27.X; dla 15°C w Białymstoku na 25.V i 5.IX, w Biebrzy na 4.VI i 25.VIII,
- okres wegetacyjny trwa średnio w Białymstoku 200 dni, a w Biebrzy kształtuje się w przedziale 196-186 dni,
- średni okres bezprzymrozkowy w Białymstoku wynosi 155 dni ca w Biebrzy ca 124 dni,
- pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio w Białymstoku ca 96 dni, a w Biebrzy ca 74,7 dni i ca 86 w Dębowie.

Opady atmosferyczne.

Średni roczny rozkład opadów atmosferycznych, minimalne oraz wskaźnik opadów okresu wegetacyjnego zestawienie tabelaryczne:

p	Stacja metoro-logiczna	Ro-dzaj obser.	miesiące												roczna	Wsk. % v-x
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
1.	Biebrza	śr.	22	23	23	37	48	60	874	6	45	38	43	36	535	65,3
2.	Dębowo	śr.	21	24	23	35	49 96	63	67	73	53	35	38	31	510	66,7
		max	49	42	56	60		116	115	167	141	113	85	77	72	
		min.	7	3	2	14	14	19	12	6	13	1	18	11	302	
3..	Osowiec	śr.	28	31	27	39	51	66	78	71	52	35	48	39	565	62,5
		max	50	51	54	70	111	123	134	145	170	92	113	110	753	
		in.	12	6	6	13	18	16	9	22			16		369	

											9	1				
4.	Mońki	3r.	0	35	30	37	53	71	76	79	52	42	45	39	587	63,5

Ponadto:

- średnia roczna częstotliwość burz wynosiła: w Biebrzy -13,7; w Osowcu - 11,6 i w Mońkach - 14,9,
- obszar na kierunku Osowieć - Mońki charakteryzuje się dużą częstotliwością gradów do 6 przypadków,
- średnia roczna wilgotność powietrza w Kotlinie Biebrzańskiej wynosi 84 %, a na wysoczyźnie utrzymuje się w granicach 82-83 %,
- średnie roczne zachmurzenie na pograniczu wysoczyzny z doliną Biebrzy wynosi 6,8 pokrycia nieba. Ilość dni pochmurnych od 166 do 166, a pogodnych 26-27 dni,
- średnia suma godzin usłonecznienia (okres w miesiącach VI-VIII w Biebrzy wynosiła 634,0 (43,9%), a w Białymstoku 661,2 (43,3%).

Dynamika powietrza atmosferycznego.

Rozkład średniej częstotliwości wiatrów i prędkości w m/sek na poszczególne kierunki oraz częstotliwość cisz za okres obserwacji 1953-1967

L.p.	Stacja meteorolog.	%	Cisza								Cisza
		Vm/sek	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	w %
1.	Biebrza	%	10,6	7,5	10,9	11,0	10,7	16,2	18,8	14,3	
		V	3,3	3,4	3,3	3,5	3,7	4,3	4,4	3,4	
2.	Białystok	%	8,9	6,7	8,2	12,3	13,1	17,5	20,4	12,9	
		V	2,9	3,0	3,4	3,7	3,5	3,5	3,5	3,6	

Częstotliwość wiatrów z kierunków zachodnich (NW, W, SW) w Biebrzy osiąga 49,3 %, w Białymstoku 50,8 %, a wiatrów wschodnich (NE, E, SE) w Biebrzy 29,4 % i w Białymstoku 27,2%.

Reasumując należy stwierdzić, że warunki klimatyczne gminy Jaświły nie stanowią bariery w rozwoju gospodarczym, a w szczególności w rozwoju rolnictwa i turystyki. Warunki klimatyczne charakterystyczne dla całego obszaru gminy modyfikowane są przez czynniki fizjograficzne. Duży wpływ na lokalne zmiany klimatu mają:

- rzeźba terenu,
- rodzaj gruntu,
- warunki hydrologiczne,
- pokrycie roślinne.

4.2. Powiązania przyrodnicze oraz prawna ochrona przyrody

Ważnym elementem zapewniającym łączność i spójność ekologiczną są korytarze ekologiczne, które mają kluczowe znaczenie w ochronie przyrody oraz krajobrazu. Korytarze ekologiczne nie są prawną formą ochrony przyrody, jednakże przeciwdziałają izolacji najcenniejszych przyrodniczo obszarów, co w konsekwencji przyczynia się do utrzymania oraz wzrostu różnorodności na poziomie ekosystemu, gatunkowym oraz genowym (stała migracja gatunków flory i fauny).

W ramach europejskiego programu międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody opracowano w 1995 roku koncepcję krajowej sieci ekologicznej ECONET6. Składa się ona z

78 obszarów węzłowych połączonych siecią korytarzy ekologicznych i obejmuje 46% powierzchni kraju.

W 2005 r. na zlecenie Ministra Środowiska opracowano kompleksowy projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Głównym celem wyznaczenia sieci korytarzy migracyjnych (ekologicznych) jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali Polski i Europy oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności zarówno na obszarach sieci Natura 2000, jak i innych terenach o dużej wartości przyrodniczej. Poszczególne obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000 nie będą, bowiem w stanie utrzymać swej różnorodności gatunkowej i genetycznej, jeśli nie zostanie zapewniona ich wzajemna łączność umożliwiająca migracje osobników i wymianę genów. Zaproponowana w projekcie sieć korytarzy ekologicznych ma zapewnić taką łączność.

Na terenie gminy Jaświły znajdują się dwa obszary Natura 2000:

- projektowany **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Biebrzy (PLH200008)** - to szerokie, płaskie obniżenie terenu wypełnione torfem, położone od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn: Grodzieńskiej, Sokólskiej, Goniądzkiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego wschodu, gdzie wchodzą do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Ełcki. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmujący dolinę na wschód od Sztabina, środkowy - od Sztabina do Osowca i trzeci, południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny. Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzecznymi lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzecznymi mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne, równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.
- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Ostoja Biebrzańska (PLB200006)** - położona w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowi ona rozległe, zatorfione obniżenie terenu, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie środkowej. Ostoja obejmuje obszar od ujścia Sidry po Narew. Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym, z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. Lasy zajmują tu ok. ¼ powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łęg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej. W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebność 19 gatunków mieści się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce i jedną z największych w Unii Europejskiej osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).

Przez gminę Jaświły przechodzi korytarz ekologiczny GKPn-1 Dolina Biebrzy –

Puszcza Knyszyńska Zachodni będący częścią Północnego korytarza ekologicznego, łączącego Puszczę Augustowską na północnym wschodzie Polski (granica z Litwą) z Cedyńskim Parkiem Krajobrazowym na północnym zachodzie (granica z Niemcami) oraz korytarz pomocniczy KPn-3 B Dolina Brzozówki.

Pod względem przyrodniczym najcenniejsza jest północna część gminy, włączona do Biebrzańskiego Parku Narodowego, względnie jego otuliny. W granicach gminy znajduje się ponad 1200 hektarów BPN. Park obejmuje znaczną część Kotliny Biebrzańskiej - wielkiego obniżenia terenu o długości ponad 100 km. Wypełnia ją kilkumetrowa warstwa torfu. Jest to największy i najbardziej naturalny w Europie Środkowej kompleks torfowisk o powierzchni ok. 90 000 ha. Na obszarze Parku dominują niskoturzycowe i mszyste zbiorowiska torfowisk niskich i przejściowych z licznymi mechowiskami. Lokalnie obserwuje się wkraczanie na otwarte tereny torfowisk zarośli wierzbowych i wierzbowo-brzozowych.

Rys. 9 Powiązania przyrodnicze

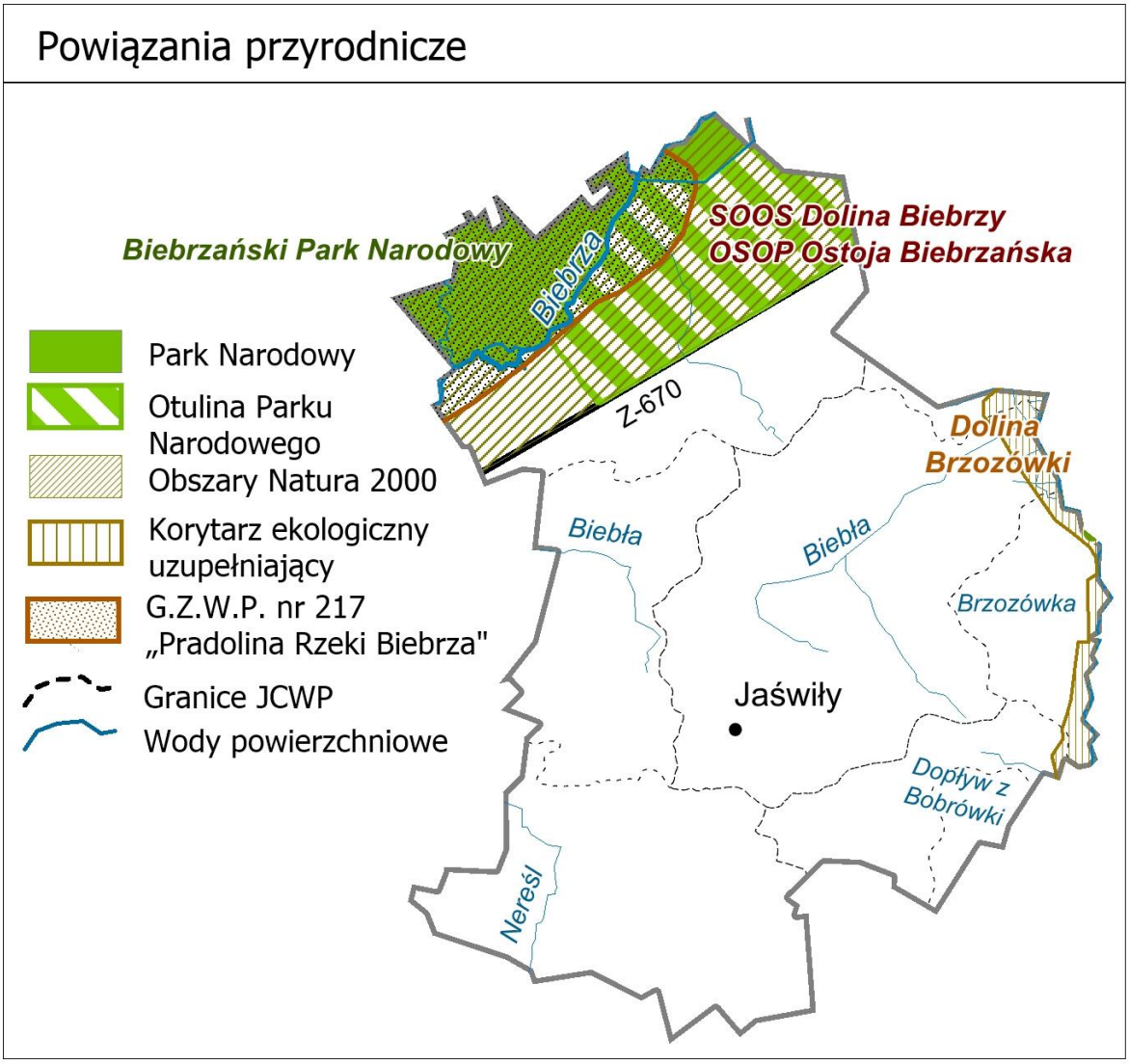

Obszarem objętym prawną ochroną przyrody jest **Biebrzański Park Narodowy,** który został utworzony w 1993 roku. Jest to największy park narodowy w Polsce, o powierzchni 59 223 ha. Obszary leśne parku zajmują 15 544 ha, grunty rolne - 18 180 ha, a nieużytki – słynne Bagna Biebrzańskie, w rzeczywistości najbardziej cenne przyrodniczo

ekosystemy - 25 495 ha. Wokół parku utworzono otulinę o powierzchni 66 824 ha. Ochronie ścisłej podlega obszar 5 075 ha (w tym dawny rezerwat Czerwone Bagno). Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagienno-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków, park został umieszczony w 1995 r. na liście obszarów chronionych konwencją RAMSAR.

Na terenie gminy Jaświły nie występują pomniki przyrody.

4.3. Jakość środowiska oraz jego zagrożenia wraz z identyfikacją źródeł tych zagrożeń

4.3.1. Degradacja powierzchni ziemi

Degradacja powierzchni ziemi następuje wskutek zjawisk i działań naturogenicznych. Zagrożenia powierzchni ziemi związane są z jej warunkami morfologicznymi (tereny narażone na erozję powierzchniową – o spadkach powyżej 5% oraz obszary pozostające pod wpływem zalewów powodziowych), jak również działalnością człowieka i postępującymi procesami urbanizacyjnymi. Wiąże się to z rozwojem terenów zainwestowanych i wynikających z tego innych niż rolnicze lub leśne wykorzystaniem gatunków, prowadzeniem wszelkich prac ziemnych, w tym powierzchniową eksploatacją surowców oraz różnymi zabiegami technicznymi np. melioracjami.

Największe zmiany w powierzchni ziemi powoduje działalność górnicza. Na terenie gminy Jaświły występuje 1 złoże surowców o zasobach udokumentowanych, na działce nr geod. 271,2. Wydzielone są też (na potrzeby lokalne) 4 obszary perspektywicznego występowania złóż surowców mineralnych stałych - głównie piaski ze żwirem, zlokalizowane w okolicy Jaświł (2 obszary), Słomianki i Bobrówki. Wydobycie surowców mineralnych odbywa się w pięciu punktach niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin.

Spływowi wód popowodziowych towarzyszy erozja gleb. Podstawową metodą stosowaną w celu jej ograniczenia jest poprzecznostokowa orka jesienna łącznie z poprzecznostokowym układem siewu i sadzenia, przy czym im pola są węższe, tym ich funkcja ochronna jest większa. Zabiegi takie kilkukrotnie zmniejszają nasilenie erozji, jednocześnie zwiększając zapasy wody w glebie. Duże znaczenie ochronne mają trwałe użytki zielone, a zwłaszcza łąki kośne.

Erozję można w znacznym stopniu ograniczyć stosując płodozmiany przeciwerozyjne, w skład których powinny wchodzić rośliny motylkowate i ich mieszanki z trawami oraz rośliny ozime, tzw. „zielone pola”. W grupie roślin ozimych szczególnie polecane są rzepak, żyto i pszenżyto.

Ważnym elementem w działaniach ograniczających erozję jest nawożenie gleb, które w terenach erodowanych powinno być zróżnicowane na poszczególnych elementach rzeźby, ze względu na wyraźne odrębności siedliskowe.

Na glebach zagrożonych erozją w stopniu silnym jako dodatkowy zabieg przeciwerozyjny poleca się głęboszowanie, który polega na dokonywaniu głębokich nacięć w glebie i spulchnianiu podglebia, co zwiększa pojemność wodną gleby i ułatwia wsiąkanie wody do głębszych jej warstw.

Zmiany ukształtowania powierzchni spowodowane są także przez budownictwo osiedli ludzkich oraz budownictwo komunikacyjne. Podczas powstawania nowej zabudowy stosowane są różne zabiegi polegające m.in. na wyrównaniu terenu, tworzeniu nasypów w celu izolacji budynków od podłoża, prowadzenie przekopów pod uzbrojenie terenu, jak również osuszanie terenu budowy. Wprowadzanie nowej zabudowy szczególnie na terenach podmokłych może prowadzić do negatywnych zmian w siedlisku.

Na terenie gminy Jaświły, wg opracowania Państwowego Instytutu Geologicznego w ramach projektu SOPO nie wyznaczono obszarów predysponowanych do ruchów masowych.

4.3.2. Zanieczyszczenie gleb

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska IUNG prowadzi co 5 lat monitoring chemizmu gleb ornych. Ma on na celu śledzenie stanu właściwości fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych gleb gruntów ornych oraz zanieczyszczenia pierwiastkami śladowymi, wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi i siarką siarczanową.

Zawartości metali śladowych zostały ocenione w oparciu o Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. (Dz. U. Nr 165, poz. 1359) w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi, który wprowadza liczby graniczne zawartości metali, oraz wytycznych IUNG (1993), opartych na całkowitych zawartościach metali i właściwościach gleby (odczyn, zawartość części spławialnych, zawartość próchnicy).

Na terenie województwa podlaskiego znajduje się 6 takich punktów pomiarowych i w każdym z nich poziom stężenia metali śladowych jest znacznie poniżej normy. W punkcie najbliższym, znajdującym się w Kacprowie gm. Grajewo, ilość każdego z badanych metali śladowych w glebie w latach 1995-2010 spadła.

Metal śladowy	Dopuszcz. wartość mg/kg wg rozpo-rządzenia	Punkt 37 Wołny Wolmera gm. Sejny (1995 i 2010 r.)	Punkt 87 Kacprowo gm. Grajewo (1995 i 2010 r.)	Punkt 91 Sobolewo gm. Supraśl (1995 i 2010 r.)	Punkt 89 Mężenin gm. Rutki (1995 i 2010 r.)	Punkt 167 Łapy Dębownia gm. Łapy (1995 i 2010 r.)	Punkt 169 Podolany gm. Białowieża (1995 i 2010 r.)
Mangan	-	392-411	463-246	270-271	340-236	257-172	258-259
Kadm	4	0,12-0,09	0,33-0,16	0,09-0,09	0,16-0,13	0,09-0,07	0,12-0,08
Miedź	30	5,7-5,6	3,8-3,4	2,5-3,0	5,2-5,1	5,5-3,8	2,0-1,8
Chrom	50	9,5-6,5	6,8-3,9	5,2-5,9	7,5-8,6	9,2-5,7	4,0-2,6
Nikiel	35	5,3-6,2	5,0-2,8	3,2-4,1	4,3-6,8	6,8-5,8	2,5-2,4
Ołów	50	8,4-9,2	22,4-9,4	9,2-8,7	9,7-9,9	6,1-7,0	3,9-5,6
Cynk	100	28,7-29,0	43,3-35,2	17,7-28,1	22,5-34,3	24,3-24,6	16,8-18,9
Kobalt	20	2,67-3,16	2,71-1,17	1,13-1,30	3,04-3,01	1,91-1,89	1,37-1,37
Wanad	-	10,09,4	13,3-4,9	6,7-5,3	13,3-11,2	20,0-6,7	6,7-3,5
Lit	-	6,2-3,5	4,5-1,8	2,9-1,9	5,8-4,6	6,5-3,0	6,0-1,7
Beryl	-	0,30-0,21	0,30-0,16	0,17-0,16	0,23-0,28	0,23-0,20	0,13-0,11
Bar	200	38,3-31,4	35,3-27,8	22,4-22,8	28,3-30,3	31,3-24,8	22,4-19,1
Stront	-	9,6-4,5	6,9-2,9	4,3-3,7	6,0-5,4	6,8-3,6	3,9-1,7
Lantan	-	12,3-9,8	10,3-4,8	7,4-6,8	9,4-8,6	8,7-8,0	6,3-4,4

Korzystny wpływ na bilans składników mineralnych i substancji organicznej w glebach ma rosnący poziom pogłowia zwierząt naturalnych i wynikający z tego zwiększanie ilości nawozów naturalnych wprowadzanych do gleb.

Degradacja gleb może następować wskutek: nadmiernego zakwaszenia oraz zubożenia w podstawowe składniki pokarmowe roślin: fosfor, potas, magnez, zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi. W wyniku niekorzystnych zmian rzeźby terenu, gleb, warunków wodnych i szaty roślinnej następują procesy degradacji – obniżenia się wartości użytkowej gruntu lub dewastacji – całkowitej utraty wartości użytkowej gruntu. Przyczyną zachodzących zmian może być działalność przemysłowa, agrotechniczna, bytowa człowieka lub działanie sił przyrody (pożary, susze, erozja).

Zagrożeniem dla gleb jest powierzchniowa erozja wietrzna i wodna. Erozja wietrzna występuje głównie na obszarach gleb lekkich, zawierających znaczne ilości frakcji pyłowych.

Na terenie gminy nie występują obszary silnie zagrożone erozją. Erozję gleb przyśpiesza działalność człowieka poprzez niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłową uprawę gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien itp.

Gleby pozostające pod wpływem głównych ciągów komunikacyjnych, ulegają systematycznej degradacji. Wywołana jest ona kumulacją w glebie toksycznych związków chemicznych pochodzących ze spalin oraz pyłów ścieranych opon i nawierzchni jezdni.

Rozdrobnienie zabudowy, szczególnie zabudowy niezwiązanej z rolnictwem, ogranicza przestrzenie o jednorodnym użytkowaniu rolniczym i przyczynia się do rozdrobnienia gospodarstw. Znaczne rozdrobnienie gospodarstw i rozproszona zabudowa mieszkaniowa sprzyja dalszej degradacji gleb oraz zaburzeniom w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego: zmiany w lokalnych ciągach ekologicznych, eliminacja zadrzewień i zakrzewień śródpolnych stanowiących ostoję drobnej zwierzyny.

Ochrona roślinności śródpolnej jest istotna ze względu na jej rolę w strukturze przyrodniczej obszaru (przeciwdziałanie nadmiernemu uproszczeniu agrocenoz, zachowanie bioróżnorodności terenów rolnych) oraz poprawę warunków agroklimatycznych (zmniejszenie erozji wietrznej gleb, dłuższe utrzymywanie pokrywy śnieżnej, zwiększenie wilgotności).

Zagrożeniami dla gleb mogą być:

- intensyfikacja i chemizacja produkcji rolnej (wzrost nawożenia, stosowanie pestycydów),
- wprowadzanie monokultur uprawowych,
- zanik lokalnych odmian roślin uprawnych i raz zwierząt hodowlanych,
- wzmożone procesy erozyjne,
- wprowadzanie do gleb ścieków komunalnych i przemysłowych,
- powstawanie dzikich wysypisk odpadów komunalnych,
- emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,
- posypywanie nawierzchni dróg solami powodujące nadmierne zasolenie gleb wzdłuż dróg.

4.3.3. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska wynika z art. 155 a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne. Głównym celem zadania jest dostarczenie wiedzy o stanie ekologicznym (lub potencjale ekologicznym) i stanie chemicznym rzek Polski, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, w tym do ich ochrony przed eutrofizacją i zanieczyszczeniami antropogenicznymi. Monitoring realizowany jest w oparciu o wyznaczone tzw. jednolite części wód (JCW), które należy rozumieć jako oddzielne i znaczące elementy wód powierzchniowych, stanowiące podstawową jednostkę gospodarowania wodami. Od 2007 roku są prowadzone trzy rodzaje monitoringu wód powierzchniowych: diagnostyczny, operacyjny i badawczy.

O stanie wód powierzchniowych gm. Jaświły świadczą wyniki badań wody pobranej w 2015 r. w czterech punktach pomiarowo-kontrolnych:

1. Nereśl – do Rumiejki (most).

Ocena JCWP Nereśl od źródeł do Rumejki (kod: PLRW200017261889),

- Ocena potencjału ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – potencjał umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźnik biologiczny: wskaźnik okrzemkowy (IO) oraz ponadnormatywne stężenie fosforanów.
- Stan wód - oceniono jako zły.
- Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest

wrażliwa na eutrofizację komunalną.

2. Biebrza – Osowiec.

Ocena JCWP Biebrza od Hordonianki do Ełku bez Ełku (kod: PLRW20002426279),

- Ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźniki biologiczne: makrobezkręgowce bentosowe (indeks MMI) oraz ichtiofauna.
- Ocena stanu chemicznego - wskazała stan dobry.
- Stan wód - ze względu na uzyskaną klasyfikację stanu ekologicznego i stanu chemicznego określono jako zły.
- Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP nie jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

3. Biebła – Krzecze.

Ocena JCWP Biebła (kod: PLRW200017262569),

- Ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźnik biologiczny - ichtiofauna.
- Stan wód - oceniono jako zły.

4. Brzozówka – Karpowicze.

Ocena jakości wód JCWP: Brzozówka, kod: PLRW200019262479,

- Ocena stanu ekologicznego– wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zadecydował wskaźnik biologiczny: makrfity (makrofitowy indeks rzeczny MIR).
- Stan wód - oceniono jako zły.
- Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Zgodnie z rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 28 października 2015 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć na terenie województwa podlaskiego (Dz. U. Woj. Podlaskiego z dn. 3 listopada 2015 r. Poz. 3425) na terenie gminy Jaświły nie występują wody powierzchniowe wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu.

Wody podziemne

Ocenę wód podziemnych wykonano na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Zasada zaliczania wód do odpowiedniej klasy polega na dopuszczeniu przekroczenia wartości granicznych elementów fizykochemicznych, gdy jest ono spowodowane przez naturalne procesy, pod warunkiem, że mieszczą się one w granicach przyjętych dla bezpośrednio niższej klasy jakości. Jako niedopuszczalne przyjęto przekroczenie wartości granicznych oznaczonych w rozporządzeniu indeksem „H" wskaźników nieorganicznych: antymonu, arsenu, azotanów, azotynów, boru, chromu, cyjanków, fluorków, glinu, kadmu, niklu, ołowiu, rtęci, selenu i srebra oraz wskaźników organicznych: adsorbowanych związków chloroorganicznych (AOX), benzo(a)pirenu, benzenu, lotnych węglowodorów aromatycznych (BTX), substancji ropopochodnych, pestycydów, tetrachloroetenu, trichloroetenu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny w sieci otworów badawczych obejmujących wszystkie JCWPd. Jako miarodajne dla gminy

Jaświły przyjęto wyniki badań przeprowadzanych w 2012 r. w trzech otworach:
- nr 126 w Mońkach – dla JCWPd 34,
- nr 736 w Białymstoku – dla JCWPd 55,
- nr 1679 w Wasilkowie – dla JCWPd 55

i w każdym przypadku przyznano klasę jakości III – wody zadowalającej jakości. W otworze nr 126 stwierdzono podwyższoną zawartość wapnia, jonów wodorowęglanu i azotanów, a stan chemiczny wód oceniono jako dobry. W otworach nr 736 i 1679 stwierdzono podwyższoną temperaturę i obniżoną zawartość tlenu rozpuszczonego.

W 2012 roku przeprowadzono również badanie wód przy znajdującym się obecnie w stanie monitoringu po rekultywacji składowisku odpadów w pobliżu miejscowości Jaświły i stwierdzono stan wód słaby (klasa wód podziemnych w piezometrach – IV, poprawa od 2011 r. - V).

Wody podziemne płytkiego krążenia, zasilane głównie przez wody deszczowe, są bardzo podatne na zanieczyszczenia antropogeniczne. Zagrożenia dla tych wód na terenie gminy Jaświły stanowią:
- „dzikie" wysypiska odpadów,
- szlaki komunikacyjne (szczególnie droga krajowa nr 8),
- fermy zwierząt,
- nieracjonalne nawożenie nawozami mineralnymi i organicznymi, oraz stosowanie pestycydów i herbicydów,
- wprowadzanie do gleb surowych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków,
- rolnicze wykorzystywanie ścieków,
- nieeksploatowane, źle zabezpieczone studnie wiercone,
- emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.

Zanieczyszczenia pochodzące z wyżej wymienionych źródeł, wraz z opadami atmosferycznymi przemieszczają się w głąb profilu glebowego, powodując zanieczyszczenia wód podziemnych płytkiego krążenia.

Długotrwały dopływ zanieczyszczeń, a szczególnie zanieczyszczeń toksycznych, o dużych ładunkach, stanowi zagrożenie dla wód podziemnych wgłębnych, lepiej izolowanych od zanieczyszczeń antropogenicznych. Takie właśnie źródła zanieczyszczeń stanowią:
- „dzikie" wysypiska odpadów,
- fermy zwierząt,
- wprowadzanie do gleb surowych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków,
- nieeksploatowane, źle zabezpieczone studnie wiercone.

Zagrożenia komunalne wiążą się głównie ze złą lokalizacją wysypisk śmieci oraz niewielkim stopniem skanalizowania gminy, co przyczynia się do niekontrolowanego i nielegalnego wylewania ścieków do gruntów. Za powstawaniem wodociągów nie nadąża budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków, co powoduje odprowadzanie i wylewanie nieoczyszczonych ścieków do rowów przydrożnych i melioracyjnych, cieków wodnych, nieszczelnych szamb.

Zagrożenia dla wód podziemnych stanowią także obiekty wytwarzające duże ilości ścieków, stacje paliw, obiekty składowe i magazynowe gromadzące substancje trujące, które mogą przenikać do wód. Obiekty takie powinny być poddawane stałemu monitoringowi stanu sanitarnego środowiska.

Dodatkowymi niekorzystnymi czynnikami wpływającymi na stan wód podziemnych są tzw. liniowe ogniska zanieczyszczeń, szczególnie droga krajowa nr 8, której eksploatacja powoduje zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi i produktami spalania, zasolenie w okresie zimowym i stwarzające zagrożenie awaryjnymi wyciekami transportowych

substancji.

4.3.4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Stan jakości powietrza zależy głównie od wielkości i przestrzennego rozkładu emisji ze źródeł stacjonarnych oraz mobilnych, jak również przepływów transgranicznych i przemian fizyko-chemicznych zachodzących w atmosferze. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są ciepłownie miejskie, przemysłowe oraz rozproszone źródła emisji z sektora komunalno — bytowego tzw. emisja niska, a także zanieczyszczenia komunikacyjne. W dalszym ciągu podstawowym nośnikiem energii w gospodarce narodowej jest węgiel kamienny, w wyniku spalania, którego powstają uciążliwe zanieczyszczenia powietrza: pyły zawieszone oraz wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne WWA (w tym benzo(a)piren).

W 2013 r. udział źródeł odpowiedzialnych za przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM101 w skali kraju przedstawia się następująco:

- 88,21% – indywidualne ogrzewanie budynków,
- 5,77% – ruch pojazdów (w tym intensywny ruch pojazdów w centrach miast),
- 2,98% – emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych dróg i ulic,
- 1,84% – przemysł,
- 1,17% – napływ transgraniczny,
- 0,03% – źródła nieantropogeniczne.

Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia - Prawo ochrony środowiska - wojewoda, co roku dokonuje oceny jakości powietrza na terenie województwa. Ocena ta jest wykonywana dla poszczególnych stref, które w jej wyniku zaliczane są do odpowiedniej klasy. Klasyfikacja ta jest z kolei podstawą do podjęcia decyzji, czy istnieje potrzeba zaplanowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie. Opracowanie programu ochrony powietrza obowiązuje dla stref zakwalifikowanych do klasy C.

Według danych bazy emisyjnej GIOŚ, największy udział w emisji pyłów drobnych i bardzo drobnych ma sektor spalania paliw poza przemysłem, co oznacza, że głównym problemem w dotrzymaniu norm jakości powietrza na terenie województwa jest tzw. emisja niska. Największy udział w emisji mają zanieczyszczenia pyłowe, dwutlenek siarki, niemetanowe lotne związki organiczne oraz tlenki azotu. Niski jest udział amoniaku oraz benzo(a)pirenu. W emisji pochodzącej z transportu drogowego największy udział mają zanieczyszczenia pyłowe, tlenki azotu oraz niemetanowe lotne związki organiczne. Niski jest udział dwutlenku siarki oraz benzo(a)pirenu. Emisja z rolnictwa stanowi marginalne wartości i w stosunku do wyżej opisanych źródeł nie ma decydującego wpływu na wartości bilansowe.

Ze zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego punktowych źródeł emisji zanieczyszczeń żadne nie znajduje się w powiecie monieckim. Głównymi źródłami zanieczyszczeń atmosfery na terenie powiatu są rozproszone źródła emisji z sektora komunalno – bytowego, których źródłem na terenie gminy są przede wszystkim obiekty komunalne i gospodarstwa indywidualne, wyposażone w lokalne kotłownie (w zdecydowanej większości opalane paliwem stałym), wykorzystujące jako źródło opału głównie węgiel kamienny, koks i biomasę, małe obiekty produkcyjno – usługowe, instytucje użyteczności publicznej, a także zanieczyszczenia komunikacyjne związane z ruchem pojazdów, głównie na trasie samochodowej Białystok – Mońki – Grajewo.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych ogółem z terenu powiatu monieckiego wyniosła 16 ton. W ostatnich latach obserwuje się pozytywny trend malejący. Emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem w 2015 r. wynosiła 27 044 ton. W ostatnim roku zanotowano zmniejszenie emisji, choć na przestrzeni ostatnich kilku lat utrzymuje się trend rosnący.

Wśród głównych substancji zanieczyszczających, trafiających do powietrza atmosferycznego na terenie gminy wymienić należy: dwutlenek siarki (SO2), tlenki azotu (NxOy), tlenek węgla (CO) oraz pyły. Specyficzny typ zanieczyszczenia powietrza stanowią odory, których źródłem są obiekty inwentarskie

W gminie Jaświły natężenie ruchu kołowego pod względem emisji spalin nie stwarza zagrożenia dla środowiska i zdrowia człowieka. Aktualnie zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu i ołowiu wzdłuż tras komunikacji kołowej są znikome i nie stwarzają zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi.

Ogólnie można stwierdzić, że stan sanitarny powierza atmosferycznego na terenie gminy jest dobry. Problem wysokiej emisji zanieczyszczeń do atmosfery jest minimalny i nie odgrywa większej roli. Głównym czynnikiem degradującym jest niska emisja z palenisk domowych i lokalne zanieczyszczenia transportowe.

4.3.5. Przekształcenie szaty roślinnej

Flora gminy Jaświły systematycznie poddawana jest antropopresji, która doprowadziła do zubożenia ekosystemów i zmniejszenia lokalnej bioróżnorodności.

Głównym zagrożeniem dla gatunków roślin jest zmiana charakteru ich siedlisk. Problem ten odnosi się szczególnie do roślin naczyniowych. Tereny podmokłe są niezwykle bogatym i cennym elementem szaty roślinnej gminy. Zmiany hydrologiczne w dolinie Biebrzy mogą doprowadzić do zmniejszenia się powierzchni podmokłych lub do niekorzystnych zmian w ich strukturze.

Zachowanie różnorodności siedlisk to problem odnoszący się również do zasobów grzybów. Reprezentują one ogromny potencjał mikrobiologiczny, lecz ich ochrona możliwa jest tylko w kompleksowym ujęciu środowiska. Zagrożenie grzybów często ma charakter bezpośredni ze strony ich amatorów. Niebezpieczeństwo dla grzybów polega nie tylko na zbieraniu owocników, chociaż nadmierny ich zbiór może osłabić naturalną zdolność biologicznej odnowy grzybów. Niebezpieczeństwo tkwi również w niszczeniu owocników Nie zbieranych oraz uszkodzeń grzybów wskutek zrywania warstwy mszaków, usuwania ściółki i rozgrzebywania powierzchni gleby.

W odniesieniu do porostów najważniejszym problemem jest zachowanie całej równowagi taksonomicznej oraz utrzymanie pełnej naturalnej różnorodności siedliskowej: stare drzewa, murszejące drewno, skały, gleba.

Spośród przyczyn powodujących spadek zasobności roślinności segetalnej należy wymienić: melioracje odwadniające, nawożenie mineralne i stosowanie herbicydów, zaniechanie upraw, rozwój budownictwa i inwestycji turystyczno-rekreacyjnych.

Powierzchnia lasów w gminie Jaświły utrzymuje się na stałym poziomie z niewielką tendencją rosnącą od 7,1 % w 2002 roku do 7,2 % w 2015 r.

4.3.6. Przekształcenie świata zwierzęcego

Największym zagrożeniem dla świata zwierząt są zmiany środowiska wywołane gospodarczą działalnością człowieka, zmierzającą do coraz lepszego wykorzystania gruntów. Wpływa to na zmniejszanie się siedlisk oraz ich fragmentaryzację. Narastanie tego procesu prowadzi do izolacji poszczególnych populacji, zmniejszania się ich a nawet zanikania, co wiąże się ze spadkiem bioróżnorodności.

Kolejnym zagrożeniem jest wprowadzanie barier ekologicznych. Szlaki komunikacyjne wpływają na rozmieszczenie roślin i zwierząt, a także wprowadzają nowe ukształtowanie pewnych procesów. Rozcięcie jednorodnych ekosystemów (lasów, łąk, pól uprawnych) powoduje rozdzielenie populacji roślin i zwierząt i może prowadzić od odcięcia osobników

od miejsc rozrodu lub bazy pokarmowej.

Byt wielu gatunków zwierząt jest zagrożony intensyfikacją produkcji rolnej i leśnej. Ulepszanie metod upraw roli, szczególnie stosowanie pestycydów, prowadzi do ubożenia fauny. Istotnym zagrożeniem jest również penetracja ludzka terenów leśnych, szczególnie w okresie letnio-wiosennym. Zwierzyna jest niepokojona i przepłaszana ze swoich naturalnych ostoi.

4.3.7. Emisja hałasu

Za główne źródła hałasu na terenie gminy należy uznać szlaki komunikacyjne (drogi, w dalszej kolejności zakłady produkcyjne i lokalne źródła hałasu w postaci zakładów usługowych i produkcyjnych).

Głównym czynnikiem degradującym klimat akustyczny terenu opracowania jest hałas komunikacyjny, emitowany przez środki transportu drogowego. Największy hałas występuje przy drodze wojewódzkiej nr 670. Nasilenie hałasu ze źródeł komunikacyjnych zależy od natężenia ruchu, stanu technicznego pojazdów i dróg. Omawiany poziom zagrożenia środowiska wzrasta dla terenów, na których droga przecina duże kompleksy leśne lub łąkowe, wskutek czego sztucznie przerwane są siedliska zwierzyny przemieszczającej się przez omawiane trasy.

W lokalnej skali, problem hałasu stwarzają małe zakłady przetwórcze, rzemieślnicze, takie jak: tartaki, stolarnie, ślusarskie, blacharstwo samochodowe i inne zlokalizowane w pobliżu lub wręcz pomiędzy zabudową mieszkaniową lub mieszkaniowo-letniskową. Badania wielkości emisji takich zakładów prowadzone są interwencyjnie, bez stałego monitoringu.

4.3.8 Emisja pól elektromagnetycznych

Pole elektromagnetyczne (PEM) jest zjawiskiem fizycznym złożonym z układu dwóch pól: elektrycznego (PE) i magnetycznego (PM). Zmiany pola elektrycznego i magnetycznego rozchodzą się w przestrzeni w postaci fal elektromagnetycznych.

W środowisku występują dwa rodzaje źródeł pól elektromagnetycznych: naturalne (pole magnetyczne Ziemi, pole wytwarzane przez wyładowania atmosferyczne, promieniowanie kosmiczne i promieniowanie Słońca) oraz sztuczne (powstające wokół radiolinii i wytwarzane przez instalacje służące do komunikacji za pomocą fal (np. stacje radarowe, anteny nadawcze radiowo – telewizyjne, aparaty CB-radio, stacje telefonii komórkowej), napowietrzne linie przesyłowe wysokiego napięcia, stacje elektroenergetyczne oraz urządzenia elektryczne codziennego użytku takie jak: telefony, kuchenki mikrofalowe, telewizory itp.). Niewątpliwie najbardziej niebezpiecznymi źródłami PEM oddziałującymi negatywnie na środowisko i zdrowie są stacje radiowe i telewizyjne, nadajniki GSM, linie wysokiego napięcia. W Polsce obowiązują przepisy ochronne związane z narażeniem na promieniowanie elektromagnetyczne dotyczące ochrony środowiska. Wartości dopuszczalne zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych wyznaczone zostały dla różnych zakresów częstotliwości z podziałem na obszary:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- miejsc dostępnych dla ludności.

Źródłem pół elektromagnetycznych występujący na omawianym terenie są linie energetyczne, urządzenia elektroenergetyczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. W

przypadku stacji bazowych emitowane pola elektromagnetyczne znajdują się na wysokości ponad 30 m n.p.t., nie stwarzając zagrożenia dla okolicznych mieszkańców.

Przez teren gminy nie przebiegają linie energetyczne wysokiego napięcia. Źródłem pól elektromagnetycznych są linie średniego napięcia 15 kV oraz stacje transformatorowe. W przypadku linii energetycznych średniego napięcia nie ma konieczności wyznaczenia pasa ochronnego. Ewentualne oddziaływanie pól elektromagnetycznych nie przekracza ustalonego i wyłączonego spod zabudowy pasa technicznego, wyznaczanego dla prawidłowej obsługi i konserwacji linii.

Na terenie powiatu monieckiego wytypowano do badań 2 punkty pomiarowe:

- Goniądz, centrum miejscowości 0,33 V/m,
- Knyszyn przy urzędzie miejskim <0,2 V/m.

Na podstawie przeprowadzonych pomiarów należy stwierdzić, że w żadnym z badanych punktów pomiarowych w powiecie monieckim w 2015 roku oraz w latach wcześniejszych, nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Zmierzone wartości składowej elektrycznej, w obu punktach pomiarowych, stanowiły poniżej 5 % normy dopuszczalnej. Pomiary przeprowadzone na terenie całego województwa podlaskiego, nie wykazały występowania przekroczeń norm w żadnym z punktów pomiarowych (norma wynosi 7 V/m).

Przebywanie w pobliżu urządzeń będących emiterami promieniowania elektromagnetycznego, może mieć trudne do przewidzenia konsekwencje. Ponieważ jednoznaczna odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie człowieka w różnych warunkach jest szkodliwe, nie jest obecnie możliwa, konieczna jest szczególna ostrożność i rozwaga organów decyzyjnych przy wydawaniu pozwoleń na lokalizację nowych źródeł emisji PEM na terenach gęsto zaludnionych.

4.3.9. Ochrona środowiska przed poważnymi awariami

Awarie zagrażające środowisku, mogą nastąpić zarówno na terenie leżących na terenie powiatu obiektów przemysłowych, jak również poza nimi. Zagrożenia takie mogą również powstać w wyniku wypadków drogowych, szczególnie z udziałem autocystern przewożących materiały niebezpieczne, a także na skutek rozszczelnień rurociągów transportujących gaz ziemny.

Poważne źródło zagrożenia na terenie gminy Jaświły, większe niż pochodzące od obiektów stacjonarnych, mogą stwarzać wypadki drogowe środków transportu, przewożących materiały niebezpieczne. Szczególnie groźne są awarie w rejonach przepraw mostowych na tych trasach, grożące bezpośrednim skażeniem wód płynących.

W 2015 roku na terenie powiatu monieckiego nie odnotowano poważnych awarii jak również zdarzeń o znamionach poważnych awarii, zarówno na terenie zakładów będących potencjalnymi sprawcami jak i w transporcie drogowym i kolejowym towarów niebezpiecznych.

4..3.10. Główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

1) Utrzymanie wartości i walorów terenów aktywnych biologicznie tworzących system ekologiczny w strukturze przestrzennej obszaru gminy.
2) Utrzymanie naturalności i ciągłości terenów systemu ekologicznego jako warunku nie kolizyjnego ich funkcjonowania z rozwojem zainwestowania gminy.
3) Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności ujęć wód komunalnych, wód rzeki Biebrzy i Brzozówki oraz G.Z.W.P. - „Pradolina Biebrza" przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i nadmierną eksploatacją -stosownie do ustalonych klas

czystości i nienaruszalności przepływów biologicznych rzeki i jakości wód G.Z.W.P. W tym

także wnioskuje się o potrzebę:

- skutecznego rozwiązywania unieszkodliwiania ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi,
- poprawy dyspozycyjności wód w elementarnych zlewniach obszaru gminy.

4) Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery pochodzących ze źródeł energetycznych i zakładów przemysłowych oraz komunikacji. Ochrona zabudowy mieszkaniowej i walorów przyrodniczych przed negatywnym wpływem zanieczyszczeń atmosferycznych
   - stosownie do obowiązujących norm państwowych.

   Zmniejszenie emisji energetycznych można będzie osiągnąć m.in. poprzez gazyfikację gminy.
5) Niwelacja zagrożeń hałasem głównie w obszarach stałego zamieszkania ludzi i obszarach rekreacji.
6) Ochrona i racjonalne zagospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, a w tym ochrona przed:
   - zanieczyszczeniami odpadami stałymi i płynnymi,
   - nieuzasadnionym przeznaczeniem wartościowych gruntów rolnych na cele inne niż rolnicze,
   - negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.

Preferowanie z ew. ukierunkowaniem rozwoju rolnictwa ekologicznego zapewniającego produkcję „zdrowej żywności", szczególnie w regionie rozwoju turystyki powiązanej z funkcjonowaniem Biebrzańskiego Parku Narodowego.

5. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Ład przestrzenny polega na zsynchronizowaniu efektów działalności człowieka ze środowiskiem naturalnym, w którym on funkcjonuje.

Aktualna tendencja szybko postępujących przekształceń przestrzeni wymaga opanowania wyników tych przekształceń, by one nie prowadziły do degradacji środowiska kulturowego gminy.

Szczególnie wyraźne przekształcenia przestrzeni występują pod wpływem przemysłu i eksploatacji surowców. Elementy te w gminie, jak dotychczas, nie spowodowały zakłócenia ładu przestrzennego.

Równie istotnym elementem i motorem przekształceń przestrzeni w gminie jest rozwijająca się i przekształcająca się sieć osiedleńcza, wraz ze wszystkim jej konsekwencjami w postaci, np. dezintegracji krajobrazu, w którym obok siebie występują elementy o różnej funkcji, formie i standardzie wyposażenia.

Jednocześnie, nieustannie zmniejsza się powierzchnia uprawowa na korzyść powierzchni zabudowanej i urządzonej w związku z potrzebami przemysłu, usług i mieszkalnictwa nierolniczego.

Na zmiany przestrzenne w gminie Jaświły ma wpływ wiele czynników, które powodują różne formy przekształceń. Są to:

- rozwój komunikacji,
- rozwój urbanizacji na terenach przyległych do drogi wojewódzkiej nr 670,
- zmiany demograficzne (ubytek ludności) a także zmiany jej struktury zawodowej),
- ubytek liczby gospodarstw rolnych,
- powiększanie się gospodarstw rolnych.

Pod względem przestrzennym zmiany te wiążą się z typowym dla gminy usytuowaniem

zabudowy wzdłuż dróg, przy czym ludność zatrudniona poza rolnictwem buduje zwykle domy z niewielkim zapleczem gospodarczym, zaś w starych zagrodach wznoszone są w pierwszej kolejności domy mieszkalne, niewiele inwestując w budynki gospodarcze. Siedliska rolnicze w części mieszkalnej upodobniają się do zabudowy ludności nierolniczej.

Podstawowym narzędziem służącym do ochrony ładu przestrzennego w gminie jest miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły uchwalony uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404, zm. z 2005 r. Nr 190. poz. 2169, z 2008 r. Nr 289, poz.2899, z 2009 r. Nr 149, poz. poz. 1638),

Podjęta została także uchwały:

- Nr XV/100/16 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły;
- Nr XV/101/16 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły;

Ponadto, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły będzie narzędziem kształtowania przestrzeni dla obszaru całej gminy.

6. Stan krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

6.1. Stan krajobrazu kulturowego

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Może on być objęty ochroną poprzez: wpis do rejestru zabytków, ustanowienie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji oraz ustanowienie parku krajobrazowego wraz z otuliną lub obszaru chronionego krajobrazu, bądź zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

Wartościami krajobrazu kulturowego są jego cechy fizjonomiczne, będące wynikiem wykorzystania warunków naturalnych do stworzenia wartości kulturowych oraz niematerialna wiedza o społeczeństwie, które go stworzyło. W granicach krajobrazu kulturowego mogą znajdować się wszystkie kategorie zabytków, pomników lub stref, dla których stosuje się ustawowe formy ochrony zabytków. Granice krajobrazu kulturowego wyznaczone powinny zostać w studium krajobrazu kulturowego.

Podstawowymi **zagrożeniami** dla wartości krajobrazu kulturowego są wszelkie przekształcenia zmieniające jego fizjonomię poprzez likwidowanie lub zniekształcenie cech stanowiących o jego wartościach, w tym stosowanie agresywnych rozwiązań funkcjonalnych, komunikacyjnych oraz przestrzennych.

W zależności od potrzeb wynikających ze specyfiki zasobu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego na terenie objętym granicami opracowań planistycznych może być niezbędne wyznaczenie następujących stref:

1) strefa konserwatorska ochrony obszaru zabytkowego, w której uwzględniając specyfikę obszaru należy określić:

- zakres ochrony wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego składających się na strukturę przestrzenną strefy,
- zasady wprowadzania współczesnych elementów zagospodarowania w zabytkową strukturę przestrzenną,
- ograniczenia i dopuszczenia w zagospodarowaniu

2) strefa konserwatorska ochrony sąsiedztwa/ekspozycji zabytku

Krajobraz kulturowy stanowi wyraz gospodarczej działalności człowieka.

„Gdy zmiany wprowadzone w krajobrazie przez człowieka posunięte są na tyle, iż trwałe jego istnienie może być utrzymywane tylko dzięki stałym zabiegom człowieka, mamy do czynienia z krajobrazem kulturowym. Występuje on w dwóch głównych typach jako:

- krajobraz kulturowy harmonijny, jeśli sposób jego użytkowania jest dostosowany do charakteru środowiska przyrodniczego i geograficznego oraz zgodny z prawami nimi rządzącymi,
- krajobraz kulturowy zdegenerowany, powstający wtedy, gdy człowiek „przez nowe czynności gospodarcze w wyniku nieświadomości lub chęci nadmiernych korzyści naruszy naturalną równowagę składników fizjocenozy, wywołując trwałe, progresywnie postępujące, niekorzystne zmiany". Zmiany te, niekorzystne dla naturalnego środowiska, rzutują negatywnie na gospodarkę człowieka, a jednocześnie stanowią z reguły oszpecenie krajobrazu.

Oba typy krajobrazu mogą występować w formach jako krajobraz uprawowy, miejski, zurbanizowany i przemysłowy**".**[1]

W gminie Jaświły występują różne formy krajobrazu kulturowego:

- do krajobrazu miejskiego można zaliczyć obszar wsi Jaświły,
- do krajobrazu urbanizującego się można zaliczyć części obszarów miejscowości: Dolistowo Stare i Dolistowo Nowe,
- do krajobrazu harmonijno-uprawowego zalicza się pozostały obszar gminy, gdzie nie nastąpił jeszcze proces degradacji krajobrazu, choć występują obszary wyraźnej ingerencji człowieka, co spowodowało punktową degradację krajobrazu harmonijnego,

Krajobraz kulturowy gminy powstał w wyniku rozwoju cywilizacji rolniczej.

Wsie na terenie gminy to głównie wsie typu ulicówkowego z zabudową wzdłuż dróg i długimi, rozchodzącymi się od nich łanami pól.

Przekształcenia gospodarcze krajobrazu kulturowego dokonywane przez człowieka w przeszłości, jak i obecnie, spowodowały przemiany estetyczne niektórych części gminy w postaci ukształtowania elementów ładu krajobrazowego innego niż naturalny, w postaci obszarów i obiektów uznanych dziś za zabytkowe, tj. obiektów architektury sakralnej i świeckiej, parków podworskich oraz cmentarzy, a także obiektów o wartościach kulturowych

6.2. Stan środowiska kulturowego

6.2.1. Uwarunkowania historyczne rozwoju osadnictwa i środowiska kulturowego

Obszary dzisiejszej gminy Jaświły w dobie tworzenia się zrębów struktur państwowych należały do Mazowsza i wraz z nim, prawdopodobnie przed 963 r., znalazły się w państwie polskim. Z wieków od X do I połowy XIV nie zachowały się jednak żadne prawne dokumenty pisane, nie odnotowano nazwy żadnej z istniejących tu osad. Był to obszar podległy kasztelanowi w Wiźnie. Chrystianizacji dokonano przed 1009 r. Najstarszą osadą wspomnianą w pisanym źródle jako Targowisko jest Dolistowo Stare. W czasach ekspansji krzyżackiej wybudowano tu twierdzę *Meteburg*, mającą kontrolować węzeł rzeczny zlewiska Biebrzy, Netty i Brzozówki.[1]

[1]Janusz Bogdanowski, Maria Łuczyńska-Bruzda, Zygmunt Novák „Architektura Krajobrazu" Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa – Kraków 1981 (Wydanie trzecie).

[2] **Maroszek J.** ***Jaświły. Dzieje obszaru gminy do końca XVIII wieku*****, Białystok 2004**

Całe wcześniejsze osadnictwo zostało zniszczone w XIII i XIV w. podczas najazdów jaćwieskich i litewskich. Wtedy też miało miejsce intensywne osadnictwo uchodźców jaćwieskich na pobliskie terytoria, na co wskazują m.in. brzmiące bałtycko nazwy wsi: Jaświły, Jaświłki, Jadeszki, Mociesze czy Romejki. Na obecną postać osadnictwa dzisiejszej gminy duży wpływ miał Aleksander Jagiellończyk, władca Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz dworzanie, którym nadawał ziemie.

W obrębie gminy Jaświły brak jest typowych zabytkowych zespołów przestrzennych. Współczesne wsie w większości zachowują ulicówkowy charakter.

6.2.2. Prawna ochrona obiektów i obszarów zabytkowych

Prawna ochrona zabytków realizowana jest zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami poprzez:

1) wpis do rejestru zabytków,
2) uznanie za pomnik historii,
3) utworzenie parku kulturowego.
4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji lokalizacyjnej.

Na terenie gminy Jaświły znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

miejscowość	obiekt
Brzozowa	zespół kościoła parafialnego, nr rej. A-400 z 16.03.2012: - kościół pw. św. Jana Chrzciciela, 1859-1869, nr rej.: A-401 z 26.04.1988 - dzwonnica, 1859-1869, nr rej. A-400 z 16.03.2012 - cmentarz przykościelny, XVII-1898, nr rej. A-400 z 16.03.2012 - ogrodzenie z bramami, mur., k. XIX, nr rej. A-400 z 16.03.2012
Dolistowo Stare	kościół par. pw. św. Wawrzyńca, XVIII, nr rej.: 510 z 20.10.1966
	kaplica cmentarna p.w. św. Jerzego na cmentarzu rzymskokatolickim, nr rej A-8 z dn. 31.12.1999 r.
Dzięciołowo	kaplica p.w. św. Floriana, nr rej. A-458 z dn. 2.08.2012 r.
Mikicin	dwór, nr rej. 103 z dn. 6.03.1958 r.
	pozostałości parku, nr rej. 574 z dn. 18.12.1986 r.

Źródło: informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Wpis do rejestru zabytków jest jedna z form ochrony zabytków.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga miedzy innymi prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, jak również wykonywania robót budowlanych w otoczeniu zabytku

Na terenie gminy nie ustanowiono ochrony w formie pomników historii bądź parków kulturowych. Natomiast w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obejmującym całą gminę ustalono ochronę następujących obiektów:

miejscowość	obiekt
Bagno	dom z oborą nr 6, drewn., pocz. XX.
	dom nr 7, drewn., l. 20 XX.
Bobrówka	dom nr 47, drewn., 1945.
	wiatrak paltrak, drewn., 1948.
Brzozowa	zespół kościoła par. p. w. Jana Chrzciciela: - dzwonnica, mur. (kam.), 1859-1869, remont., - ogrodzenie z bramą, mur. (kam.), k. XIX.
	zagroda nr 93: - dom z oborą, drewn., k. XIX, remont. l. 80 xx, - obora, drewn., k XIX, - stodoła, drewn., k. XIX.
	dom z oborą nr 13, drewn., 1917.
	dom z oborą nr 57, drewn. k. XIX, remont.
	dom z oborą nr 89, drewn. k. XIX, remont.
	cmentarz rzymskokatolicki
	cmentarz przykościelny
Dzięciołowo	zespół kaplicy p. w. św. Floriana: - kaplica, mur. (kam.) - drewn., 1830-1835, remont, po 1836 i po 1945, - ogrodzenie, mur. (kam.), pocz. XX.
	wiatrak holenderski, drewn., pocz. XX.
	wiatrak paltrak, drewn., pocz. XX
Nowe Dolistowo	kapliczka Najśw. Marii Panny, mur., po 1945, odbud. wiaty i 70/80 XX.
	kapliczka, mur. l. 30 XX.
	kapliczka, drewn., k. XIX, zniszczona przed 1945, odbud. po 1945, remont. 1980.
	zagroda nr 16: - dom z oborą, drewn., 2 poł. XIX, - spichlerz I, drewn., k. XIX, - spichlerz II, drewn., po 1850, - piwnica I, mur (kam.)-drewn., 2 poł XIX, - piwnica II, mur (kam.)-drewn., po 1850.
	spichlerz w zagrodzie nr 43, drewn., po 1850.
Stare Dolistowo	zespół kościoła par. p. w. św. Wawrzyńca: - dzwonnica, mur. (kam.), XIX, - ogrodzenie z bramą, mur., poł. XIX, - plebania, mur., l. 20 xx, przebud. 1979-1983, - dom parafialny, drewn., XIX /XX, przebud. 1979-1982.
	zespół kościoła cmentarnego p. w. św. Jerzego: - kościół, mur., ok. 1820, remont, - ogrodzenie, kam., ok. 1803, remont., 1859, - brama, mur. 1859.
	cmentarz rzymskokatolicki
	cmentarz przykościelny
Jaświłki	spichlerz dworski, mur. (kam.), 2 poł. XIX,
Jaświły	cmentarz rzymskokatolicki
Mikicin	zespół folwarczny
	dwór
Mociesze	wiatrak paltrak, drewn., 1948.
Starowola	kapliczka, mur., pocz. XX.
	zespół dworski: - dwór, ob. dom mieszkalny, drewn., 1920, odbud. ganku l. 50 XX, remont. l 60 XX, dobud. przybudówki l. 70 XX,

	- obora, mur., 1920, remont, - chlew dworski, mur. 1925 r. (obecnie magazyn, mur. 1928 r.), - stajnia dworska, mur. 1925 r.
Stożnowo	zespół dworski: - dwór, ob. dom mieszkalny, drewn., 1936, remont. l 60 XX, - obora, mur. (kam.), k. XIX, - pozostałości parku, XVII, przekompowany XVIII i po 1909.
Szpakowo	dom mieszkalny nr 20
	wiatrak koźlak, drewn., 1868.
Uroczysko Tołkaczewo	mogiła żołnierska z 1945 r..
Zabiele	wiatrak holenderski
	wiatrak holenderski

Pozostałe zasoby dziedzictwa kulturowego

Zasoby dziedzictwa kulturowego niewpisane do rejestru zabytków powinny uzyskać ochronę prawną poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obowiązujący plan miejscowy powinien zostać zaktualizowany w zakresie obszarów i obiektów objętych ochroną (od czasu sporządzenia dokumentu nowe obiekty zostały wpisane do rejestru zabytków lub ujęte w ewidencji zabytków).

W wojewódzkiej ewidencji zabytków, oprócz obiektów wpisanych do rejestru, ujęte zostały:

miejscowość	**obiekt**
Bobrówka	wiatrak paltrak
Brzozowa	cmentarz rzymskokatolicki p.w. Jana Chrzciciela
	budynek mieszkalno-gospodarczy nr 55
	budynek mieszkalno-gospodarczy nr 57
	budynek mieszkalno-gospodarczy nr 89
	budynek mieszkalno-gospodarczy nr 93
	obora w zagrodzie nr 93
	stodoła w zagrodzie nr 93
Nowe Dolistowo	kapliczka p.w. Najświętszej Marii Panny
	kapliczka
	kapliczka
	piwnica nr 16
	lamus w zagrodzie nr 43
	dzwonnica przy kościele parafialnym
	brama przy kościele parafialnym
	cmentarz przykościelny parafii p.w. św. Wawrzyńca
	cmentarz rzymskokatolicki
Jadeszki	dwór ob. budynek mieszkalny
	obora dworska
Jaświłki	park dworski
Jaświły	cmentarz rzymskokatolicki parafii p.w. Najświętszego Serca Jezusowego
Starowola	kapliczka
	zespół folwarczny
	chlew, ob. magazyn nr 6
	stajnia, ob. chlew w zespole folwarcznym
Stożnowo	park dworski
Szpakowo	dom mieszkalny nr 20
Uroczysko Tołkaczewo	cmentarz - mogiła żołnierska
Zabiele	wiatrak holenderski
	wiatrak holenderski

Źródło: wojewódzka ewidencja zabytków WUOZ w Białymstoku

Do gminnej ewidencji zabytków, poza obiektami wojewódzkiej ewidencji zabytków kwalifikuje się następujące obiekty i obszary:

miejscowość	obiekt	datowanie
Dolistowo Stare	zespół kościoła par. p. w. św. Wawrzyńca	1789-1791 r.
	oraz:	1947 r.
	• obraz - św. Antoni z Dzieciątkiem Jezus	1791-1792 r.
	• ambona	ok. I poł. XVIII w.
	• ołtarz główny	ok. XIX w./p. XX w.
	• krucyfiks	ok. XIX w.
	• rzeźba – św. Jan Nepomucen	ok. XIX w./p. XX w.
	• chrzcielnica	ok. XIX w./p. XX w.
	• tabernakulum	
	kaplica cmentarna rzymskokatolicka	1820 r.
Brzozowa	zespół kościoła par. p. w. Jana Chrzciciela, w tym:	1859-1869 r.
	• dzwonnica	1859-1869 r.
	• kościół	1859-1869 r.
	• obraz – Objawienie obrazu Matki Bożej Częstochowskiej	I pol. XIX w.
	dom z oborą nr 13	1917 r.
	dom mieszkalno-gospodarczy nr 55	ok. XIX w.
	dom mieszkalno-gospodarczy nr 57	ok. XIX w.
	dom z oborą nr 89	ok. XIX w.
	budynek mieszkalno-gospodarczy nr 93	ok. XIX w.
	obora	ok. XIX w
	stodoła	ok. XIX w
Mikicin	zespół dworski	1847 r.
Bobrówka	wiatrak paltak	1948 r.
	kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	XIX w.
Starowola	kapliczka	pocz. XX w.
Dolistowo Nowe	kapliczka	lata 30. XX w.
	kapliczka Najświętszej Marii Panny	po 1945 (wiata lata 70.-80.)
	piwnica	II poł. XIX w.
	lamus	po 1850 r.
Dzięciołowo	kaplica p.w. św. Floriana	1830-1835 r.
Zabiele	wiatrak holenderski	b.d.

Źródło: Dane Urzędu Gminy Jaświły

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, prowadzenie robót budowlanych (w tym też remontu) w stosunku do budynku wpisanego do gminnej ewidencji zabytków wymaga uzyskania pozwolenia na budowę wydanego w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Innym rodzajem zabytków nieruchomych są stanowiska archeologiczne. Są to zwarte przestrzennie obszary w obrębie których występują źródła archeologiczne (zabytki oraz inne ślady wykorzystania terenu przez człowieka) wraz z otaczającym je kontekstem. W ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków (AZP) znajdują się następujące stanowiska archeologiczne:

lp.	miejscowość	nr obszaru AZP	nr stanowiska w miejscowości	nr stanowiska na obszarze
1	Bagno	31-84	1	61
2	Bagno	31-84	2	62

3	Bagno	31-84	3	63
4	Bagno	31-84	4	77
5	Bobrówka	30-85	5	8
6	Bobrówka	30-85	1	1
7	Bobrówka	30-85	2	2
8	Bobrówka	30-85	4	11
9	Bobrówka	30-85	5	13
10	Bobrówka	30-85	6	15
11	Bobrówka	30-85	7	16
12	Bobrówka	30-85	8	17
13	Bobrówka	30-85	9	18
14	Bobrówka	30-85	10	19
15	Bobrówka	30-85	11	20
16	Bobrówka	30-85	12	34
17	Bobrówka	30-85	13	36
18	Bobrówka	30-85	14	43
19	Bobrówka	30-85	15	44
20	Bobrówka	30-85	16	45
21	Bobrówka	30-85	17	46
22	Bobrówka	30-85	18	47
23	Bobrówka	30-85	19	51
24	Bobrówka	30-85	20	52
25	Bobrówka	30-85	21	53
26	Bobrówka	30-85	22	54
27	Bobrówka	30-85	23	55
28	Bobrówka	30-85	24	58
29	Bobrówka	30-85	25	60
30	Bobrówka	30-85	26	61

31	Bobrówka	30-85	27	62
32	Brzozowa	29-85	1	1
33	Brzozowa	29-85	2	26
34	Brzozowa	29-85	3	27
35	Brzozowa	29-85	4	28
36	Brzozowa	29-85	5	29
37	Brzozowa	29-85	6	30
38	Brzozowa	29-85	7	31
39	Brzozowa	29-85	8	32
40	Brzozowa	29-85	9	33
41	Brzozowa	29-85	10	34
42	Brzozowa	29-85	11	35
43	Brzozowa	29-85	12	37
44	Brzozowa	29-85	13	38
45	Brzozowa	29-85	14	39
46	Brzozowa	29-85	15	40
47	Brzozowa	29-85	16	41
48	Brzozowa	29-85	17	42
49	Brzozowa	29-85	18	43
50	Brzozowa	29-85	19	44
51	Brzozowa	29-85	20	45
52	Brzozowa	29-85	21	46
53	Brzozowa	29-85	22	47
54	Brzozowa	29-85	23	48
55	Brzozowa	29-85	24	49
56	Brzozowa	29-85	25	60
57	Brzozowa	29-85	26	61
58	Brzozowa	29-85	27	50
59	Brzozowa	29-85	28	51
60	Brzozowa	29-85	29	52

61	Brzozowa	29-85	30	53
62	Brzozowa	29-85	31	54
63	Brzozowa	29-85	32	55
64	Brzozowa	29-85	33	56
65	Brzozowa	29-85	34	57
66	Brzozowa	30-85	35	6
67	Brzozowa	30-85	36	12
68	Brzozowa	30-85	37	22
69	Brzozowa	30-85	38	28
70	Brzozowa	30-85	39	29
71	Brzozowa	30-85	40	30
72	Brzozowa	30-85	41	31
73	Brzozowa	30-85	42	32
74	Brzozowa	30-85	43	33
75	Brzozowa	30-85	44	35
76	Brzozowa	30-85	45	37
77	Brzozowa	30-85	46	38
88	Brzozowa	30-85	47	39
79	Brzozowa	30-85	48	40
80	Brzozowa	30-85	49	41
81	Brzozowa	30-85	50	42
82	Brzozowa	30-85	51	48
83	Brzozowa	30-85	52	49
84	Brzozowa	30-85	53	50
85	Brzozowa	30-85	54	63
86	Dolistowo Nowe	29-84	24	23
87	Dolistowo Nowe	29-84	1	1
88	Dolistowo Nowe	29-84	2	5
89	Dolistowo Nowe	29-84	3	6

90	Dolistowo Nowe	29-84	4	7
91	Dolistowo Nowe	29-84	5	8
92	Dolistowo Nowe	29-84	6	9
93	Dolistowo Nowe	29-84	7	10
94	Dolistowo Nowe	29-84	8	11
95	Dolistowo Nowe	29-84	9	12
96	Dolistowo Nowe	29-84	10	13
97	Dolistowo Nowe	29-84	11	14
98	Dolistowo Nowe	29-84	12	15
99	Dolistowo Nowe	29-84	13	16
100	Dolistowo Nowe	29-84	14	20
101	Dolistowo Nowe	29-84	15	21
102	Dolistowo Nowe	29-84	16	22
103	Dolistowo Nowe	29-84	17	23
104	Dolistowo Nowe	29-84	18	24
105	Dolistowo Nowe	29-84	19	25
106	Dolistowo Nowe	29-84	20	26
107	Dolistowo Nowe	29-84	21	27
108	Dolistowo Nowe	29-84	22	28
109	Dolistowo Nowe	29-84	23	29
110	Dolistowo Nowe	29-84	24	30
111	Dolistowo Nowe	29-84	25	31
112	Dolistowo Nowe	29-84	26	32
113	Dolistowo Nowe	29-84	27	33
114	Dolistowo Nowe	29-84	28	38
115	Dolistowo Nowe	29-84	29	39
116	Dolistowo Nowe	29-84	30	40
117	Dolistowo Nowe	29-84	31	50
118	Dolistowo Nowe	29-84	32	103

119	Dolistowo Nowe	29-84	33	104
120	Dolistowo Nowe	29-84	34	105
121	Dolistowo Nowe	29-84	35	106
122	Dolistowo Nowe	29-84	36	116
123	Dolistowo Nowe	29-84	37	117
124	Dolistowo Nowe	28-84	38	49
125	Dolistowo Nowe	28-84	39	50
126	Dolistowo Nowe	28-84	40	51
127	Dolistowo Nowe	28-84	41	52
128	Dolistowo Nowe	28-84	42	53
129	Dolistowo Nowe	28-84	43	54
130	Dolistowo Nowe	28-84	44	132
131	Dolistowo Stare	28-84	1	1
132	Dolistowo Stare	29-84	2	49
133	Dolistowo Stare	29-84	3	68
134	Dolistowo Stare	29-84	4	107
135	Dolistowo Stare	29-84	5	108
136	Dolistowo Stare	29-84	6	109
137	Dolistowo Stare	29-84	7	113
138	Dolistowo Stare	29-84	8	114
139	Dolistowo Stare	29-84	9	115
140	Dolistowo Stare	29-84	10	128
141	Dolistowo Stare	29-84	11	130
142	Dolistowo Stare	29-84	12	131
143	Dolistowo Stare	29-84	13	110
144	Dolistowo Stare	29-84	14	111
145	Dolistowo Stare	29-84	15	112
146	Dolistowo Stare	29-84	16	129
147	Dolistowo Stare	28-84	17	59
		28-84	18	60

148	Dolistowo Stare			
149	Dolistowo Stare	28-84	19	61
150	Dolistowo Stare	28-84	20	62
151	Dolistowo Stare	28-84	21	63
152	Dolistowo Stare	28-84	22	64
153	Dolistowo Stare	28-84	23	65
54	Dolistowo Stare	28-84	24	66
155	Dolistowo Stare	28-84	25	67
156	Dolistowo Stare	28-84	26	68
157	Dolistowo Stare	28-84	27	69
158	Dolistowo Stare	28-84	28	70
159	Dolistowo Stare	28-84	29	71
160	Dolistowo Stare	28-84	30	72
161	Dolistowo Stare	28-84	31	73
162	Dolistowo Stare	28-84	32	74
63	Dolistowo Stare	28-84	33	75
164	Dolistowo Stare	28-84	34	76
165	Dolistowo Stare	28-84	35	77
166	Dolistowo Stare	28-84	36	78
167	Dolistowo Stare	28-84	37	79
168	Dolistowo Stare	28-84	38	80
169	Dolistowo Stare	28-84	39	81
170	Dolistowo Stare	28-84	40	82
171	Dolistowo Stare	28-84	41	83
172	Dolistowo Stare	28-84	42	84
173	Dolistowo Stare	28-84	43	85
174	Dolistowo Stare	28-84	44	106
175	Dolistowo Stare	28-84	45	55
176	Dolistowo Stare	28-84	46	56

177	Dolistowo Stare	28-84	47	57
178	Dolistowo Stare	28-84	48	58
179	Dzięciołowo	29-85	1	87
180	Dzięciołowo	29-85	2	94
181	Dzięciołowo	29-85	3	88
182	Dzięciołowo	29-85	4	89
183	Dzięciołowo	29-85	5	90
184	Dzięciołowo	29-85	6	91
185	Dzięciołowo	29-85	7	92
186	Gurbicze	30-41	1	24
187	Gurbicze	30-41	2	25
188	Gurbicze	30-41	3	26
189	Jadeszki	29-84	1	72
190	Jadeszki	29-84	2	73
191	Jadeszki	29-84	3	74
192	Jadeszki	29-84	4	75
193	Jadeszki	29-84	5	120
194	Jadeszki	29-84	6	121
195	Jadeszki	29-84	7	122
196	Jadeszki	29-84	8	76
197	Jadeszki	29-84	9	77
198	Jadeszki	29-84	10	78
199	Jadeszki	29-84	11	79
200	Jadeszki	29-84	12	80
201	Jaświłki	30-84	1	15
202	Jaświłki	30-84	2	16
203	Jaświły	30-84	1	1
204	Jaświły	30-84	3	3
205	Jaświły	30-84	4	4

206	Jaświły		30-84	5	5
207	Jaświły		30-84	6	6
208	Jaświły		30-84	7	7
209	Jaświły		30-84	8	8
210	Jaświły		30-84	9	9
211		Jaświły	30-84	10	10
212		Jaświły	30-84	11	11
213		Jaświły	30-84	12	12
214		Jaświły	30-84	13	13
215		Jaświły	30-84	14	14
216		Mikicin	29-85	1	2
217		Mikicin	29-85	2	3
218		Mikicin	29-84	3	119
219		Mikicin	29-84	4	123
220		Mikicin	29-84	5	124
221		Mikicin	29-84	6	125
222		Mikicin	29-84	7	126
223		Mikicin	29-84	8	127
224		Mikicin	29-85	9	4
225		Mikicin	29-85	10	5
226		Mikicin	29-85	11	6
227		Mikicin	29-85	12	7
228		Mikicin	29-85	13	8
229		Mikicin	29-85	14	9
230		Mikicin	29-85	15	10
231		Mikicin	29-85	16	11
232		Mikicin	29-85	17	12
233		Mikicin	29-85	18	13
234		Mikicin	29-85	19	14

235	Mikicin	29-85	20	15
236	Mikicin	29-85	21	16
237	Mikicin	29-85	22	17
238	Mikicin	29-85	23	18
239	Mikicin	29-85	24	19
240	Mikicin	29-85	25	20
241	Mikicin	29-85	26	21
242	Mikicin	29-85	27	22
243	Mikicin	29-85	28	23
244	Mikicin	29-85	29	24
245	Mikicin	29-85	30	25
246	Mikicin	29-85	31	36
247	Mikicin	29-85	32	58
248	Mikicin	29-85	33	59
249	Mikicin	29-85	34	62
250	Mikicin	29-85	35	63
251	Mikicin	29-85	36	64
252	Mikicin	29-85	37	65
253	Mikicin	29-85	38	66
254	Mikicin	29-85	39	67
255	Mikicin	29-85	40	68
256	Mikicin	29-85	41	69
257	Mikicin	29-85	42	78
258	Mikicin	29-85	43	79
259	Mikicin	29-85	44	80
260	Mikicin	29-85	45	81
261	Mikicin	29-85	46	82
262	Mikicin	29-85	47	70
263	Mikicin	29-85	48	71
264	Mikicin	29-85	49	72

265	Mikicin	29-85	50	73
266	Mikicin	29-85	51	74
267	Mikicin	29-85	52	75
268	Mikicin	29-85	53	76
269	Mikicin	29-85	54	77
270	Mikicin	30-85	55	7
271	Mikicin	30-85	56	8
272	Mikicin	30-85	57	9
273	Mikicin	30-85	58	10
274	Mikicin	29-85	59	67
275	Mociesze	30-84	1	17
276	Mociesze	30-84	2	18
277	Mociesze	30-84	3	19
278	Mociesze	30-84	4	20
279	Mociesze	30-84	5	21
280	Mociesze	30-84	6	22
281	Mociesze	30-84	7	23
282	Moniuszki	29-84	1	2
283	Moniuszki	29-84	2	41
284	Moniuszki	29-84	3	42
85	Moniuszki	29-84	4	43
286	Moniuszki	29-84	5	44
287	Moniuszki	29-84	6	45
288	Moniuszki	29-84	7	46
289	Moniuszki	29-84	8	47
290	Moniuszki	29-84	9	48
291	Moniuszki	29-84	10	60
292	Moniuszki	29-84	11	70
293	Moniuszki	29-84	12	71

294	Moniuszki	29-84	13	100
295	Moniuszki	29-84	14	101
296	Moniuszki	29-84	15	102
297	Moniuszki	29-84	16	118
298	Radzie	29-84	1	3
299	Radzie	29-84	2	64
300	Radzie	29-84	3	65
301	Radzie	9-84	4	99
302	Romejki	30-85	1	21
303	Rutkowskie Duże	30-84	1	34
304	Rutkowskie Duże	30-84	2	35
305	Rutkowskie Duże	30-84	3	36
306	Rutkowskie Duże	30-84	4	37
307	Rutkowskie Duże	30-84	5	38
308	Rutkowskie Małe	30-84	1	39
309	Rutkowskie Małe	30-84	2	40
310	Starowola	31-84	1	34
311	Starowola	31-84	2	65
312	Starowola	31-84	3	66
313	Starowola	31-84	4	67
314	Starowola	31-84	5	68
315	Starowola	31-84	6	73
316	Starowola	31-84	7	74
317	Szaciły	29-84	1	81
318	Szaciły	29-84	2	92
319	Szaciły	31-84	3	93
320	Szpakowo	31-84	1	2
321	Szpakowo	31-84	2	3
322	Szpakowo	31-84	3	4

323	Szpakowo	31-84	4	12
324	Szpakowo	31-84	5	13
325	Szpakowo	31-84	6	24
326	Szpakowo	31-84	7	25
327	Szpakowo	31-84	8	26
328	Szpakowo	31-84	9	27
329	Szpakowo	31-84	10	28
330	Szpakowo	31-84	11	29
331	Szpakowo	31-84	12	30
332	Szpakowo	31-84	13	50
333	Szpakowo	31-84	14	51
334	Szpakowo	31-84	15	52
335	Szpakowo	31-84	16	53
336	Szpakowo	31-84	17	54
337	Szpakowo	31-84	18	55
338	Szpakowo	31-84	19	56
339	Szpakowo	31-84	20	57
340	Szpakowo	31-84	21	58
341	Szpakowo	31-84	22	59
342	Szpakowo	31-84	23	60
343	Szpakowo	31-84	24	78
344	Szpakowo	30-84	25	41
345	Szpakowo	30-84	26	42
346	Zabiele	28-84	1	2
347	Zabiele	28-84	2	3
348	Zabiele	28-84	3	4
349	Zabiele	28-84	4	5
350	Zabiele	28-84	5	6

351	Zabiele	28-84	6	7
352	Zabiele	28-84	7	8
353	Zabiele	28-84	8	9
354	Zabiele	28-84	9	10
355	Zabiele	28-84	10	11
356	Zabiele	28-84	11	12
357	Zabiele	28-84	12	13
358	Zabiele	28-84	13	14
359	Zabiele	28-84	14	15
360	Zabiele	28-84	15	16
361	Zabiele	28-84	16	17
362	Zabiele	28-84	17	18
363	Zabiele	28-84	18	27
364	Zabiele	28-84	19	28
365	Zabiele	28-84	20	29
366	Zabiele	28-84	21	30
367	Zabiele	28-84	22	31
368	Zabiele	28-84	23	32
369	Zabiele	28-84	24	33
370	Zabiele	28-84	25	34
371	Zabiele	28-84	26	35
372	Zabiele	28-84	27	36
373	Zabiele	28-84	28	37
374	Zabiele	28-84	29	38
375	Zabiele	28-84	30	39
376	Zabiele	28-84	31	40
377	Zabiele	28-84	32	41
378	Zabiele	28-84	33	42
379	Zabiele	28-84	34	43

380	Zabiele	28-84	35	44
381	Zabiele	28-84	36	45
382	Zabiele	284	37	46
383	Zabiele	28-84	38	47
384	Zabiele	28-84	39	48
385	Zabiele	28-84	40	19
386	Zabiele	28-84	41	20
387	Zabiele	28-84	42	21
388	Zabiele	28-84	43	22
389	Zabiele	28-84	44	23
390	Zabiele	28-84	45	24
391	Zabiele	28-84	46	25
392	Zabiele	28-84	47	26

Źródło: informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Obiekty o cechach historycznych i wartości kulturowej stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego i podlegają opiece i ochronie, bez względu na stan zachowania. Wszelkie prace przy tych obiektach winny być uzgadniane ze służbą konserwatorską. Rozbiórka budynku o wartości kulturowej może być dokonana tylko wyjątkowo po uzyskaniu zgody służb konserwatorskich.

Stan zachowania gminnych zabytków wpisanych do rejestru jest bardzo dobry. Ich otoczenie jest uporządkowane i pozwala na harmonijne wkomponowanie obiektów w przestrzeń, w której się znajdują. W ich sąsiedztwie nie stwierdzono elementów degradujących walory krajobrazowe, w tym nośników reklamowych.

Stan zachowania zabytków umieszczonych w gminnej ewidencji jest zróżnicowany, zwłaszcza w odniesieniu do budynków mieszkalnych. Część z nich wymaga remontu. Na warunki ekspozycji domów, kapliczek i zabytkowych budynków gospodarczych wpływa ich najbliższe otoczenie: uporządkowanie terenu, roślinność i otaczająca architektura.

Uwarunkowania w zakresie ochrony zabytków wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa

W dokumencie określono szereg zasad odnoszących się do ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego, wśród których priorytetowymi dla gminy Jaświły są:

- szczególna ochrona tożsamości kulturowej regionu przed zagrożeniem jej wytracenia,
- uwzględnianie potrzeb współczesnego społeczeństwa w procesie ochrony i kształtowania zasobów dziedzictwa kulturowego,
- harmonijne współistnienie zasobów dziedzictwa kulturowego z zasobami środowiska przyrodniczego,
- kształtowania krajobrazu historyczno-kulturowo-przyrodniczego, zespołów jednostek osadniczych i ich otoczenia,
- kształtowania form architektonicznych i gabarytów zabudowy harmonizujących z istniejącymi walorami kulturowymi zabudowy,

- zapewnienie stosownej ekspozycji całych zespołów zabudowy i najwartościowszych jej elementów,
- twórcze kontynuowanie tradycji konstrukcyjnych, materiałowych, wystroju i kolorystyki obiektów oraz zagospodarowania ich otoczenia,
- lokalizowanie funkcji użytkowych niekolizyjnych z historycznymi funkcjami obszarów, zapewniających podstawy ekonomiczne utrzymania dobrego stanu technicznego zabudowy i zagospodarowania oraz atrakcyjność turystyczną,
- ochrona przed dewastacją.

Wnioski dotyczące sfery kulturowej

- Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna należeć do głównych celów polityki przestrzennej gminy.
- Występujące zasoby środowiska kulturowego wymagają czynnej ochrony, rozszerzonej o ochronę układów przestrzennych.
- Aktualizacji w zakresie obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych wymaga miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.
- Ochrona ta winna być skorelowana z działaniami w zakresie ochrony krajobrazu.
- Uwzględnić należy zasady ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego ustanowione na szczeblu wojewódzkim.

7. Sfera społeczna - Warunki i jakość życia mieszkańców

7.1. Ludność i jej rozmieszczenie

Gmina Jaświły liczy - według danych GUS za rok 2015 – 5 092 mieszkańców. Pod względem liczby ludności zajmuje 55-te miejsce wśród 118 gmin województwa podlaskiego. W powiecie monieckim Jaświły są drugą najliczniejszą gminą (Mońki – 15 155, Goniądz – 5 063, Knyszyn – 4 893, Trzcianne – 4 439, Krypno – 4 047, Jasionówka – 2 855).

Ludność gminy skupiona jest w 21 głównych jednostkach osadniczych, które wraz z zabudową kolonijną tworzą 25 sołectw. Najliczniejszymi miejscowościami są Jaświły i Zabiele liczące ponad 540 mieszkańców oraz Mikicin, Dolistowo Stare i Brzozowa. Zdecydowanie najmniej licznym sołectwem są Szaciły.

sołectwo	liczba mieszkańców
Bagno	242
Bobrówka	355
Brzozowa	351
Brzozowa-Kolonia	172
Dolistowo Nowe	304
Dolistowo Stare	370
Dolistowo-Kolonia	144
Dzięciołowo	226
Gurbicze	40
Jadeszki	81
Jaświłki	41
Jaświły	546
Mikicin	487
Mikicin-Kolonia	167
Mociesze	249
Moniuszki	119

	Piaski	49
	Radzie	97
	Romejki	124
	Rutkowskie Duże	236
	Rutkowskie Małe	32
	Starowola	52
	Szaciły	17
	Szpakowo	204
	Zabiele	544

Źródło: Urząd Gminy Jaświły

Główne miejscowości zachowują ulicówkowy charakter, co widać na poniższej rycinie. Jednocześnie w gminie silnie rozwinęła się rozproszona zabudowa kolonijna. Jedynym terenem pozbawionym mieszkaniowego zainwestowania pozostaje Biebrzański Park Narodowy. Stosunkowo niewielki udział rozproszonej zabudowy posiadają również sołectwa Mikici

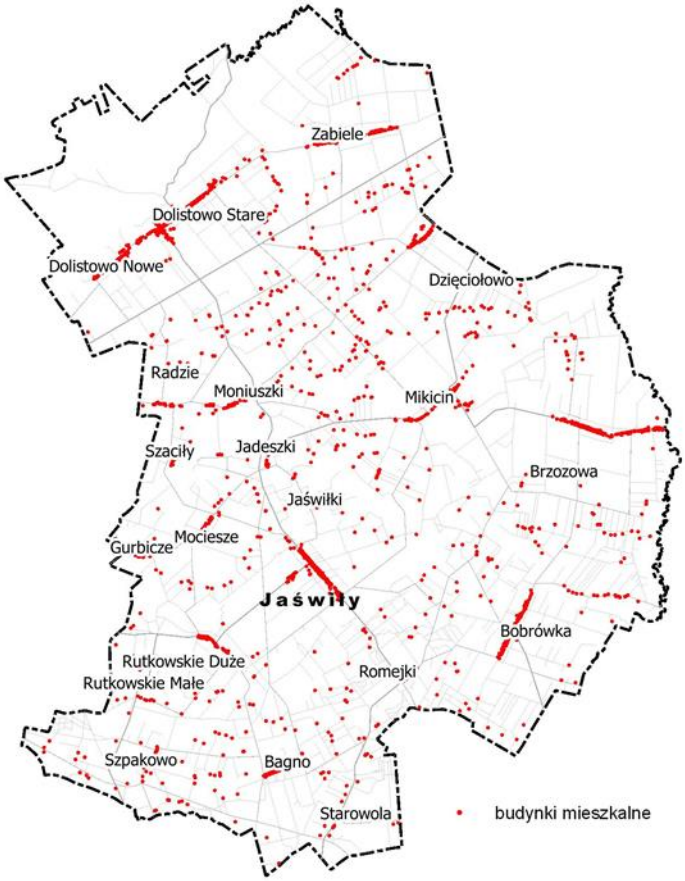

Na 1km^2 w gminie przypada 29 mieszkańców. Najwyższą gęstość zaludnienia ma miejscowość gminna. W sołectwie Jaświły na obszarze 1km^2 średnio mieszka średnio 47 osób. W najsłabiej zaludnionej miejscowości statystycznej (Szaciły) na 1km^2 przypada 12 osób. Gęstość zaludnienia gminy Jaświły według danych GUS nieznacznie zmalała względem lat poprzednich – w 2002 r. wynosiła 32 os/km^2,

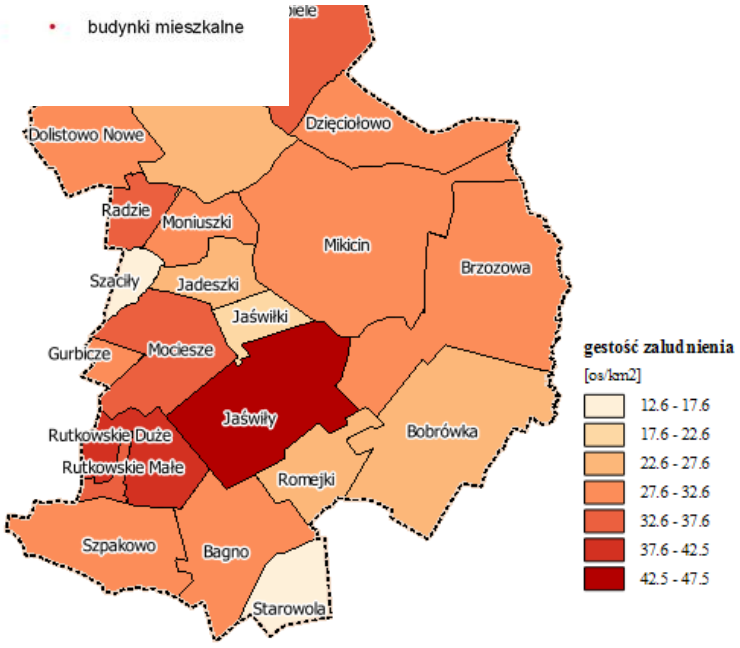

a w 2010 r. 31 os/km^2. Wskaźnik ten jest znacząco niższy od średniej krajowej (123 os/km^2) i wojewódzkiej (59 os/km^2), odpowiada natomiast gęstości zaludnienia powiatu monieckiego (30 os/km^2).

W ciągu analizowanego przedziału czasowego liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się z 5 678 w 2002 r. do 5 264 w 2009, następnie widocznie wzrosła, jednak obecnie obserwowana jest pogłębiająca się tendencja malejąca. Od 2002 roku ubyło łącznie 586 osób.

Rys.. Gęstość zaludnienia w miejscowościach

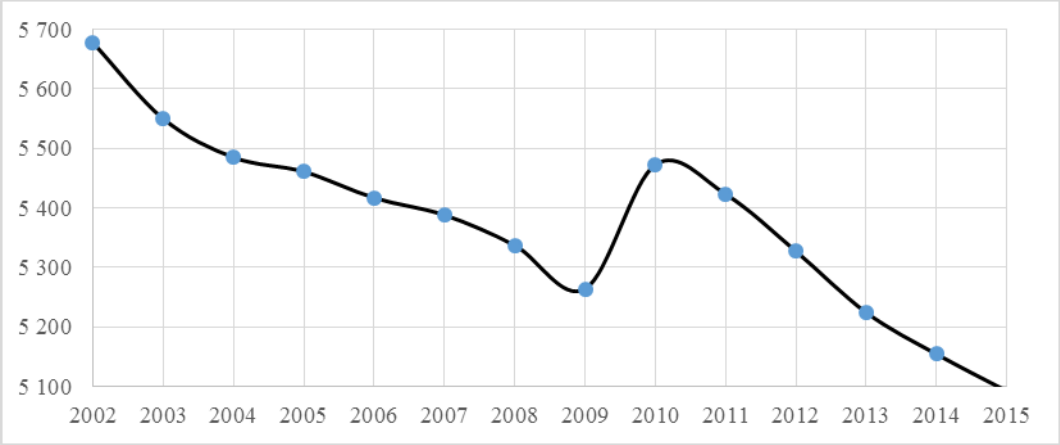

Rys. 11 Zmiany liczby ludności gminy od roku 2002

Zmiany zaludnienia odnotowywane w ciągu ostatnich lat są związane z niekorzystnymi tendencjami w rozwoju demograficznym, które obserwowane są w całym kraju i zaznaczają się najsilniej na obszarach wiejskich wschodnich województw. Spadek liczby mieszkańców wynika z ujemnego **przyrostu naturalnego** (-4 na 1 000 ludności w 2010 r., -8 w 2012 r. i -7,6 w 2015 r.) oraz ujemnego **salda migracji** (-3,1 na 1 000 ludności w 2010 r., -4,8 w 2012 r. i -6,6 w 2014 r.). W przypadku gminy Jaświły oba te wskaźniki uzyskują coraz niższe wartości. Należy podkreślić, że niski lub ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji występuje w powiecie monieckim (przyrost naturalny: -2,3 na 1000 ludności w 2010 r., -4,5 w 2012 r. i -3,5 w 2015 r.; saldo migracji: -3,8 na 1000 ludności w 2014 r.) i województwie podlaskim (przyrost naturalny: +0,1 na 1000 ludności w 2010 r., -0,6 w 2012 r. i -1,2 w 2015 r.; saldo migracji: -1,9 w 2014 r.).

Struktura płci i wieku

Współczynnik feminizacji, (czyli liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn) w gminie Jaświły
utrzymuje się na poziomie poniżej 100 i w 2015 r. wyniósł 95. Jest niższy niż w powiecie (101) i województwie (105). Ta niekorzystna tendencja związana jest intensywnym odpływem kobiet do miast.

Liczność ekonomicznych grup wieku w 2015 r. przedstawiała się następująco:

- w. przedprodukcyjny 806 os. (15,8%),
- w. produkcyjny 3 186 os. (62,6%), w tym mobilny 1 992 os. (39,1%),
- w. poprodukcyjny 1 100 os. (21,6%).

Tym samym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 31,4 os. w wieku poprodukcyjnym i 57,7 os. w wieku nieprodukcyjnym.

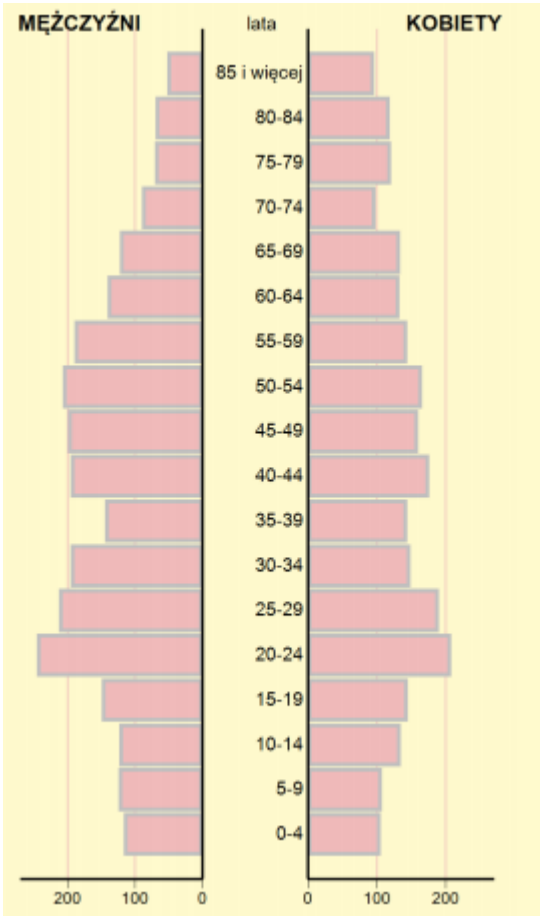

Rys. 12 Ludność gminy Jaświły wg płci i wieku
(*źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku)*

W strukturze wieku widoczna jest przewaga osób w wieku poprodukcyjnym nad najmłodszą ludnością (0-17 lat). Ponadto biorąc pod uwagę liczność grup wiekowych w podziale na płeć (tak jak na przedstawionej obok piramidzie wieku), zauważyć można silną asymetrię. Kobiety dominują w przedziale od 65 lat wzwyż, brakuje natomiast kobiet w wieku rozrodczym i wśród nastolatków. Taka struktura jest indykatorem przyszłego kryzysu demograficznego i nie zapewni zastępowalności pokoleń.

Struktura ludności wykazuje lokalne zróżnicowania w miejscowościach gminy. Przewaga kobiet zaznacza się najsilniej we wsiach Jaświły i Jadeszki (ponad 10). Dominują one ilościowo również we wsiach Moniuszki, Radzie, Romejki oraz Szaciły. Natomiast miejscowościami z największą przewagą mężczyzn są Dolistowo Stare, Bobrówka i Bagno (ponad 20). Niekorzystnie zaburzona struktura wieku (silny deficyt kobiet w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym) występuje m.in. we wsiach Szpakowo, Bobrówka, Brzozowa, Dolistowo Stare, Zabiele.

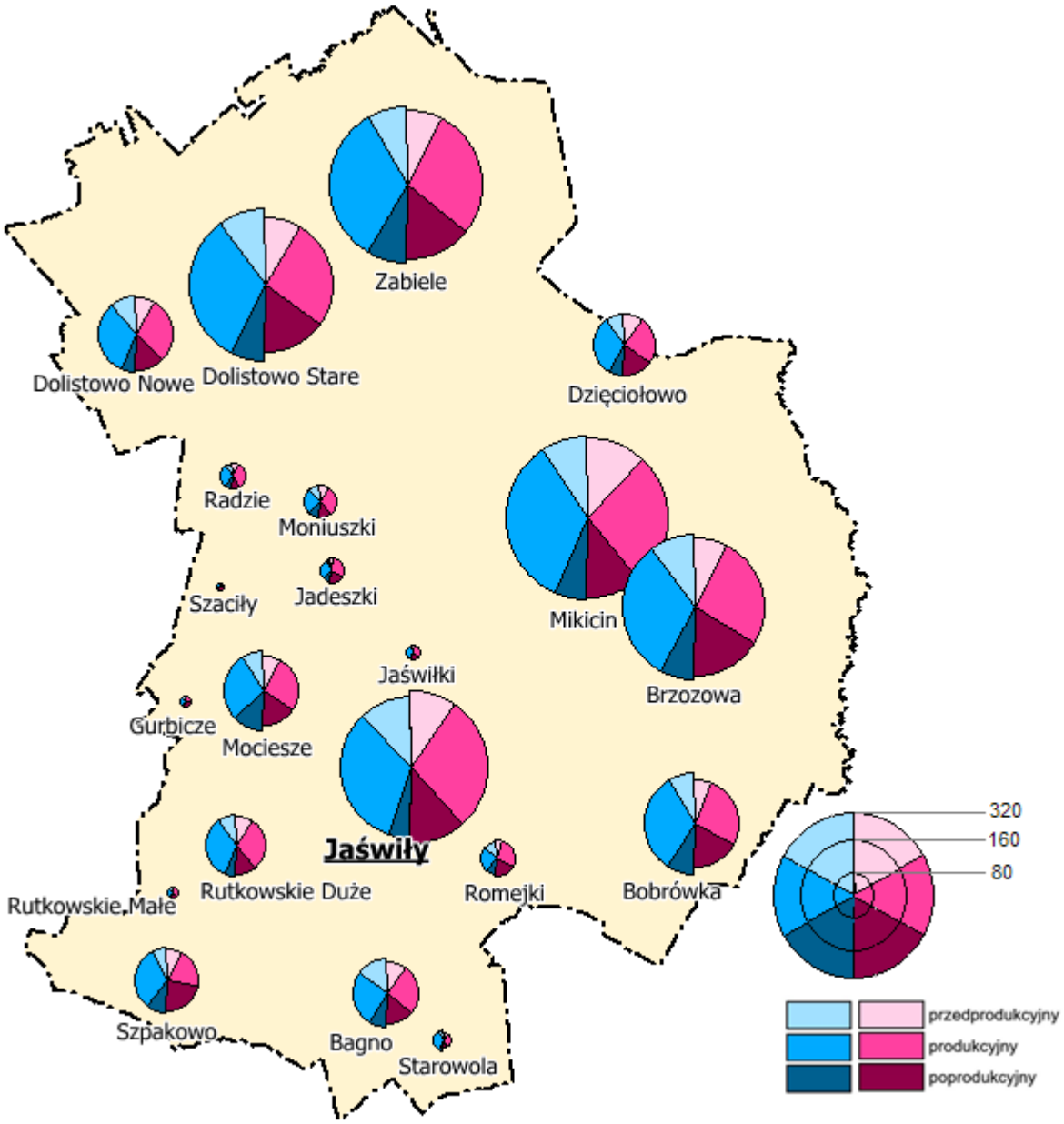

Rys. 13.. Struktura płci i wieku w miejscowościach gminy Jaświły

Wykształcenie

Wśród mieszkańców gminy największą grupę stanowią osoby z ukończonym wykształceniem podstawowym, natomiast dyplomem wyższej uczelni legitymuje się 9% mieszkańców. Mężczyźni są generalnie słabiej wykształceni niż kobiety, a duża część z nich edukację zakończyła na szkole zawodowej. Największy odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym (30,3%) przypada na grupę wiekową 25-29 lat. Ludność gminy jest statystycznie słabiej wykształcona niż przeciętnie województwie.

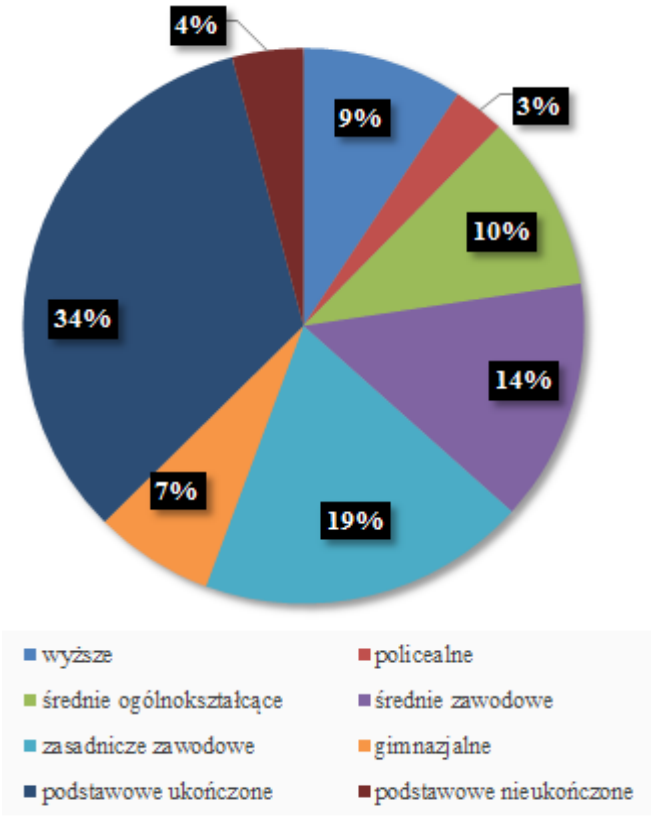

Rys.14 Poziom wykształcenia mieszkańców

7.2. Mieszkalnictwo

W 2014 roku w gminie znajdowało się 1 616 mieszkań. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowano stagnację na rynku budowlanym, liczba mieszkań oddawanych do użytkowania w ciągu roku wahała się od 0 do 6 w 2005 r., a w roku 2015 wyniosła 2. W ciągu 15 lat przybyły 32 nowe mieszkania o łącznej powierzchni 4 480 m^2, co stanowi zaledwie 4,3% nowej powierzchni mieszkaniowej w powiecie i poniżej 0,1% w województwie. Ruch budowlany w gminie jest bardzo mały.

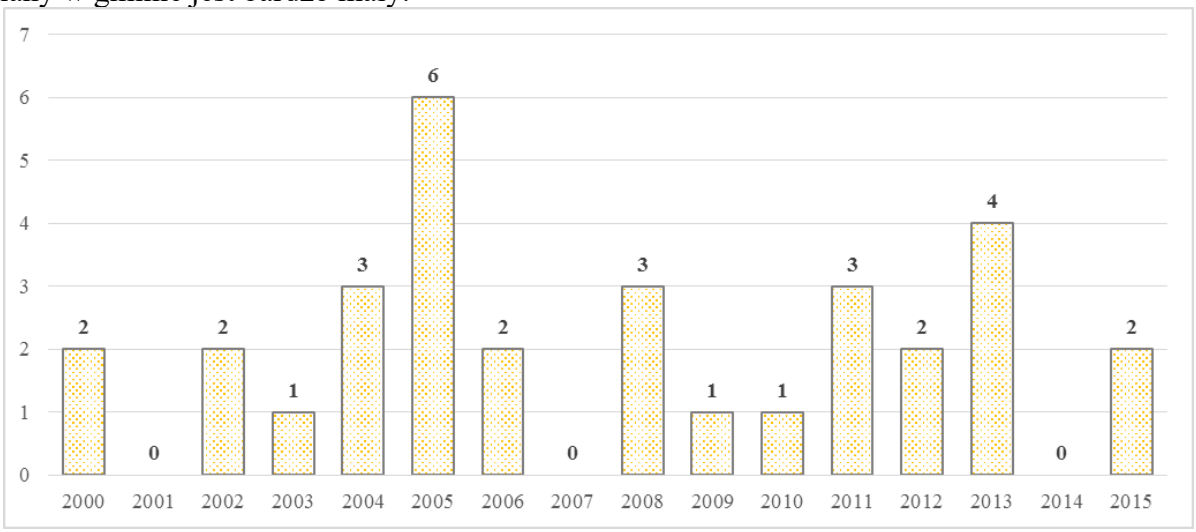

Rys.15 Mieszkania oddane do użytkowania

W okresie 2008-2015 największą popularnością (biorąc pod uwagę budownictwo mieszkaniowe) cieszyły się atrakcyjne krajobrazowo miejscowości położone przy dolinie

Biebrzy, tj. Dolistowo Stare oraz Dolistowo Nowe, w których zrealizowano po 4 nowe budynki. Jeden obiekt mniej powstał w tym czasie w Bobrówce. W miejscowościach Brzozowa, Dzięciołowo, Jaświły, Mociesze i Romejki wybudowano po jednym mieszkaniu. Na pozostałych terenach nie zrealizowano w tym okresie żadnych obiektów mieszkaniowych.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania i ich powierzchnia w poszczególnych miejscowościach w okresie 2008-2015

	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	l.	*m²*	*l.*	*m²*	*l.*	*m²*	*l.*	*m²*	*l.*	*²*	*l.*	*m²*	*l.*	*m²*	*l.*	*m²*
Bagno	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bobrówka	1	151	-	-	-	-	-	-	1	48	1	187	-	-	-	-
Brzozowa	-	-	-	-	-	-	1	128	-	-	-	-	-	-	-	-
Dzięciołowo	-	-	-	-	-	-	1	154	-	-	-	-	-	-	-	-
Gurbicze	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jadeszki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jaświłki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jaświły	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	121	-	-	-	-
Mikicin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mociesze	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	113
Moniuszki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolistowo Nowe	1	47	-	-	1	90	1	86	1	86	-	-	-	-	-	-
Radzie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romejki	-	-	1	109	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rutkowskie Duże	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rutkowskie Małe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolistowo Stare	1	265	-	-	-	-	-	-	-	-	2	245	-	-	1	134
Starowola	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szaciły	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szpakowo	-	-	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zabiele	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ogółem	**3**	**463**	**1**	**109**	**1**	**90**	**3**	**468**	**2**	**134**	**4**	**553**	**-**	**-**	**2**	**247**

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Od połowy roku 2015, w związku z nowelizacją ustawy Prawo budowlane, budowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego, którego obszar oddziaływania mieści się w całości na działce lub działkach, na których zostały zaprojektowane, nie wymaga pozwolenia na budowę. Obiekt taki realizowany jest przez zgłoszenie budowy. Do sierpnia 2016 w gminie nie zgłoszono jednak budów tego typu.

Mierniki przeciętnej sytuacji mieszkaniowej są korzystniejsze niż średnio w

województwie i zbliżone do sytuacji w powiecie:

- przeciętna liczba osób na izbę w Jaświłach - **0,73** (0,72 w powiecie, 0,68 w województwie),
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Jaświłach – **97,8 m^2** (89,7 m^2 w powiecie, 75,9 m^2 w województwie).

Wyjątek stanowi tu wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców (313,5), który jest niższy niż powiecie (322,2) i województwie (366,1).

Wskaźniki sytuacji mieszkaniowej w gminie na przestrzeni lat ulegają stopniowej poprawie. W 2003 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 97,7 m^2 (poprawa o 0,1 m^2), przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę 25,8 m^2 (poprawa o 4,9 m^2), a liczba mieszkań na 1000 mieszkańców 264,3 (poprawa o 49,2).

Mieszkania w gminie Jaświły są wyposażone słabiej niż przeciętnie na wiejskich terenach całego województwa, na poziomie zbliżonym do średniej całego powiatu monieckiego. W 2014 r. wodociąg posiadało 79,6% mieszkań (79,9% na terenach wiejskich powiatu i 83,1% na terenach wiejskich województwa), łazienkę 68,4% mieszkań (66,3% na terenach wiejskich powiatu i 69,5% na terenach wiejskich województwa), a centralne ogrzewanie 49,6% mieszkań (50,7% na terenach wiejskich powiatu i 54,1% na terenach wiejskich województwa).

7.3. Wyposażenia w usługi

Szkolnictwo

W gminie Jaświły znajdują się 2 szkoły podstawowe: w Jaświłach i w Dolistowie oraz gimnazjum w Jaświłach. Szkoła podstawowa i gimnazjum w Jaświłach tworzą zespół szkół. Zasób lokalowy szkół podstawowych w ostatnich latach skurczył się z powodu zamknięcia placówek w Zabielu, Mikicinie i Brzozowej, co uzasadnić można znacznym spadkiem liczby uczniów. W 2000 r. w szkołach podstawowych uczyło się 556 dzieci, w 2010 r. – 297, a w 2015 r. – 260. Te zmiany pociągnęły za sobą również spadek liczby nauczycieli – w 2015 r. wg danych GUS w gminie obsadzono 21 etatów. W 2015 r. w gimnazjum w Jaświłach uczyło się natomiast 136 osób, co jest spadkiem wobec liczby z 2011 r. (208 uczniów). Gmina nie posiada placówek nauczania ponadgimnazjalnego, młodzież korzysta w usług oświaty oferowanych przez placówki w Mońkach, a także w Białymstoku. Wychowanie wczesnoszkolne zapewniane jest w 5 placówkach, w tym 2 przedszkolach (w Jaświłach i Mikicinie) . W 2015 r. korzystało z niego 97 dzieci.

Kultura

Instytucją zapewniającą dostęp do usług kultury jest Gminny Ośrodek Kultury w Jaświłach wraz z czterema filiami (świetlicami) – w Bobrówce, Brzozowej, Dolistowie Starym i Zabielu. W placówce organizowane są imprezy kulturalne, w tym realizowane w ramach projektów współfinasowanych ze środków europejskich. Działalność ośrodka spełnia cele o charakterze tradycyjnym (upowszechnianie, edukacja, zagospodarowanie czasu wolnego, rekreacja) jak również animuje nowe formy działalności. W miejscowości gminnej funkcjonuje ponadto Biblioteka Publiczna Gminy Jaświły (z dwoma filiami – w Mikicinie i Dolistowie). Księgozbiór liczy łącznie ponad 24 tys. woluminów, a liczba czytelników w ciągu roku - 323. Zbiory są regularnie uzupełniane poprzez zakup lektur szkolnych i nowości wydawniczych. Zakres działań placówek rozszerzony jest m.in. na organizację spotkań tematycznych, konkursów, imprez, promocję czytelnictwa i organizację czasu wolnego uczniów.

Pozostałe zapotrzebowanie na usługi kultury jest obsługiwana przez instytucje zlokalizowane poza gminą.

Pozostałe placówki infrastruktury społecznej

Podstawowa opieka zdrowotna zapewniana jest przez Gminny Ośrodek Zdrowia zlokalizowany w Jaświłach oraz niepubliczny ZOZ "Ośrodek Zdrowia" w Dolistowie Starym. Leczenie specjalistyczne odbywa się w większości w placówkach położonych w Mońkach i Białymstoku. W gminie funkcjonują również apteka, punkt apteczny oraz gabinet stomatologiczny, a także prywatne gabinety weterynaryjne. Opieką nad osobami w trudnej sytuacji zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaświłach. Natomiast w miejscowości Mociesze funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej "Dom Kombatanta" oferujący opiekę i pielęgnację osób przewlekle somatycznie chorych, a w Szpakowie dom opieki nad osobami starszymi.

Gmina posiada obiekty remiz strażackich we wsiach: Jaświły, Mikicin, Brzozowa, Bobrówka, Zabiele, Jaświły, Dolistowo, Dzięciołowo oraz Mociesze.

Infrastrukturę turystyczną tworzą indywidualne obiekty agroturystyczne (oferujące pokoje gościnne) oraz pola namiotowe, zlokalizowane w większości w miejscowościach Dolistowo Stare i Dolistowo Nowe – położonych w sąsiedztwie Biebrzańskiego Parku Narodowego. Przez północną część gminy przebiegają również szlaki turystyczne, w tym:

- szlak im. Króla Stefana Batorego – szlak wodny o znaczeniu międzynarodowym,
- Podlaski Szlak Bociani – szlak rowerowy o znaczeniu ponadregionalnym,
- szlak Narew - Biebrza – szlak wodny o znaczeniu ponadregionalnym,
- szlak główny Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- szlak rowerowy Osowiec-Twierdza – Korycin,
- lokalne, tematyczne szlaki wytyczone w Biebrzańskim Parku Narodowym i jego otulinie.

Rolę infrastruktury sportowej pełnią obiekty przyszkolne.

a) analiza zatrudnienia i bezrobocia

Zasoby pracy

W gminie w 2015 r. było 3 189 osób w wieku produkcyjnym, które stanowią potencjalne zasoby pracy. Z tej liczby 1 992 mieszkańców zaliczono do wieku mobilnego (oznaczającego wiek, w którym osoba jest zdolna do zmiany stanowiska, miejsca pracy lub ewentualnego przekwalifikowania się). Wśród ludności w wieku produkcyjnym mężczyźni przeważają nad kobietami (1 794 do 1 395os.), a prognozy wskazują, że ta tendencja będzie pogłębiać się. Obecnie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 59,7 w wieku nieprodukcyjnym. Dodać należy, że pomiędzy jednostkami administracyjnymi dochodzi do wymiany zasobów pracy. Wg. Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., do pracy do gminy Jaświły przyjeżdża 29 osób, (19 z Moniek i 10 z Białegostoku). Jednocześnie inni mieszkańcy gminy dojeżdżają do Moniek (28 os.) oraz Białegostoku (55 os.).

Miejsca pracy

Zdecydowana większość mieszkańców związana jest zawodowo z rolnictwem. Zgodnie z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego, w 2010 r. rolniczą działalność produkcyjną prowadziło 938 indywidualnych gospodarstw, w których zatrudnionych było ponad ¾ mieszkańców.

W 2015 r. w gminie zarejestrowanych było 177 podmiotów gospodarczych, co oznacza, że na tysiąc osób przypada ich 35. Wśród nich 17 związanych było z rolnictwem, 51 z przemysłem i budownictwem, a 109 z innymi formami działalności.

Pozarolniczym miejscem zatrudnienia mieszkańców jest oddalony o 50 km Białystok.

Bezrobocie

Pod koniec 2015 roku w gminie zarejestrowanych było 160 bezrobotnych, co oznacza, że stopa bezrobocia wynosiła 5%. W okresie ostatnich 10 lat sytuacja na rynku pracy najkorzystniejsza była w 2008 r., gdy bez pracy pozostawało zaledwie 78 osób. W kolejnych latach obserwowano natomiast stopniowy wzrost bezrobocia, które osiągnęło maksimum wynoszące (163 osoby) w 2013 r. Trend ustabilizował się w ostatnim okresie na wysokim poziomie ca 160 zarejestrowanych bezrobotnych. Wskaźnik bezrobocia w dalszym ciągu nie jest wysoki, jednak zauważyć należy, że liczba osób bez pracy pozostaje stała, pomimo obserwowanego silnego odpływu ludności. Podane dane obrazują stan na 31.12.2015. Bezrobocie na terenach wiejskich wykazuje silną sezonowość: zimą przyjmuje wartości maksymalne, latem znacząco spada w związku z intensywnością prac rolniczych.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych w 2015 r. było 57 kobiet i 103 mężczyzn. W latach poprzednich wśród osób pozostających bez pracy również dominowali mężczyźni. Najwyższe bezrobocie wśród kobiet odnotowano w 2014 r., natomiast wśród mężczyzn w 2015. Zauważyć można również, że w okresach dobrej koniunktury liczba mężczyzn

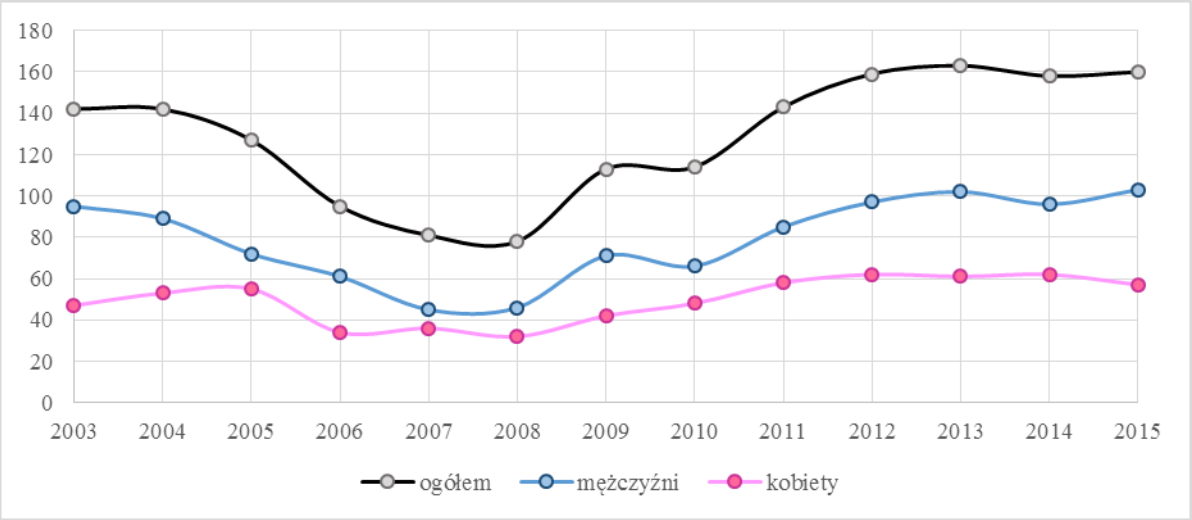

Rys.16 Liczba bezrobotnych wg płci

pozostających bez pracy jest porównywalna z liczbą kobiet. To, zatem mężczyźni stanowią grupę bardziej podatną na niekorzystną sytuację na rynku pracy.

Stopa bezrobocia w gminie jest w dalszym ciągu znacznie niższa niż w powiecie (12%) i województwie (11,8%). Jednak na terenach wiejskich, do których zalicza się gmina Jaświły, często mamy do czynienia z tzw. bezrobociem ukrytym, czyli takim, które nie jest wykazywane w danych statystycznych (osoba pozbawiona pracy zarobkowej nie rejestruje się jako bezrobotny). Prowadzi to do nadpodaży pracowników w gospodarstwach rolnych, oznaczającym spadek ich efektywności.

7.4. Analiza możliwości finansowych gminy (stan budżetu gminy)

Struktura dochodów budżetu gminy

Na przestrzeni poprzednich 5 lat dochody budżetu gminy wzrosły – od 13 556 706,12 zł w 2010 r. do 15 892 518,29 zł w 2015. Jednakże nie był to wzrost jednostajny. Kwota ta osiągnęła maksimum wynoszące 18 381 842,5 zł w 2012 r.

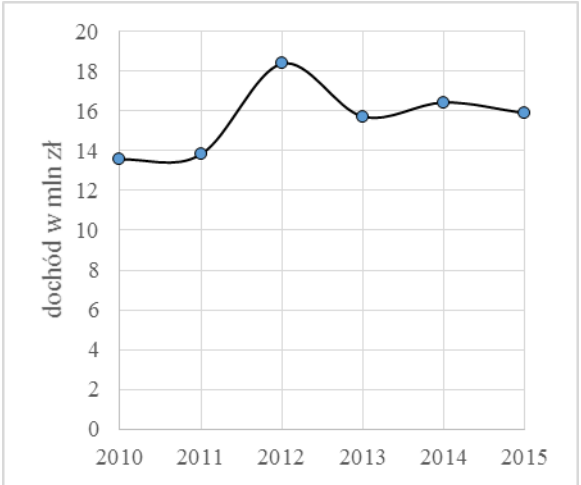

Rys.17 Dochód ogółem w latach 2009-2014

W latach kolejnych budżet ustabilizował się na poziomie bliskim 16 mln zł, jednakże w 2015 r. był o 0,5 mln zł niższy niż w roku poprzednim. Niemniej jednak pewne okresowe wahania dochodów są oczekiwane i nie są alarmujące z punktu widzenia bezpieczeństwa finansów publicznych.

Analizując strukturę dochodów budżetu gminy wskazać należy, iż większa część pochodzi z dotacji i subwencji centralnych. Dochody własne, pomimo że wskazują

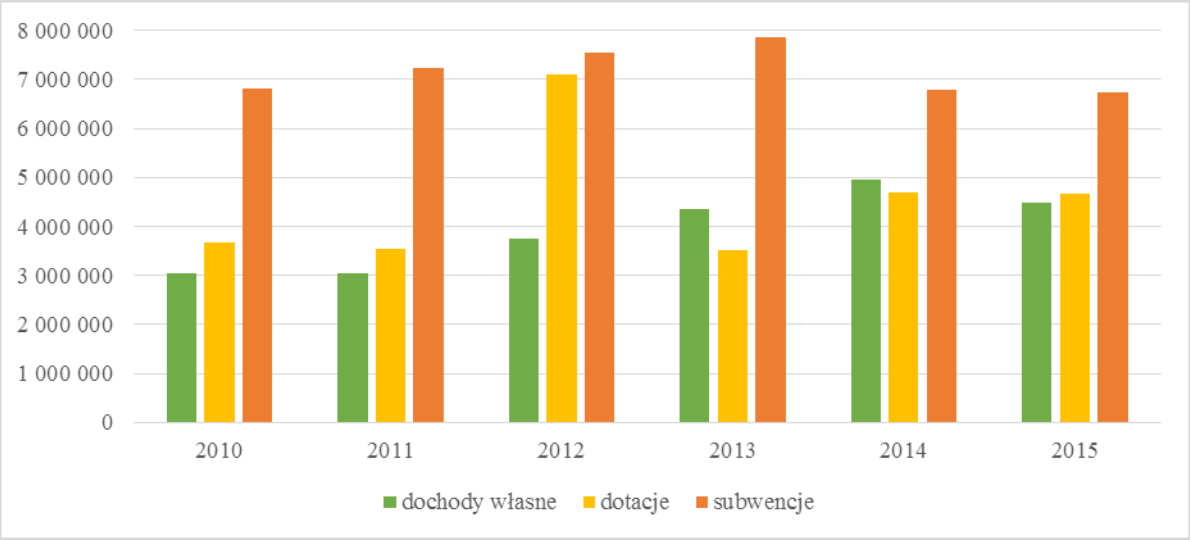

Rys. 18 Struktura dochodów budżetu gminy w latach 2009-2014

stopniowy wzrost (od 3 mln zł w 2010 do 4,5 mln w 2015), w dalszym ciągu stanowią zaledwie trzy dziesiąte budżetu. Gmina jest, zatem silnie uzależniona od wsparcia zewnętrznego. Pozytywnym aspektem jest jednak regularne zwiększanie udziału środków własnych w strukturze budżetu (z 22,5% w 2010 do 28,2% w 2015 r.). największą część dochodów własnych gminy stanowią dochody podatkowe, które w 2015 r. wyniosły łącznie ponad 2,5 mln zł. Wśród nich najistotniejsze są: podatek od nieruchomości (ponad 1,3 mln), podatek rolny (1 mln) oraz, już w mniejszym stopniu, podatek od środków transportowych (88 tys.). Wpływy te wzrosły w porównaniu z 2010 r. o ponad 0,5 mln zł. Drugą, co do wielkości grupą są udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (a w szczególności podatek dochodowy od osób fizycznych), które w 2015 r. wyniosły nieco ponad 1 mln zł. Jest to wzrost w stosunku do 2010 r. o ca 380 tys. zł. W ostatnich latach rosną również wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez gminę na podstawie odrębnych ustaw. W 2015 r. wyniosły ponad 320 tys. zł, natomiast w 2010 r. z lokalnych opłat nie uzyskano dochodu. Gmina Jaświły uzyskuje również stosunkowo wysokie wpływy z tytułu dochodu z majątku. W okresie 2010-2015 kwoty te wahały się

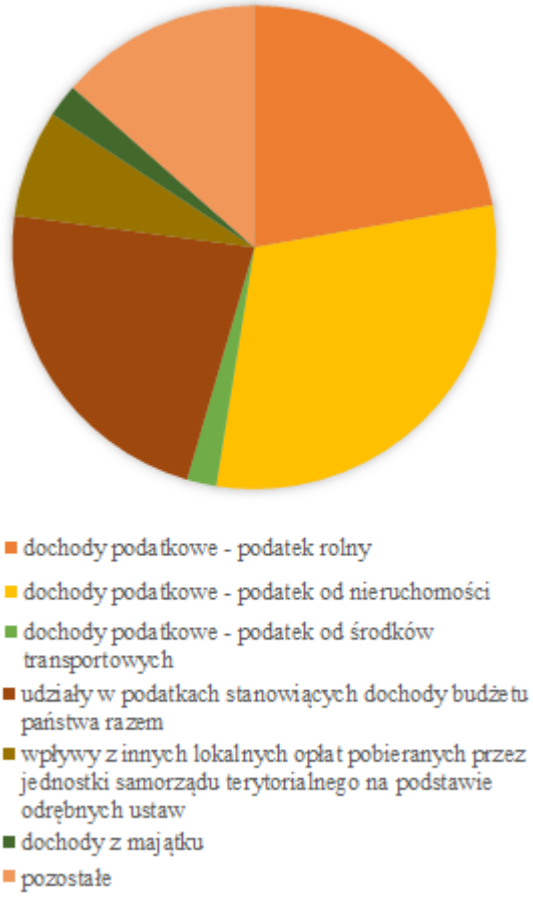

Rys.19 Struktura dochodów własnych gminy w 2015 r.

między 50 tys. a 285 tys. zł rocznie. Ponadto corocznie gmina pozyskuje dofinansowanie na realizację zadań własnych. Są to wpływy, których wielkość charakteryzuje się dużą zmiennością w poszczególnych latach. W 2015 r. pozyskano ok 9 tys. zł, zaś cztery lata wcześniej było to ponad 150 tys. zł. Na podkreślenie zasługuje bardzo mały wpływ z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych, – co świadczy o małej liczbie podmiotów gospodarczych i niskiej przedsiębiorczości..

Ogółem dochód gminy na jednego mieszkańca wynosi 3 106,43 zł i jest obecnie nieco wyższy niż średnio w powiecie (3 084,80 zł), lecz niższy od średniej wojewódzkiej (3 369,00 zł).

Struktura wydatków budżetu gminy

Wydatki gminy w latach 2010-2015 utrzymywane były na zbliżonym poziomie 14-16 mln zł rocznie i przyjęły wartość najniższą w 2011 r. (14,28 mln zł). Znaczny wzrost wydatków zanotowano natomiast w roku 2012 r. (21 mln zł). Był on związany z jednorazowymi wydatkami inwestycyjnymi poniesionymi na budowę sieci kanalizacyjnej w kilku miejscowościach gminy oraz rozbudowę oczyszczalni ścieków w Jaświłach. Koszt zadania (5,8 mln zł) pokryty został w części ze źródeł zewnętrznych.

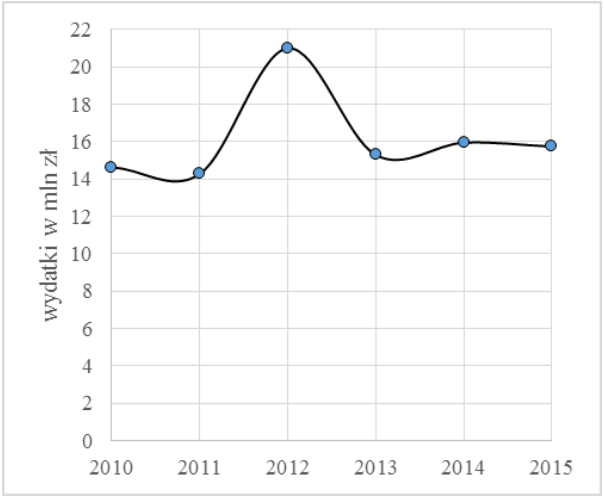

Rys.20 Wydatki ogółem w latach 2010-2015

W roku 2015 całkowite wydatki gminy wyniosły 15 736 603,84 zł. Ponad jedną trzecią stanowiły koszty oświaty i wychowania (5,6 mln zł), które były o 200 tys. zł niższe niż przed rokiem i o 50 tys. zł niż przed dwoma laty. Drugą największą grupą wydatków są koszty pomocy społecznej. Ich wysokość przekroczyła 3 mln zł. Trzecia w kolejności administracja pochłonęła 1,7 mln zł. W trzech powyższych grupach odnotowano spadek wydatków w stosunku do lat poprzednich. Inne istotne wydatki związane są z rolnictwem (1,1 mln zł), gospodarką komunalną i ochroną środowiska (1 mln zł), transportem i łącznością (0,9 mln zł) oraz gospodarką mieszkaniową (0,8 mln zł).

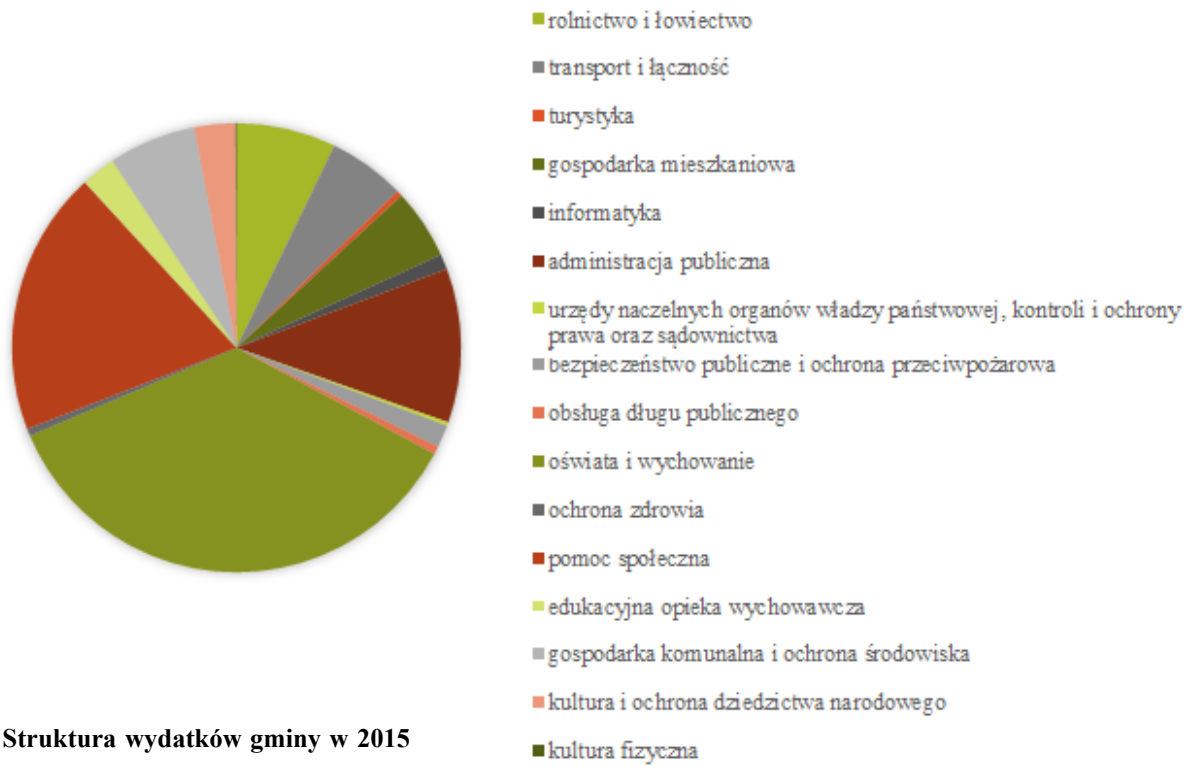

Rys.21 Struktura wydatków gminy w 2015

Udział nakładów inwestycyjnych w wydatkach gminy w roku 2015 wynosił 9,1% (łącznie 1,4 mln zł). Jest to nieznaczny wzrost względem lat 2013-2014 (0,9-1 mln zł). Ostatnie lata w finansach gminy oznaczały cięcia wydatków spowodowane koniecznością spłaty zobowiązań zaciągniętych w roku 2012, w którym wydatki inwestycyjne wyniosły łącznie niemal 7 mln zł (33% wydatków ogółem).

Możliwości finansowe gminy[3]

Budżet Gminy Jaświły na rok 2015 wynosił:

- dochody ogółem 15.976.792,12 zł,
- wydatki ogółem 15.550.221,12 zł,
- przychody 972.299,43 zł,
- rozchody na spłaty kredytów i pożyczek 1.398.870,43 zł

Różnica między zaplanowanymi dochodami a wydatkami budżetu stanowiła nadwyżkę budżetu gminy w wysokości 426.571,00 zł, którą w całości przeznaczono na spłatę wcześniej zaciągniętych kredytów i pożyczek długoterminowych. Budżet równoważony jest na zadowalającym poziomie, realizacja wydatków przebiega zgodnie z przyjmowanymi ustaleniami. Zasiłki z pomocy społecznej, wynagrodzenia i należne składki na ubezpieczenia społeczne i fundusz pracy wypłacane są terminowo.

Budżet gminy za rok 2015 zamknął się nadwyżką w wysokości 155.914,45 zł, z której część w kwocie 76.848,39 zł została przeznaczona na spłatę rat kapitałowych. Dobra sytuacja finansowa pozwoliła gminie na wcześniejszą spłatę jednej raty kredytu długoterminowego z roku 2016 w wysokości 62.500,00 zł.

Zadłużenie gminy na dzień 31 grudnia 2015 r. z tytułu zaciągniętych wcześniej kredytów i pożyczek długoterminowych wyniosło 2.653.449,00 zł.

Z końcem roku 2014 gmina uchwaliła Wieloletnią Prognozę Finansową na rok 2015 i lata 2016-2021 (dokument jest regularnie aktualizowany), uwzględniającą obciążenia

[3] na podstawie Zarządzenia Nr 12/16 Wójta Gminy Jaświły z dnia 25 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania budżetu gminy za rok 2015

wynikające z zaciągniętych zobowiązań w wysokości ponad 400 tys. zł rocznie, które finansowane mają być z wypracowanej nadwyżki budżetowej. Zakładane jest m.in. zwiększenie dochodu ze źródeł podatkowych, dotacji oraz subwencji. Prognozowane wydatki majątkowe będą znacznie niższe niż w latach poprzednich, kiedy realizowano szereg kompleksowych projektów infrastrukturalnych, i jednocześnie będą należały do najniższych w ostatnich 20 latach.

Rys. 22 Wydatki majątkowe

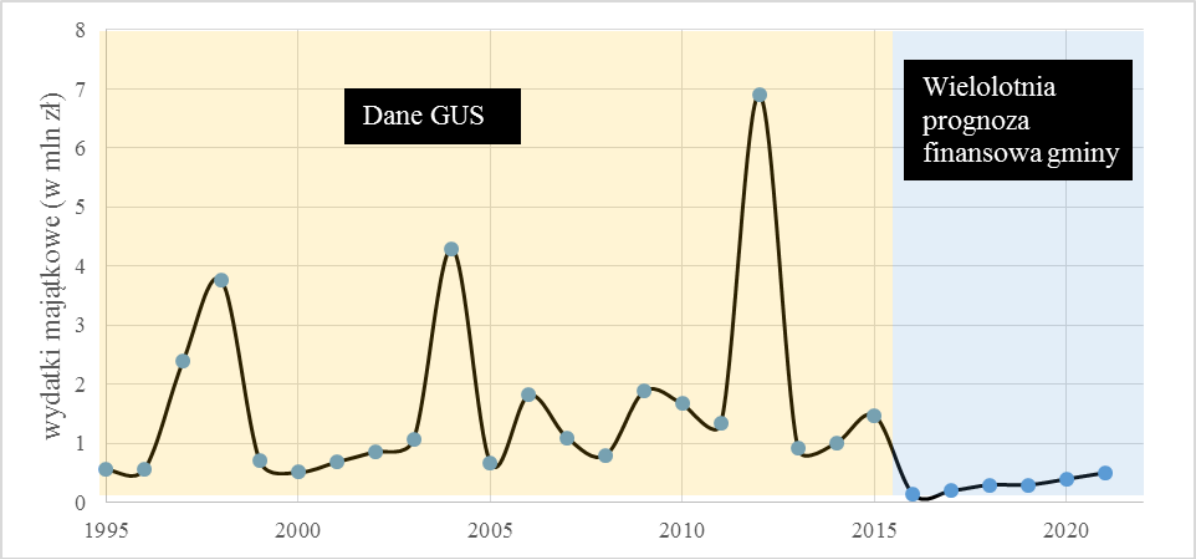

WNIOSKI:

- Jaświły są średniej wielkości gminą biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców (5 092 osób wg danych za 2015 r., co daje 55-te miejsce na 118 gmin w województwie i drugie miejsce w powiecie). Gęstość zaludnienia jest niższa o połowę niż średnio w województwie, co jest typowe dla gmin wiejskich.
- Wskaźniki migracji i przyrostu naturalnego są niekorzystne – w latach 2011-2015 obserwowano pogłębiający się spadek liczby ludności. Tendencja wskazuje na dalsze ubytki.
- Struktura płci i wieku jest zaburzona. Widoczny jest deficyt kobiet, a w niektórych miejscowościach występuje zbyt mały odsetek osób w wieku produkcyjnym.
- Ruch budowlany w gminie jest niewielki. Warunki zamieszkania są zbliżone do średniej wojewódzkiej i powiatowej. Nieco niższa wartość wskaźnika liczby mieszkań na 1000 mieszkańców uzasadnia pewne uzupełnienia lokalowe.
- Gmina zapewnia mieszańcom dostęp do podstawowych usług społecznych (szkolnictwo podstawowe, przedszkolne i gimnazjalne, ośrodek kultury, biblioteka, podstawowa opieka zdrowotna i pomoc społeczna).
- Potencjalne zasoby pracy są zadowalające (na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada ok. 60 w wieku nieprodukcyjnym), jednakże w przyszłości prognozowany jest ich spadek.
- Mieszkańcy znajdują zatrudnienie głównie w sektorze rolniczym.
- Wskaźnik bezrobocia jest niski, jednak przypuszcza się, że w gospodarstwach indywidualnych pracuje więcej osób niż jest to ekonomicznie uzasadnione (bezrobocie ukryte).
- W budżecie gminy zaledwie 28,2% stanowią środki własne, z których większość pochodzi z wpływów podatkowych.
- Największymi obciążeniami budżetowymi są: oświata, pomoc społeczna, administracja i koszty utrzymania innych organów władzy państwowej.

- W ostatnich latach zrealizowano szereg kompleksowych projektów infrastrukturalnych, co skutkowało znacznym wzrostem wydatków i koniecznością zaciągnięcia zobowiązań kredytowych. Spłata długu wymusza podjęcie oszczędności przy planowaniu budżetu na kolejne lata. Do roku 2021 założono ograniczenie m.in. wydatków majątkowych do kwot 200-400 tys. zł rocznie, co należy uwzględnić przy przeznaczaniu niezainwestowanych gruntów na cele budowlane. Jednakże podkreślić należy, że ogólna sytuacja finansowa gminy jest zadowalająca, a w szerszej perspektywie finansowej możliwe będzie pokrycie kosztów uzbrojenia w infrastrukturę nowych terenów budowlanych bez obaw o niewypłacalność jednostki.

8. Stan rozwoju gospodarczego gminy

8.1. Ogólna charakterystyka gospodarki w gminie.

Gospodarka gminy oparta jest o działalność rolniczą. Zgodnie z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego, w 2010 r. rolniczą działalność produkcyjną prowadziły 902 indywidualne gospodarstwa, w których zatrudnionych było ok. ¾ mieszkańców.

W 2015 r. w gminie zarejestrowanych było 177 podmiotów gospodarczych. Wśród nich 17 związanych było z rolnictwem, 51 z przemysłem i budownictwem, a 109 z innymi formami działalności. Przemysł i usługi mają w gospodarce gminy znaczenie drugorzędne.

a) stan rozwoju rolnictwa, w tym stan prawny gruntów

Struktura własności i władania gruntami

Gmina jest właścicielem ponad 800 działek o łącznej powierzchni ca 380 ha, które zagospodarowane są w następujący sposób:

.p.	Rodzaj zagospodarowania	Ilość działek,	Wartość w złotych
.	Użytkowanie wieczyste	13 działek 19118 m^2	34.228,96
.	Przekazanie w zarząd lub użytkowanie	821 działki 3.796.299	3.318.766, 40
	Użyczenie	-	-
.	Dzierżawa	2 działki 12.106 m^2	9.011,00
.	Inne formy gospodarowania	-	-
	Razem	836 działek 3.827.523	3.362.006, 36

Źródło: Zarządzenie Nr 12/16 Wójta Gminy Jaświły z dnia 25 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania budżetu gminy za rok 2015

Zdecydowana większość gruntów gminy Jaświły znajduje się w rękach prywatnych. Nie inaczej jest w przypadku użytków rolnych, które w ponad 95% należą do właścicieli prywatnych.

Warunki produkcji rolniczej

Obszar gminy Jaświły należy do moniecko-sokólskiego rejonu produkcji rolniczej (wg IUNG w Puławach), który charakteryzuje się średnimi warunkami przyrodniczymi oraz średnią intensywnością produkcji rolniczej. Ma niewielki udział terenów chronionych i gleb marginalnych oraz dość korzystną strukturę obszarową gospodarstw rolnych. Charakteryzuje się dobrze rozwiniętą hodowlą bydła mlecznego i trzody, której w dużej mierze jest podporządkowana produkcja roślinna i hodowla koni. Osiąga on również dobre wyniki w produkcji ziemniaków i posiada ukształtowane tradycje w uprawie truskawek, a w jego obszarach chronionych realizowany jest program rolnośrodowiskowy.

Klasy bonitacyjne gruntów ornych (pow. w ha)							
	IIIa	**IIIb**	**IVa**	**IVb**	**V**	**VI**	**VIz**
Województwo	6960	57460	173894	209970	213216	129006	11347
Powiat moniecki	144	1933	9130	13606	13455	6372	584
Jaświły	121	997	3091	2879	1923	402	11

	Klasy bonitacyjne użytków zielonych (pow. w ha)					
	II	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VIz**
Województwo	46	18019	169765	141421	65413	4702
Powiat moniecki	5	1345	13405	11023	8020	331
Jaświły	4	468	2714	1691	765	12

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A., Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej, IUNG Puławy

Warunki glebowe gruntów ornych są średnie, jednak nieco lepsze niż przeciętnie w województwie i powiecie. Przeważają utwory zaliczane do klasy IVa i IVb (w województwie dominuje V klasa, w powiecie IVb i V). Struktura bonitacyjna użytków zielonych jest podobna w gminie i województwie. Najwięcej gruntów przypisano do IV i V klasy. Najwartościowsze użytki zielone II klasy zajmują 4 ha (łącznie w powiecie zaledwie 1 ha więcej).

Ogólny wskaźnik jakości przyrodniczych warunków rolnictwa (uwzględniający jakość i przydatność rolniczą gleb, agroklimat, rzeźbę terenu, warunki wodne) wynosi 60,3 i jest niższy od średniego wskaźnika dla Polski (66,6) oraz wyższy niż średnia dla powiatu monieckiego (52,8).

Teren gminy sklasyfikowano jako obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW – strefa nizinna I). Z tego tytułu gospodarstwom rolnym przyznawane są dopłaty wyrównawcze. Celem takiego działania jest zapobieganie wyludnianiu się obszarów wiejskich i zatracaniu ich rolniczego charakteru.

8.2. Struktura własności i wielkość gospodarstw rolnych

Gospodarka rolna gminy Jaświły, tak jak i całego powiatu monieckiego, zdominowana jest przez indywidualne gospodarstwa rolne, w posiadaniu, których znajdują się niemal wszystkie użytki rolne gminy.

Według danych Spisu Rolnego z 2010 r. średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa prowadzącego działalność rolniczą była większa niż w powiecie oraz województwie i wynosiła 17,6 ha (w powiecie 16 ha, a w województwie 13,4 ha). Gmina posiada stosunkowo korzystną strukturę wielkości gospodarstw. Ich grunty nie są nadmiernie rozdrobnione. Wśród 902 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą liczebnie przeważają duże o wielkości powyżej 15 ha (343 szt., 38% ogółu) i średnie 5-10 ha (257 szt., 28,5%). Małych gospodarstw – mniejszych niż 1 ha – było zaledwie 7 (mniej niż 1%) i zajmowały one zaledwie 0,05% powierzchni całości. Taka struktura wielkości sprzyja intensyfikacji rolnictwa i podnosi jego efektywność (oszczędność czasu i paliwa, a także optymalne wykorzystanie maszyn).

gospodarstwa rolne	**ogółem**	**do 1 ha włącznie**	**1 - 5 ha**	**5 - 10 ha**	**10 -15 ha**	**15 ha i więcej**
ilość (szt.)	902	7	82	213	257	343
ilość (%)	100	1	9	24		38

					28	
powierzchnia (ha)	15896,89	7,79	338,23	1938,18	3717,18	9895,51
powierzchnia (%)	100	0	2	12	23	62

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Powszechny Spis Rolny 2010

8.3. Rozmiary i struktura produkcji rolnej

Struktura agrarna gminy Jaświły na tle struktury agrarnej województwa podlaskiego i powiatu monieckiego - według danych z 2014 r. - przedstawia się następująco:

- powierzchnia użytków rolnych – 15 477 ha, tj. 88,2% powierzchni ogólnej (w województwie podlaskim - 60,2%, w powiecie monieckim – 59,5%),
- grunty orne – 9 787 ha, tj. 63,2% użytków rolnych (w województwie podlaskim - 63,5%, w powiecie monieckim - 54,7%),
- łąki trwałe – 2 615 ha, tj. 16,9% użytków rolnych (w województwie podlaskim - 17,1%, w powiecie monieckim - 24,1%),
- pastwiska trwałe – 3 025 ha, tj. 19,6% użytków rolnych (w województwie podlaskim - 15,9%, w powiecie monieckim - 18,8%),
- nie zewidencjonowano powierzchni wykorzystywanej jako sady (w województwie podlaskim zajmują 0,4% użytków rolnych, w powiecie monieckim - 0,2%).

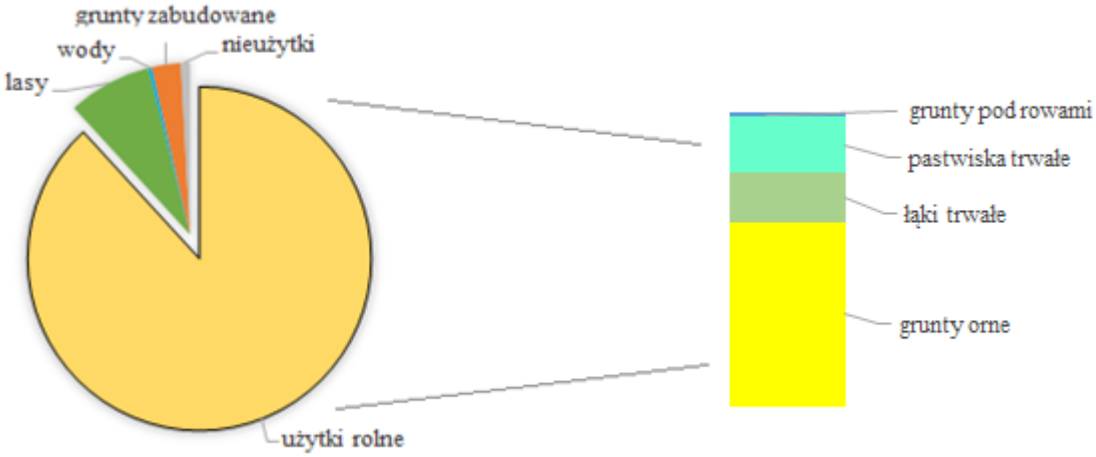

Rys.23 Struktura użytkowania gruntów, w tym struktura użytków rolnych

W porównaniu z rokiem 2001 powierzchnia użytków rolnych ogółem w gminie zwiększyła się o blisko 400 ha, co oznacza wzrost o ponad 2%.

Wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni wskazuje na rolniczy charakter gminy. Jest najwyższy w miejscowościach położone w części centralnej (Radzie, Dzięciołowo, Brzozowa) i południowej (Bagno). Dominuje orne użytkowanie gruntów rolnych. Grunty orne średnio stanowią ponad 60% użytków rolnych. Największe powierzchnie użytków zielonych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (w granicach 40-50%) występują w obszarze północnym gminy (Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare, Zabiele) obejmującym dolinę i rozlewiska rzeki Biebrzy – jednak z uwagi na priorytet celów środowiskowych na tym terenie, posiadają one ograniczone zastosowanie w rolnictwie. W gminie nie zewidencjonowano powierzchni wykorzystywanej jako sady, jednakże materiały kartograficzne wskazują na istnienie drobnego, rozproszonego, w większości indywidualnego sadownictwa (jabłoń) oraz skoncentrowanych głównie na gruntach wsi Mikicin plantacji

aronii.

Dominujący udział w zasiewach mają zboża. W 2010 r. w indywidualnych gospodarstwach rolnych zajmowały one ponad 86,8% obsianych gruntów ornych. Wśród nich największe powierzchnie zajmowały mieszanki zbożowe roślin jarych i pszenżyto ozime, których uprawy zajmowały ponad połowę zasiewów. Oprócz nich istotne znaczenie miały kolejno żyto i owies, a także już w mniejszym stopniu mieszanki zbożowe roślin ozimych, jęczmień jary, pszenica jara, pszenżyto jare, jęczmień ozimy oraz pszenica ozima. Uprawiane były w 870 gospodarstwach spośród 882, tj. w ponad 98% z nich. Zasiewy ziemniaków obejmowały ponad 384 ha (4,9% zasiewów) w 590 gospodarstwach, a kukurydza 287 ha. Mniejsze znaczenie miały uprawy przemysłowe, które zewidencjonowano w 8 gospodarstwach oraz buraki cukrowe i warzywa gruntowe.

W czasie Spisu Rolnego z 2010 r. w gospodarstwach indywidualnych gminy odnotowano następujące ilości zwierząt gospodarskich:

- bydło – 11 749 sztuk w 657 gospodarstwach , w tym 6 059 sztuk krów,
- trzoda chlewna – 8 218 sztuk w 380 gospodarstwach, w tym 793 lochy.

W porównaniu z poprzednim spisem zauważalny jest przede wszystkim istotny spadek ilości trzody chlewnej. Tendencja ta obserwowana jest w wielu rejonach kraju i tłumaczona niską opłacalnością produkcji i silną konkurencją z krajów UE. Niepewna jest jednocześnie przyszła sytuacja hodowców trzody. Od roku 2014 województwo podlaskie dotknięte jest chorobą ASF (afrykańskiego pomoru świń). Trudno jest przewidzieć jak długo zajmie zwalczenie wirusa, który wymusza na producentach wyjątkowe zaostrzenie przepisów sanitarnych.

Ostatnie lata przyniosły gminie stopniowy wzrost znaczenia bydła – m.in. z uwagi na sprzyjającą strukturę użytkowania gruntów – duży odsetek łąk i pastwisk w powierzchni gminy umożliwiający wypas. W latach 80. ubiegłego wieku, jeszcze przed utworzeniem Biebrzańskiego Parku Narodowego, na użytkach zielonych otoczenia rzeki intensywnie wypasano również owce. Ich znaczenie spadło istotnie po wzmocnieniu statusu ochronnego tych terenów.

	1988	199 6	2002	2 010
bydło	8 965	7 972	9 123	11 749
w tym: krowy	4 574	4 362	5 038	6 059
trzoda chlewna	18 520	15 251	17 053	8 218
w tym: lochy	1 689	1 466	1 745	7 93
owce	2 667	233	315	b.d.
konie	566	223	136	109

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Drób hodowano w 409 gospodarstwach. Dominował drób kurzy (6 800 szt., 87% drobiu ogółem).

8.4. Mechanizacja i chemizacja rolnictwa

Poziom mechanizacji rolnictwa jest zadowalający. Niemal 90% gospodarstw rolnych posiada ciągnik (804 gospodarstwa). Na 902 gospodarstwa rolne przypada ich 1 487, co oznacza, że w wielu gospodarstwach wykorzystuje się więcej niż jedną taką maszynę.

Stopień chemizacji rolnictwa jest względnie wysoki, zbliżony do średniej wojewódzkiej i powiatowej. Spośród gospodarstw rolnych 86% wykorzystuje nawozy mineralne (776 spośród 902), 82% nawozy azotowe, 18% nawozy fosforowe, 14% nawozy potasowe, 11% nawozy wapniowe, a 47% nawozy wieloskładnikowe. Na 1 ha użytków rolnych zużywa się przeciętnie 111 kg nawozów mineralnych (100,2 w powiecie i 104,8 w

województwie), 63,1 kg nawozów azotowych (57,7 w powiecie i 60,3 w województwie), 28 kg nawozów fosforowych (22,6 w powiecie i 22,6 w województwie), 20 kg nawozów potasowych (19,8 w powiecie i 21,9 w województwie) i 8,3 kg nawozów wapniowych (8 w powiecie i 13,8 w województwie). Intensyfikacja rolnictwa pozwala na znaczne zwiększenie plonów, jednak równocześnie wywiera dużą presję na środowisko wodno-gruntowe

8.5. Urządzenia obsługi rolnictwa

Na terenie gminy Jaświły istnieją następujące obiekty obsługi rolnictwa oraz stowarzyszenia związane z rolniczą działalnością wytwórczą:

- Gminny związek rolników, kółek i organizacji rolniczych w Jaświłach (siedziba w Jadeszkach) oferujący doradztwo w zakresie prowadzenia działalności,
- Podlaskie stowarzyszenie producentów wędlin wędzonych metodą tradycyjną 'Podlaskie Smaki' działające w Szpakowie,
- punkt sprzedaży artykułów do produkcji rolnej (Jaświły),
- zakłady przetwarzania mięsa (m.in. Bagno, Szpakowo),
- zlewnie mleka – indywidualnie w poszczególnych wsiach.

8.6. Stan gospodarki leśnej

Wskaźnik lesistości gminy jest bardzo niski, znacznie niższy niż w powiecie (20,7%), województwie (30,8%) i kraju (29,5%) i wynosi **7,2%,** co wynika w dużym stopniu z silnie rozwiniętego rolnictwa oraz utrzymania wysokiego udziału użytków zielonych (w dolinie Biebrzy nie dopuszcza się do wystąpienia naturalnej sukcesji leśnej). Grunty leśne zajmują powierzchnię 1 268 ha, a grunty zadrzewione i zakrzewione – 115 ha. Gospodarcze znaczenie lasów w gminie jest niewielkie.

W strukturze własności dominują lasy prywatne (1 156 ha; 91,1% całości). Zaledwie 106,45 ha zajmują lasy publiczne zarządzane przez Lasy Państwowe, co stanowi trochę ponad 8% wszystkich lasów gminy. Tak duży udział lasów prywatnych w strukturze własności jest dość rzadki. Dla porównania – w kraju zaledwie 19% lasów należy do właścicieli prywatnych, w województwie 33%, a w powiecie 44%.

Lasy publiczne administrowane są przez nadleśnictwo Knyszyn (obejmujące całą gminę z wyłączeniem terenu Biebrzańskiego Parku Narodowego, który zarządza 1,15 ha lasów). Rozmieszczone są we wschodniej, północnej i południowej części gminy. Zajmują z reguły stosunkowo duże, zwarte powierzchnie. Gospodarka leśna prowadzona jest w nich na podstawie planu urządzenia lasu nadleśnictwa Knyszyn (obowiązujący na lata 2008-2017).

Lasy prywatne koncentrują się w południowej części gminy, gdzie tworzą kilka zwartych kompleksów. Ponadto w dużym rozdrobnieniu rozmieszczone są na większości terenów gminy. Ich eksploatacja odbywa się w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów. Pozyskanie drewna (grubizny w m^3) w lasach niepaństwowych nie jest intensywne i wahało się od 150 w latach 2004-2005 do 1 500 w roku 2011 i 1 628 w roku 2014. Natomiast w 2015 r. pozyskano 809 m^3 grubizny, co stanowiło nieco ponad 10% drewna uzyskanego z lasów prywatnych powiatu monieckiego.

W okresie 1998-2004 powierzchnia lasów w gminie utrzymywana była na stałym poziomie nieco ponad 1 140 ha. Rok 2005 zaznaczył się silnym ubytkiem (blisko 100 ha). Od tego okresu widoczny jest niemal stały trend wzrostowy. W 2009 r. osiągnięto poziom powierzchni leśnej sprzed 2005. Obecnie powierzchnia lasów jest największa od kilkunastu lat. Zajmują one 1 157 ha, natomiast licząc inne grunty leśne – 1 268 ha.

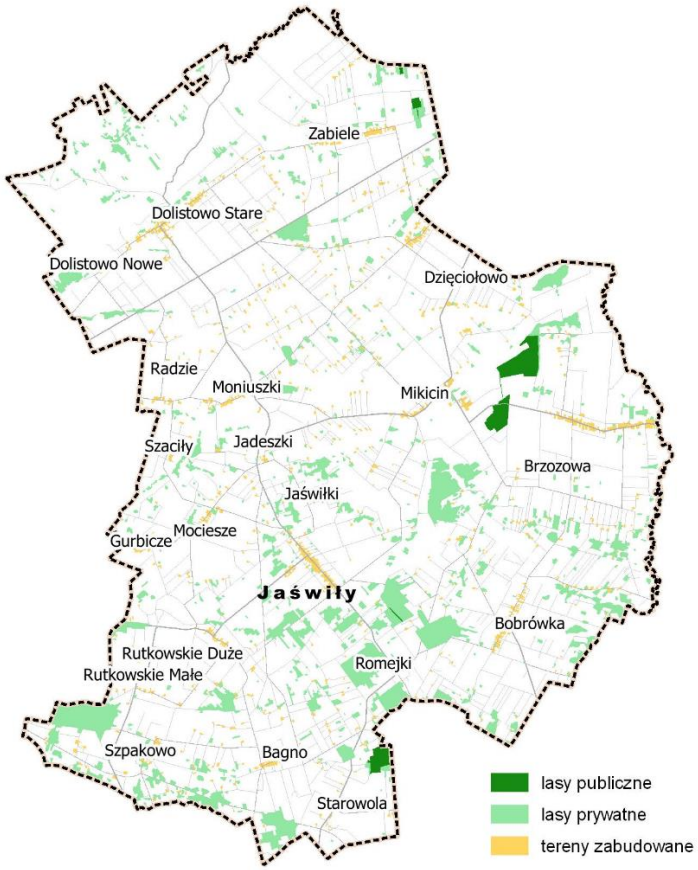

Rys.24 Lasy w gminie Jaświły wg formy własności

Rys. 25 Powierzchnia lasów

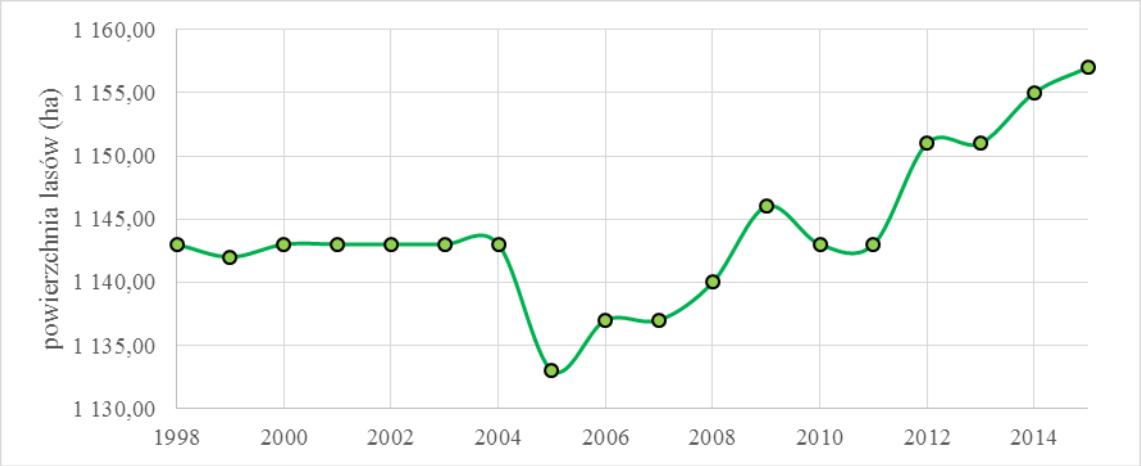

Biorąc pod uwagę niewielkie pozyskanie surowca, znaczenie gospodarcze lasów jest bardzo małe. Niemniej jednak w gminie działają 4 podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją wyrobów z drewna (2 w Jaświłach, po jednym w Dolistowie Starym i Zabielu) i jeden związany z produkcją mebli (Jaświły).

8.7 Stan rozwoju usług, rzemiosła i przemysłu

W 2015 r. w gminie zarejestrowanych było 177 podmiotów gospodarczych. Wśród nich 17 związanych było z rolnictwem, 51 z przemysłem i budownictwem, a 109 z innymi formami działalności obejmującymi szeroko rozumiane usługi.

Zdecydowaną większość (170) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 osób, w tym 125 osoby fizyczne. Zaledwie 6 podmiotów posiadało większą liczbę pracowników (jednak nie większą niż 50 os.). Jeden podmiot w gminie zatrudniał w roku 2015 więcej niż 50 osób. Natomiast biorąc pod uwagę strukturę własności, zdecydowanie dominuje sektor prywatny. Jedynie 18 podmiotów należało do sektora publicznego.

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie przestrzenne, zauważyć można stosunkowo silną koncentrację podmiotów gospodarczych w Jaświłach, czyli miejscowości gminnej, gdzie zarejestrowany jest, co trzeci z nich, w tym ponad połowa podmiotów sektora publicznego. Drugim w kolejności ośrodkiem jest Dolistowo Stare skupiające 26 podmiotów.

Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach

	sektor publiczny	**sektor prywatny**
Bagno	0	3
Bobrówka	0	7
Brzozowa	0	7
Dzięciołowo	0	9
Jadeszki	0	2
Jaświły	10	41
Mikicin	2	7
Mociesze	1	8
Moniuszki	0	4
Dolistowo Nowe	0	11
Radzie	0	3
Romejki	0	3
Rutkowskie Duże	0	4
Rutkowskie Małe	0	2
Dolistowo Stare	4	22
Szpakowo	0	13
Zabiele	1	10
ogółem	**18**	**156**

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Szczegółowa struktura działalności podmiotów (wg PKD) przedstawia się następująco:

dział gospodarki	**grupa**	**liczba**

		podmiotów
rolnictwo	uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	17
przetwórstwo przemysłowe	produkcja artykułów spożywczych	2
	produkcja odzieży	1
	produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	4
	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2
	produkcja mebli	1
	pozostała produkcja wyrobów	1
	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	1
budownictwo	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	8
	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	3
	roboty budowlane specjalistyczne	26
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	5
	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	2
	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	26
transport i gospodarka magazynowa	transport lądowy oraz transport rurociągowy	8
	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	1
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	działalność usługowa związana z wyżywieniem	3
informacja i komunikacja	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	2
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	7
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	1
	działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	1
	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	2
	pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	wynajem i dzierżawa	1
	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	1
	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w	1

	budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	-	12
edukacja	-	11
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	opieka zdrowotna	4
	pomoc społeczna z zakwaterowaniem	3
	pomoc społeczna bez zakwaterowania	1
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	2
	działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	1
	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	2
pozostała działalność usługowa	działalność organizacji członkowskich	6
	pozostała indywidualna działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	3

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Sytuacja gospodarcza w gminie charakteryzuje się dużą dynamiką. Żywiołowo powstają nowe podmioty, jednak równocześnie odnotowuje się znaczną liczbę upadłości, co świadczy o mało stabilnej i dopiero kształtującej się gospodarce, ale także o generalnie trudnych warunkach prowadzenia działalności (trudności formalne i daniny na rzecz państwa). Zmiany te obejmują przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wykres, na którym zestawiono liczbę podmiotów rejestrowanych i wyrejestrowanych w poszczególnych latach cechuje się znacznym stopniem symetrii (w okresach, w których rejestruje się mniej nowych podmiotów, więcej istniejących podmiotów jest likwidowanych i odwrotnie), co pozwala na wskazanie okresów zmian koniunkturalnych w gospodarce gminy. Obecna sytuacja jest pod tym względem zadowalająca. W roku 2015 liczba nowo powstałych podmiotów była wyższa niż podmiotów wyrejestrowanych. Jest to odwrócenie niekorzystnej tendencji z lat 2013-2014.

Pozarolnicza działalność gospodarcza koncentruje się w miejscowości Jaświły. Znajdują się tutaj siedziby jednostek samorządowych i podmioty usługowe (handel detaliczny i hurtowy, podmioty świadczące usługi transportowe, informatyczne, finansowe i ubezpieczeniowe) – łącznie 36 podmiotów – oraz 10 podmiotów związanych z działalnością przemysłową i

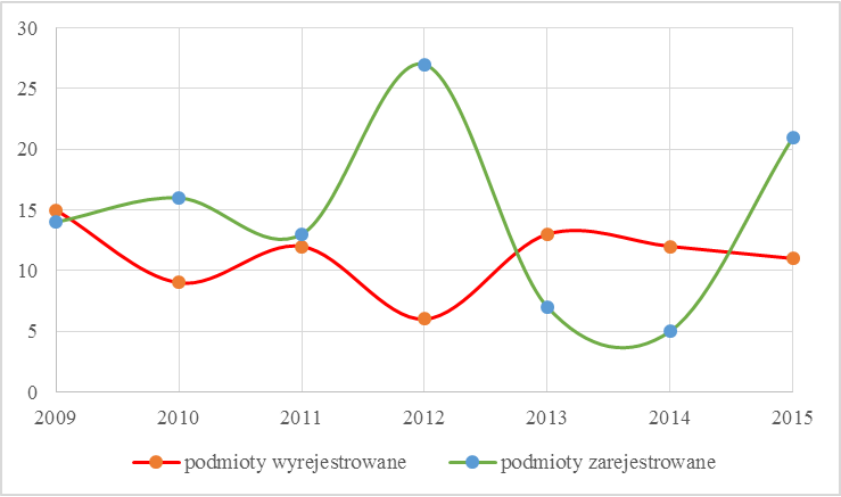

Rys.26 Zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych

budownictwem (związane m.in. z przetwórstwem drewna i robotami budowlanymi). Drugim istotnym ośrodkiem jest Dolistowo Stare skupiające 17 podmiotów usługowych i 8 przemysłowych.

Poziom przedsiębiorczości jest jednak w dalszym stopniu bardzo niski, o czym świadczą niższe niż przeciętnie wskaźniki:

- 35 podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności,
- 55 podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- 25 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności,
- 3,9 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Spośród 21 podmiotów zarejestrowanych w gminie w 2015 r. 7 związanych jest ze specjalistycznymi robotami budowlanymi (2 nowe podmioty utworzono w Dolistowie Nowym oraz po jednym w Jaświłach, Mocieszach, Moniuszkach, Dolistowie Starym i Zabielach), 2 z wyżywieniem (po 1 nowym podmiocie w Dzięciołowie i Szpakowie), 2 z pomocą społeczną z zakwaterowaniem (2 nowe podmioty zarejestrowane w Szpakowie) oraz po jednym podmiocie o działalności związanej z poligrafią (Mociesze), naprawą maszyn (Bobrówka), wznoszeniem budynków (Dolistowo Nowe), handlem detalicznym (Bagno), transportem (Rutkowskie Duże), działalnością finansową (Moniuszki) i wspomagającą działalność finansową (Mikicin), utrzymaniem porządku (Jaświły) oraz opieką zdrowotną (Dolistowo Stare).

Przyrost obiektów, w których prowadzona jest pozarolnicza działalność gospodarcza jest jednak bardzo powolny. W okresie 2008-2015 w gminie zrealizowano 3 budynki przemysłowe i rozbudowano jeden oraz utworzono 2 budynki magazynowe. W tym samym czasie przybyły 32 nowe budynki gospodarstw rolnych, a rozbudowano 42 kolejne. Obrazuje to stopień ukierunkowania gospodarki gminy na sektor rolniczy.

Budynki niemieszkalne związane z działalnością gospodarczą

	nowe								rozbudowane							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
budynki przemysłowe	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
budynki gospodarstw rolnych	4	4	4	4	4	-	6	6	4	3	7	3	8	2	10	5

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

WNIOSKI

- Gmina ma typowo rolniczy charakter. W gospodarce dominuje indywidualne rolnictwo. Pozarolnicza działalność gospodarcza jest bardzo skromna.
- W gospodarstwach rolnych przeważa uprawa roślin mało pracochłonnych - głównie zbóż i w mniejszym stopniu ziemniaków. W produkcji zwierzęcej na znaczeniu nieprzerwanie zyskuje chów bydła. Do niedawna w hodowli dominowała trzoda chlewna, jednak z uwagi na malejącą opłacalność, pogłowie trzody maleje.
- O rolniczym kierunku rozwoju gminy świadczy wzrost - w ostatnich latach - powierzchni terenów użytkowanych rolniczo. Charakterystyczny jest duży udział użytków zielonych – łąk i pastwisk – zajmujących szeroką dolinę Biebrzy.
- Gmina posiada mało korzystne warunki naturalne dla rozwoju rolnictwa (sklasyfikowana jest jako obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania w skali kraju), lecz raczej korzystną strukturę wielkości gospodarstw. Stopień chemizacji jest zbliżony do średniej powiatowej i wojewódzkiej.

- Z uwagi na gospodarcze znaczenie rolnictwa należy chronić tereny rolne przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze.
- Pozarolnicze działy gospodarki obejmują m.in. zakłady przemysłowe (związane z przetwórstwem drewna), budowlane oraz podmioty usługowe
- (sklepy, firmy transportowe, podmioty finansowe, pomocy społecznej, punkty gastronomiczne). Głównymi ośrodkami ich koncentracji są Jaświły i Dolistowo Stare.
- Wśród 177 podmiotów gospodarczych było 125 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Zaledwie 7 podmiotów zatrudnia więcej niż 10 pracowników. Dominuje sektor prywatny.
- Poziom przedsiębiorczości jest bardzo niski (35 podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności, – co jest najgorszym wynikiem w powiecie i wartością dwukrotnie niższą od średniej wojewódzkiej).
- Nowo powstające podmioty najczęściej wykonują działalność związaną z robotami budowlanymi.
- Przyrost budynków, w których prowadzona jest pozarolnicza działalność gospodarcza jest bardzo powolny.

9. Stan systemu komunikacji.

System komunikacji gminy Jaświły tworzą:
- sieć drogowa,
- linie autobusowe.

9.1. Sieć drogowa:

W skład sieci drogowej wchodzą droga wojewódzka, drogi powiatowe i drogi gminne.

1) Droga Wojewódzka Nr 670: Osowiec Dąbrowa Białostocka – Nowy Dwór – granica państwa. Przez obszar gminy Jaświły przebiega na długości 8,8 km od km 17+000 do km 25+800 klasy Z o nawierzchni bitumicznej o szerokości jezdni 5,0m.

2) Drogi powiatowe:

Na obszarze gminy Jaświły występują n/w drogi powiatowe, z określeniem ich klas technicznych, długości i rodzajów nawierzchni.

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Klasa	Długość drogi [km]	Nawierz-chnia bitumiczna [km]	Nawierzchnia gruntowa [km]
1	2	3	4	5	6	7
1.	1220B	Białobrzegi - Bór - Sosnowo - Kopiec - Mogilnice - Dębowo - Dolistowo - droga Nr 670,	Z	6,500	2,229	4,271
2.	1350B	Karpowicze - Jatwież Duża – Mikicin -Jadeszki,	Z	7,900	7,900	
3.	1351B	Dolistowo Stare - Zabiele - Dzięciołowo - droga 1350B,	L	10,000	10,000	
4.	1352B	Mikicin - Brzozowa - Skindierz,	Z	5,800	5,800	
5.	1353B	Radzie - Szaciły - Maciesze,	L	3,200		3,200
6.	1354B	Rutkowskie Wielkie - Bagno - Starowola - Jasionóweczka,	L	6,900	6,210	0,690

7.	1355B	Starowola - Koziniec - Słomianka - Jasionówka,	L	2,045		2,045
8.	1356B	Brzozowa - Bobrówka - Romejki,	L	8,200	8,200	
9.	1357B	Bobrówka - Kamionka - droga 671,	Z	1,900	1,900	
10.	1360B	Jaświly - Brzozowa,	L	7,400		7,400
11.	1361B	droga przez wieś Szpakowo,	L	1,500	1,500	
12.	1407B	Knyszyn - Kalinówka Kościelna - Starowola - Jaświly - Jadeszki - Moniuszki - droga 670,	Z	12,700	12,700	
13.	1412B	Mońki (ul. Augustowska) - Świerzbienie - Potoczyzna - Krzeczkowo - Szpakowo - Rutkowskie Duże – Jaświły,	Z	9,420	9,420	
14.	1849B*	od drogi 670 - Klewianka - Białosuknia - do drogi 1412B (Rutkowskie Duże)	Z	0,777		
15.	1850B	droga 1849B - Gurbicze – Jadeszki,	L	3,600	3,600	
16.	1851 B	od drogi 670 - Smogorówka Dolistowska - Radzie – Moniuszki,	L	3,200	3,200	
Razem:				**91,042**	**72,659**	**17,606**

*** - droga 1849B nawierzchnia brukowcowa, długość 0,777 km.**

Według stanu na dzień 31.12.2014r. i 31.12.2015r. długość dróg powiatowych w gminie Jaświły wynosiła 91,042 km; o twardej nawierzchni 73,436 km /w tym ulepszonej bitumicznej 72,659 km/ oraz gruntowych 17,606 km.

3) Drogi gminne:

Na obszarze gminy Jaświły występują n/w drogi gminne publiczne, klasy L, z określeniem ich długości i rodzajów nawierzchni.

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi [km]	Rodzaj nawierzchni w [km]			
				utwardzona bitumiczna	gruntowa		
					żwirowa	wzmocniona żwirem	naturalna
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	103401B	wieś Zabiele - droga wojewódzka Nr 670 (Osowiec - Suchowola),	1,3	1,3			
2.	103402B	wieś Dolistowo Stare - droga wojewódzka Nr 670 (Osowiec - Suchowola),	1,6		1,6		
3.	103403B	wieś Dolistowo Nowe - droga wojewódzka Nr 670 (Osowiec - Suchowola),	1,2		1,2		
4.	103404B	wieś Dolistowo Nowe - granica gminy Goniądz,	1,2	1,2			
5.	103405B	wieś Dzięciołowo – droga wojewódzka Nr 670 (Osowiec -Suchowola),	3,4		3,4		
6.	103406B	wieś Mikicin - droga wojewódzka Nr 670 (Osowiec - Suchowola),	5,5	5,5			
7.	103407B	od drogi powiatowej Nr 1407B (Kalinówka Kościelna - Dolistowo) - do drogi gminnej Nr 103406B,	1,8		1,8		
8.	103408B	wieś Dzięciołowo - droga powiatowa Nr 1407B (Kalinówka - Dolistowo),	4,8	4,8			

9.	103409B	od drogi powiatowej Nr 1407B (Kalinówka Kościelna - Dolistowo) - do drogi powiatowej Nr 1350B (Jadeszki - Mikicin - Jatwież),	1,8		1,8		
10.	103410B	od drogi powiatowej Nr 1407B (Kalinówka Kościelna - Dolistowo) - do drogi powiatowej Nr 1851B (Moniuszki - Smogorówka Dolistowska),	1,5		1,5		
11.	103411B	wieś Radzie - droga wojewódzka Nr 670 (Osowiec - Suchowola),	2,4			2,4	
12.	103412B	Stożnowo kol. wsi Jadeszki - droga powiatowa Nr 1850B (Jadeszki - Białosuknia) - droga oznaczona nr geod. 72 i 73/1, położona w obrębie wsi Szaciły przez wieś Szaciły, przez drogę powiatową nr 1353B w kierunku wsi Smugorówka Goniądzka,	1,0		1,0		
13.	103413B	wieś Jaświły - wieś Mociesze,	1,7	1,7			
14.	103414B	wieś Mociesze - wieś Rutkowskie Duże,	2,3	2,3			
15.	103415B	wieś Bagno - droga powiatowa Nr 1407B (Kalinówka -Dolistowo),	7,2	0,7	5,5	1,0	
16.	103416B	wieś Jaświły - droga gminna Nr 103415B,	2,1		2,1		
17.	103417B	wieś Bagno - droga powiatowa Nr 1407B (Kalinówka - Dolistowo),	1,8			1,8	
18.	103418B	wieś Rutkowskie Duże - wieś Rutkowskie Małe,	2,9		2,9		
19.	103419B	pomiędzy drogą powiatową Nr 1412B (Mońki - Jaświły) - a drogą powiatową Nr 1354B (Rutkowskie Duże - Starowola),	3,2	3,2			
20.	103420B	wieś Szpakowo - droga powiatowa Nr 1354B (Rutkowskie Duże - Starowola),	2,7		2,7		
21.	103421B	wieś Szpakowo – Mońki (do drogi powiatowej Nr 1414B, Krzeczkowo – Kalinówka Kościelna),	0,8		0,8		
22.	103422B	Mońki – droga powiatowa Nr 1412B (Jaświły),	2,3				2,3
23.	103423B	wieś Romejki - wieś Kamionka,	0,7		0,7		
24.	103424B	granica gminy Jasionówka - droga powiatowa Nr 1357B (Bobrówka - Kamionka),	1,2				1,2
25.	103425B	wieś Romejki – droga powiatowa Nr 1360B,	1,4		1,4		
26.	103426B	wieś Bobrówka - droga powiatowa Nr 1360B (Jaświły - Brzozowa II) ,	1,9		1,9		
27.	103427B	wieś Bobrówka - Korycin,	3,0	2,1	0,9		
28.	103428B	wieś Brzozowa - droga powiatowa Nr 1356B (Brzozowa -Bobrówka),	3,1		3,1		
29.	103429B	pomiędzy drogą powiatową Nr 1352B - a drogą powiatową Nr 1356B,	1,5		1,5		
30.	103430B	wieś Jaświły - wieś Mikicin,	5,1		5,1		
31.	103431B	wieś Jaświły - wieś Jadeszki,	2,7	1,2	1,5		
32.	103432B	wieś Brzozowa - droga powiatowa Nr 1350B,	6,0		3,8	2,2	
33.*	103433B	od drogi powiatowej Nr 1407B - Jadeszki - Mikicin - Jatwież Duża - do drogi powiatowej Nr 1350B,	0,7		0,2		
34.	103434B	droga oznaczona nr geod. 197, położona w obrębie wsi Dolistowo Nowe: od drogi gminnej Nr 103404B (ulica wsi Dolistowo Nowe) - do drogi wojewódzkiej Nr 670 (Osowiec-Suchowola),	1,12			1,12	

35.	103435B	Droga oznaczona nr geod. 213, położona w obrębie wsi Dolistowo Nowe: od skrzyżowania drogi gminnej Nr 103411B (ze wsi Radzie) z drogą wojewódzką Nr 670 (Osowiec-Suchowola) - do drogi gminnej Nr 103404B (ulica wsi Dolistowo Nowe),	1,2			1,2	
36.	103436B	Droga oznaczona nr geod. 645, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od skrzyżowania drogi gminnej Nr 103410B (ze wsi Radzie) z drogą powiatową Nr 1407B - do drogi gminnej Nr 103406B (Mikicin - Dolistowo),	2,5			2,5	
37.	103437B	Droga oznaczona nr geod. 652, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi wojewódzkiej Nr 670 (Osowiec-Suchowola) - do drogi gminnej Nr 103436B,	1,9			1,9	
38.	103438B	Droga oznaczona nr geod. 641, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare i nr geod. 947, położona w obrębie wsi Zabiele: od skrzyżowania drogi wojewódzkiej Nr 670 z drogą gminną Nr 103401B - do drogi gminnej Nr 103408B,	2,2			2,2	
39.	103439B	Droga oznaczona nr geod. 106, położona w obrębie wsi Radzie: łącząca drogi gminne Nr 103410B i Nr 103411B,	0,9			0,9	
40.	103440B	Droga oznaczona nr geod. 632, położona w obrębie Dolistowa Starego: od skrzyżowania drogi powiatowej Nr 1220B z drogą powiatową Nr 1351B (stanowiącej ulicę wsi Dolistowo Stare) do drogi wojewódzkiej Nr 670 (Osowiec - Suchowola),	1,5			1,5	
41.	145500B	Droga oznaczona nr geod. 633, położona w obrębie Dolistowa Starego: od drogi wojewódzkiej Nr 670 (Osowiec - Suchowola) obok Zakładu Recyklingu w Dolistowie Starym - do drogi powiatowej Nr 1351B,	1,5			1,5	
42.	145501B	Droga oznaczona nr geod. 589, 591 i 719/1, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od skrzyżowania drogi gminnej Nr 103402B, z drogą powiatową Nr 1351B (początek wsi Dolistowo od strony wsi Zabiele) do drogi powiatowej Nr 1351B przy działce oznaczonej nr geod. 403/5 w Dolistowie Starym,	2,4			2,4	
43.	145502B	Droga oznaczona nr geod. 908/1 i 1124 położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi powiatowej Nr 1351B – do mostu na rzece Brzozówka,	2,7			2,7	
44.	145503B	Droga oznaczona nr geod. 912, 914, 918, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi powiatowej Nr 1351B (ulica wsi Zabiele w połowie wsi) do mostu na rzece Brzozówka - do drogi powiatowej Nr 1351B stanowiącej ulicę wsi Zabiele przy początku wsi od strony gminy Suchowola,	3,6		3,0		0,6
45.	145504B	Droga oznaczona nr geod. 928/1 i 928/2, położona w obrębie wsi Zabiele, od drogi powiatowej Nr 1351B - w kierunku wsi Karpowicze gm. Suchowola,	0,9		0,9		
46.	145505B	Droga oznaczona nr geod. 913, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi	2,0		2,0		

		powiatowej Nr 1351B (ulicy wsi Zabiele przy budynku byłej Szkoły Podstawowej) do drogi oznaczonej Nr 145503B,					
47.	145506B	Droga oznaczona nr geod. 920/1, 920/2, 921 i 922, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi oznaczonej Nr 145502B w kierunku kol. wsi Karpowicze, gm. Suchowola,	2,3			2,3	
48.	145507B	Droga oznaczona nr geod. 935, położona w obrębie wsi Zabiele: stanowiąca połączenie drogi wojewódzkiej Nr 670 (Osowiec-Suchowola) i drogi powiatowej Nr 1351B (ulica wsi Zabiele - koniec wsi od strony Dolistowa Starego),	1,6		1,6		
49.	145508B	Droga oznaczona nr geod. 233/2, położona w obrębie wsi Dzięciołowo: od drogi powiatowej Nr 1351B do drogi gminnej Nr 103405B (Dzięciołowo - Dolistowo Stare),	0,7		0,7		
50.	145509B	Droga oznaczona nr geod. 241, położona w obrębie wsi Dzięciołowo: od drogi powiatowej Nr 1350B – do drogi gminnej Nr 103408B,	1,7		1,7		
51.	145510B	Droga oznaczona nr geod. 244, 245/2 i 248, położona w obrębie wsi Dzięciołowo - droga zagumienna wsi Dzięciołowo : od drogi powiatowej Nr 1351B (od początku wsi Dzięciołowo - od strony wsi Zabiele) - do drogi powiatowej Nr 1350B,	1,7		1,7		
52.	145511B	Droga oznaczona nr geod. 254, 255, 256 i 257, położona w obrębie wsi Dzięciołowo: od drogi gminnej Nr 103432B, w kierunku rzeki Brzozówka, aż do mostku na rzece Biebła znajdującym się na drodze gminnej Nr 103432B (w kierunku wsi Brzozowa),	2,2			2,2	
53.	145512B	Droga oznaczona nr geod. 252 i 253 oraz droga o szer. 6m do drogi nr geod. 257, położona w obrębie wsi Dzięciołowo: od drogi gminnej Nr 103432B (przy działce nr geod. 149/12) poprzez drogę graniczną z gminą Suchowola, do drogi oznaczonej Nr 145511B (w kierunku rzeki Brzozówka i wsi Brzozowa),	2,2			2,2	
54.	145513B	Droga oznaczona nr geod. 222, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi powiatowej Nr 1350B w kierunku kol. Mikicin (Ogólec – Zapole),	1,9		1,9		
55.	145514B	Droga oznaczona nr geod 949, położona w obrębie wsi Mikicin (droga zagumienna wsi Mikicin): od drogi powiatowej Nr 1350B, do drogi gminnej Nr 103406B,	0,7		0,7		
56.	145515B	Droga oznaczona nr geod. 49, położona w obrębie wsi Mikicin, stanowiąca połączenie drogi powiatowej Nr 1350B z koloniami wsi Mikicin (działki nr geod. 1, 2, 3, 51),	2,6			2,6	
57.	145516B	Droga oznaczona nr geod. 159 i 172, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi gminnej Nr 103406B (przy działce nr geod. 173) – do drogi gminnej Nr	2,0		2,0		

		103408B (przy działce nr geod. 143),					
58.	145517B	Droga oznaczona nr geod. 102, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi gminnej Nr 103406B - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145515B,	0,9		0,9		
59.	145518B	Droga oznaczona nr geod. 28, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi powiatowej Nr 1350B - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145515B,	0,6		0,6		
60.	145519B	Droga oznaczona nr geod. 526, 542 i 566, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi powiatowej Nr 1350B - do drogi gminnej Nr 103430B,	3,5		3,5		
61.	145520B	Droga oznaczona nr geod. 611, położona w obrębie wsi Mikicin, oraz nr geod. 406, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi gminnej Nr 103430B - do drogi powiatowej Nr 1360B (kolonie wsi Brzozowa),	3,2		3,2		
62.	145521B	Droga oznaczona nr geod. 220, położona w obrębie wsi Romejki: od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi powiatowej Nr 1356B,	1,3			1,3	
63.	145522B	Droga oznaczona nr geod. 226, położona w obrębie wsi Romejki: (droga „zagumienna" wsi Romejki), od drogi gminnej oznaczonej Nr 145521B - do drogi powiatowej Nr 1407B,	0,5			0,5	
64.	145523B	Droga oznaczona nr geod. 208 i 210, położona w obrębie wsi Romejki, a także nr geod. 512, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi gminnej Nr 103416B,	2,7			2,7	
65.	145524B	Droga oznaczona nr geod. 207, położona w obrębie wsi Romejki: od drogi powiatowej Nr 1407B przy działce nr geod. 51 - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145523B,	0,7			0,7	
66.	145525B	Droga oznaczona nr geod. 209, położona w obrębie wsi Romejki: od drogi powiatowej Nr 1407B, przy działce nr geod. 52/3 - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145523B,	0,9			0,9	
67.	145526B	Droga oznaczona nr geod. 213, położona w obrębie wsi Romejki: od drogi powiatowej Nr 1407B, przy działce nr geod. 47/5 - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145523B,	0,9			0,9	
68.	145527B	Droga oznaczona nr geod. 578, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1356B - do drogi gminnej Nr 103428B,	1,1			1,1	
69.	145528B	Droga oznaczona nr geod 388, położona w obrębie wsi Brzozowa, nr geod. 505 położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi gminnej Nr 103428B - do drogi gminnej Nr 103427B,	2,3			2,3	
70.	145529B	Droga oznaczona nr geod. 546 i 547, położona w obrębie wsi Brzozowa: „droga zagumienna" od drogi gminnej Nr 103432B - do drogi powiatowej Nr 1352B,	1,4			1,4	
71.	145530B	Droga oznaczona nr geod. 556, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1352B w kierunku łąk wsi Mikicin.	2,2			2,2	

72.	145531B	Droga oznaczona nr geod. 567, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1352B - do drogi powiatowej nr 1360B,	1,7			1,7	
73.	145532B	Droga oznaczona nr geod. 568, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1356B – do drogi gminnej oznaczonej Nr 145531B,	0,7			0,7	
74.	145533B	Droga oznaczone nr geod. 224, położona w obrębie wsi Romejki oraz nr geod. 530, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi powiatowej Nr 1360B - do drogi gminnej Nr 103426B,	1,5			1,5	
75.	145534B	Droga oznaczona nr geod. 532/1, położona w obrębie geod. wsi Bobrówka: od drogi powiatowej Nr 1356B - do drogi gminnej Nr 145533B,	0,7			0,7	
76.	145535B	Droga oznaczona nr geod. 491/1 i 509/1, położona w obrębie geod. wsi Bobrówka droga „zagumienna”: od drogi powiatowej Nr 1356B, przecinająca drogę powiatową Nr 1357B - do drogi gminnej oznaczonej Nr 103424B,	1,6			1,6	
77.	145536B	Droga oznaczona nr geod. 493/1, 493/2 i 512/1, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi gminnej oznaczonej Nr 145535B (droga zagumienna wsi Bobrówka), przez drogę powiatową Nr 1357B - do kolonii wsi Bobrówka w kierunku wsi Krzywa,	2,2			2,2	
78.	145537B	Droga oznaczona nr geod. 509/2, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi gminnej oznaczonej Nr 145535B (droga zagumienna wsi Bobrówka) - w kierunku wsi Krzywa,	1,9			1,9	
79.	145538B	Droga oznaczona nr geod. 511, położona w obrębie wsi Bobrówka, od drogi gminnej oznaczonej Nr 145537B - do kolonii wsi Krzywa,	1,6			1,6	
80.	145539B	Droga oznaczona nr geod. 504, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi powiatowej Nr 1356B – do drogi gminnej oznaczonej Nr 145528B,	1,7			1,7	
81.	145540B	Droga oznaczona nr geod. 499 i 500, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi powiatowej Nr 1357B – do drogi gminnej oznaczonej Nr 103424B,	1,5			1,5	
82.	145541B	Droga oznaczona nr geod. 517/1, 518/1 i 519/1, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi powiatowej Nr 1356B, w kierunku wsi Koziniec - do drogi gminnej Nr 103423B,	3,8			3,8	
83.	145542B	Droga oznaczona nr geod. 515/1, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi powiatowej Nr 1356B - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145541B,	1,0			1,0	
84.	145543B	Droga oznaczona nr geod. 103, położona w obrębie wsi Bagno i nr geod. 348, położona w obrębie wsi Szpakowo: od drogi powiatowej Nr 1354B - do drogi powiatowej Nr 1361B,	2,7			2,7	
85.	145544B	Droga oznaczona nr geod. 269/2, położona w obrębie wsi Bagno: od drogi powiatowej Nr 1354B – do drogi	0,9			0,9	

		gminnej Nr 103415B,					
86.	145545B	Droga oznaczona nr geod. 260 i 186/1, położona w obrębie wsi Bagno: od drogi gminnej Nr 103417B - do drogi gminnej Nr 103415B,	2,0			2,0	
87.	145546B	Droga oznaczona nr geod. 343, położona w obrębie wsi Szpakowo, Nr 236, położona w obrębie wsi Rutkowskie Duże: od drogi gminnej Nr 103419B - do drogi powiatowej 1354B,	2,6			2,6	
88.	145547B	Droga oznaczona nr geod. 330, 336, położona w obrębie wsi Szpakowo, oraz nr geod. 8, położona w obrębie wsi Rutkowskie Małe: od drogi powiatowej Nr 1412B - do drogi gminnej Szpakowo - Goniądz,	2,2			2,2	
89.	145548B	Droga oznaczona nr geod. 335 i 338, położona w obrębie wsi Szpakowo: od drogi powiatowej Nr 1412B - do drogi Nr 145547B,	1,6			1,6	
90.	145549B	Droga oznaczona nr geod. 514 i 515, położona w obrębie wsi Jaświły, (droga „zagumienna" wsi Jaświły): od drogi powiatowej Nr 1360B – do drogi gminnej Nr 103431B,	1,4			1,4	
91.	145550B	Droga oznaczona nr geod. 241/5, 502 i 502/2, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi powiatowej Nr 1360B - do drogi gminnej Nr 103430B,	2,2			2,2	
92.	145551B	Droga oznaczona nr geod. 507 i 508/1, położona w obrębie wsi Jaświły oraz 32 i 33 położona w obrębie wsi Mociesze, (droga zagumienna wsi Jaświły): od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi gminnej Nr 103416B,	1,7			1,7	
93.	145552B	Droga oznaczona nr geod. 520, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi powiatowej Nr 1360B (przy działce nr geod. 283/1) - do drogi powiatowej Nr 1360B (przy działce nr geod. 304/2),	0,6			0,6	
94.	145553B	Droga oznaczona nr geod. 521, położona w obrębie wsi Jaświły, od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi gminnej oznaczonej Nr 145552B,	1,0			1,0	
95.	145554B	Droga oznaczona nr geod. 500 i 511, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi gminnej Nr 103415B - do drogi powiatowej Nr 1412B,	1,3			1,3	
96.	145555B	Droga oznaczona nr geod. 293 i 295, położona w obrębie wsi Mociesze; od drogi powiatowej Nr 1850B - w kierunku Smogorówka Goniądzka,	1,6			1,6	
97.	145556B	Droga oznaczona nr geod. 281, położona w obrębie wsi Mociesze i w obrębie wsi Gurbicze: od drogi powiatowej Nr 1850B - do drogi gminnej Nr 103414B,	2,6			2,6	
98.	145557B	Droga oznaczona nr geod. 289, położona w obrębie wsi Mociesze: od drogi powiatowej Nr 1850B - do drogi gminnej Nr 103415B (Mociesze - Gościniec),	1,5			1,5	
99.	145558B	Droga oznaczona nr geod. 294, położona w obrębie wsi Mociesze, od drogi powiatowej Nr 1353B – do drogi gminnej oznaczonej Nr 103496B,	0,7			0,7	
100.	145559B	Droga oznaczona nr geod. 291, położona w obrębie wsi Mociesze (droga	0,7			0,7	

		„zagumienna”): od drogi gminnej Nr 103413B - do drogi gminnej oznaczonej Nr 103498B,					
102.	145561B	Droga oznaczona nr geod. 227, położona w obrębie wsi Dolistowo Nowe: od drogi gminnej Nr 103404B - do pasa holowniczego starego koryta rzeki Biebrza,	0,17				0,17
103.	145562B	Droga oznaczona nr geod. 129, położona w obrębie wsi Dolistowo Nowe (droga zagumienna): od drogi gminnej Nr 145561B (oznaczonej nr geod. 227) - do działki oznaczonej nr geod. 107 położonej w obrębie geod. Dolistowo Nowe,	1,0			1,0	
104.	145563B	Droga oznaczona nr geod. 600, położona w obrębie Dolistowo Stare: od drogi powiatowej Nr 1351B - do drogi gminnej Nr 145501B,	0,3			0,3	
105.	145564B	Droga oznaczona nr geod. 599, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi gminnej Nr 145501B - do drogi gminnej Nr 145563B (oznaczonej nr geod. 600),	1,4			1,4	
106.	145565B	Droga oznaczona nr geod. 603, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi gminnej Nr 145501B - w kierunku rzeki Biebrza (od działki nr geod. 700 - do działki nr geod. 670),	0,9			0,9	
107.	145566B	Droga oznaczona nr geod. 588, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi gminnej Nr 145501B - w kierunku rzeki Biebrza (od działki nr geod. 275/4 - do działki nr geod. 237/3),	0,7			0,7	
108.	145567B	Droga oznaczona nr geod. 625, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi gminnej Nr 103440B,	0,5			0,5	
109.	145568B	Droga oznaczona nr geod. 626, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi gminnej nr 103440B - do drogi gminnej 145500B	0,5			0,5	
110.	145569B	Droga oznaczona nr geod. 630, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi gminnej Nr 145500B - do drogi gminnej Nr 103402B,	0,3			0,3	
111.	145570B	Droga oznaczona nr geod. 611, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi powiatowej Nr 1351B - w kierunku działki nr geod. 1469,	1,2			1,2	
112.**	145571B	Droga gminna : od skrzyżowania dróg powiatowych Nr 1407B i Nr 1351B - do plaży gminnej oznaczonej nr geod. 162/1 (w kierunku rzeki Biebrza),	0,19	0.09			
113.	145572B	Droga oznaczona nr geod. 310, 330 i 282, położona w obrębie wsi Dolistowo Nowe: od drogi gminnej nr 103435B - do drogi gminnej 103404B,	1,4			1,4	
114.	145573B	Droga oznaczona nr geod. 655, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi powiatowej Nr 1407B - do	0,4			0,4	

		cmentarza parafii Dolistowo,					
115.	145574B	Droga oznaczona nr geod. 575 i 576, położona w obrębie wsi Dolistowo Stare: od drogi powiatowej Nr 1220B - do działki nr geod. 779 położonej w obrębie Dolistowa Starego (do rzeki Kopytkówka),	3,0			3,0	
116.	145575B	Droga oznaczona nr geod. 928, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi wojewódzkiej Nr 670 - do drogi powiatowej Nr 1351B (przy budynku byłej szkoły podstawowej),	0,9		0,9		
117.	145576B	Droga oznaczona nr geod. 937 i 938, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi gminnej nr 145507B - do drogi gminnej Nr 103401B,	1,5			1,5	
118.	145577B	Droga oznaczona nr geod. 948, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi wojewódzkiej Nr 670 - do drogi gminnej Nr 103405B,	1,3			1,3	
119.	145578B	Droga oznaczona nr geod. 952, 953, 960 i 961, położna w obrębie wsi Zabiele: od drogi wojewódzkiej Nr 670 - do drogi gminnej Nr 145579B (oznaczonej nr geod. 951),	3,4			3,4	
120.	145579B	Droga oznaczona nr geod. 951, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi wojewódzkiej Nr 670 - do działki oznaczonej nr geod. 775 położonej w obrębie geod. Zabiele (w kierunku wsi Jatwież Duża),	0,8			0,8	
121.	145580B	Droga oznaczona nr geod. 920 i 921, położona w obrębie wsi Zabiele (droga zagumienna): od drogi gminnej Nr 145503B - do drogi gminnej Nr 145502B,	1,3			1,3	
122.	145581B	Droga oznaczona nr geod. 884, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi gminnej Nr 145502B - do działki nr geod. 325, położonej w obrębie geod. wsi Zabiele (do rzeki Biebrza),	2,5			2,5	
123.	145582B	Droga oznaczona nr geod. 893, położona w obrębie wsi Zabiele: od drogi gminnej Nr 145502B - do mostu na rzece Brzozówka,	2,2			2,2	
124.	145583B	Droga oznaczona nr geod. 251, położona w obrębie wsi Dzięciołowo: od drogi gminnej Nr 103432B - do działki nr geod. 141/4, położonej w obrębie geod. Dzięciołowo (w kierunku kolonii wsi Jatwież),	0,4		0,4		
125.	145584B	Droga oznaczona nr geod. 243, położona w obrębie wsi Dzięciołowo: od drogi powiatowej Nr 1351B - do drogi gminnej Nr 145509B,	0,6			0,6	
126.	145585B	Droga oznaczona nr geod. 380 i 920/2, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi powiatowej Nr 1350B - do drogi powiatowej Nr 1350B	0,5	0,2	0,3		
127.	145586B	Droga oznaczona nr geod. 952 i 951, położona w obrębie wsi Mikicin: od drogi gminnej Nr 145520B - do drogi gminnej Nr 103429B,	1,9			1,9	
128.	145587B	Droga oznaczona nr geod. 385 i 585,	1,7			1,7	

		położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1356B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 313/7,					
129.	145588B	Droga oznaczona nr geod. 411, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1356B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 358,	0,9			0,9	
130.	145589B	Droga oznaczona nr geod. 558, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi gminnej Nr 145529B - do działki geod. nr 172/3, położonej w obrębie wsi Brzozowa (do rzeki Brzozówka),	1,0			1,0	
131.	145590B	Droga oznaczona nr geod. 557, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi gminnej Nr 145530B - do działki nr 168/3, położonej w obrębie wsi Brzozowa (do rzeki Brzozówka),	0,6			0,6	
132.	145591B	Droga oznaczona nr geod. 580, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1352B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 292,	1,6			1,6	
133.	145592B	Droga oznaczona nr geod. 581, położona w obrębie wsi Brzozowa: od drogi powiatowej Nr 1352B - do działki nr geod. 99/4, położonej w obrębie wsi Brzozowa (do rzeki Brzozówka),	0,4				0,4
134.	145593B	Droga oznaczona nr geod. 574, położona w obrębie wsi Brzozowa (droga zagumienna): od drogi powiatowej Nr 1356B - do drogi gminnej Nr 103428B,	1,1			1,1	
135.	145594B	Droga oznaczona nr geod. 524/1, położona w obrębie wsi Bobrówka (droga zagumienna): od drogi powiatowej Nr 1356B - do drogi gminnej Nr 103426B,	1,3			1,3	
136.	145595B	Droga oznaczona nr geod. 528, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi gminnej Nr 103426B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 54/1,	0,6			0,6	
137.	145596B	Droga oznaczona nr geod. 531, położona w obrębie wsi Bobrówka (droga zagumienna): od drogi powiatowej Nr 1356B - do drogi gminnej Nr 145533B,	0,7			0,7	
138.	145597B	Droga oznaczona nr geod. 502 i 503, położona w obrębie wsi Bobrówka: od drogi gminnej Nr 145541B - do drogi gminnej Nr 145540B,	1,8			1,8	
139.	145598B	Droga oznaczona nr geod. 198, położona w obrębie wsi Bagno: od drogi gminnej Nr 103417B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 259,	0,9			0,9	
140.	145599B	Droga oznaczona nr geod. 187 i 188, położona w obrębie wsi Bagno: od drogi gminnej Nr 103415B - do drogi gminnej Nr 145545B,	1,1			1,1	
141.	145600B	Droga oznaczona nr geod. 170, położona w obrębie wsi Bagno (droga zagumienna): od drogi powiatowej Nr 1354B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 240,	0,6			0,6	
142.	145601B	Droga oznaczona nr geod. 272, położona w obrębie wsi Bagno: od drogi powiatowej Nr 1354B - w kierunku	0,6			0,6	

		działki oznaczonej nr geod. 228,					
143.	145602B	Droga oznaczona nr geod. 175/2, położona w obrębie wsi Bagno (droga zagumienna): od drogi powiatowej Nr 1354B - do drogi gminnej Nr 103417B,	1,0			1,0	
144.	145603B	Droga oznaczona nr geod. 178, położona w obrębie wsi Bagno: od drogi powiatowej Nr 1354B - do działki oznaczonej nr geod. 51/22, położonej w obrębie wsi Bagno (w kierunku wsi Kropiwnica),	0,5			0,5	
145.	145604B	Droga oznaczona nr geod. 337, położona w obrębie wsi Szpakowo: od drogi powiatowej Nr 1412B - do działki oznaczonej nr geod. 93/1, położonej w obrębie wsi Szpakowo (w kierunku wsi Białosuknie),	1,4			1,4	
146.	145605B	Droga oznaczona nr geod. 333, położona w obrębie wsi Szpakowo : od drogi powiatowej Nr 1412B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 228,	0,7			0,7	
147.	145606B	Droga oznaczona nr geod. 331, położona w obrębie wsi Szpakowo: od drogi gminnej Nr 145605B (oznaczonej nr geod. 333 położonej w obrębie wsi Szpakowo) - do działki oznaczonej nr geod. 236, położonej w obrębie wsi Szpakowo (w kierunku wsi Łupichy),	1,2			1,2	
148.	145607B	Droga oznaczona nr geod. 109, położona w obrębie wsi Rutkowskie Duże: od drogi powiatowej Nr 1412B - do drogi gminnej Nr 103418B,	1,6			1,6	
149.	145608B	Droga oznaczona nr geod. 68 (w obrębie wsi Rutkowskie Małe) oraz nr geod. 98 (w obrębie wsi Rutkowskie Duże): od drogi powiatowej Nr 1412B - do drogi gminnej Nr 145607B (oznaczonej nr geod. 109 - położonej w obrębie wsi Rutkowskie Duże),	0,8			0,8	
150.	145609B	Droga oznaczona nr geod. 142 (w obrębie wsi Rutkowskie Duże) i nr geod. 282 (w obrębie wsi Mociesze): od drogi powiatowej Nr 1412B - do drogi gminnej Nr 145556B,	1,8			1,8	
151.	145610B	Droga oznaczona nr geod. 184, położona w obrębie wsi Rutkowskie Duże (droga zagumienna): od drogi gminnej Nr 103418B - do drogi gminnej Nr 145607B (oznaczonej nr geod. 109),	0,7			0,7	
152.	145611B	Droga oznaczona nr geod. 306, położona w obrębie wsi Mociesze: od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi powiatowej Nr 1850B,	0,2			0,2	
153.	145612B	Droga oznaczona nr geod. 296, położona w obrębie wsi Mociesze: od drogi powiatowej Nr 1353B - w kierunku drogi gminnej Nr 145555B,	1,2			1,2	
154.	145613B	Droga oznaczona nr geod. 281, położona w obrębie wsi Mociesze: od drogi gminnej Nr 145556B - do drogi gminnej Nr 103414B,	0,8			0,8	
155.	145614B	Droga oznaczona nr geod. 287, położona w obrębie wsi Mociesze: do drogi gminnej Nr 103415B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 259/1,	1,2			1,2	

156.	145615B	Droga oznaczona nr geod. 86 i 81, położona w obrębie wsi Jaświłki: od drogi gminnej Nr 103430B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 87,	1,0			1,0	
157.	145616B	Droga oznaczona nr geod. 75, położona w obrębie wsi Jaświłki: od drogi gminnej Nr 103430B - do drogi gminnej Nr 145615B (oznaczonej nr geod. 86 i 81- położonej w obrębie wsi Jaświłki),	0,8			0,8	
158.	145617B	Droga oznaczona nr geod. 141 (w obrębie wsi Jadeszki) oraz nr geod. 82, 81, 80/1 i 80/2 (w obrębie wsi Moniuszki): od drogi powiatowej Nr 1851B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 1119 (położonej w obrębie wsi Jadeszki),	1,1			1,1	
159.	145618B	Droga oznaczona nr geod. 85 i 86, położona w obrębie wsi Moniuszki (droga zagumienna): od drogi powiatowej Nr 1407B - do drogi powiatowej Nr 1851B,	0,8			0,8	
160.	145619B	Droga oznaczona nr geod. 69, położona w obrębie wsi Szaciły: od drogi powiatowej Nr 1353B - w kierunku działki oznaczonej nr geod. 33/1,	0,9			0,9	
161.	145620B	Droga oznaczona nr geod. 519, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi powiatowej Nr 1360B - do drogi gminnej Nr 145550B,	1,0			1,0	
162	145621B	Droga oznaczona nr geod. 522, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi gminnej Nr 103430B - do drogi gminnej Nr 103431B,	0,9			0,9	
163.	145622B	Droga oznaczona nr geod. 523, położona w obrębie wsi Jaświły: od drogi gminnej Nr 103430B - do drogi gminnej Nr 145621B (oznaczonej nr geod. 522 - położonej w obrębie wsi Jaświły),	1,5			1,5	
164.	145623B	Droga oznaczona nr geod. 81, położona w obrębie wsi Dolistowo Nowe (droga zagumienna): od granicy z gminą Goniądz - do drogi gminnej Nr 103404B (prowadzącej do wsi Dolistowo Stare),	0,82			0,82	
165	145624B	Droga oznaczona nr geod. 94, położona w obrębie wsi Jadeszki: od drogi (zagumiennej wsi Jadeszki) oznaczonej nr geod. 93 - do działki oznaczonej nr geod. 30/6 (położonej w obrębie wsi Jadeszki),	1,0			1,0	
166.	103384B	Granica gminy Goniądz – Wroceń - droga gminna nr 103403B	1,0			1,0	
		Razem:	**263,30**	**24,29**	**72,4**	**161,34**	**4,67**

* L.p. 33 - droga Nr 103433B, długość drogi 0,700 km, nawierzchnia twarda, nieulepszona, brukowcowa 0,500 km i żwirowa 0,200 km,
** L.p. 112 - droga Nr 145571B, długość drogi 0,190 km, nawierzchnia twarda ulepszona bitumiczna 0,090 km i kostkowa 0,100 km.

Według stanu na dzień 31.12.2014 r. i 31.12.2015 r. długość dróg gminnych w gminie Jaświły wynosiła 262,65 km; o twardej nawierzchni 24,89 km /w tym ulepszonej 24,39 km/ oraz gruntowej 237,76 km.

Charakterystyka ogólna sieci drogowej w gminie Jaświły wg stanu na dzień 31.12.2014r. i 31.12.2015r..

1) Długość dróg wynosiła:

- wojewódzkiej Nr 670 o nawierzchni twardej ulepszonej -	8,800 km,
- powiatowych -	91,042 km,
- o twardej nawierzchni -	73,436 km,
- w tym ulepszonej bitumicznej -	72,659 km,
- oraz nawierzchni gruntowej -	17,606 km,
- gminnych -	262,650 km,
- o twardej nawierzchni -	24,890 km,
- w tym ulepszonej bitumicznej -	24,390 km,
- oraz nawierzchni gruntowej -	237,760 km,

2) Ogółem długość dróg wynosiła 362,492 km; o nawierzchni twardej 107,126 km (29,55 %), w tym o nawierzchni twardej ulepszonej 105,849 km (29,00 %) oraz gruntowej 255,360 (70,45 %).

3) Gęstość sieci drogowej w gminie Jaświły o nawierzchni twardej wynosiła 61,210 km / 100 km^2, w tym ulepszonej 60,5 km / 100 km^2.

Dla porównania podaje się, że na koniec 2014 r. gęstość dróg o nawierzchni twardej w województwie podlaskim wynosiła 63,3 km/100 km^2, w tym ulepszonej 57,8 km/100 km^2.

9.2 Ruch drogowy.

Średni dobowy ruch pojazdów samochodowych na dobę (p/d) w 2015r. na odcinku drogi wojewódzkiej Nr 670 Osowiec - Suchowola wynosił: w 2010r. 850 p/d, a w 2015r. 948 p/d.

Wskaźnik wzrostu ruchu 2010/2015 wynosił 1,11, na całej drodze 1,18 (tj. z 917 p/d do 1078 p/d), a na wszystkich drogach wojewódzkich 1,05.

9.3 Komunikacja autobusowa.

Gmina Jaświły obsługiwana jest komunikacją autobusową na następujących trasach i przystankach w granicach gminy:

1) Białystok – Knyszyn – Jasionówka – Kalinówka Królewska – Starowola – Kolonia Bagno – Romejki – Kolonia Romejki – Jaświły – Jadeszki – Moniuszki (skrzyżowanie) - Moniouszki Kolonia – Dolistowo Stare – Zabiele Kolonia – Zabiele pos. 86 – Zabiele Straż Pożarna,

2) Mońki – Krzeczkowo – Szpakowo – Szpakowo 1 – Rutkowskie Małe – Białosuknie Kolonia – Rutkowskie Duże – Jaświły – Kolonia Romejki – Romejki – Bobrówka - Bobrówka (Piaski) – Bobrówka Brzozowa – Brzozowa – Mikicin – Mikicin (szkoła) – Mikicin Kolonia – Jadeszki – Moniuszki (skrzyżowanie) – Moniuszki Kolonia – Kolonia Dolistowo Stare – Dolistowo Stare.

9.4. Stacje paliw.

Na obszarze gminy Jaświły są 2 stacje paliw zlokalizowane w Jaświłach i Mikicinie.

9.5. Drogi rowerowe.

Przez obszar gminy Jaświły przebiega szlak rowerowy Green Velo na trasie … - Dębowo - Dolistowo Nowe - Wroceń - …

9.6. Wnioski ogólne wynikające z uwarunkowań systemu komunikacji

1) Ocena sieci drogowej.

Z analizy układu dróg publicznych wynika, że zapewniona jest obsługa wszystkich miejscowości w gminie.

2) Ocena ze względu na rodzaj nawierzchni.

Z przedstawionych danych w pkt 1.1.1. ppkt 3 wynika, że gęstość dróg publicznych na koniec 2014r. o nawierzchni twardej była mniejsza o 4,6 %, a twardej ulepszonej większa o 4,5 % od gęstości dróg publicznych o takiej samej nawierzchni w województwie podlaskim. Chociaż ogólnie wskaźnik gęstości w/w dróg jest pozytywny, to z uwagi na dużą ilość (ok. 70,45 %) dróg gminnych o nawierzchni gruntowej, wnioskuje się o podjęcie działań w celu poprawienia tej sytuacji. Tak duża ilość dróg o nawierzchni gruntowej stwarza trudności w obsłudze komunikacyjnej w gminie, szczególnie w okresach wiosennych i jesiennych.

3) Ocena przepustowości drogi wojewódzkiej Nr 670.

Z porównania przepustowości drogi Nr 670 przy poziomie swobody ruchu D wynoszącej 400 - 600 p/h, przy szerokości jezdni 5,0 m, z natężeniem ruchu z 2015r. wynoszącym 90 p/h (0,095x948 = 90) wynika, że istniejący przekrój drogi posiada duże rezerwy przepustowości.

4) Ocena obsługi gminy Jaświły komunikacją autobusową.

W planie województwa podlaskiego przyjęto standard dostępności 2,0 km do przystanku autobusowego. W gminie Jaświły wszystkie miejscowości, oprócz wsi Dzięciołowo, znajdują się w w/w 2,0 km promieniu obsługi.

6) Ocena obsługi użytkowników pojazdów samochodowych.

Istniejące stacje paliw w gminie pokrywają zapotrzebowanie na paliwo.

7) Ocena obsługi użytkowników rowerów.

Przebieg przez gminę Jaświły drogi rowerowej Green Velo stwarza warunki do promocji gminy i rozwoju ruchu rowerowego.

10. Stan infrastruktura technicznej

10.1. System zaopatrzenia w wodę.

10.1.1. Struktura systemu zaopatrzenia w wodę.

W gminie Jaświły zbiorowy system zaopatrzenia w wodę obejmuje swym zasięgiem wszystkie 25 sołectw i z sieci wodociągowej korzysta 78,0% mieszkańców gminy. W skład systemu wodociągowego wchodzą wodociągi wiejskie: Jaświły, Dolistowo i Mikicin stanowiące własność gminy Jaświły, a są eksploatowane przez Wodociągi Podlaskie z siedzibą w Białymstoku ul. Elewatorska 31.

Na koniec 2015 roku łączne parametry poszczególnych elementów systemu przedstawiały się następująco:

- 3 ujęcia wody składające się z 6 studni wierconych o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wielkości 205,6m^3/h, z dobową zdolnością produkcyjną 3120m^3/d,
- 3 stacje uzdatniania wody o wydajności 3000m^3/d,
- dobowa zdolność produkcyjna całego wodociągu wynosi 3288m^3/d,
- sieć wodociągowa rozdzielcza uliczna (bez przyłączy) długości 144,4km, w tym 0,15km z rur azbestocementowych we wsi Jaświły,
- przyłącza wodociągowe do budynków mieszkalnych 1216 szt..

Zużycie wody w gospodarstwach domowych wynosiło ogółem 230,9dam^3/rok, a na jednego mieszkańca 45,0m^3/rok (123,2dm^3/d).

Miejscowości zaopatrywane w wodę z poszczególnych wodociągów:

Wodociąg Jaświły zaopatruje w wodę 16 sołectw w gminie Jaświły: Bagno + kol., Bobrówka, Gurbicie, Jadeszki + Stożkowo, Jaświłki, Jaświły, Pociesze + kol., Moniuszki + kol., Piaski, Radzie, Romejki, Rutkowskie Duże, Rutkowskie Małe, Starowola, Szaciły, Szpakowo oraz 2 wsie w gm. Jasionówka: Kamionka i Koziniec.

Wodociąg Dolistowo zaopatruje w wodę 4 sołectwa: Dolistowo Stare, Dolistowo Nowe, Dolistowo Kolonia i Zabiele + kol..

Wodociąg Mikicin zaopatruje w wodę 5 sołectw: Brzozowa, Brzozowa-Kolonia, Dzięciołowo + kol., Mikicin, Mikicin-Kolonia i część zabudowy kolonijnej wsi Jatwież Duża w gm. Suchowola

Niezwodociągowana, rozproszona zabudowa kolonijna zaopatruje się w wodę z indywidualnych ujęć wody, przeważnie ze studni kopanych.

Na terenie gminy istnieją również własne ujęcia wody głębinowej przy tartaku w Zabielu i Stanpolu w Starowali i byłego POM-u w Jaświłach.

10. 1.2. Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę gminy Jaświły.

Aktualnie gmina Jaświły ma zwodociągowanie wszystkie wsie i znaczną część rozproszonej zabudowy kolonijnej.

Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę gminy w latach 1999-2015 przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	**Stan na koniec roku**							

		998r.	002r.	005r.	006r.	007r.	013r.	014r.	015r.
Sieć wodociągowa rozdzielcza w km.		5,1	4,3	38,2	42,2	42,2	42,2	42,3	44,4*
Podłączenia wodoc. do budynków mieszk. w szt.		53	52	054	070	074	202	208	216*
Zużycie wody w gosp. domowych w dam^3/rok		08,4	23,9	64,7	70,3	62,3	04,6	18,7	30,9*
Zużycie wody w gosp. domowych na 1 mieszkańca	^{3}/r.	17,5	1,8	0,2	1,4	0,1	8,6	2,3	5,0
	m^3/d	7,9	9,7	2,7	6,0	2,5	05,7	15,9	23,2
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w %		3,2	6,3	2,8	3,3	3,3	7,1	7,9	8,0

Źródło: Rejonowa Baza Danych GUS.
*** - dane z Wodociągów Podlaskich w Białymstoku.**

Na przestrzeni lat 1999-2015 długość sieci wodociągowej zwiększyła się o 69,3km (wzrost o 92,3%). Przybyło 463 szt. podłączeń do budynków mieszkalnych (wzrost 61,5%). Nowi odbiorcy byli podłączani do istniejącej sieci i odcinków nowowybudowanych.

Rozbudowa sieci wodociągowej była prowadzona intensywnie w latach 1999 – 2006 i w tym okresie przybyło 67,1 km sieci i 317 podłączeń do budynków mieszkalnych. Dalsza rozbudowa nastąpiła w 2015r, w którym zrealizowano 2,4km sieci wodociągowej.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych systematycznie zwiększało się osiągając w 2015r. 230,9dam^3/r., co w stosunku do 1998r. stanowi wzrost o 113,0%.

10.1.3. Charakterystyka ujęć wody i stacji wodociągowych wodociągów komunalnych

1) Wodociąg zbiorowy Jaświły.

Obiekt stacji wodociągowej i studnie ujęcia wody zlokalizowane są na ogrodzonej działce nr., ewid. 105/7 we wsi Jaświły.

Ujęcie wody:

Źródłem poboru wody jest ujęcie wody podziemnej składające się z dwóch studni wierconych:

- SW-2 wykonana na przełomie lat 1980 i 1981 o głębokości 48,0m,
- SW-3 wykonana w 1988 r. o głębokości 46,0m.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B" z utworów czwartorzędowych wynoszą Q_e = 51,6m^3/h, przy depresji s_e=18,0m zgodnie z decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 08.05.1967r. nr KPG.Geol.72/116/67.

Dla przedmiotowych studni ustalony został teren strefy ochrony bezpośredniej o promieniu r=8,0 m wokół każdej studni i przyjęto wygrodzoną działkę stacji wodociągowej jako teren tej strefy.

Ustalona pozwoleniem wodnoprawnym Starostwa Powiatowego w Mońkach (decyzja Nr OSS.ŚR.6223-5/07 z dnia 18 czerwca 2007 r., ważna do 17 czerwca 2017 r.) ilość pobieranej wody dla ujęcia nie może przekraczać Q_{maxh}=35m^3/h, Q_{maxd}=840,0m^3/dobę, $Q_{śrh}$=14,0m^3/h i $Q_{śrd}$=646,2m^3/d.

Jakość ujmowanych wód zasilających wodociąg Jaświły odbiega od norm dla wód pitnych i woda poddawana jest procesowi uzdatniania.

Stacja wodociągowa.

Przepustowość technologiczna stacji uzdatniania wody wynosi 35m^3/h.

Urządzeniami do poboru, uzdatniania i pomiaru wody są:

- agregat pompowy typu GBA 2.10 w studni SW,
- agregat pompowy typu GC 2.04 w studni SW-2,
- wodomierz śrubowy MW 100-NK,
- sprężarka bezolejowa SB-OL200/24 1,1kW,
- aspirator z mieszaczem o śr. wew. 500mm i wysokości 1500mm,
- 2 jednostki filtracyjne JFG 1400 – 7DWN-OZP ¾, każda składająca się z filtra ciśnieniowego DN 1400,
- 1 chlorofor typu C-53,
- 2 zbiorniki pionowe retencyjne wody czystej o pojemności 150,0m^3 każdy,
- pompy II stopnia KPWC-4CR15-4,0F 4,0kW.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody do sieci wodociągowej.

Wodociąg zbiorowy Jaświły jest spięty siecią wodociągową z wodociągiem Mikicin.

2) Wodociąg zbiorowy Dolistowo.

Obiekt stacji wodociągowej i studnia nr 2 ujęcia wody zlokalizowane są na działce nr 189/16, a studnia nr 1 na działce nr 189/13 w obrębie geodezyjnym wsi Dolistowo Stare.

Ujęcie wody:

Źródłem poboru wody dla potrzeb wodociągu zbiorowego Dolistowo jest ujęcie wód podziemnych składające się z dwóch studni wierconych:

- SW-1 wykonana w 1965 r. o głębokości 51,0m, wydajności eksploatacyjnej Q_e=26,0m^3/h, przy depresji s_e=32,1m.
- SW-2 wykonana w 1974 r. o głębokości 51,0m, wydajności eksploatacyjnej Q_e=45,0m^3/h, przy depresji s_e=8,5m.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B” wynoszą Q_e=45,0m^3/h, przy depresji s_e=28,0m zgodnie z decyzją Wojewody Białostockiego znak GP.X/010/61/75 z dnia 12 kwietnia 1975r.

Dla w/w studni ustalono tereny stref ochrony bezpośredniej o promieniu r=8,0m wokół każdej studni i przyjęto wygrodzone tereny, na których zlokalizowane są studnie za teren tej strefy.

Ustalona pozwoleniem wodnoprawnym Starostwa Powiatowego w Mońkach (decyzja Nr ASI.6341.16.2012 z dnia 26 czerwca 2012r., ważna do dnia 25 czerwca 2022r.) ilość pobieranej wody dla ujęcia nie może przekraczać Q_{maxh}=44m^3/h, Q_{maxd}=318,0m^3/dobę, i Q_{roczne}=116070,0m^3/r.

Wody ujęte ze studni w stanie surowym mają przekroczony parametr zawartości związków żelaza i poddawane są procesowi uzdatniania.

Stacja wodociągowa.

Urządzeniami do poboru, uzdatniania i pomiaru wody są:

- wodomierz skrzydełkowy ø100 do pomiaru wody z ujęcia,
- hydrofory o pojemności 3500dm^3 każdy – szt. 2,
- odżelaziacze ø1200mm – szt. 4,
- mieszacze powietrza o średnicy 500mm – szt. 4,
- sprężarka typu 3JW60,
- wodomierz skrzydełkowy ø100 do pomiaru wody podawanej na sieć wodociągową.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody do sieci

wodociągowej.

3) Wodociąg zbiorowy Mikicin.

Ujęcie wody i stacja wodociągowa zlokalizowane są na działce o nr ewid. 849/1 w obrębie geodezyjnym Mikicin.

Ujęcie wody:

Ujęcie zasilające stację uzdatniania wody w Mikicinie składa się z dwóch studni wierconych ujmujących wodę podziemną z utworów czwartorzędowych:

- SW-1 o głębokości 60,0m, wydajności eksploatacyjnej Q_e=58,9m^3/h przy depresji s_e=7,8m.
- SW-2 o głębokości 57,0m, wydajności eksploatacyjnej Q_e=50,0m^3/h przy depresji s_e=8,4m.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B" wynoszą Q_e=109,0m^3/h przy depresji s_e=8,6m, zgodnie z decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku nr OŚ.IV-8530/35/90 z dnia 16 lipca 1990r..

„Operat wodnoprawny szczegółowego korzystania z wód polegającego na poborze wód podziemnych oraz odprowadzaniu wód popłucznych na ujęciu wodociągu zbiorowego Mikicin gm. Jaświły" ze stycznia 2015r. opracowany przez Aleksego Charytoniuka utrzymuje strefę ochrony bezpośredniej o promieniu 10m wokół studni ustanowioną w pozwoleniu wodnoprawnym wydanym decyzją OSS.ŚR.6214-3/05 z dnia 08 lutego 2005r. Starostwa Powiatowego w Mońkach.

Ustalona pozwoleniem wodnoprawnym Starostwa Powiatowego w Mońkach (decyzja ASI.6341.2.2015 z dnia 11 lutego 2015r. ważna do 10 lutego 2035r.) ilość pobieranej wody dla ujęcia nie może przekraczać: Q_{hmax}=50m^3/h, $Q_{dśr}$=800m^3/d i $Q_{maxroczne}$=292000,0m^3/rok.

Woda ujęta ze studni w stanie surowym zawiera ponadnormatywne dla wody pitnej ilości związków żelaza i jest poddawana procesowi uzdatniania.

Stacja wodociągowa.

Urządzeniami do poboru, uzdatniania i pomiaru wody są:

- pompy głębinowe typu GBA.2.12-SGMf-18 - szt. 2,
- hydrofor o pojemności 2000 l - szt. 1,
- odżelaziacze o średnicy 1800mm każdy - szt. 2,
- sprężarka typu 3JW60 - szt. 1,
- chlorator typu C-52 - szt. 1,
- wodomierz śrubowy typu MZ-80 szt. 1, pobór wody ze studni,
- wodomierz sprzężony 80/30mm - szt. 1 na wyjściu rurociągu wody uzdatnianej podawanej do sieci.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody do sieci wodociągowej.

Wodociąg zbiorowy Mikicin jest spięty siecią wodociągową z wodociągiem zbiorowym Jaświły.

10.1.3.1 Strefy ochrony pośredniej ujęć wody wodociągów komunalnych.

W gminie Jaświły w 1997r. decyzjami Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku ustanowione zostały strefy ochrony pośredniej ujęć wody zbiorowych wodociągów:

- Jaświły – decyzja Nr OŚ.II.6210/115/97 z dnia 19 czerwca 1997r.,
- Dolistowo – decyzja Nr OŚ.II.6210/116/97 z dnia 24 czerwca 1997r..

Tereny stref ochrony pośredniej wyżej wymienionych ujęć wprowadzone zostały do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Jaświły Nr XXX/199/02 z dnia 30 września 2002r..

Strefy te wygasły z dniem 31 grudnia 2012r. zgodnie z art. 21 pkt 1 ustawy o zmianie prawa wodnego (Dz. U. Nr 32 poz. 159 z 5 stycznia 2011r.), który mówi: „Strefy ochronne ujęć wody ustanowione przed dniem 1 stycznia 2002r. wygasają z dniem 31 grudnia 2012r.”.

Zgodnie z aktualnymi unormowaniami prawnymi strefę ochrony pośredniej ustanawia dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody.

10.1.4. Ocena wykorzystania komunalnych ujęć wody.

Pobór wody z ujęć poszczególnych wodociągów zbiorowych w latach 2014-2015 obrazuje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	ok	Wodociąg Jaświły	Wodociąg Dolistowo	Wodociąg Mikicin
1		**3**	**4**	**5**
Pobór wody z ujęcia w ciągu roku m^3/r.	014	148 136	47 811	100 235
	015	148 618	57 179	126 552
Pobór wody z ujęcia średni dobowy m^3/d*	014	405,8	405,8	405,8
	015	407,2	405,8	405,8
Pobór wody z ujęcia średni godz. / max. godz. w m^3/h*	014	16,9/42,25	5,45/13,65	11,44/28,6
	015	16,96/42,4	6,53/16,32	14,45/36,13
Zatwierdzone zasoby w m^3/h		51,6	45,0	109,0
Ustalony w pozwoleniu wodnoprawnym dopusz. max pobór wody w m^3/h		35,0	44,0	50,0
Wykorzystanie przy rozbiorze maksymalnym godzinowym zatwierdzonych zasobów wodnych / ustalonych dopuszczalnych poborów wody w %.	014	81,9/120,7	31,0/31,02	26,2/57,2
	015	82,2/121,1	36,3/37,1	33,1/72,3

* wyliczenia własne przy założeniu wielkości współczynnika nierównomierności godzinowej N_h=2,5.

Źródło: Dane odnośnie poboru wody z ujęcia w ciągu roku z Wodociągów Podlaskich z siedzibą w Białymstoku – spółka eksploatująca wodociągi w gm. Jaświły.

Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów komunalnych ujęć wody w godzinach maksymalnych rozbiorów kształtowało się w granicach:

- Wodociąg Jaświły - 81,9% - 82,2%,
- Wodociąg Dolistowo - 31,0% - 36,3%,
- Wodociąg Mikicin - 26,2% - 33,1%.

Ujęcia wody w Dolistowie i Mikicinie mają znaczne rezerwy w granicach ponad 60%. Rezerwa ujęcia wody w Jaświłach jest znacznie mniejsza, około 18%, ale wodociąg ten posiada zbiorniki wyrównawcze o pojemności 300m^3/h i wodociąg ten jest spięty siecią wodociągową z wodociągiem Mikicin, który ma duże rezerwy. Oba te czynniki pozwalają pokryć ewentualne niedobory wody wodociągu w Jaświłach w godzinach maksymalnych rozbiorów.

10. 1.5. Wnioski dotyczące funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę.

- Scentralizowanym systemem zaopatrzenia w wodę objęte są wszystkie wsie w gminie. Poza systemem pozostała część rozproszonej zabudowy kolonijnej.
- Scentralizowany system zaopatrzenia w wodę w aspekcie parametrów technicznych ujęć wody i stacji uzdatniania należy ocenić jako wystarczający. Istniejące możliwości dostawy wody nie tylko zabezpieczają obecne i perspektywiczne potrzeby gminy i miejscowości z poza terenu gminy obsługiwane przez wodociągi Jaświły i Mikicin, ale występuje jeszcze duża rezerwa w wydajności ujęć i stacji uzdatniania (ponad 60% w wodociągach Dolistowo i Mikicin). Wielkość zasobów wodnych istniejących ujęć wody nie stanowi ograniczeń w rozbudowie systemu wodociągowego i urbanizacji nowych terenów w gminie.
- Stan techniczny stacji wodociągowej w Jaświłach jest zadowalający, zaś stacje wodociągowe w Dolistowie i Mikicinie wymagają modernizacji.
- Niewielka część sieci wodociągowej w Jaświłach wybudowana z rur azbestocementowych wymaga wymiany.

10. 2. System odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych.

Zbiorowymi systemami kanalizacji sanitarnej w gminie, podobnie jak zaopatrzeniem w wodę, zajmują się Wodociągi Podlaskie z siedzibą w Białymstoku ul. Elewatorska 31.

10. 2.1. Struktura systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych.

System kanalizacji w gminie Jaświły jest rozdzielczy.

- Ścieki komunalne z terenu 4 wsi: Jaświły, Bobrówka, Rutkowskie Duże, Mociesze zbierane są systemem kanalizacji sanitarnym w układzie grawitacyjno-pompowym do oczyszczalni ścieków w Jaświłach, a po oczyszczeniu są odprowadzane do rowu melioracyjnego wpadającego do rzeki Biebła.

- Ścieki komunalne z terenu 3 wsi: Dolistowo Stare, Dolistowo Nowe, Zabiele zbierane są systemem kanalizacji sanitarnej w układzie grawitacyjno-pompowym do oczyszczalni ścieków w Dolistowie Nowym, a po oczyszczeniu są odprowadzane do rzeki Biebrzy.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków znajdują się we wsiach: Brzozówka - 1 szt. i Mikicin - 3 szt..

We wsiach nie objętych kanalizacją sanitarną oraz na terenach zabudowy kolonijnej (około 70% budynków mieszkalnych) ścieki odprowadzane są do urządzeń lokalnych: zbiorników bezodpływowych na ścieki, (które w większości nie spełniają warunków szczelności) i są wywożone do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków. Gmina nie posiada ewidencji istniejących zbiorników na nieczystości płynne jak również dokładnych danych o ich stanie technicznym.

10. 2.2. Scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej.

Na koniec 2015r. łączne parametry poszczególnych elementów scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej przedstawiały się następująco:

- 2 oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 279m^3/d,
- kanalizacja sanitarna (bez przyłączy do budynków) o długości 32,0km,
- przepompownie ścieków w ilości 12 szt. znajdujące się we wsiach: Jaświły - 2, Bobrówka - 2, Rutkowskie Duże - 1, Mociesze - 1, Dolistowo Stare - 3, Dolistowo Nowe - 2, Zabiele - 1,
- przyłącza kanalizacyjne do budynków mieszkalnych 445 szt..

Z kanalizacji sanitarnej korzysta około 30% mieszkańców gminy.

Rozwój kanalizacji sanitarnej od 1998r. przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie				Stan na koniec roku							
				998	004	005	010	011	013	014	015
1.				.	.	.	.	.	.	.	.
Długość sieci kanalizacji sanitarnej w km				0,1	0,4	4,9	4,9	8,4	8,4	9,2	2,0*
Przyłącza kanalizacji sanit. do bud. mieszk. szt.				10	27	49	81	78	41	45	45*
% ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej				4,6	5,9	8,9	1,1	6,8	9,8	0,0	0,0
Komunalne oczyszczalnie ścieków	ilość zt.										
	Przepustowość oczyszczalni w m^3/d	ogółem		93	23	23	63	63	79	79	79
		w tym:	mechaniczno – biologiczna	30	60	60	00**	00**	00**	00**	00**
			z podwyższonym usuwaniem biogenów	3	3	3	3	79	79	79	79

Źródło: Rejonowa Baza Danych GUS,

* Dane z Wodociągów Podlaskich w Białymstoku,

** Dane z Urzędu Gminy Jaświły.

Na terenie gminy Jaświły w 1998r. funkcjonowały oddane w tym roku do eksploatacji komunalne oczyszczalnie ścieków we wsi gminnej Jaświły oraz oczyszczalnia ścieków Zakładu Mleczarskiego w Dolistowie Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Mońkach, do której dopływały ścieki sanitarne z miejscowości Dolistowo Stare i Dolistowo Nowe. W roku 2004 do oczyszczalni w Dolistowie włączone zostały ścieki ze wsi Zabiele. Z chwilą likwidacji Zakładu Mleczarskiego oczyszczalnia w Dolistowie została przekazana Gminie Jaświły. W 2007 roku przeprowadzono jej modernizację, przepustowość oczyszczalni zmniejszono do 100m^3/d z uwagi na znaczne zmniejszenie ilości dopływających ścieków po likwidacji Zakładu Mleczarskiego. W 2012 roku została zakończona modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jaświłach, do której włączono ścieki zebrane nowowybudowaną kanalizacją sanitarną z 3 wsi: Bobrówka, Rutkowskie Duże i Mociesze. Na przestrzeni lat 1999 – 2015 długość sieci kanalizacji sanitarnej zwiększyła się o 21,9km (wzrost 216,8%). Przybyło 235 szt. przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych (wzrost o 111,9%). Procent ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej wzrósł z 14,6% do 30%.

Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków.

1) Komunalna oczyszczalnia ścieków w Jaświłach.

Komunalna oczyszczalnia ścieków w Jaświłach oraz wylot ścieków oczyszczonych do rowu melioracyjnego zlokalizowane są na działce Nr 198/1 w obrębie geodezyjnym wsi Jaświły.

Oczyszczalnia ścieków została wybudowana i przekazana do eksploatacji w 1998r. i do 2011 roku odbierała ścieki tylko z miejscowości gminnej Jaświły. Przepustowość oczyszczalni wynosiła 63,0m^3/d. Z uwagi na planowane rozwiązanie gospodarki ściekowej w gminie oparte o scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej oczyszczalnia została rozbudowana, zmodernizowana i oddana do eksploatacji 2012r.

Aktualnie oczyszczalnia ścieków jest typu mechaniczno-biologicznego z osadem czynnym, z podwyższonym usuwaniem związków biogennych azotu i fosforu, a jej przepustowość hydrauliczna wynosi 179m^3/d. Przepustowość biologiczna oczyszczalni określona równoważną liczbą mieszkańców (RLM) wyrażona w BZT_5 wynosi 1970 osób.

W budynku technologicznym zlokalizowana jest stacja zlewna ścieków dowożonych transportem asenizacyjnym o przepustowości maksymalnej 15m^3/dobę.

Do oczyszczalni doprowadzane są systemem grawitacyjno – tłocznym ścieki sanitarne zebrane kanalizacją sanitarną ze wsi Jaświły, Bobrówka, Rutkowskie Duże i Mociesze. Zgodnie z koncepcją rozbudowy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Jaświły do oczyszczalni będą jeszcze doprowadzane ścieki z miejscowości: Brzozowa I, Jaświłki, Mikicin I, Romejki i Rutkowskie Małe.

Gmina Jaświły posiada pozwolenie wodnoprawne na eksploatację urządzeń i odprowadzanie ścieków oczyszczonych istniejącym wylotem betonowym ø25cm do rowu melioracyjnego R-M-123, będącego w zarządzie Spółki Wodnej „Biebrza" z siedzibą w Jaświłach, zasilającego ciek Biebła – decyzja Starostwa Powiatowego w Mońkach Wydziału Architektury, Ochrony Środowiska i Inwestycji Nr ASI.6341.8.2012 z dnia 17 kwietnia 2012 roku ważna do 15 kwietnia 2022r. z korektą pkt II ppkt 3 decyzją Nr ASI.6341.8.2012 z dnia 21 maja 2012r..

W decyzji ustalono, że dopuszczalna ilość ścieków odprowadzanych po oczyszczeniu do odbiornika nie będzie przekraczała: Q_{dmax}=233m^3/d, $Q_{śrd}$=179m^3/d, Q_{hmax}=25m^3/h i Q_{rmax}=85045m^3/rok. Dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach nie może przekraczać wartości: BZT_5 - 25mgO_2/l, ChZT - 125mgO_2/l, zawiesina - 35mg/l.

Wykorzystanie oczyszczalni ścieków w latach 2013 – 2015 przedstawia tabela.

Wyszczególnienie	Rok		
	2013	2014	2015
1.	2.	3.	4.
Ilość ścieków oczyszczonych w ciągu roku w dam^3/rok	24	21	25,1 *
Ilość ścieków oczyszczonych średnio dobowo w m^3/d	66	58	69
Przepustowość oczyszczalni ścieków średnio dobowa w m^3/d	179	179	179
Wykorzystanie przepustowości oczyszczalni w %	36,9	32,4	38,4

Źródło: Rejonowa Baza Danych GUS,

* Dane z Wodociągów Podlaskich w Białymstoku,

Wykorzystanie istniejących urządzeń oczyszczających ścieki przy dopływach średniodobowych kształtowało się w granicach 32,4%-38,4% co wskazuje, że oczyszczalnia ma znaczne rezerwy.

Analizy jakości ścieków wykonane w 2015r. i 2016r. wykazują, że wszystkie wskaźniki zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych są niższe od wartości dopuszczalnych określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, co świadczy o właściwej pracy oczyszczalni. Po dokonanej modernizacji i rozbudowie stan techniczny urządzeń oczyszczalni ocenia się jako dobry.

2) Komunalna oczyszczalnia ścieków w Dolistowie Nowym.

Oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest we wsi Dolistowo Nowe na działce Nr 281/2.

Oczyszczalnia była budowana przez Moniecką Spółdzielnię Mleczarską w Mońkach, a z chwilą likwidacji Zakładu w Dolistowie została przekazana Gminie Jaświły. Do tej oczyszczalni dopływają ścieki zebrane kanalizacją sanitarną z miejscowości Dolistowo Stare, Dolistowo Nowe i Zabiele, które leżą w strefie ochronnej Biebrzańskiego Parku Narodowego. W 2007 roku oczyszczalnia została zmodernizowana.

Aktualnie oczyszczalnia jest typu mechaniczno - biologicznego z osadem czynnym i według danych zawartych w opracowanym „Operacie, wodnoprawnym na odprowadzenie ścieków z komunalnej oczyszczalni w Dolistowie gm. Jaświły" z 2007 r. jej przepustowość hydrauliczna wynosi 100,0m^3/d, a biologiczna określona równoważną liczbą mieszkańców (RLM) wyrażona w BZT_5 wynosi 600 osób.

Gmina Jaświły posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie oczyszczonych ścieków z komunalnej oczyszczalni w Dolistowie Nowym do rzeki Biebrzy - decyzja Starostwa Powiatowego w Mońkach Wydziału Organizacyjnego i Spraw Społecznych, Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Zarządzania Kryzysowego Nr OSS.ŚR.6223-1/07 z dnia 15 marca 2007r. ważna do 14 marca 2017 roku. W tej decyzji ustalono, że ilość ścieków odprowadzanych po oczyszczeniu do odbiornika nie będzie przekraczała $Q_{dśr}$=100m^3/d. Stężenia zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach nie będą przekraczały wartości: BZT_5 - 40mgO_2/l, ChZT - 150mgO_2/l, zawiesina - 50mg/l.

Wykorzystanie oczyszczalni ścieków w latach 2013 – 2015 przedstawia tabela.

Wyszczególnienie	Rok		
	2013	2014	2015
1.	2.	3.	4.
Ilość ścieków oczyszczonych w ciągu roku w dam^3/rok	13	16	21,1 *
Ilość ścieków oczyszczonych średnio dobowo w m^3/d	37	44	58
Przepustowość oczyszczalni ścieków średnio dobowa w m^3/d	100 **	100 **	100 **
Wykorzystanie przepustowości oczyszczalni w %	37	44	58

Źródło: Rejonowa Baza Danych GUS,

* Dane z Wodociągów Podlaskich w Białymstoku,

** Dane z Urzędu Gminy Jaświły.

Wykorzystanie istniejących urządzeń oczyszczających ścieki przy dopływach średniodobowych kształtowało się w granicach 37%-58%, co wskazuje, że oczyszczalnia ma

znaczne rezerwy.

Analizy jakości ścieków wykonane w 2015r. i 2016r. wykazują, że wszystkie wskaźniki zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych są niższe od wartości dopuszczalnych określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, co świadczy o właściwej pracy oczyszczalni.

10. 2.3. Wody opadowe.

Na terenie gminy nie występuje kanalizacja deszczowa. Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo do gruntu i przydrożnych rowów.

10. 2.4. Wnioski dotyczące odprowadzania i oczyszczania ścieków.

- W ostatnich latach gmina Jaświły podjęła działania w zakresie uporządkowania gospodarki ścieków w największych wsiach gminy w oparciu o scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej. Aktualnie w 7 sołectwach, w których mieszka 49% mieszkańców gminy jest wykonana we wsiach kanalizacja sanitarna i ścieki oczyszczane są w 2 oczyszczalniach: w Jaświłach i Dolistowie Nowym to atuty rozwoju tych miejscowości. Z uwagi jednak na liczną zabudowę kolonijną z kanalizacji korzysta około 60% mieszkańców tych sołectw, a ogólnie w całej gminie z kanalizacji sanitarnej korzysta 30% mieszkańców.
- Wybudowanie kanalizacji sanitarnej w Dolistowie Starym, Dolistowie Nowym i Zabielu, z włączeniem ścieków do oczyszczalni, rozwiązuje problem gospodarki ściekowej w tych wsiach, co jest bardzo ważne, gdyż znajdują się one w obszarze otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego.
- System kanalizacji sanitarnej w aspekcie parametrów technicznych istniejących oczyszczalni należy ocenić jako wystarczający. Zmodernizowane obiekty i przyjęta technologia oczyszczania ścieków zapewnia możliwość efektywnego ich oczyszczania i spełnienia wymogów w zakresie jakości ścieków oczyszczonych odprowadzanych do odbiorników ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Przepustowości oczyszczalni ścieków nie stanowią bariery w rozwoju przestrzennym gminy, gdyż posiadają znaczne rezerwy. Stwarza to możliwość włączenia do systemów scentralizowanych kanalizacji sanitarnych dalszych miejscowości w gminie.
- Na pozostałych terenach gminy stan gospodarki ściekowej należy ocenić jako niezadowalający. Około 70% mieszkańców gminy odprowadza ścieki sanitarne do urządzeń lokalnych (zbiorników bezodpływowych, suchych ustępów), które często nie są szczelne i mogą powodować negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby i wody oraz są uciążliwe w eksploatacji.
- Rozwiązanie problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych zapewniające ochronę środowiska na terenie całej gminy jest sprawą pilną, gdyż wszystkie wsie są zwodociągowanie, a brak uporządkowania gospodarki ściekowej obniża standard życia mieszkańców i stanowi barierę w rozwoju przestrzennym wsi.
- Brak jest w gminie kanalizacji deszczowej, co powoduje, że na terenach zabudowanych o szczelnej nawierzchni dróg i parkingów wody opadowe odprowadzane bezpośrednio do gruntu, bez ich oczyszczenia, mogą powodować skażenie gleby i wody.

10. 3. System gospodarki odpadami.

10. 3.1. Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami realizowana jest w oparciu o uchwalony „Plan gospodarki

odpadami województwa podlaskiego na lata 2016 – 2022" (Uchwała Nr XXXII/280/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 19 grudnia 2016 r.) a także Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXII/280/16 z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie wykonania w/w planu.

System gospodarki odpadami w województwie funkcjonuje w układzie czterech regionów gospodarki odpadami (RGO): Centralnego, Południowego, Północnego i Zachodniego. Gmina Jaświły została objęta Regionem Północnym i odpady przyjmowane są przez Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce w gm. Grajewo. Jest to nowy zakład wybudowany w latach 2010-2013r., spełniający wymogi ochrony środowiska. Wykonano nową kwaterę składowania odpadów z pełną infrastrukturą techniczną, sortownię odpadów zmieszanych i pochodzących z selektywnej zbiórki, kompostownię, budynek socjalno-sanitarny, parking, magazyn na kontenery na odpady problemowe i niebezpieczne oraz infrastrukturę ogólnozakładową. Zakład ten należy do BIOM Sp. z o.o. Dolistowo Stare I 144 19 – 124 Jaświły.

BIOM spółka z o.o. została utworzona w 2002r. w celu prowadzenia działalności gospodarczej z zakresu realizacji zadań użyteczności publicznej przyjętych przez Związek Komunalny Biebrza, w szczególności związanych z gospodarką odpadami na terenie gmin członkowskich. Do realizacji tych zadań służy Zakład Recyklingu w Dolistowie starym z liniami sortowniczymi, z podziałem na asortymenty. W 2005r. Gmina Jaświły została wspólnikiem tej spółki.

10. 3.2. System gromadzenia i wywozu odpadów.

Zasady gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy określa „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Jaświły (załącznik do uchwały Nr VI/39/15 Rady Gminy Jaświły z dnia 27 sierpnia 2015r.)

Gospodarka odpadami w gminie prowadzona jest zgodnie z ustaleniami regulaminu. Funkcjonuje zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów, który obejmuje 100% ludności zamieszkałej na terenie Gminy Jaświły. Ze złożonych deklaracji wynika, że zbiórkę odpadów w sposób selektywny nie prowadzi tylko 0,4% gospodarstw domowych w gminie.

Odpady zmieszane i segregowane odbierane są według ustalonego harmonogramu, nie rzadziej niż raz w miesiącu, przez spółkę BIOM. Docelowym odbiorcą odpadów jest Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce gm. Grajewo, gdzie podlegają one unieszkodliwianiu i składowaniu.

Przedsiębiorcy znajdujący się na obszarze gminy Jaświły nie są objęci zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych w ramach przetargu organizowanego przez Gminę Jaświły. Posiadają odrębnie zawarte umowy na odbiór odpadów.

10. 3.3. Odpady zawierające azbest.

Gmina Jaświły miała opracowany „Plan usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na lata 2011-2032" przyjęty uchwałą Nr IV/18/10 Rady Gminy Jaświły z dnia 29 grudnia, 2010r., który obowiązywał do czasu opracowania nowego „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Jaświły na lata 2015 - 2032" przyjętego uchwałą Nr III/23/15 Rady Gminy Jaświły z dnia 20 marca 2015r.. Przedsięwzięcia usuwania azbestu są sukcesywnie realizowane z wykorzystaniem dofinansowania ze środków NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, część II usuwanie wyrobów zawierających azbest" oraz ze środków WFOSiGW w Białymstoku. Na początku roku, w drodze przetargu, wybierana jest firma, która będzie zajmować się w danym roku usuwaniem wyrobów azbestowych z terenu gminy.

10. 3.4. Wnioski dotyczące gospodarki odpadami.

1) Mocne strony systemu gospodarki odpadami

- W aktualnie funkcjonującym systemie gospodarki odpadami na terenie gminy Jaświły zabezpieczona jest ciągłość i systematyczność wywozu odpadów od wszystkich mieszkańców gminy.
- Odpady wywożone są i unieszkodliwiane w Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce Gm. Grajewo, spełniającej wymogi ochrony środowiska, co powoduje systematyczne zmniejszanie ilości odpadów trafiających na składowisko.
- Gmina posiada opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Jaświły na lata 20015 – 2032" i sukcesywnie jest on realizowany.

2) Słabe strony systemu gospodarki odpadami.

- Bardzo wysoki procent gospodarstw domowych w gminie (ok. 99%) zadeklarowało zbiórkę odpadów zmieszanych, co powoduje, że ilość odpadów trafiających na składowisko jest większa, niż przy zbiórce selektywnej „u źródła", gdyż surowców wtórne znajdujące się w odpadach zmieszanych nie zawsze mogą być odzyskane,
- Nie jest rozwiązana sprawa unieszkodliwiania odpadów azbestu i wyrobów zawierających azbest, gdyż Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarowe, do którego należy gmina Jaświły, nie posiada komory składowania odpadów zawierających azbest.

10.4. .Elektroenergetyka

Odbiorcy z terenu gminy Jaświły zasilani są 4-ma liniami SN 15 kV ze stacji 110/15 kV RPZ Osowiec, RPZ Mońki i RPZ Dąbrowa Białostocka .

Linie zasilające system dystrybucyjny gminy to linie SN 15kV relacji :

-Osowiec – Dawidowizna

-Mońki – Goniądz,

-Dąbrowa – Suchowola .

10.4.1. Struktura sieci elektroenergetycznych na terenie gminy przedstawia się następująco:

a) linie napowietrzne SN 15kV -119,706 km,
b) napowietrzne stacje transformatorowe SN/nn słupowe – 97 szt.
c) linie napowietrzne nn – 153,026 km,
d) linie kablowe nn – 1,231 km,
e) przyłącza napowietrzne 46,801 km,
f) przyłącza kablowe – 1,194 km,

10.4.2. Zużycie energii elektrycznej na przestrzeni ostatnich 2 lat.

Za rok	Grupa taryfowa B	Grupa taryfowa C	Grupa taryfowa G
2014	217336 kWh	1006586 kWh	4009087 kWh
2015	130732 kWh	1073698 kWh	4001737 kWh

B – odbiorcy zasilani z sieci elektroenergetycznej średniego napięcia ,

C - odbiorcy zasilani z sieci elektroenergetycznej niskiego napięcia(działalność

gospodarcza i zasilanie placów budów),
G - odbiorcy zasilania z sieci elektroenergetycznej niskiego napięcia (gospodarstwa domowe)

10.4.3. Funkcjonowanie systemu elektroenergetycznego

PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białymstoku zgodnie z zapisami właściwych przepisów prawa oraz Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej planuje i realizuje modernizacje i remonty oraz bieżące zabiegi eksploatacyjne w sieciach, średniego i niskiego napięcia, których celem jest zapewnienie dobrego stanu technicznego infrastruktury sieciowej a przez to poprawy jakości usług (m in. ograniczenia czasu wyłączeń awaryjnych oraz ilości wyłączanych odbiorców) oraz spełnienie wymagań wynikających ze wzrostu zapotrzebowania na moc. Przedsięwzięcia inwestycyjne zgodnie z planami rzeczowo-finansowymi dzielą się na modernizację i odtworzenie istniejącego majątku oraz na rozbudowę sieci i budowę przyłączy związaną z przyłączaniem nowych odbiorców i nowych źródeł wytwórczych.

Sukcesywnie prowadzona modernizacja sieci przez zarządcę systemu – pozwoli na dostarczanie energii elektrycznej mieszkańcom gminy w ilościach zapewniającym pokrycie zapotrzebowania z jednoczesnym utrzymaniem jakości i ciągłości dostaw energii elektrycznej.

W procesie zaopatrzenia odbiorców gminy w energię – mają swój udział źródła energii odnawialnej.

Podstawowym problemem do rozwiązania jest, więc zsynchronizowanie potrzeb wynikających z zagospodarowania przestrzennego i jego rozwoju w poszczególnych obszarach gminy - z możliwościami systemu elektroenergetycznego.

10.5. Gazownictwo

Gmina nie posiada sieci gazowniczych na swoim terenie. Polska Spółka Gazownicza sp.z.o.o Oddział w Warszawie podpisała list intencyjny z Samorządem Gminy w sprawie budowy sieci i przyłączy gazowych opartych o LNG. Ten rodzaj źródła energii jest obecnie optymalnym rozwiązaniem pod względem ekonomicznym dla tej gminy.

10.6. Ciepłownictwo

Na terenie gminy zaopatrzenie w ciepło odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych źródeł ciepła , z reguły na paliwa stałe.

Źródła ciepła w obiektach użyteczności publicznej w gminie Jaświły

p.	Obiekt	Rodzaj paliwa
1.	Urząd Gminy w Jaświłach	olej opałowy
2.	Gminny Ośrodek Kultury w Jaświłach	węgiel kamienny
3.	filia Gminnego Ośrodka Kultury w Dolistowie Starym	olej opałowy
.	filia Gminnego Ośrodka Kultury w Zabielu	olej opałowy
.	filia Gminnego Ośrodka Kultury w Bobrówce	olej opałowy

.	filia Gminnego Ośrodka Kultury w Mikicinie	olej opałowy
.	filia Gminnego Ośrodka Kultury w Brzozowej	węgiel kamienny
.	Szkoła Podstawowa w Dolistowie Starym	olej opałowy
.	Zespół Szkół w Jaświłach	olej opałowy
0.	Dom Pomocy Społecznej w Mocieszach	olej opałowy

Korzystanie przez mieszkańców gminy z paliw stałych powoduje zanieczyszczenia środowiska. Realizacja sieci opartej o LNG w znacznym stopniu poprawi ten stan rzeczy.

10.7. Odnawialne źródła energii

Z punktu widzenia ochrony środowiska istnieje potrzeba korzystania z alternatywnych źródeł ciepła .Obecnie są zamontowane zestawy kolektorów słonecznych do podgrzewania wody w 62 budynkach mieszkalnych oraz w 4 budynkach użyteczności publicznej tj.

Urząd Gminy w Jaświłach, Szkoła Podstawowa w Dolistowie, Zespół Szkół w Jaświłach, Dom Pomocy Społecznej w Mocieszach.

Obecnie jest planowana przez podmioty prywatne budowa trzech farm fotowoltaicznych miejscowościach Jaświły, Jaświłki i Bagno ,o mocy powyżej 100kW każda –na terenach oznaczony w studium symbolem E.

10.8. Telekomunikacja

Mieszkańcy gminy korzystają z systemu telefonii przewodowej i komórkowej .W ciągu ostatnich lat w systemach zaistniały istotne i dynamiczne zmiany zarówno w zakresie struktury jak i zapotrzebowania na te usługi. W systemie telefonii stacjonarnej odnotowuje się systematyczny spadek ilości abonentów. Telefonia komórkowa jest dziedziną łączności rozwijającą się bardzo dynamicznie.

Natomiast jednym z podstawowych narzędzi dostępu do informatyzacji staje się obecnie szerokopasmowy Internet oparty na światłowodowych infostradach. W terenie gminy brak jest stacji przekaźnikowej LTE oraz pełnego pokrycia Internetu szerokopasmowego doziemnego.

Przez obszar gminy przebiega informatyczna sieć szkieletowa z 3 –ma węzłami dostępowymi, wybudowana w ramach Projektu Sieci Szerokopasmowych Polski Wschodniej przy wsparciu środków UE, co zapewni dostęp do internetu dla 90% gospodarstw domowych województwa, w tym mieszkańcom miasta i gminy Jaświły Obecnie nie są jeszcze uruchomione te usługi..

10.9. Radiokomunikacja i teletransmisja

Przez wschodni obszar gminy przebiega trasa linii radiowych relacji RTCN Krynice gm. Dobrzyniewo Kościelne – SLR Kamień k/Sztabina, będąca częścią ogólnokrajowej szkieletowej sieci cyfrowych linii radiowych. Pasy ochronne (szer. 60 m) tej sieci wynikają z konieczności zapewnienia braku przeszkód przesyłanego sygnału i prawidłowej pracy urządzeń radiokomunikacji i teletransmisji. W pasach ochronnych maksymalna wysokość zabudowy powinna wynosić 30m.

11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

11.1. Problemy i bariery rozwoju gminy

W rozwoju społeczno - gospodarczym i przestrzennym gminy Jaświły można wyodrębnić szereg problemów i barier rozwojowych, których rozwiązanie wymagać będzie dodatkowych sił, środków finansowych i organizacyjnych.

Świadomość istnienia przeszkód w rozwoju pozwoli w przyszłości przewidywać w budżecie gminy odpowiednie środki na pokonanie barier, o ile są one możliwe do pokonania środkami finansowymi.

Z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy wyłaniają się następujące problemy rozwojowe:

a) brak dostatecznej ilości miejsc pracy dla ludności pozarolniczej oraz ludności zbędnej w rolnictwie,
b) przeludnieni wsi i starzenie się ludności,
c) braki w systemach: wodociągowych, kanalizacji sanitarnej, gazownictwa, elektroenergetyki, telekomunikacji, utylizacji odpadów stałych,
d) brak większych złóż surowców mineralnych,
e) trudności w zagospodarowaniu istniejącego niewykorzystanego majątku produkcyjnego, obsługi rolnictwa i urządzeń usługowych,
e) bariera rozwoju wynikająca z podłoża socjologicznego, polegająca na fakcie, że wraz z rozwojem demokracji potęgują się protesty mieszkańców przeciw lokalizacji obiektów lub urządzeń o przeznaczeniu ogólnospołecznym lub uciążliwych dla mieszkańców,
h) uwarunkowania wynikające z ochrony środowiska, a także z ochrony gruntów rolnych i leśnych.

11.2. Szanse rozwoju gminy.

Z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy Jaświły wyłaniają się pewne szansę rozwojowe, które należy wykorzystać w polityce gospodarczej i przestrzennej gminy. Te elementy „studium" powinny być przedmiotem promocji gminy jako propozycje potencjalnym inwestorom.

Szansami rozwoju gminy są:

a) dobra rolnicza przestrzeń produkcyjna, co stwarza możliwości intensyfikacji produkcji rolnej i dalszego rozwoju przetwórstwa rolno - spożywczego ,
b) przebieg przez teren gminy drogi wojewódzkiej Osowieć - Dąbrowa Białostocka -granica państwa i dróg powiatowych stwarzających możliwości rozwoju urządzeń obsługi komunikacji i turystyki przysparzających gminie miejsc pracy i dochodów,
c) walory środowiska przyrodniczego (dolina Biebrzy, czyste powietrze, lasy, dobre gleby), co daje możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz turystyki i agroturystyki,
d) duża ilość obiektów archeologicznych stwarza szansę rozwoju badań naukowych i czasowego zatrudnienia mieszkańców gminy,
e) projektowany rozwój systemów infrastruktury technicznej: wodociągi, kanalizacja, gazownictwo, elektroenergetyka,
f) istniejące niewykorzystane obiekty infrastruktury społecznej, obsługi rolnictwa, stwarzają szansę rozwoju działalności gospodarczej w zakresie produkcji i usług.

Czynnikami rozwoju gminy, które muszą być brane pod uwagę są:

a) walory użytkowe wytworzone przez naturę (gleba, wody, klimat, krajobraz, ukształtowanie powierzchni, surowce mineralne),
b) walory użytkowe będące wytworem działań człowieka (obiekty produkcyjne, obiekty

infrastruktury technicznej i społecznej, urządzenia komunikacji),
c) zasoby pracy (rozmiary, kwalifikacje, wydajność, tradycje dobrej i solidnej pracy),
d) instytucje zajmujące się promocją i rozwojem gminy zlokalizowane poza terenem gminy (banki, agencje rozwoju i inne elementy składające się na tzw. otoczenie biznesu),
e) kultura i tradycje gospodarcze gminy,
f) atrakcyjność miejsc przebywania (tradycje lokalne, gościnność mieszkańców, porządek w obejściach i na ulicach, zagospodarowanie terenów, urządzenia umożliwiające realizację różnych potrzeb w zakresie wypoczynku, rozrywki, a także stan środowiska naturalnego).

12. Zadania służące realizacji celów publicznych

12.1. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Na terenie gminy występują następujące elementy przestrzennego zagospodarowania o charakterze ponadgminnym:
a) w zakresie wartości środowiska przyrodniczego:
- fragment Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz z jego strefą ochronną (otuliną) obejmujący północną część gminy,
- dolina rzeki Biebrzy jako wielkoprzestrzenny ekosystem przyrodniczy o znaczeniu krajowym,
- dolina rzeki Brzozówki jako wielkoprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym,
- główny zbiornik wód podziemnych w dolinie Biebrzy o znaczeniu krajowym,

b) w zakresie wartości środowiska kulturowego:
- obiekty wymienione w pkt. 2.2.1. niniejszego „studium",

c) w zakresie infrastruktury społecznej:
- Dom Spokojnej Starości kombatantów we wsi Mociesze,

d) w zakresie układu drogowego:
- droga wojewódzka Nr 670 Osowieć - Dąbrowa Białostocka - Nowy Dwór -granica państwa,
- drogi powiatowe wymienione w uwarunkowaniach niniejszego „studium",

e) w zakresie radiokomunikacji i teletransmisji:
- pas ochronny relacji RTCN Krynice (gm. Dobrzyniewo Kościelne - SLR k/Sztabina).

Główne zadania to:
1. Utrzymanie nienaruszalnych przepływów biologicznych rzek i innych cieków.
2. Odprowadzanie do wód powierzchniowych i gruntowych ścieków sanitarnych i przemysłowych oczyszczonych w stopniu zapewniającym utrzymania obowiązującej klasy czystości wód.
3. Racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ochrona przed nieuzasadnionym przeznaczeniem gruntów III i IV klas na cele nierolnicze.
4. W zakresie środowiska przyrodniczego uwzględnienie istniejącego korytarza ekologicznego– należy mieć również na uwadze prawo ochrony środowiska.
5. Uwzględnienie istniejących na terenie gminy tras przebiegów urządzeń energetyki, telekomunikacji, służących celom ponadlokalnym.
6. Objąć ochroną obiekty zabytkowe i stanowiska archeologiczne.
7. Utrzymać, modernizować i rozbudować obiekty o charakterze ponadlokalnym:
   a) we wsi Jaświły rozwijać funkcję mieszkaniową i usługową jako kierunek rozwoju,
   b) w zakresie komunikacji należy uwzględnić:
      - drogę wojewódzką nr 670 z jej modernizacją,

12. W zakresie infrastruktury sanitarnej należy uwzględnić ustalenia zawarte w „Planie gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 – 1017”
13. Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, objęte ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

12.2. Zadania służące realizacji lokalnych celów publicznych

1. Sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych, zgodnie z granicami polno-leśnymi lub na wniosek właścicieli, po wprowadzeniu tychże granic i wniosków do planu zagospodarowania przestrzennego.
2. Zwiększenie udziału proekologicznych paliw w ciepłownictwie scentralizowanym i indywidualnym.
3. Określenie zasad i warunków sytuowania zabudowy w stosunku dróg o znacznej uciążliwości akustycznej.
4. Wprowadzenie zbiorników kontenerowych na odpady stałe we wszystkich wsiach.
5. Zapewnienie ludności na terenie gminy podstawowej opieki zdrowotnej i społecznej.
6. Rozwój na terenie usług turystycznych, zabudowy letniskowej i agroturystyki.
7. Poprawa warunków obsługi komunikacji autobusowej.
8. Powiększanie obszarowe gospodarstw rolnych.
9. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na wsi, umożliwiających zagospodarowanie nadwyżek siły roboczej.
10. Wspieranie tworzenia się firm specjalistycznych zaopatrzenia i zbytu produkcji rolniczej oraz usług mechanizacyjnych.
11. Stwarzanie warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego.
12. Rozwój urządzeń infrastruktury technicznej: kanalizacji, gazownictwa, elektroenergetyki, telekomunikacji, wodociągów.
13. Ochrona i utrzymanie form historycznych obiektów zabytkowych oraz o wartościach kulturowych, a także terenów i stanowisk archeologicznych, zgodnie z zaleceniami Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

13. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły sporządzonym w 2017r.

L.p	Ustawowe składniki bilansu terenów określone w art.10, ust 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) wykonane kolejno:	Miejscowości	Powierzchnia użytkowa w m^2			
			Funkcje zabudowy			
			Ogółem	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna (MW)	Zabudowa mieszkanio-wa jednorodzinna z usługami i rzemiosłem oraz zagrodowa (MNU, RM)	Zabudowa przemysłowa i usługowa (P, PU, U)
1		2	3		4	5

1.	Sformułowane, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, maksymalne w skali gminy objętej studium zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje	**Ogółem**	**252200**	**21600**	**113500**	**117100**
		Bagno				
		Bobrówka	1300		1300	
		Brzozowa				
		Brzozowa-Kolonia				
		Dolistowo Nowe	45100		25600	19500
		Dolistowo Stare	22300		12000	10300
		Dolistowo-Kolonia				
		Dzięciołowo				
		Gurbicze				
		Jadeszki				
		Jaświłki				
		Jaświły	68200	20000	29200	19000
		Mikicin	27000		15000	12000
		Mikicin-Kolonia				
		Mociesze	11700		7000	4700
		Moniuszki	41800		7000	34800
		Piaski				
		Radzie				
		Romejki				
		Rutkowskie Duże	9500		7300	2200
		Rutkowskie Małe				
		Starowola	1100		1100	
		Szaciły				
		Szpakowo	9100			9100
		Zabiele	15100	1600	8000	5500
2.	Szacunkowa chłonność, położonych na terenie gminy objętej studium, obszarów o pełnej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy- zgodnie z uchwałą Nr uchwała Nr XIII/88/16 Rady Gminy Jaświły z dnia 13 maja 2016 r.. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły	**Ogółem**	**180400**	**20000**	**98400**	**62000**
		Bagno				
		Bobrówka	1300			
		Brzozowa				
		Brzozowa-Kolonia				
		Dolistowo Nowe-TR	34500	-	25000	9500
		Dolistowo Stare -TR	14800		12000	2800
		Dolistowo-Kolonia				
		Dzięciołowo				
		Gurbicze				
		Jadeszki				
		Jaświłki				
		Jaświły -TR	59000	20000	20000	19000
		Mikicin -TR	25500		15000	10500
		Mikicin-Kolonia				
		Mociesze -TR	11700		7000	4700
		Moniuszki -TR	14800		7000	7800
		Piaski				
		Radzie				
		Romejki				
		Rutkowskie Duże-TR	7200		5000	2200
		Rutkowskie Małe				
		Starowola				
		Szaciły				
		Szpakowo				
		Zabiele -TR	13500		8000	5500
3.	Szacunkowa chłonność,	**Razem**	**70600**	**1600**	**13900**	**55100**
		Jaświły:				

<table>
<tr><td></td><td>położonych na terenie części gminy objętej studium, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy :
Uchwały Nr XV/100/16 oraz Nr XV/101/16 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego</td><td>- 2MNU
- 3MNU</td><td>8500
700</td><td></td><td>8500
700</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Dolistowo Nowe:
-1PU
-2PU</td><td>
9000
1000</td><td></td><td></td><td>
9000
1000</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Dolistowo Stare - O</td><td>7500</td><td></td><td></td><td>7500</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Bobrówka – 4MNU</td><td>1300</td><td></td><td>1300</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Starowola -1RM</td><td>1100</td><td></td><td>1100</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Rutkowskie Duże:
– 2RM</td><td>
2300</td><td></td><td>
2300</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Moniuszki -3PU</td><td>27000</td><td></td><td></td><td>27000</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Szpakowo - UZS</td><td>9100</td><td></td><td></td><td>9100</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Mikicin - UKS</td><td>1500</td><td></td><td></td><td>1500</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Zabiele</td><td>1600</td><td>1600</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>4 a</td><td>Porównanie maksymalnego w skali obszaru gminy objętej studium zapotrzebowania na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1 oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3 a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,</td><td colspan="5">Nie przewiduje się potrzeby lokalizacji nowej zabudowy</td></tr>
</table>

5a	a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	Przewidziane w studium przeznaczenie terenów do zabudowy mogą powodować potrzebę finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych oraz infrastruktury technicznej. Urządzenia te będą mogły być realizowane także przez inwestorów
5b	b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa, w pkt 2 i 3	Wystąpią potrzeby inwestycyjne gminy związane z lokalizacją nowej zabudowy

14[1]Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły dokonanej w 2020 r."

L.p	***Ustawowe składniki bilansu terenów określone w art.10, ust 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) wykonane kolejno:***	***Miejscowości***	***Powierzchnia użytkowa w m²***			
			Funkcje zabudowy			
			Ogółem	***Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna (MW)***	***Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami i rzemiosłem oraz zagrodowa (MNU, RM)***	***Zabudowa przemysłowa i usługowa (P, PU, U), E***
1	***2***	***3***	***4***	***5***	***6***	***7***
1.	***Sformułowane, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, maksymalne w skali gminy objętej studium zapotrzebowanie na nową***	***Ogółem***	***539500***	***-***	***7500***	***46000***
		Bagno	***1000***	***-***	***-***	***1000***
		Bobrówka	***6000***	***-***	***5500***	***500***
		Dolistowo Nowe	***4000***	***-***	***-***	***4000***
		Dolistowo Stare	***31500***	***-***	***-***	***31500***
		Jadeszki	***1000***	***-***	***500***	***500***
		Jaświły	***4000***	***-***	***1000***	***3000***
		Mikicin	***2000***	***-***	***500***	***1500***
		Mociesze	***500***	***-***	***-***	***500***
		Moniuszki	***2500***	***-***	***-***	***2500***
		Rutkowskie Duże	***1000***	***-***	***-***	***1000***

[1] Uchwala Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia .2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaświły

	zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje					
2.	***Szacunkowa chłonność, położonych na terenie gminy objętej studium, obszarów o pełnej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy- zgodnie z uchwałą Nr XI/87/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 20 marca 2020 r.. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły***	***Ogółem***	***28500***	***-***	***6000***	***22500***
		Bagno – 13E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Bobrówka Razem	***5000***	***-***	***5000***	***-***
		w tym;				
		– 1 RM	***5000***	***-***	***5000***	***-***
		Dolistowo Nowe Razem	***1000***	***-***	***-***	***1000***
		w tym:	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 4 E,	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 5 E				
		Dolistowo Stare Razem	***16500***	***-***	***-***	***16500***
		w tym:				
		- 2 O	***15000***	***-***	***-***	***15000***
		- 1 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 2 E,	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 3 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Jadeszki Razem	***1000***	***-***	***500***	***500***
		w tym:				
		– 3 RM,	***500***	***-***	***500***	***-***
		- 12 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Jaświły Razem	***1500***	***-***	***-***	***1500***
		w tym;				
		- 7 E,	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 8 E,	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 9 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Mikicin Razem	***1000***	***-***	***500***	***500***
		w tym:				
		-2 RM,	***500***	***-***	***500***	***-***
		- 15 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Mociesze -14 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Moniuszki Razem	***1000***	***-***	***-***	***1000***
		w tym:				
		- 10 E,	***500***	***-***	***-***	***500***
		- 11 E,	***500***	***-***	***-***	***500***
		Rutkowskie Duże				
		- 6 E	***500***	***-***	***-***	***500***
3.	***Szacunkowa chłonność, położonych na terenie części gminy objętej studium, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy : Uchwała Nr XXIV/162/17***	***Razem***	***25000***	***-***	***1500***	***12000***
		Bagno – 3 E	***500***	***-***	***-***	***500***
		Bobrówka – 4 MNU	***1000***	***-***	***500***	***500***
		Dolistowo Nowe Razem	***3000***	***-***	***-***	***3000***
		w tym:				
		- 1 PU	***1500***	***-***	***-***	***1500***
		- 2 PU	***1500***	***-***	***-***	***1500***
		Dolistowo Stare Razem	***15000***	***-***	***-***	***15000***
		w tym:				
		- O	***15000***	***-***	***-***	***15000***

	Rady Gminy Jaświły z dnia 27 lipca marca 2017 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania gminy Jaświły (Dz. Urz.. Woj. Podl z 2017 r. poz. 3088)	*Jaświły Razem* *w tym;* *-2 MNU* *-3 MNU* *- 2 E*	*2500* *1000* *1000* *500*	*-* *-* *-* *-*	*1000* *500* *500* *-*	*1500* *500* *500* *500*
		Mikicin - UKI	*1000*	*-*	*-*	*1000*
		Moniuszki – 3 PU	*1500*	*-*	*-*	*1500*
		Rutkowskie Duże – 2 RM	*500*	*-*	*-*	*500*
4 a	*Porównanie maksymalnego w skali obszaru gminy objętej studium zapotrzebowania na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1 oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3 a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:* *a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,*	*Nie przewiduje się potrzeby lokalizacji nowej zabudowy*				
5a	*a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy*	*Przewidziane w studium przeznaczenie terenów do zabudowy mogą powodować potrzebę finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych oraz infrastruktury technicznej. Urządzenia te będą mogły być realizowane także przez inwestorów*				
5b	*b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa, w pkt 2 i 3*	*Wystąpią potrzeby inwestycyjne gminy związane z lokalizacją nowej zabudowy*				

CZĘŚĆ II
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JAŚWIŁY

1. Polityka przestrzenna gminy

Polityka przestrzenna gminy powinna być podporządkowana głównym perspektywicznym funkcjom gminy.

Położenie gminy leżącej w części Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny, a także walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyznaczają gminie perspektywiczne kierunki rozwoju.

1.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na terenie gminy Jaświły

1.1.1. Cele rozwoju przestrzennego gminy

1.1.1. Główne cele rozwoju.

a) Generalnie, celem rozwoju gminy pierwszego rzędu jest zapewnienie mieszkańcom gminy pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym, poziom życia.
   W rozwoju gminy należy dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno - gospodarczych gminy w strefach: społecznej, ekologicznej, infrastruktury technicznej.
b) Należy wykorzystać dla rozwoju gminy istniejące położenie gminy, istniejące walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, majątek trwały oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców.
c) Społecznym efektem rozwoju gminy będzie poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców.

1.1.2. Cele ekologiczne rozwoju.

a) Ochrona i zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego zapewniającego ciągłość przestrzenną systemu przyrodniczego województwa.
b) Wzbogacenie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa,
c) Zachowanie obszarów i obiektów prawnie chronionych.
d) Objęcie ochroną prawną wybranych elementów systemu przyrodniczego i środowiska kulturowego.
e) Zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

1.1.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

a) Należy tworzyć warunki do wzrostu ilości miejsc pracy na terenie gminy.
b) W polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań opuszczonych. Podstawowymi obszarami do rozwoju mieszkalnictwa są miejscowości: Jaświły, Dolistowo Stare i Nowe, Zabielę, Bobrówka, Mikicin, Mociesze.

c) Należy sprzyjać podnoszeniu poziomu wykształcenia ludności, rozwojowi kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

1.1.4. Cele rozwoju gospodarczego.

a) Stworzenie warunków do dalszego rozwoju nieuciążliwego przemysłu (małe i średnie zakłady) i rzemiosła produkcyjnego, a także usług poprzez wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej terenów do tego celów przydatnych. na terenach głównie następujących miejscowości: Jaświły, Dolistowo Stare, Bobrówka
b) Efektywne wykorzystanie niezagospodarowanego majątku produkcyjnego, surowców lokalnych .zasobów pracy i tradycji produkcyjnych.
c) Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych.
d) Rozwój urządzeń obsługi rolnictwa, ludności i ruchu turystycznego.
e) Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

1.1.5. Cele rozwoju komunikacji

a) Należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez teren gminy.
b) Zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości i swobody ruchu tranzytowego na drogach.
c) Minimalizacja kolizji między ruchami komunikacyjnymi a zabudową i środowiskiem przyrodniczym oraz między różnymi rodzajami komunikacji.
d) Utrzymanie w należytym standardzie dróg gminnych.
e) Podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia obsługi komunikacji, zwłaszcza przy drogach wojewódzkiej i powiatowych.

1.1.6. Cele infrastruktury technicznej

a) W zakresie zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekowej należy dążyć do rozwoju systemów wodociągowo - kanalizacyjnych i utylizacji odpadów.
b) W zakresie energetyki należy dążyć do:
   - podniesienia niezawodności funkcjonowania elektroenergetyki,
   - rozwoju telefonizacji gminy,
   - rozwoju gazyfikacji gminy -

   zapewniając zaspokojenie zapotrzebowania podmiotów gospodarczych, społecznych i mieszkańców gminy na dostawę odpowiedniej ilości energii.
c) Ochrona wody, powietrza, gleby i środowiska przyrodniczego i miejsc zamieszkiwania ludności przed zanieczyszczeniami ściekami sanitarnymi, odpadami stałymi i zanieczyszczeniami energetycznymi.
d) Zmniejszenie uciążliwości kolizji między sieciami i urządzeniami infrastruktury technicznej a siecią osadniczą i elementami systemu przyrodniczego.

1.2. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy

Rozwój lokalny powinien być rozumiany jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie obsługi ludności tu zamieszkałej.

Szeroko pojęty rozwój gminy jest procesem złożonym, ukierunkowanym na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur

instytucjonalnych.

W celu realizacji założonej polityki przestrzennej gminy władze samorządowe powinny:

a) być rzeczywistym gospodarzem obszaru gminy i zajmować się wszystkimi składnikami gospodarki gminy, niezależnie od charakteru własności i rozwiązań instytucjonalnych,
b) odpowiadać za rozwój gminy, nie ograniczając się jedynie do działań doraźnych, lecz zajmować się również tworzeniem i realizacją strategii rozwoju,
c) realizować zadania, do których jest powołana (zaspokojenie potrzeb wspólnoty gminnej), nie tylko swoimi bezpośrednimi przedsięwzięciami, lecz także za pośrednictwem działań podmiotów innych, a więc ogółu podmiotów gospodarujących na terenie gminy. Władza gminna ma za zadanie kształtować zachowania podmiotów gospodarczych pod kątem osiągania założonych celów strategii rozwoju gminy.

Zadaniem gminy służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie (poprawa) gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Realizacja zadań władz lokalnych może się odbywać poprzez:

- działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie gminy (w tych działaniach niezbędne są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, by móc oferować tereny lub obiekty pod zainwestowanie),
- stwarzanie ułatwień dla istniejących i nowo powstających firm – zwłaszcza w początkowym okresie działania podmiotów gospodarczych.

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej gminy są:

a) polityka finansowa realizowana w budżecie gminy (świadome stwarzanie ulg w podatkach, zróżnicowane opłaty za korzystanie ze środowiska),
b) współpraca z władzami regionalnymi i miastem Zambrowem,
c) skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes,
d) programy rozwoju, w tym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

1.3. Kierunki rozwoju funkcji gminy oraz jednostek osadniczych

1) Funkcje gminy:

a) funkcje rolnicze - ukierunkowane na uprawę zbóż, ziemniaków, hodowlę trzody chlewnej i bydła,
b) funkcji mieszkaniowe - rozwijane głównie w miejscowościach: Jaświły, Dolistowo Stare i Nowe, Zabiele, Mikicin,
c) funkcje turystyczne rozwijane głównie nad rzeką Biebrzą (Dolistowo Stare),
d) funkcje ekologiczne obejmujące tereny chronione Biebrzańskiego Parku Narodowego.

2) Funkcje wsi gminnej Jawiły.

W perspektywie przyjmuje się ukierunkowanie rozwoju wsi gminnej do pełnienia następujących funkcji:

a) funkcji usługowych o znaczeniu lokalnym w zakresie: edukacji, opieki socjalnej, kultury, administracji, obsługi finansowej, handlu i usług,
b) funkcji mieszkaniowej,
c) funkcji obsługi rolnictwa,
d) funkcji produkcji rolnej.

3) Funkcje jednostek osadniczych.

a) Jednostki osadnicze o poszerzonym programie usług.

Do tej grupy jednostek osadniczych można zaliczyć zespół wsi Dolistowo Stare i

Dolistowo Nowe. Wsie te posiadają znaczny potencjał ludnościowy, usługowy i produkcyjny, w związku z tym istnieją w perspektywie możliwości dalszego ich rozwoju, jak też tworzenia nowych urządzeń usługowych i produkcyjnych. Przewiduje się też rozwój we wsiach urządzeń obsługi turystów z uwagi na istniejące możliwości wynikające z walorów środowiska przyrodniczego (rzeka Biebrzą, Biebrzański Park Narodowy). Przewiduje się też dalszy rozwój budownictwa mieszkaniowego.

b) Jednostki osadnicze zakresie podstawowym programie usług w zakresie edukacji, zdrowia, handlu, rzemiosła, usługi rolnictwa, kultury. Do pełnienia tych funkcji można zaliczyć wsie: Zabielę, Mikicin, Brzozowa, Bobrówka, Mociesze.
c) Jednostki osadnicze o elementarnym programie usług (pojedyncze usługi z zakresu handlu, kultury i innych usług): Dzięciołowo, Moniuszki, Rutkowskie Duże, Szpakowe, Bagno.
d) Pozostałe jednostki osadnicze o funkcji produkcji rolnej z możliwością lokalizacji niektórych usług np. sklep, urządzenia obsługi turystów itp.: Radzie, Szaciły, Jadeszki, Jaświły, Gurbicze, Rutkowskie Małe, Romejki, Starowola.

1.4. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego

Inwestycje celu publicznego to działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147). Zgodnie z tą ustawą, do zadań publicznych należą:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne i drogi wodne, budowa i utrzymywanie tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, części lotniczych lotnisk oraz służących do kierowania, kontroli, nadzoru i zabezpieczania ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
- wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;
- budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania;
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady;
- budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz

zakładów dla nieletnich;
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie i składowanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa oraz węgla brunatnego wydobywanego metodą odkrywkową;
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej;
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
- inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

Na terenie gminy Jaświły ustala się obszary przestrzeni publicznej:

- plac/parking w Jaświłach,
- plac/parking w Dolistowie Starym,
- otoczenie stawu w Dzięciołowie.

1.4.1 Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Planowane inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym wymienione w Wieloletnim planie inwestycyjnym (WPI) na lata 2016- 2020 obejmują:

a) w zakresie infrastruktury społecznej:

- modernizacja klubu w Dolistowie Starym z przeznaczeniem na punkt integracji społecznej,
- remont sali GOK w Jaświłach,
- adaptacja budynku po byłej szkole w Dzięciołowie na centrum integracji społecznej,
- remont sali gimnastycznej w Jaświłach,
- dostosowanie obiektów świadczących usługi społeczne dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- modernizacja boiska w Dolistowie, Mikicinie, Zabielu i Brzozowej,
- zagospodarowanie centrum miejscowości w Zabielu,
- uporządkowanie przestrzeni publicznej w Dzięciołowie (staw),
- porządkowanie przestrzeni publicznej w Jaświłach (parking),

b) w zakresie infrastruktury komunikacyjnej:

- przebudowa drogi gminnej Nr 103435B w miejscowości Jadeszki na długości 0,710 km,
- przebudowa drogi gminnej Nr 103431B w miejscowości Jaświłki ma długości 0,23 km,
- przebudowa drogi gminnej Nr 145573B od drogi powiatowej Dolistowo- Jaświły na długości 0,365 km,
- przebudowa drogi gminnej Nr 103418B w miejscowości Rutkowskie Małe na długości 0,437 km,
- przebudowa drogi gminnej Nr 103402B Dolistowo Stare – droga wojewódzka Nr 670 na długości 1,64 km,
- przebudowa drogi gminnej Nr 103406B droga wojewódzka Nr 670 – Mikicin na długości ok. 5,40 km,
- przebudowa drogi gminnej Nr 145529B w miejscowości Brzozowa od drogi powiatowej na długości ok. 0,25 km,
- budowa parkingu przy zabytkowej kaplicy w Dolistowie,

c) w zakresie infrastruktury technicznej:

- budowa kanału sanitarno-tłocznego w miejscowości Mikicin i Brzozowa.

1.4.2. Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego (projekt – stan na 13.01.2017) nie wymienia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które realizowane będą w granicach gminy Jaświły.

1.5. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów w tym wynikające z audytu krajobrazowego

Perspektywiczne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły wynikające z istniejących uwarunkowań przestrzenno – gospodarczych i innych – znanych obecnie zamierzeń inwestycyjnych instytucji gospodarczych, stwarzają przesłanki do wyróżnienia obszarów na terenie gminy, które ulegną zasadniczym przekształceniom przestrzennym.

Także nawet niewielkie zmiany wynikające z zamierzonych działań gminy w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego w okresie perspektywicznym, spowodują pewne punktowe, lub liniowe przekształcenia przestrzenne w miejscowościach, gdzie wystąpi jakikolwiek ruch budowlany, czy powstanie nowa działalność gospodarcza.

Przekształcenia te wynikają z zakładanego w „Studium" rozwoju poszczególnych dziedzin życia społeczno – gospodarczego.

Szczególnym przekształceniom ulegną następujące obszary::

a) tereny strefy A obejmujące wieś gminą Jaświły oraz część gruntów wsi Mociesze
b) tereny wyznaczone pod urządzenia i obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe,
c) obszary projektowanych inwestycji drogowych i infrastruktury technicznej,
d) tereny powierzchniowej eksploatacji surowców, które po ich wyeksploatowaniu powinny być zrekultywowane w kierunku rolnym lub leśnym,
e) tereny obiektów archeologicznych, które mogą być przedmiotem badań,
f) obszary rolne, które w wyniku przekształcenia rolnictwa mogą ulec przeobrażeniom co do wielkości gospodarstw rolnych, jak też struktury upraw,
g) obszary leśne, które w wyniku ulepszania drzewostanu i dolesień spowodować mogą przeobrażenia przestrzenne i krajobrazowe,
h) tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową i usługową w plombach między zabudową istniejącą.

1.5.1. Obszary struktur przestrzennych

Podstawą perspektywicznych kierunków dalszego rozwoju przestrzennego gminy i przekształceń jej istniejącej struktury są aktualne uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, gospodarcze, zamierzenia inwestycyjne gminy, jak też programy rządowe i innych instytucji działających na obszarze województwa, a także przewidywane zamierzenia ludności, której należy umożliwić realizację swoich zamierzeń na terenie gminy.

Na obszarze całej gminy zachowuje się politykę rozwoju przyjętą w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły uchwalonym Uchwałą nr XXX/199/02 Rady gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404, zm. z 2005 r. Nr 190, poz. 2169, z 2008 r. Nr 289, poz. 2899, z 2009 r. Nr 149, poz. 1638).

W wyniku analizy uwarunkowań rozwoju przestrzennego, na obszarze gminy wydziela się

dwie strefy różniące się między sobą wiodącymi funkcjami, stąd też sposobem zagospodarowania. Są to:

1. Strefa A – **obszar urbanizacji**, obejmujący część gruntów wsi gminnej Jaświły oraz część gruntów wsi Jaświłki i Mikicin.

1) Polityka przestrzenna w strefie „A":

Główne ustalenie to :zachowanie polityki rozwoju przyjętej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły. Polega to na tym, że w strefie dopuszcza się różnego rodzaju przekształcenia poprzez zmianę planu, bez konieczności każdorazowej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły z wyjątkiem przypadków, gdy przepisy prawne nakazują uprzednio wprowadzenie do studium określonego przeznaczenia terenu:

a) pod urządzenia energetyki odnawialnej o mocy powyżej 100 kW oraz stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, zgodnie z art.10, ust 2a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.),
b) pod lokalizowania obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2, zgodnie z art. 10 ust 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 2017 r. poz. 1073.

Pozostałe ustalenia polityki w strefie A :

- intensyfikacja zabudowy w kierunku typowej zabudowy małomiasteczkowej, tj.: rozluźnionej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, nieuciążliwych usług, rzemiosła i przemysłu, przy czym zabudowa inna niż mieszkaniowa może występować zarówno w formie rozproszonej wśród zabudowy mieszkaniowej, jak też w formie skoncentrowanej,
- dążenie do pełnego wyposażenia terenu w urządzenia infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, elektroenergetyka, gazownictwo, systemy grzewcze z wykorzystaniem pomp cieplnych, odnawialnych źródeł energii, telekomunikacja, gospodarka odpadami),
- ochrona wartości przyrodniczych terenów i warunków funkcjonowania ich systemów ekologicznych,
- uwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych,
- w odniesieniu do rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego – wspieranie rozwoju rolnictwa intensywnego na obszarach najbardziej przydatnych rolniczo, dostosowanie zmian struktury obszarowej gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej, ukierunkowanie rolnictwa na gospodarkę hodowlaną,. mogą być również rozwijane gospodarstwa agroturystyczne,

2) Kierunki i zasady zagospodarowania w strefie „A":

a) w odniesieniu do funkcji osadniczej i usługowo-rzemieślniczej i przemysłowej:

- utrzymanie i rozwój istniejącej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rzemieślniczej oraz przemysłowej,
- likwidacja barier urbanistycznych dla osób niepełnosprawnych oraz uwzględnianie ich potrzeb w projektowanych inwestycjach

b) w odniesieniu do funkcji komunikacji i infrastruktury technicznej:

- utrzymanie, modernizacja i rozwój istniejących urządzeń i tras komunikacyjnych oraz urządzeń i tras infrastruktury technicznej,
- dalszy rozwój urządzeń i tras komunikacyjnych oraz urządzeń i tras infrastruktury technicznej,

c) w odniesieniu do funkcji rolniczych, leśnych i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasów przed nieuzasadnionym ich przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne – tylko plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego może przeznaczyć grunty rolne oraz tereny leśne na inne cele,
- utrzymanie istniejącej struktury użytkowania gruntów i mozaikowatości pól z dopuszczeniem zamiany gruntów ornych na użytki zielone i ukierunkowanie rolnictwa na gospodarkę hodowlaną,
- utrzymanie i rozwój niezbędnych urządzeń produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa,
- zalesianie, zadrzewianie i zadarnianie gruntów narażonych na erozję,
- upowszechnianie rolnictwa „ekologicznego",
- utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci drożnej, rozłogów pól i formy budownictwa mieszkaniowego, zagrodowego i gospodarczego,
- dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych na wniosek ich właścicieli, jak też przeznaczanie lasów na cele rolne - po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

2. Strefa B – **obszary rolno- leśno -osadnicze**, obejmujące zdecydowaną część obszaru gminy

1) Polityka przestrzenna w strefie „B"

- wszelkie zmiany sposobu zagospodarowania wymagają zmiany planu oraz uprzedniej zmiany studium, jeżeli te zmiany naruszają ustalenia studium,
- wiodącą funkcją strefy jest produkcja rolna ściśle zintegrowana z wartością gleb i istniejącą strukturą gospodarstw rolnych. W strefie tej grunty rolne III - IV klas bonitacyjnych zachowuje się głównie dla potrzeb produkcji rolnej,
- stosowane środki do produkcji rolnej i ewentualny rozwój przemysłu rolno-spożywczego, jak też osadnictwa, nie mogą powodować degradacji środowiska przyrodniczego,
- spod zainwestowania wyklucza się tereny leśne, jak i cały system drobnych dolin i cieków wodnych, ponieważ są to obszary, które dzięki swym walorom i wartościom stanowią elementy systemu przyrodniczego gminy,.
- ochrona wartości przyrodniczych terenów i warunków funkcjonowania ich systemów ekologicznych,
- racjonalne wykorzystanie terenów strefy głównie dla potrzeb osadnictwa i rozwoju gospodarczego; dopuszcza się rozwój zabudowy letniskowej, turystycznej i wypoczynkowej,
- minimalizowanie kolizji wartości ekologicznych z przebiegiem istniejących i projektowanych ciągów infrastruktury technicznej, komunikacji i innych obiektów nierolniczych,
- dążenie do pełnego wyposażenia terenu w urządzenia infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, elektroenergetyka, gazownictwo, systemy grzewcze z wykorzystaniem pomp cieplnych, odnawialne źródła energii, telekomunikacja, gospodarka odpadami),
- uwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych;

2) Kierunki i zasady zagospodarowania w strefie „B":

a) w odniesieniu do funkcji osadniczej i aktywizacji gospodarczej:

- utrzymanie i dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, rzemieślniczej i przemysłowej na obszarach zwartej zabudowy wsi oraz na terenach przyległych do niej, lub w jej pobliżu (zabudowa letniskowa, turystyczna i wypoczynkowa może być lokalizowana w miejscach do tego przydatnych),
- likwidacja barier urbanistycznych dla osób niepełnosprawnych oraz uwzględnianie ich potrzeb w projektowanych inwestycjach,
- wykorzystanie przestrzeni zurbanizowanej, ograniczenie niekontrolowanej suburbanizacji i przeciwdziałanie dekoncentracji zabudowy.

b) w odniesieniu do funkcji komunikacji i infrastruktury technicznej:

- utrzymanie, modernizacja i rozwój istniejących tras komunikacyjnych i infrastruktury technicznej,

c) w odniesieniu do funkcji rolniczych, leśnych i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasów przed nieuzasadnionym ich przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne – tylko miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego może przeznaczyć tereny rolne oraz tereny leśne na inne cele,
- wspieranie rozwoju rolnictwa intensywnego na obszarach najbardziej przydatnych rolniczo, dostosowanie zmian struktury obszarowej gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej,
- utrzymanie i rozwój niezbędnych urządzeń produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa,
- poprawa standardu i wyposażenia zabudowy zagrodowej,
- dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych na wniosek ich właścicieli, jak też przeznaczanie lasów na cele rolne - po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,

3. Strefa C – ekologiczna, obejmująca północną część obszaru gminy, związaną z doliną rzeki Biebrza

1) Polityka przestrzenna w strefie „C" :

- wiodącą funkcją strefy jest ochrona obszarów prawnie chronionych (Biebrzańskiego Parku Narodowego i obszarów Natura 2000),
- wszelkie zmiany sposobu zagospodarowania wymagają zmiany planu oraz uprzedniej zmiany studium, jeżeli te zmiany naruszają ustalenia studium,

2) Kierunki i zasady zagospodarowania w strefie „C":

a) w odniesieniu do terenów prawnie chronionych:

1. - **d**la obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego Minister Środowiska, zarządzeniem z dnia 27 stycznia, 2015 r. ustanowił Zadania Ochronne na lata 2015 – 2017. Dokument ten należy uwzględnić przy sporządzaniu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy, Jaświły. Podobnie dla obszarów Natura 2000: Dolina Biebrzy PLH 200008 oraz Ostoja Biebrzańska PLB200006 opracowano projekty Planów Zadań Ochronnych.. po ich ustanowieniu staną się one aktami prawa miejscowego,

- zapewnienie integralności obszarów chronionych, utrzymanie ciągłości układów ekologicznych,
- zagospodarowanie terenów ściśle związane z celami i zadaniami ochrony terenów, zawartych w przepisach odrębnych w drodze sporządzenia (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- produkcja rolna ściśle zintegrowana z wartością gleb i istniejącą strukturą gospodarstw rolnych,
- usuwanie drzew i krzewów w granicach Parku powinno nadal odbywać się po uzgodnieniu z dyrektorem Parku,
- zwrócenie uwagi na przepisy art. 120 ust 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) dotyczącego zakazu wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania się w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych,
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią ze strony rzeki Biebrzy ustala się określony sposób ich zagospodarowania zgodny z art. 88 l ust. 1 i 2 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121),

b) w odniesieniu do funkcji turystycznej i wypoczynkowej:
- utrzymanie i kontrolowany rozwój zabudowy agroturystycznej, letniskowej, turystycznej i wypoczynkowej,
- dalszy rozwój na terenach do tego przydatnych urządzeń z tym związanych, jak szlaki turystyki pieszej, rowerowej i konnej, wodnej, edukacyjnej, punkty widokowe, kąpieliska, pola biwakowe i inne urządzenia,

c) w odniesieniu do funkcji osadniczej i aktywizacji gospodarczej:
- utrzymanie i dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, rzemieślniczej na obszarach zwartej zabudowy wsi oraz na terenach przyległych do niej,
- likwidacja barier urbanistycznych dla osób niepełnosprawnych oraz uwzględnianie ich potrzeb w projektowanych inwestycjach,
- wykorzystanie przestrzeni zurbanizowanej, ograniczenie niekontrolowanej suburbanizacji i przeciwdziałanie dekoncentracji zabudowy,

d) w odniesieniu do funkcji rolniczych i leśnych
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasów przed nieuzasadnionym ich przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne – tylko miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego może przeznaczyć tereny rolne oraz tereny leśne na inne cele,
- wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego
- dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych na wniosek ich właścicieli, jak też przeznaczanie lasów na cele rolne - po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,

e) w odniesieniu do funkcji komunikacji i infrastruktury technicznej:
- utrzymanie, modernizacja i rozwój istniejących tras komunikacyjnych i infrastruktury technicznej,

1.6. Kierunki przeznaczenia terenów oraz wskaźniki i zasady dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

1.6.1. Kierunki przeznaczenia terenów oraz wskaźniki zagospodarowania

Wyznaczone kierunki zagospodarowania oraz użytkowania terenów mają na celu kontynuowanie rozwoju przestrzennego w sposób zrównoważony, zapewniający ochronę środowiska naturalnego i rolniczej przestrzeni produkcyjnej będącej głównym źródłem dochodu mieszkańców oraz dostosowanie do sytuacji finansowej gminy i zmian zaludnienia. Zakładane jest utrzymanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania zdecydowanej większości terenów, zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły.

Przeznaczenie terenów oznaczone w obowiązującym planie symbolami utrzymuje się w mocy, pomimo zmian, jakie zaszły w przepisach w zakresie stosowania symboli w planowaniu przestrzennym.

Wyznacza się nowe tereny pod zagospodarowanie, jako tereny rozwojowe, oznaczone symbolem **TR**. Na terenach tych dopuszcza się różne formy zagospodarowania - do sprecyzowania w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego., bez potrzeby zmiany studium.

Rozwój nowej zabudowy powinien zostać ograniczony do wykształconych jednostek osadniczych na zasadzie uzupełnienia i intensyfikacji zabudowy. Przygotowane poniżej ustalenia i wskaźniki zabudowy powinny zostać uwzględnione przy opracowaniu (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Służyć będą one koordynacji działań w zakresie polityki przestrzennej gminy.

W przypadku określonych przedziałów parametrów minimalnej powierzchni biologicznie czynnej i maksymalnej powierzchni zabudowy, ostateczne przesądzenie będzie miało miejsce na etapie sporządzania planów miejscowych, przy uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych. W szczególnych przypadkach, takich jak nietypowy kształt działki, dopuszcza się odstępstwa od podanych wartości, jednak nie większe niż 10%.

Dla każdego z terenów oznaczonych stosownym symbolem w studium oraz wyznaczanych w zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, oprócz ustaleń z poniższego zestawienia, obowiązują ustalenia wymienione w pozostałych rozdziałach części *Kierunki*.

Kierunki przeznaczenia terenów urbanizacji i wskaźniki		
– kontynuacja dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenów i rozwój nowej zabudowy na terenach wskazanych w studium, oznaczonych symbolem **TR** – uzupełnienie istniejących struktur zabudowy na terenach jeszcze nie zabudowanych zgodnie z przeznaczeniem – zwiększenie efektywności wykorzystania rezerw terenowych poprzez intensyfikację zabudowy – zakaz lokalizacji funkcji, które mogą powodować stałe bądź okresowe uciążliwości dla mieszkańców i obniżać standardy ich zamieszkania określone w przepisach odrębnych – zachowanie zasad ochrony konserwatorskiej		
symbole i nazwa terenu ,które używa się w planowaniu przestrzennym	**kierunki zagospodarowania i użytkowania terenów**	**ustalenia i wskaźniki zabudowy**
MW – tereny zabudowy mieszkaniowej	**Zabudowa podstawowa:** Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	– maksymalna wysokość zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej do 3 kondygnacji nadziemnych (z

wielorodzinnej	**Zagospodarowanie uzupełniające:** nieuciążliwa zabudowa usługowa w formie wolnostojących obiektów lub funkcji usługowych wprowadzanych do obiektów mieszkaniowych, nieuciążliwa działalność rzemieślnicza, budynki gospodarcze, zieleń urządzona i izolacyjna, garaże, infrastruktura techniczna i infrastruktura drogowa, mała architektura, place zabaw itp.	możliwością dodatkowego poddaszem użytkowego) lub do 12 metrów, – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 1,5 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 25%
MN– tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	**Zagospodarowanie podstawowe:** zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna **Zagospodarowanie uzupełniające:** nieuciążliwa zabudowa usługowa w formie wolnostojących obiektów lub funkcji usługowych wprowadzanych do obiektów mieszkaniowych, nieuciążliwa działalność rzemieślnicza, budynki gospodarcze, zieleń urządzona i izolacyjna, garaże, infrastruktura techniczna i infrastruktura drogowa	– maksymalna wysokość zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do 2 kondygnacji nadziemnych (z możliwością dodatkowego poddaszem użytkowym) lub do 12 metrów – minimalna powierzchnia nowo wydzielanej działki budowlanej: 500 m^2 – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 0,8 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 25%
RM – tereny zabudowy zagrodowej	**Zagospodarowanie podstawowe:** zabudowa zagrodowa **Zagospodarowanie uzupełniające:** wprowadzenie funkcji agroturystycznej, garaże, infrastruktura techniczna i infrastruktura drogowa	– maksymalna wysokość budynków mieszkalnych do 2 kondygnacji (z możliwością dodatkowego poddaszem użytkowego) lub do 12 metrów – maksymalna wysokość budynków gospodarczych i inwentarskich do 12 metrów – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 0,6 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 30% – zakaz lokalizacji ferm norek amerykańskich
MNU – tereny zabudowy wielofunkcyjnej	**Zagospodarowanie podstawowe:** zabudowa wielofunkcyjna mieszkaniowo-usługowa, zabudowa usługowa **Zagospodarowanie uzupełniające:** zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, budynki gospodarcze, zieleń urządzona i izolacyjna, garaże, infrastruktura techniczna i infrastruktura drogowa	– bilansowanie ilości miejsc parkingowych w zależności od potrzeb i dostępności terenu – możliwość lokalizacji poszczególnych funkcji w oddzielnych budynkach pod warunkiem zachowania wskaźników zabudowy – możliwość lokalizacji obiektów z tylko z jedną z funkcji – maksymalna wysokość zabudowy mieszkaniowej wielofunkcyjnej - do 15 m lub 3 kondygnacji nadziemnych – maksymalna wysokość zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do 12 m (2 kondygnacje nadziemne z

		możliwością dodatkowego poddasza użytkowego) – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 0,8 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 30%
U – tereny zabudowy usługowej	**Zagospodarowanie podstawowe:** zabudowa usługowa komercyjna, usługi publiczne **Zagospodarowanie uzupełniające:** istniejąca zabudowa o innych funkcjach, tereny przestrzeni publicznych, zieleń urządzona i izolacyjna, garaże, infrastruktura techniczna i infrastruktura drogowa	– bilansowanie ilości miejsc parkingowych w zależności od potrzeb i dostępności terenu – maksymalna wysokość zabudowy usługowej do 3 kondygnacji nadziemnych – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 1,0 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 25%
P, PU, PP – tereny aktywności gospodarczej (zabudowa przemysłowa i inna)	**Zagospodarowanie podstawowe:** zabudowa produkcyjna (budynki i hale produkcyjne), składy, magazyny, hurtownie, zakłady przetwórcze i remontowe **Zagospodarowanie uzupełniające:** zabudowa usługowa komercyjna, zorganizowane parkingi, zieleń urządzona i izolacyjna, garaże, infrastruktura techniczna i infrastruktura drogowa Zagospodarowanie zgodnie z koncesją na wydobycie surowców	– bilansowanie ilości miejsc parkingowych w zależności od potrzeb i dostępności terenu – wprowadzenie terenów zieleni urządzonej i terenów zieleni izolacyjnej w przypadku terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów o funkcji kolizyjnej – nie wyznacza się maksymalnej wysokości zabudowy, – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 1,5 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 25%
PG – tereny powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych	Zagospodarowanie zgodnie z koncesją na wydobycie surowców	–
E – tereny urządzeń Odnawialnych Źródeł Energii o mocy powyżej 100 kW i ich stref ochronnych	Zagospodarowanie zgodnie z ustaleniami planu	– Strefa ochronna powinna mieścić się w granicach terenu
UZS – tereny zdrowia i opieki społecznej, sportu i rekreacji	**Zagospodarowanie podstawowe:** boiska sportowe, inne urządzenia sportowo-rekreacyjne, tereny wypoczynku **Zagospodarowanie uzupełniające:** tereny przestrzeni publicznych, tereny zieleni urządzonej i przyulicznej, obiekty usługowe, obiekty małej architektury	– maksymalna wysokość zabudowy do 2 kondygnacji – minimalna powierzchnia biologicznie czynna – wskaźnik intensywności zabudowy: minimalny – 0,01, maksymalny 1,5 – minimalna powierzchnia biologicznie czynna w granicach działki budowlanej powinna wynosić 25% –

O – tereny gospodarowania odpadami	Zagospodarowanie ustali zmiana planu	– Wskaźniki do ustalenia w zmianie planu
Inne symbole zgodnie z przepisami	Zagospodarowanie zgodnie z funkcjami wyznaczonymi w zmianie planu	Wskaźniki do ustalenia w zmianie planu

tereny z zakazem lub o ograniczonej urbanizacji

– kontynuacja dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenów z ewentualnym uzupełnieniem o funkcje wymienione poniżej
– zachowanie zasad ochrony konserwatorskiej, w tym wymagań związanych z występowaniem stanowisk archeologicznych

symbol i nazwa terenu	**kierunki zagospodarowania i użytkowania terenów**	**ustalenia i wskaźniki zabudowy**
ZL – lasy	**Zagospodarowanie podstawowe:** tereny lasów, tereny wskazane do zalesienia – zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2100 z późn. zm.) **Zagospodarowanie dopuszczalne:** inwestycje celu publicznego, zabudowa związana z gospodarka leśną	• zakaz wznoszenia budynków i budowli z wyjątkiem obiektów służących gospodarce leśnej • kształtowanie zagospodarowania zgodnie z planem urządzania lasu lub uproszczonym planem urządzania lasu • wskaźniki zabudowy jak dla zabudowy zagrodowej (RM)
ZC – cmentarze	**Zagospodarowanie podstawowe:** teren cmentarza **Zagospodarowanie uzupełniające:** obiekty kultu religijnego, tereny zieleni, obiekty małej architektury **Zagospodarowanie dopuszczalne:** obiekty usługowe związane z obsługą terenu	• zachowanie zasad ochrony konserwatorskiej • kontynuacja założeń projektowych cmentarzy • uwzględnienie, ustalonej na podstawie przepisów odrębnych, strefy sanitarnej od cmentarzy
ZP – tereny zieleni urządzonej	**Zagospodarowanie podstawowe:** ogólnodostępne tereny zieleni publicznej **Zagospodarowanie uzupełniające:** obiekty małej architektury, urządzenia sportowo-wypoczynkowe **Zagospodarowanie dopuszczalne:** inwestycje celu publicznego	• zakaz zabudowy obiektami kubaturowymi • zakaz realizacji ogrodzeń • powierzchnia biologicznie czynna terenu nie mniej niż 80%
ZN – zieleń naturalna	**Zagospodarowanie podstawowe:** użytkowanie rolnicze – tereny zieleni naturalnej, łąk, pastwisk z zadrzewieniami i zakrzewieniami położone wzdłuż cieków **Zagospodarowanie dopuszczalne:** inwestycje celu publicznego	• zakaz zabudowy obiektami kubaturowymi • ochrona koryt cieków i ich dopływów poprzez utrzymanie ich w stanie naturalnym
R – tereny rolne	**Zagospodarowanie podstawowe:** tereny rolnicze, w tym grunty rolne, łąki i pastwiska, uprawy ogrodnicze i sadownicze, zadrzewienia i zakrzewienia – zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 909 z późn. zm.) **Zagospodarowanie uzupełniające:** komunikacja i infrastruktura techniczna **Zagospodarowanie dopuszczalne:** inwestycje celu publicznego, oraz wytwarzające energie z urządzeń	• zakaz zabudowy niezwiązanej z obsługą terenów rolnych z wyjątkiem inwestycji celu publicznego

1.6.2. Tereny zabudowane

Tereny zabudowane w gminie ukształtowane są w większości w formie skupionej zabudowy wiejskiej, w której przeważa system ulicówek, rzadziej wielodrożnic. Pozostała zabudowa rozlokowana jest w małych skupiskach-przysiółkach oraz w formie oddzielnych siedlisk-kolonii luźno rozrzuconych w terenie.

Dominującą formą własności jest własność prywatna zasobów budowlanych, które niejednokrotnie wymagają remontu i modernizacji. Na obszarze gminy występują liczne, stosunkowo dobrze zachowane relikty starego drewnianego budownictwa zagrodowego oraz także pewna ilość budynków o różnym przeznaczeniu.

Wszystkie one podlegają ochronie konserwatorskiej na mocy przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Wszelkie prace przy tych obiektach wymagają zezwolenia Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ponadto na terenie gminy znajduje się szereg zabytków niewpisanych do rejestru zabytków, wymienionych w „Uwarunkowaniach", które pozostają w sferze zainteresowania konserwatorskiego.

W przypadku rozbiórki zabytków niewpisanych do rejestru zabytków należy wykonać dokumentację ewidencyjną tych obiektów w porozumieniu z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Podstawą perspektywicznych kierunków dalszego rozwoju przestrzennego gminy i przekształceń ich istniejącej struktury są aktualne uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, gospodarcze, zamierzenia inwestycyjne gminy, jak też programy rządowe i innych instytucji działających na obszarze województwa, a także przewidywane zamierzenia ludności, której należy umożliwić ich realizację na terenie gminy.

Wymienione wyżej uwarunkowanie rozwoju przestrzennego gminy uwzględnia miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły uchwalony uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404, zm. z 2005 r. Nr 190, poz. 2169, z 2008 r. nr 289, poz. 2899, z 2009 r. Nr 149, poz. 1638).

Dopuszcza się dalsze sporządzanie (zmiany) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w celu dostosowania funkcji poszczególnych terenów do nowych potrzeb, bez konieczności każdorazowej zmiany studium, pod warunkiem, że nowe funkcje w planie będą zgodne z kierunkami i zasadami zagospodarowania poszczególnych obszarów struktur przestrzennych gminy.

1.6.3. Polityka gminy wobec istniejących zasobów budowlanych:

1) Do obowiązku właścicieli obiektów budowlanych należy utrzymania tych obiektów we właściwym stanie technicznym, do obowiązków gminy należy zapewnienie właściwego nadzoru nad przestrzeganiem tych obowiązków i udzielanie pomocy w ich realizacji, zwłaszcza w dziedzinie fachowego doradztwa oraz organizacji działalności budowlanej.
2) Władze gminy zobowiązane są do podejmowania działań prowadzących do podnoszenia estetyki zabudowy, zapewnienia ładu przestrzennego w dziedzinie zagospodarowania terenów wsi, siedlisk i innych obiektów oraz do tworzenie odpowiedniej infrastruktury komunalnej, podnoszącej poziom cywilizacyjny na terenie gminy oraz warunki ochrony środowiska przyrodniczego.

3) Podejmowanie działalności inspirującej rolników do rozwijania agroturystyki i odpowiednich urządzeń i usług w tej dziedzinie w tym zwłaszcza właściwie wyposażonej bazy lokalowej.
4) Prowadzenie w sposób systematyczny, pod kierunkiem fachowych służb (konserwatorskich, nadzoru budowlanego) prac konserwacyjnych niezbędnych dla utrzymania we właściwym stanie technicznym obiektów zabytkowych, a także zapewnienie odpowiedniej ochrony obiektom posiadającym wartość kulturową. Obiekty te są cennym dorobkiem minionych pokoleń i mogą być wzorcem inspirującym do tworzenia nowej architektury regionalnej, a także są wartościowym elementem atrakcyjności terenu gminy.
5) Sprzyjanie adaptacji niewykorzystanych obiektów budowlanych na cele użytkowe, zwłaszcza na cele mieszkalnictwa rekreacyjnego i innych usług turystycznych, na zasadach przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego, ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz ochrony dóbr kultury, a także pod warunkiem zachowania tradycyjnych form adaptowanych obiektów.
6) Uzupełnianie wolnych przestrzeni w zabudowie wsi obiektami służącymi funkcji turystycznej, rekreacyjnej, usługowej oraz mieszkaniowej. Mogą to być obiekty w formie tradycyjnych zagród, a także rezydencje na wzór dworków i dworów oraz domy letniskowe i jednorodzinne czerpiące wzory z zabudowy zagrodowej.
7) Przyjmuje się, że istniejące zagrody oraz nowe budownictwo zagrodowe może być uzupełniane zabudową o funkcji turystycznej, letniskowej, rekreacyjnej i usługowej (w tym także drobne nieuciążliwe rzemiosło) i mieszkaniowej, pod warunkiem zapewnienia ładu przestrzennego i harmonii z otoczeniem, a także przestrzegania przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ochronie środowiska.

1.6.4. Zasady zabudowy i zagospodarowania

2. Podstawowym instrumentem służącym do kreowania zabudowy i zagospodarowania przestrzennego gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, który powinien być zgodny z polityką przestrzenną zawartą w niniejszym studium. O zgodności planu z polityką przestrzenną decyduje tekst studium.
3. Dla obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego Minister Środowiska, zarządzeniem z dnia 27 stycznia 2015 r. ustanowił Zadania Ochronne na lata 2015 – 2017. Dokument ten należy uwzględnić przy sporządzaniu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły. Podobnie dla obszarów Natura 2000: Dolina Biebrzy PLH 200008 oraz Ostoja Biebrzańska PLB200006 opracowano projekty Planów Zadań Ochronnych.. po ich ustanowieniu staną się one aktami prawa miejscowego.
4. Jeżeli granica otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego przechodzi wewnątrz terenów zwartej zabudowy wsi, to przyjmuje się, że cały obszar tej zabudowy wsi znajduje się w granicach otuliny.
5. Tworzy się strefy buforowe w dolinach Biebrzy, Biebły i Brzozówki w celu ochrony zasobów i ekosystemów wodnych poprzez wyłączenie terenów zalewowych z zabudowy, w tym budowy urządzeń wodnych –szczególnie w miejscowościach położonych w sąsiedztwie Biebrzy, tj. Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare,
6. Budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe oraz budownictwo przemysłowe, produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa, rzemieślnicze, usługowe, letniskowe i pensjonatowe powinno być realizowane na terenach zwartej zabudowy, lub do tej zabudowy bezpośrednio przylegających oraz położonych w jej pobliżu, pod warunkiem dostępu do drogi publicznej, z zachowaniem procedur i przepisów

obowiązujących przy zmianie przeznaczenia terenu, a także w zgodności z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

7. Dopuszcza się zabudowę agroturystyczną na terenach zabudowy zagrodowej oraz mieszkaniowej jednorodzinnej.
8. Przyjmuje się, że terenami zwartej zabudowy są tereny w granicach istniejącej i projektowanej zabudowy, które powinny być ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, z wyjątkiem skupisk zabudowy rozproszonej, składającej się z mniej niż 4 zagród i siedlisk mieszkalnych.
9. Budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe oraz budownictwo przemysłowe, usługowe, letniskowe i pensjonatowe powinno być realizowane na terenach zwartej zabudowy, lub do tej zabudowy bezpośrednio przylegających z zachowaniem procedur i przepisów obowiązujących przy zmianie przeznaczenia terenu, a także w zgodności z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
10. Poza terenami zwartej zabudowy dopuszcza się realizację budownictwa związanego z komunikacją, infrastrukturą techniczną, zabudową letniskową, pensjonatową, obsługi turystyki oraz budownictwo rolnicze, w tym agroturystyka oraz inwestycji celu publicznego– o ile przepisy szczególne na to pozwalają.
11. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dużym zapotrzebowaniem na budownictwo mieszkaniowe lub letniskowe i rekreacyjne (w tym w wyniku potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, można je także realizować na terenach specjalnie na ten cel wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w postaci zgrupowań zabudowy z zapewnieniem uzbrojenia terenu. Do czasu budowy systemów uzbrojenia technicznego dopuszcza się rozwiązania lokalne.
12. Dopuszcza się sytuowanie budynków w odległości 1,5 m od granicy z sąsiednią działką lub bezpośrednio przy granicy na zasadach określonych w przepisach szczególnych, w tym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
13. Budownictwo rolnicze w postaci ferm hodowlanych o liczbie wyższej niż 60 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza powinny być lokalizowane poza terenami zwartej zabudowy w odległości, co najmniej 100 m od zabudowy mieszkaniowej.
14. Na terenie zwartej zabudowy zakazuje się lokalizowania ferm hodowlanych powyżej 60 DJP.
15. Budownictwo przemysłowe powinno być realizowane na terenach wyznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem zapewnienia zgodnych z przepisami szczególnymi wymagań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, a także ochrony powietrza atmosferycznego i ochrony przed hałasem, przy jednoczesnym przyjęciu zasady, że strefa uciążliwości zakładu mieści się w granicach jego własnej działki.
16. Przy zagospodarowaniu terenów należy zwracać uwagę na ewentualnie znajdujące się tutaj urządzenia melioracyjne, które w razie potrzeby należy przebudować zgodnie z przepisami ustawy Prawo wodne.
17. Zabrania się lokalizowania wież telefonii komórkowej na terenach zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej.
18. Inwestycje celu publicznego mogą być lokalizowane na obszarze całej gminy, na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
19. Dopuszcza się na terenie otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego lokalizację nieuciążliwego rzemiosła i usług oraz nieuciążliwego przemysłu, zwłaszcza związanego z miejscowymi zasobami surowcowymi i tradycjami, z wyjątkiem obiektów i urządzeń zagrażających istniejącej równowadze środowiska przyrodniczego

20. Na terenach zwartej zabudowy, lub na jej obrzeżach oraz w granicach siedlisk zabudowy kolonijnej, nowa zabudowa, lub uzupełnienie zabudowy może nastąpić pod warunkiem przestrzegania następujących zasad:
    - dla zabudowy wielorodzinnej wysokość do 3 kondygnacji nadziemnych z możliwością dodatkowego poddasza użytkowego,
21. utrzymanie nowej zabudowy odpowiednio do skali i charakteru miejscowości,
    - charakter i gabaryty zabudowy oraz rodzaj pokryć dachowych powinny nawiązywać do tradycji regionalnych (z dopuszczeniem materiałów dachowych uwspółcześnionych pod względem technologicznym).
22. W realizacji zabudowy, lub jej uzupełnieniu należy przestrzegać zasad określonych w pkt 1.6.1 „Kierunki przeznaczenia terenów oraz wskaźniki zabudowy".
23. Władze gminy sporządzają plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego terenów znajdujących się poza terenami zwartej zabudowy i bezpośrednio do nich przylegających, zgodnie z przyjętą przez siebie polityką i określonymi w niniejszym Studium zasadami: np. wyznaczanie terenów rekreacji i budownictwa letniskowego.
24. Inwestycje celu publicznego, jak też inne, mogą być lokalizowane na obszarze całej gminy (z wyłączeniem terenów wyłączonych spod zabudowy), na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub, w przypadku budowy dróg publicznych, na warunkach określonych w przepisach szczególnych tj. Ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 687)
25. Dopuszcza się na terenie gminy możliwość lokalizacji urządzeń energetyki odnawialnej, zdefiniowanej w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220) z zakresu: przetwarzania energii wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalnej, spadku rzek oraz energii pozyskiwanej z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także z biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych o mocy większej niż 100 kW :
    - na terenach wyznaczonych uprzednio w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły (na podstawie art.10, ust 2a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) oraz
    - po sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (na podstawie art.15, ust 3, pkt 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.).
26. Elektrownie wiatrowe i biogazowe powinny być lokalizowane w odległości od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi, zgodnie z przepisami szczególnymi;
27. Urządzenia energetyki odnawialnej wykorzystujące energię wiatru o mocy do 40 kW instalowane na budynkach, mogą być lokalizowane wyłącznie na podstawie sporządzonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
28. Urządzenia energetyki odnawialnej wykorzystujące energię wiatru o mocy powyżej 40 kW instalowane poza budynkami mogą być lokalizowane wyłącznie na podstawie sporządzonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia1 lipca 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 961).
29. Urządzenia energetyki odnawialnej wykorzystujące energię inną niż wiatr o mocy do 100 kW mogą być lokalizowane na podstawie przepisów prawa budowlanego:
    a) bez konieczności pozwolenia na budowę lub z pozwoleniem na budowę – zgodnie z Prawem budowlanym, i bez sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,

b) po uzyskaniu pozwolenia na budowę dla obiektów budowlanych realizowanych w celach komercyjnych - po sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

c) lokalizacja urządzeń energetyki odnawialnej wymienionych pod lit. a i b, na przyrodniczych obszarach chronionych wymaga uzgodnienia z organem do spraw ochrony środowiska.

30. Wszelkie projektowane na terenie gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t. muszą być zgłaszane do Szefostwa Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP, każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.
31. Dopuszcza się możliwość lokalizowania na terenie gminy obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. W przypadku zgłoszenia zamiaru realizacji takich obiektów należy w studium (poprzez zmianę studium) określić obszary, na których mogą one być usytuowane zgodnie z art. 10 ust 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) oraz sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z art. 10 ust 3b, art.15 ust.2a oraz ust 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz. U. z 2017 r. poz. 1073).
32. W świetle art. 65, ust.1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121) zabrania się niszczenia lub uszkadzania urządzeń wodnych; w przypadku zlokalizowania inwestycji na terenie, gdzie występuje drenowanie oraz rowy należy opracować projekt przebudowy urządzeń, który po uprzednim uzgodnieniu z gminna spółką wodną należy uzgodnić z Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych,
33. Inwestowanie w granicach zabytków archeologicznych niewpisanych do rejestru zabytków, ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków powinno odbywać się na zasadach określonych w art.. 31 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.),

    - w przypadku odkrycia – podczas prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych – przedmiotu, co, do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, należy wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot, zabezpieczyć ten przedmiot i miejsce jego odkrycia przy pomocy dostępnych środków i niezwłocznie zawiadomić o tym Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku i Wójta Gminy.

34. Obowiązuje bezwzględne przestrzeganie ustaleń zawartych w:
    - zasadach gospodarowania w obszarze NATURA 2000 (OSO) „Ostoja Biebrzańska" (kod obszaru: PLB200006), wyznaczonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. poz. 25, 133),
    - zasadach gospodarowania w projektowanym specjalnym obszarze ochrony siedlisk NATURA 2000 (SOO) „Dolina Biebrzy" (PLH200008), zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej,
    - przepisach art. 33, ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.), który stanowi, iż „Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie,

udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko”,
- w ustanowionych dla poszczególnych obszarów Natura 2000 planach zadań ochronnych.

34. Zaleca się utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych nasadzeń drzew i krzewów, szczególnie wzdłuż dróg i miedz.
35. Należy zwrócić uwagę na ochronę krajobrazu poprzez ustalenie w planie zagospodarowania przestrzennego zasad umieszczania tablic i urządzeń reklamowych, jak też wskazanie w planie ewentualnej potrzeby ochrony krajobrazu wolnego od zanieczyszczenia sztucznym światłem.
36. Wprowadza się zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do ziemi
37. Wprowadza się zakaz grodzenia w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu jezior celem umożliwienia swobodnego przejścia zwierząt.

1.6.5. Tereny wyłączone spod zabudowy

Na terenie gminy wyłącza się spod zabudowy tereny:
- lasów (z wyjątkiem lasów przeznaczanych w miejscowych planach z.p. na inne cele),
- trwałych użytków zielonych, w tym zmeliorowanych,
- gruntów rolnych klas chronionych – I-III (z wyjątkiem przeznaczanych w miejscowych planach z.p. na inne cele),
- dolin rzecznych, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- zieleni urządzonej,
- udokumentowanych złóż surowców oraz perspektywicznych obszarów eksploatacji surowców mineralnych (do czasu podjęcia ich eksploatacji) – po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na terenach wyłączonych spod zabudowy (z wyjątkiem obszarów szczególnego za - grożenia powodzią) dopuszcza się lokalizację:
- istniejącej zabudowy zagrodowej, jak też innej, oraz ich modernizację,
- inwestycji służących obsłudze tych terenów, np. leśniczówka, gajówka, urządzenia hydrograficzne, itp.,
- inwestycji niekubaturowych, które dopuszcza ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- inwestycji liniowych urządzeń infrastruktury technicznej (napowietrznej i podziemnej),
- inwestycji drogowych polegających na modernizacji i poszerzeniu istniejących dróg, a także budowie nowych dróg,
- urządzeń turystycznych, w tym w lasach, których istnienie dopuszcza ustawa o lasach.
- inwestycji celu publicznego, w tym inwestycje z zakresu łączności

1.7. Obszary, dla których przewiduje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

1.7.1 Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie planów

Na terenie gminy nie występują obszary, dla których, na mocy przepisów odrębnych, obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dotyczy to również inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które planowane są do realizacji na terenie gminy. Inwestycje transportowe realizowane są w oparciu o przepisy tzw., specustaw drogowej i kolejowej, natomiast linia elektroenergetyczna – w zależności od końcowego przebiegu – może zostać realizowana poprzez decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Tym samym sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może nie być konieczne.

Jednocześnie w ramach Studium nie wyznacza się terenów, dla których obligatoryjnie należy dokonać scaleń i podziału nieruchomości. Potrzeba taka pojawić się może w przypadku sporządzenia planu miejscowego na terenach rolnych, dla których zamierzona jest zmiana przeznaczenia. Jednak z uwagi na fakultatywny charakter tych aktów, nie ustala się przeprowadzenia wyprzedzających scaleń i podziału nieruchomości.

Obowiązek opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla niektórych obszarów gminy wynika z przepisów odrębnych, tj.:

a) dla terenów górniczych, w tym udokumentowanych oraz występujących w perspektywicznych obszarach górniczych wyznaczonych na rysunku Studium, a także dla innych terenów eksploatacji surowców mineralnych, w sytuacji, gdy przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny objętej koncesją – na podstawie art. 53 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2016 r. poz. 1131 z późn. zm.).

   Podjęcie opracowanie planu miejscowego wyniknie z konkretnej potrzeby przedsiębiorcy, który zgłosi do Wójta wniosek o opracowanie planu. Koszty sporządzenia planu poniesie przedsiębiorca.

   W planach konieczne jest:

   - określenie warunków zachowania bezpieczeństwa powszechnego, spełnienia wymogów dotyczących ochrony środowiska, w tym ochrony złoża i obiektów budowlanych (zagrożenia wodne, zagrożenia pożarami i wybuchami, prowadzenie eksploatacji według zasad optymalnego wykorzystania udokumentowanych zasobów złoża, zgodnie z opracowanym „Projektem zagospodarowania złoża", opis i oznaczenie na mapie ustanowionych filarów ochronnych),
   - określenie uwarunkowań zagospodarowania terenów górniczych oraz ograniczenie w ich użytkowaniu (w tym zakaz zabudowy, z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalin),
   - wyznaczenie pasów ochronnych dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją oraz opis warunków i zasady ochrony sąsiednich gruntów rolnych i leśnych,
   - określenie zasad prowadzenia gospodarki odpadami poeksploatacyjnymi,
   - realizacja rekultywacji terenu po wyeksploatowaniu kruszyw w oparciu o ustalony kierunek i opracowany projekt rekultywacji.

   la obszarów i zespołów poddawanych ochronie przez Radę Gminy, , co wynika z art. 34, ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.),

b) dla obszarów, na których przewiduje się realizację programów zawierających zadania rządowe służące realizacji celów publicznych (zadania centralne i wojewódzkie).
c) dla obszarów, dla których przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych na podstawie uchwały Rady Gminy (z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego).

   Celem publicznym jest każda działalność Państwa lub Gminy wynikająca z ustawy, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowania w całości lub częściowo z budżetu Państwa lub samorządu terytorialnego.

Za zadanie dla realizacji celów publicznych może być także uznane, na wniosek właściwego ministra lub wojewody, zadanie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, realizowane w całości ze środków własnych inwestora.

d) dla terenów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, wynikającą z konieczności zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.
e) dla obszarów, gdy realizacja inwestycji wymaga uzyskania zgody odpowiedniego organu na przeznaczenie gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne, co wynika z art. 7 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017, poz. 1161),
f) dla obszarów, na których zajdzie potrzeba dokonania scaleń i podziału nieruchomości – na etapie opracowania Studium takiej potrzeby nie stwierdza się,
e) w przypadku projektowanych, zalesień, w tym na tereny granic polno-leśnych,
g) dla obszarów przestrzeni publicznych (Obszar przestrzeni publicznej definiowany jest w przepisach jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy),
Obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania dla wyznaczonego obszaru przestrzeni publicznej powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustanowienia tego obowiązku,
h) dla obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, zgodnie z art. 15 ust 3, pkt 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073),
i) dla lokalizacji elektrowni wiatrowych, niezależnie od ich mocy,
j) dla obszarów lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 2000 m^2 , zgodnie z art. 15 ust 2a oraz ust 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.).

Na terenie gminy nie przewiduje się realizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 2000 m^2, gdyby pojawiły się takie zamiary inwestorów, dopuszcza się ich realizacje na terenie gminy z tym, że należy dokonać zmiany studium oraz sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Przewiduje się realizację urządzeń odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW, we wsiach Jaświłki, Jaświły i Bagno Na te tereny należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Poza obowiązkami opracowania planów miejscowych wynikających z przepisów, Rada Gminy z własnej inicjatywy, bądź na wniosek Wójta Gminy będzie każdorazowo decydowała o potrzebie opracowania miejscowego planu zagospodarowania dla każdego terenu na obszarze gminy z tym, że plan miejscowy nie może naruszać ustaleń studium. W przypadku niezgodności projektu planu miejscowego ze „studium" należy dokonać zmiany ustaleń „studium".

1.7.2. Obszary przewidziane przez gminę do opracowania planów miejscowych

Na obszarze całej gminy obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły uchwalony uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404 zm. z 2005 r. Nr 190, poz. 2169, z 2008 r. nr 289, poz. 2899, z 2009 r. Nr 149, poz. 1638.

W związku z częściową dezaktualizacją uchwalonego planu oraz w celu zachowania

zgodności z niniejszym dokumentem, celowe jest wprowadzenie ujednoliconego planu poprzez dokonanie szeregu zmian obejmujących:

- wprowadzenie ujednoliconego nazewnictwa, zgodnego z obowiązującym stanem prawnym,
- dostosowanie dokumentów do aktualnych przepisów z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego, ochrony przyrody, ochrony zabytków i gospodarki wodnej,
- zmianę przeznaczenia terenów w zgodności z ustaleniami niniejszego dokumentu,

Potrzeba dokonania zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne wynika z ustaleń niniejszego dokumentu dotyczy terenów, dla których podjęto zmianę planu

Gmina ma zamiar opracować zmianę obowiązującego planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla następujących obszarów:

1. We wsi Zabiele się teren MW z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, obejmujący działkę nr geodezyjny 536/6.

2. Tereny z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem MNU, w skład których wchodzą:

   1) teren MNU we wsi Jaświly, obejmujący działki nr geodezyjny 88/16, 88/17, 88/18, 88/19, 88/20, 88/21;

   2) teren MNU we wsi Jaświly, obejmujący część działki nr geodezyjny 185/3 – bez klasy III;

   3) teren MNU we wsi Bobrówka, obejmujący część działkę nr geodezyjny 14/4;

3. tereny z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę zagrodową, oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem RM, w skład, których wchodzą:

   1) teren RM we wsi Starowola, obejmujący działki nr geodezyjny 52/19 i 52/20;

   2) teren RM we wsi Rutkowskie Duże, obejmujący część działki nr geodezyjny 197;

4. We wsi Mikicin teren z podstawowym przeznaczeniem pod usługi kultury i ochrony przeciwpożarowej, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem UKI, obejmujący część działki nr geodezyjny 921;

5. We wsi Szpakowo teren z podstawowym przeznaczeniem pod usługi z zakresu zdrowia i rekreacji, oznaczony na rysunku zmiany plany symbolem UZS, obejmujący działkę nr geodezyjny 329/4.

6. We wsi Dolistowo Stare teren z podstawowym przeznaczeniem pod zakład zagospodarowania i sortowania odpadów komunalnych, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem O, obejmujący działkę nr geodezyjny 453/1.

7. Tereny z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę przemysłowo - składową, usługową i rzemieślniczą, oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem PU, w skład, których wchodzą:

   1) teren PU we wsi Dolistowo Nowe, obejmujący działkę nr geodezyjny 372 ;

   2) teren PU we wsi Dolistowo Nowe, obejmujący działkę nr geodezyjny 385;

3) teren PU we wsi Moniuszki, obejmujący działki nr geodezyjny 1/1, 1/2; 88,

8 Tereny rolne z podstawowym przeznaczeniem pod uprawy polowe, oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem R , w skład, których wchodzą:

1) teren R. we wsi Rutkowskie Małe, obejmujący działki nr geodezyjny 38/1, 38/2, 38/3, 38/4, 41/3;

2) teren R. we wsi Dzięciołowo, obejmujący działkę nr geodezyjny 239;

9. Tereny z przeznaczeniem do zalesienia, oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem ZL, w skład, których wchodzą:

1) we wsi Dolistowo Stare, teren oznaczony symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 481/6 o pow. 1,0000 .ha;

2) we wsi Moniuszki, teren oznaczony symbolem ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 51/1 o pow. 8,7800 ha;

3) we wsi Szpakowo, teren oznaczony symbolem 3 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 240/3 o pow. 1,8300.ha;

4) we wsi Jaświły, teren oznaczony symbolem ZL, obejmujący działki nr geodezyjny 19/3 o pow. 2,3300 ha i część działki nr, 19/4 o pow. 0,67 ha;;

5) we wsi Rutkowskie Duże teren oznaczony symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 321/6 o pow. 0, 3400 ha;

6) we wsi Brzozowa, teren oznaczony symbolem ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 264/5 o pow. 1,91 ha (Zał. Nr 1/21);

7) we wsi Bagno tereny:

a) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 1 o pow. 2,1700 ha,

b) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 4/11 o pow. 2,71 ha,

c) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 65/1 o pow. 0,5000.ha;

8) we wsi Bobrówka tereny:

a) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 11/2, w tym do zalesienia 8,8400 ha;,

b) teren , oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 11/4 (bez wody) o pow. 3,000 ha i część działki 51(bez wody) o pow. 2,5400 ha,

c) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 25/5 o pow. 0,8500 ha,

d) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 25/11 o pow. do zalesienia 1,4378 ha,

e) teren, oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 34, w tym do zalesienia 4,30 ha..

9) we wsi Rutkowskie Małe, teren oznaczony na rysunku zmiany planu symbolem KD-L z podstawowym przeznaczeniem pod drogę publiczną, gminną, klasy L, przeznaczając na ten cel działki nr geodezyjny: 25/1, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 32/1, 39/2, 40,2, 41/2, 42/2, 43/2, 44/2, 45/2, 46/2, 47/4, 48/2.

10) tereny, oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem KDW z podstawowym przeznaczeniem pod drogi wewnętrzne, w skład, których wchodzą:

a)) teren KDW we wsi Rutkowskie Małe, obejmujący dzialki nr geodezyjny 85 i 86 jako ciąg pieszo – jezdny;

b) teren KDW we wsi Mikicin Kolonia, obejmujący dzialki nr geodezyjny 57/2, 58/2, 60/3, 60/6, 54/2, 56/2, 80/1.

11. Ustala się numerację dróg na terenie gminy Jaświły, jak na rysunku planu.

12. Tereny oznaczone na rysunku zmiany planu symbolem E z podstawowym przeznaczeniem pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w postaci ogniw fotowoltaicznych, w tym o mocy przekraczającej 100 kW i innych obiektów budowlanych związanych z tymi urządzeniami wraz z granicą strefy ochronnej związanej z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu oraz występowaniem znaczącego oddziaływania tych urządzeń na środowisko, o której mowa w art. 15, ust 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) obejmując:
1) we wsi Jaświłki część działki nr geodezyjny 35;
2) we wsi Jaświły część działki nr geodezyjny 16,;
3) we wsi Bagno działkę nr geodezyjny 119/6.

Ponadto, Rada Gminy z własnej inicjatywy, bądź na wniosek Wójta, będzie mogła decydować o potrzebie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na inne tereny, z tym, że plan miejscowy nie może naruszać ustaleń niniejszego „Studium". W przypadku, gdy przewidywane rozwiązania planistyczne naruszają ustalenia „Studium" należy dokonać zmiany ustaleń „Studium".

W planach tych niezbędne będzie, przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, w odpowiednim zakresie, w zależności od potrzeb.

W celu ochrony ładu przestrzennego zaleca się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla:

- gruntów stanowiących własność gminy, na których realizowane będą w przyszłości usługi publiczne,
- obszarowych obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
- terenów, na których są planowane inwestycje związane z produkcją energii z OZE,
- gruntów, na których planuje się inwestycje produkcyjne, usługowe, składy, magazyny itp.,
- terenów, na których zakłada się powiększenie cmentarzy.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny być sporządzane dla większych powierzchniowo obszarów, obejmujących również sąsiedztwo ww. terenów, aby umożliwić ich harmonijne wkomponowanie w otoczenie i wprowadzić ustalenia dotyczące ewentualnych stref ochronnych.

1.8. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami odrębnymi

Na terenie gminy Jaświły nie występują obszary pomników zagłady w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady

1.9. Obszary zdegradowane

Do takich terenów zalicza się tereny poeksploatacyjne

1.10. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na terenie gminy Jaświły nie występują zamknięte.

2. Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja celów rozwoju przestrzennego i polityki przestrzennej gminy

2.1. Kierunki i zasady ochrony środowiska, jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

2.1.1. Sieć dolin rzecznych.

a) Sieć dolin rzecznych tworzą:
- dolina rzeki Biebrzy - wielkoprzestrzenny element systemu przyrodniczego, stanowiący ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu ponadregionalnym i funkcjach: ekologicznej, bioklimatycznej, gospodarczej i krajobrazowe -turystycznej. Objęta jest statusem ochrony w formie Biebrzańskiego Parku Narodowego i stanowi element Krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (K.E.S.O.CH.),
- dolina rzeki Brzozówki - wielkoprzestrzenny element systemu przyrodniczego stanowiący ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu regionalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej i gospodarczej,
- dolina rzeki Biebły i innych mniejszych cieków wodnych oraz obniżeń terenowych - elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego stanowiące ciągi przyrodnicze o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznych, krajobrazowych i gospodarczych.

b) Podstawowe kierunki zagospodarowania tych obszarów to:
- zachowanie funkcji i walorów środowiska ekologicznego,
- ochrona przed zainwestowaniem i degradacją sanitarną.

c) Realizacja, w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- utrzymania dotychczasowego sposobu użytkowania jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo
- pastwiskowej z zachowaniem lokalnych skupisk wysokiej zieleni łęgowej, wraz z do puszczeniem realizacji w ich obrębie obiektów małej retencji wodnej,
- ustalenia zakazu wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i układ stosunków wodnych,
- zakazu: odprowadzania nieoczyszczonych ścieków sanitarnych,
- realizacji w ich obrębie obiektów kubaturowych oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu olejów i smarów,
- zakładania i budowy stacji paliw,
- lokalizacji wysypisk odpadów stałych i płynnych,

d) Postępująca zabudowa obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, mająca wpływ na wzrost wrażliwości tych obszarów powoduje, iż:

- zakazuje się lokalizacji i realizacji wszelkiej zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w granicach zasięgu fali powodziowej rzeki Biebrzy i Brzozówki.- tylko Dyrektor Okręgowego Zarządu Gospodarki Wodnej może zwolnić z zakazów wynikających z art. 88 l ustawy Prawo wodne,
- istnieje potrzeba zwiększenia wykorzystania urządzeń melioracji do ochrony przeciwpowodziowej, w tym w szczególności poprzez przebudowę na systemy wielokierunkowe dla zwiększenia retencji zlewni.

2.1.2. Lasy

a) Kompleksy leśne (lasy) występujące w znacznym rozdrobnieniu na obszarze całej gminy Jaświły - elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym, które w powiązaniu z ciągami ekologicznymi i ekosystemu dolin rzecznych zachowują ciągłość układu przestrzennego. Pełnią funkcje ekologiczne, krajobrazowe i gospodarcze. Lasy są potencjalnym obszarem rozwoju gminy związanego z w/w funkcjami.

b) Podstawowe kierunki zagospodarowania obszarów leśnych to:
- ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych,
- utrzymanie trwałości i ciągłości przestrzennej funkcjonowania lasów w ramach systemu ekologicznego gminy i województwa oraz racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjne - wypoczynkowych.

c) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- zachowania lasów jako elementów krajobrazu naturalnego,
- prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzenia lasów, uwzględniających zasadę powszechnej ochrony, trwałości utrzymania ciągłości użytkowania oraz dostosowania do ustalonych w planie funkcji i form użytkowania, niezależnie od struktury własnościowej lasów,
- udostępniania i częściowego przystosowywania niektórych kompleksów leśnych dla potrzeb rekreacyjne - wypoczynkowych,
- wykonania rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych o kierunku leśnym,
- powiększania powierzchni i zasobów leśnych w drodze ustalenia granic polno
  • leśnych lub indywidualnych wniosków i wprowadzenia ich do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego,
- wprowadzenia zakazu:
  • zmniejszania powierzchni leśnej na cele nieleśne,
  • zabudowy z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcją,
  • realizacji przebiegu urządzeń liniowych (linii elektroenergetycznych , gazociągów, ropociągów, kolektorów sanitarnych, linii telekomunikacyjnych, dróg itp.) wymagających znacznej przecinki drzew,
  • wykonywania melioracji trwale naruszających stosunki wodne w dolinach rzecznych i obszarach źródliskowych na terenach leśnych oraz prac ziemnych naruszających w istotny sposób rzeźbę terenu,
  • lokalizacji składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych.

2.1.3. Zieleń urządzona

a) Parki, skwery, zieleń uliczna (drogowa), ogrodów przydomowych, przykościelna, cmentarna itp. - elementy uzupełniające system przyrodniczy gminy o znaczeniu lokalnym, funkcjonujące głównie we wsi gminnej Jaświły i innych większych jednostkach osadniczych gminy.

b) Podstawowy kierunek zagospodarowania to ochrona powierzchni istniejącej zieleni urządzonej i form zagospodarowania przed likwidacją z wyjątkiem szczególnych przypadków realizacji bardzo ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych.
c) Realizacja ochrony istniejącej zieleni urządzonej wymagać będzie w szczególności:
- zakazu przeznaczania tych terenów na inne cele w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów,
- doboru odpowiednich do warunków siedliskowych i układów przestrzennych gatunków zieleni,
- zachowania funkcji zieleni cmentarnej łącznie z jego układem przestrzennym, fizjograficznym i przyrodniczym,
- przestrzegania wymogów konserwatorskich w użytkowaniu i zagospodarowaniu obiektów stanowiących przedmiot ochrony konserwatorskiej.

2.1.4. Obiekty i obszary prawnie chronione - szczególne formy ochrony przyrody

1. Na terenie gminy Jawiły obszarami prawnie chronionymi są:

1) Biebrzański Park Narodowy, ustanowiony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 września 1993r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 86, póz. 399),
2.) obszary wymienione w rozdziale 4.2. Uwarunkowań „Powiązania przyrodnicze oraz prawna ochrona przyrody" .

2. Podstawowymi kierunkami zagospodarowania obszarów chronionych to:
- zachowanie przed likwidacją i degradacją z jednoczesnym dopuszczeniem możliwości jego przestrzennego kształtowania,
- zapewnienie właściwego funkcjonowania i ciągłości układów ekologicznych z możliwością tworzenia nowych form ochrony na terenie gminy.

3. Realizacja w/w kierunków zagospodarowania wymagać będzie:
- respektowania ustaleń zawartych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 września 1993r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego parku Narodowego (Dz. U. Nr 86, póz. 399),
- respektowania zarządzenia Ministra Środowiska, z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia dla Biebrzańskiego Parku Narodowego Zadań Ochronnych na lata 2015 – 2017,
- uwzględniania ustaleń planu ochrony B.P.N. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- respektowania ustaleń zawartych w rozdziale 1.6.4. Kierunków : „Zasady zabudowy i za gospodarowania" – pkt 33,
- tworzenia na terenie gminy rezerwatów przyrody, pomników przyrody, użytków ekologicznych oraz innych form ochrony przewidzianych ustawą o ochronie przyrody z obowiązkiem wprowadzenia ich do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego.

2.1.5. Kierunki i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

a) Kierunki ochrony wód powierzchniowych i podziemnych to:

- uzyskanie i utrzymanie następujących klas czystości wód powierzchniowych:
- rzeka Biebrza - II klasa czystości,
- rzeka Brzozówka -I klasa czystości,
-w pozostałych mniejszych ciekach - II klasa czystości,
- ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i przemysłowymi,
- utrzymanie nienaruszalnego przepływu biologicznego (Qn) w podstawowych przekrojach rzek SNQ - 95%:
- rz. Biebrza, poniżej uj. Brzozówki - 19 m^3/sek, a na granicy b. woj. łomżyńskiego - 2,45 m^3/sek,
- rz. Brzozówka, uj. Kumiałki włącznie 0,4 m^3/sek, a uj. do Biebrzy - 0,62 m^3/sek.

b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- zakazu odprowadzania do wód powierzchniowych (rzek) i gruntu ścieków sanitarnych i przemysłowych w wielkościach, które nie zapewniają utrzymania obowiązującej klasy czystości wód w rzekach i w obrębie G.Z.W.P. „Pradolina Biebrza" ,
- budowy małych oczyszczalni ścieków lub stacji kontenerowych wspólnych dla zespołu wsi zwodociągowanych z późniejszym wywozem tych nieczystości do punktu zlewnego oczyszczalni komunalnej wsi Jaświły,
- ochrony sanitarnej ujęć wód dla celów komunalnych i przemysłowych, zgodnie z ustaleniami obowiązujących stref ochronnych,
- wykorzystania dla celów gospodarczych wód stanowiących wyłącznie nadwyżki ponad przepływ biologiczny (Q dyspozycyjne),
- celem uzyskania dodatkowej pojemności retencyjnej przewiduje się realizację zbiorników wodnych - na rzece Biebła w Jaświłkach i na kanale Wogzalskim w Zabielu ..

2.1.6. Kierunki sanitarnej ochrony powietrza atmosferycznego

a) Kierunki ochrony powietrza atmosferycznego to:
- przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza, głównie produktami pochodzącymi z procesów energetycznych, przemysłowych oraz komunikacji (zwłaszcza pyłów zawieszonych, dwutlenku siarki oraz azotu i ołowiu),
- poprawa warunków życia ludzi zamieszkałych na terenach będących w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń a w szczególności na terenach jednostek osadniczych charakteryzujących się znaczną koncentracją lokalnych źródeł ciepła.

b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- obowiązku stałego monitoringu atmosfery jako podstawy ustalania lokalnych, jednostkowych norm emisji zanieczyszczeń lub ich likwidacji w formie wydawanych decyzji przez uprawnione jednostki państwowe i samorządowe,
- wydawania nakazów instalowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń oraz zmian profilu i technologii produkcji w obiektach stanowiących główne źródła zanieczyszczeń, a nierokujących zmniejszenia emisji pyłów i gazów,
- stosowania nowych nośników energetycznych (gazu płynnego, oleju opałowego, energii elektrycznej) o mniejszej uciążliwości dla środowiska,
- utrzymania zasady, że ponadnormatywna uciążliwość sanitarna zakładów powinna mieścić się w granicach własnej działek,
- utrzymania dobrego stanu dróg kołowych, łącznie z zachowaniem płynności ruchu na tych drogach, szczególnie w obrębie obszarów zabudowanych,
- przestrzegania dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu określonych dla obszarów podlegających szczególnej ochronie w przepisach szczególnych.

2.1.7. Kierunki ochrony ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami oraz przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizuiacym

a) Kierunek ochrony w w/w zakresu dotyczy minimalizacji poziomu hałasu i wibracji głównie w obszarach stałego pobytu (zamieszkania) ludzi i rekreacji.
b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- eliminacji z obszarów zamieszkałych źródeł hałasu o ponadnormatywnym natężeniu poprzez zabezpieczenia techniczne lub zmianę technologii i urządzeń,
- przestrzeganie zasady, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne poziomy nie mogą wychodzić poza obręb działki, na której są wytwarzane,
- określenia zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy w stosunku do dróg o znacznej uciążliwości akustycznej,
- wykonywania prognoz oddziaływania projektowanej zabudowy i zagospodarowania terenów na etapie sporządzania miejscowych planów i na tej podstawie eliminowania zamierzeń planistycznych zagrażających środowisku,
- uwzględniania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu norm dopuszczalnych poziomu hałasu w środowisku, określonych w przepisach szczególnych
- przestrzegania i uwzględniania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy wartości poziomu hałasu określonych w przepisach szczególnych, aktualnie w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112):

Lp.	**Rodzaj terenu**	**Dopuszczalny poziom hałasu (dB)**			
		drogi lub linie kolejowe		**pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu**	
		L_{AeqD} **przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom**	**L_{AeqN}** **przedział czasu odniesienia. równy 8 godz.**	**L_{AeqD}** **przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia, kolejno po sobie następującym**	**L_{AeqN}** **przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy**
1.	a) Strefa ochronna A uzdro - wiskowa b) Tereny szpitali poza mias- tem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40

3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny mieszkaniowo - uslugowe	65	56	55	45

- na terenie gminy Jaświły nie występuje szkodliwe elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące - brak linii elektroenergetycznych WN.niemniej należy mieć na uwadze utrzymanie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku określonych w przepisach szczególnych, aktualnie w załączniku Nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pół elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

2.1.8. Kierunki i zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi

a) Kierunki ochrony powierzchni ziemi i racjonalnego wykorzystania jej walorów użytkowych w rozwoju gminy to:
   - ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
   - racjonalne przeznaczenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na cele inne niż rolnicze,
   - ochrona powierzchni ziemi przed negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.

b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:

   - sukcesywnej likwidacji istniejących „dzikich" (nieurządzonych) wysypisk przy
   - unieszkodliwiania nieczystości płynnych (ścieków) z obszarów nieposiadających i nieprzewidzianych do objęcia scentralizowanym systemem kanalizacji, poprzez ich gromadzenie w lokalnych szczelnych zbiornikach, a następnie wywożenie do punktu zlewnego oczyszczalni w Jaświłach,
   - zachowanie dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych z dopuszczeniem możliwości korygowania poprzez opracowanie granicy polno -leśnej,
   - utrzymania wartościowych i intensywnie użytkowanych gruntów rolnych jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z ewentualnym zachowaniem dotychczasowych form użytkowania i kierunków produkcji, przy jednoczesnym prowadzeniu działań inspirujących na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego,
   - na etapie sporządzania planów miejscowych przyjmowania zwartych kompleksów gleb chronionych (od IIIb do IVb) za ogranicznik rozwoju budownictwa pozarolniczego, z zastosowaniem ustawowych przepisów,
   - racjonalnej eksploatacji surowców mineralnych stałych z zachowaniem wymogów określonych w ustawie - Prawo geologiczne i górnicze ,
   - rekultywacji terenów powyrobiskowych, względnie punktów eksploatacji surowców o małej i słabej jakości,
   - zachowania dotychczasowego stanu użytkowania terenów w rejonie wsi Jaświły, i Bobrówka, uznanych za obszary perspektywicznego występowania złóż surowców mineralnych stałych, na potrzeby lokalne.

2.1.9. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego

W aktualnych warunkach rozwojowych i działań w zakresie zaspokojenia potrzeb człowieka,

ochrona krajobrazu kulturowego wiąże się z gospodarczą ochroną przyrody, która poprzez metody gospodarowania związane z problemami urbanistycznymi, dąży jednocześnie do zachowania naturalnych walorów krajobrazu, a zatem utrzymania bogactwa świata roślinnego i zwierzęcego w środowisku leśnym, polowym, łąkowym i wodnym oraz utrzymania sprawności gleb, czystości wód, powietrza i estetyki krajobrazu.

Ochrona krajobrazu kulturowego nie może polegać jedynie na jego ochronie dotyczącej działań zachowawczych, niezbędna jest też jego konserwacja. Polegać ona powinna na działaniach powodujących jego utrzymanie w należytej, ustalonej dotychczas formie.

W gminie nieustannej konserwacji wymaga krajobraz rolniczy, który bez ponawiania zabiegów agrotechnicznych uległby regresowi.

Należy mieć także na uwadze konieczność rekultywacji terenów zdewastowanych, np. poeksploatacyjnych.

Jednymi z cenniejszych wartości krajobrazowo-kulturowych na terenie gminy są dominanty w postaci wież kościołów, jak też panoramy wsi, a także masywy leśne, które to elementy winny być zachowane

2.1.10. Obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochrona dziedzictwa materialnego i niematerialnego, rozumiana jako ochrona historycznej tożsamości w kształtowaniu przyszłości gminy należy do głównych celów polityki zagospodarowania przestrzennego i polega na:

- zachowaniu wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego,
- konserwacji zabytkowej substancji,
- wyeksponowaniu obszarów i obiektów o szczególnych wartościach zabytkowych,
- zahamowaniu procesów degradacji zabytków,
- przeciwdziałaniu negatywnym zmianom funkcjonalno-przestrzennym na obszarach zabytkowych.

W stosunku do **zabytków oraz dóbr kultury** wymienionych w części *Uwarunkowania* określa się następujące **zasady ochrony**, które będą uwzględniane i uszczegóławiane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

a) ochrona historycznej i architektonicznej formy obiektu (utrzymanie istniejących gabarytów wysokościowych, formy dachu i jego pokrycia, kompozycji i wystroju elewacji, formy stolarki okiennej i drzwiowej; zmiana zagospodarowania dopuszczalna jest jedynie, gdy wpływa negatywnie na zabytek, bądź w przypadku przywrócenia zagospodarowania historycznego),
b) zachowanie walorów funkcjonalnych i użytkowych obiektów, w tym cmentarza;
c) zachowanie wartościowych elementów (zagospodarowania i zabudowy) świadczących o tożsamości gminy i jej mieszkańców,
d) zachowanie śladów osadnictwa (utrzymanie układów ulic, ochrona stanowisk archeologicznych),
e) świadome kształtowanie otoczenia wokół obiektów zabytkowych ,
f) planowanie współczesnych wsi z poszanowaniem tradycji,
g) dążenie do współpracy prywatnych właścicieli, samorządu gminnego, służb konserwatorskich i organizacji pozarządowych przy poprawie stanu zachowania i utrzymania zabytkowej substancji mieszkaniowej (pomoc w pozyskaniu środków zewnętrznych, doradztwo).

W stosunku do **zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru** ustala się ponadto:
- bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich,

W stosunku do **zabytków ujętych w gminnej ewidencji** ustala się:

a) obowiązek wprowadzenia zapisów ochronnych względem tych obiektów przy sporządzaniu planów miejscowych, polegający na określeniu przedmiotu, zakresu oraz zasad ochrony,
b) rewaloryzację i pielęgnację historycznej przestrzeni,
c) rehabilitację zabytkowej substancji mieszkaniowej,
d) zachowanie historycznego układu ulic, osi kompozycyjnych oraz historycznych podziałów funkcjonalnych.

Przedmiotem ochrony zabytków architektury jest zewnętrzny wygląd budynków: ukształtowanie bryły (gabaryty, kształt dachu), opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny, wykończenie ścian zewnętrznych, pokrycie dachu) oraz inne elementy decydujące o zachowaniu ich historycznego charakteru (konstrukcja, układ wnętrz, wyposażenie).

W stosunku do zabytków – **stanowisk archeologicznych** – znajdujących się w ewidencji AZP ustala się:

a) obowiązek wprowadzenia zapisów ochronnych względem tych obszarów przy sporządzaniu planów miejscowych, polegający na określeniu przedmiotu, strefy ochrony konserwatorskiej, zakresu oraz zasad ochrony,
b) unikanie realizacji zabudowy na terenie ponad stanowiskiem; zmiana zagospodarowania terenu lub prowadzenie robót budowlanych, w tym robót ziemnych na terenie, na którym stwierdzono występowanie stanowisk archeologicznych, dopuszczenie działalności, która mogłaby prowadzić do zniszczenia zabytków archeologicznych, dopuszczona jest w wyjątkowych sytuacjach, po przeprowadzeniu badań archeologicznych, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Przedmiotem ochrony są zabytki archeologiczne będące w szczególności pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej człowieka. Przez zabytek archeologiczny rozumie się zabytek nieruchomy, będący powierzchniowa, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

W stosunku do **zabytkowych kapliczek i krzyży przydrożnych** – nieujętych w gminnej ewidencji zabytków postuluje się:

a) wprowadzenie zapisów ochronnych względem tych obiektów przy sporządzaniu lub aktualizacji planów miejscowych, polegające na określeniu przedmiotu, zakresu oraz zasad ochrony,
b) w przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym spowodowanym bliskością kapliczki bądź krzyża względem drogi, dopuszcza się ich przemieszczenie.

2.1.11.. Zasady tworzenia nowych wartości kulturowych

a) należy kultywować regionalne formy architektoniczne oraz tradycje materiałowe i konstrukcyjne,
b) należy dążyć do indywidualizowania przestrzennych form zabudowy i zagospodarowania przestrzeni publicznych w dostosowaniu do otaczającej zabudowy i krajobrazu historyczno-kulturowo-przyrodniczego,
c) wyżej wymienione działania należy wpisywać do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
d) należy stosować materiały, wystrój i kolorystykę obiektów budowlanych oraz zagospodarowanie i otoczenie terenów w nawiązaniu do tradycji lokalnych,
e) należy wykorzystywać istniejące warunki przestrzenne do tworzenia akcentów i dominant w przestrzeni,
f) należy dążyć do harmonizowania gabarytów zabudowy plombowej z gabarytami otaczającej zabudowy

2.2. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

Do podstawowych czynników określających komfort życia jest dostęp do usług podstawowych w miejscu zamieszkania, poczucie bezpieczeństwa, możliwość wypoczynku i rekreacji. Działania, jakie powinna podejmować Gmina koncentrować się będą w następujących sferach:

- edukacji,
- ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
- rozwoju kultury fizycznej i sportu,
- kultury.

Podstawowym założeniem jest utrzymanie aktualnego wyposażenia gminy w istniejące obiekty i podnoszenie ich standardu. Z uwagi na przyjęte założenie utrzymania zabudowy w istniejących jednostkach osadniczych, nie zakłada się zwiększenia zapotrzebowania na większość obiektów infrastruktury.

Ogólne kierunki rozwoju infrastruktury społecznej to:

- dążenie do zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców na poziomie, który umożliwiają warunki finansowe gminy, bez niepotrzebnego pogłębiania istniejącego zadłużenia,
- dostosowanie bazy zasobów do prognozowanej sytuacji demograficznej w perspektywie roku 2035+,
- podnoszenie standardu świadczenia usług w istniejących placówkach.

Na podstawie analizy istniejącego stanu zasobów infrastruktury społecznej, ich obciążenia oraz prognozowanych zmian w strukturze demograficznej ustala się szczegółowe kierunki rozwoju infrastruktury:

a) **oświaty** – utrzymanie istniejących placówek nauczania przedszkolnego i podstawowego, podnoszenie standardu nauczania m.in. poprzez utrzymanie istniejących etatów nauczycielskich i zmniejszenie liczności klas oraz stopniową poprawę wyposażenia. W związku z centralnymi reformami systemu oświaty likwidacji ulegnie gimnazjum w zespole szkół w Jaświłach. Z uwagi na trudną sytuację finansową gminy i zmniejszającą się liczbę uczniów, otworzenie placówki nauczania ponadpodstawowego wydaje się bezzasadne.
b) **ochrony zdrowia** – poprawa jakości usług świadczonych przez istniejące placówki, ukierunkowanie na opiekę geriatryczną, propagowanie tzw. zdrowego stylu życia,

zachęcanie do regularnych badań lekarskich – wczesna diagnostyka, stwarzanie korzystnych warunków do funkcjonowania prywatnych punktów aptecznych i opieki weterynaryjnej.

c) **opieki społecznej** – utrzymanie istniejącego ośrodka, realizacja zadań wynikających z gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, aktywizacja bezrobotnych, wspieranie działalności domów pomocy społecznej.
d) **kultury, sportu i rekreacji** – utrzymanie świetlic wiejskich i doposażenie ich w urządzenia rekreacyjne, organizacja wydarzeń kulturalnych skupiających mieszkańców i budujących poczucie tożsamości, utrzymanie biblioteki gminnej i popularyzacja czytelnictwa.
e) **bezpieczeństwa publicznego** – wspieranie funkcjonowania i doposażanie istniejących remiz strażackich OSP.

Nie ustala się celowych wskaźników ilości placówek w przeliczeniu na liczbę mieszkańców – z uwagi na prognozowany spadek liczby ludności, zaproponowane współczynniki będą z czasem ulegać poprawie, co nie będzie jednak świadczyć o polepszeniu dostępności do zasobów infrastruktury społecznej.

2.2.1 Prognoza demograficzna

1. Prognoza demograficzna wykonywana jest przez Główny Urząd Statystyczny. Sporządzona została na podstawie przyjętych wariantów założeń prognostycznych, które były przedmiotem konsultacji szerokiego grona specjalistów reprezentujących środowisko naukowe. Zebrane uwagi pozwoliły na wybór scenariusza założeń uznanego za najlepiej określający prawdopodobny rozwój ludności Polski w perspektywie do 2050 r., przyjmując 2014 r. za rok bazowy. Badanie nie było wykonywane dla gmin, dane dostępne są natomiast dla poziomu powiatów.

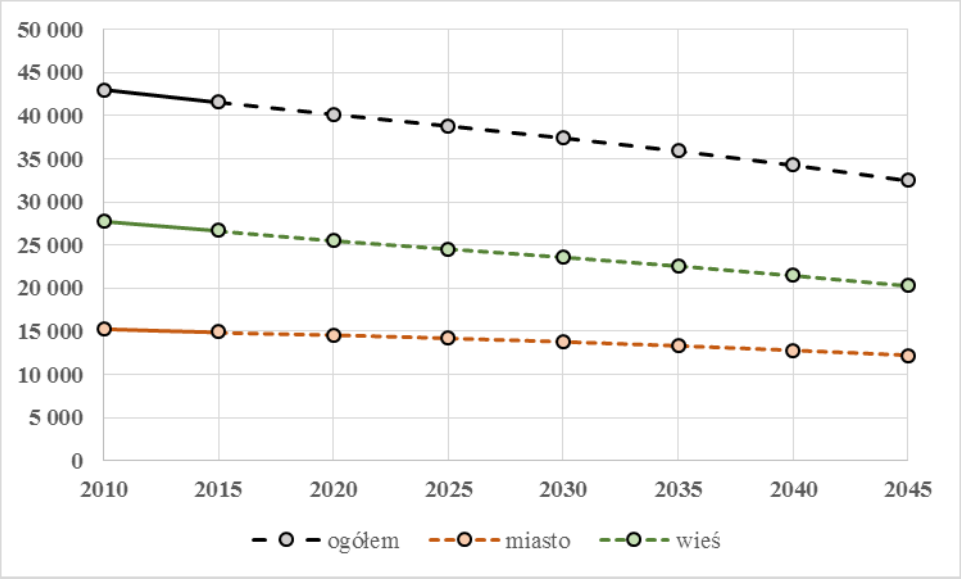

Rys.1. Prognoza ludności dla powiatu monieckiego (dane GUS)

W 2015 r. w powiecie monieckim mieszkało 43 019 osób. Prognozowany jest stopniowy spadek tej liczby do 35 924 w 2035 r. i 32 486 w 2045 r. Ubytek wynosić będzie ponad 9 tys. osób, co oznacza spadek o ponad 21 p.p. względem 2015 r. Jednocześnie tempo spadku będzie nieznacznie nasilać się z każdym kolejnym pięcioleciem.

Zmiany te będą dotyczyć zarówno miast, jak i terenów wiejskich. Do roku 2045 na wsi ubędzie 6,4 tys. mieszkańców (spadek o 24 p.p.), a w miastach 2,7 tys. (spadek o 18 p.p.). Jak widać, prognozy wskazują na znacznie szybsze wyludnianie obszarów wiejskich powiatu. Jest to częściowo związane z ruchem wewnętrznym ludności. Mieszkańcy wsi, szczególnie kobiety, migrują do miast na okres kształcenia oraz w poszukiwaniu pracy w pozarolniczych sektorach gospodarki. Konsekwencje tego procesu są szczególnie odczuwalne w Jaświłach, które z roku na rok osiągają coraz niższe wartości salda migracji. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że współczynnik feminizacji jest w gminie znacznie niższy niż w powiecie. Tym samym należy oczekiwać mniejszej liczby urodzeń, a co za tym idzie, szybszego spadku liczby ludności.

Gdyby przyjąć tempo ubytku ludności takie jak prognozowane przez GUS dla terenów wiejskich całego powiatu, liczba mieszkańców gminy wynosiłaby ca 4 320 w roku 2035 i 3 875 w roku 2045. Jednakże są to najprawdopodobniej zbyt optymistyczne wartości. Z tego względu sporządzono uproszczony model prognozy demograficznej dla gminy, w którym wykorzystano dane o liczności grup wiekowych, tablice trwania życia oraz współczynniki dzietności GUS, a także prognozowane migracje ludności. Przy wariancie optymistycznym, (w którym wskaźnik urodzeń i migracje utrzymywane są na stałym poziomie) oszacowano, że liczba ludności gminy wynosić będzie poniżej 4 100 w 2035 r. i ca 3 600 w 2045 r.

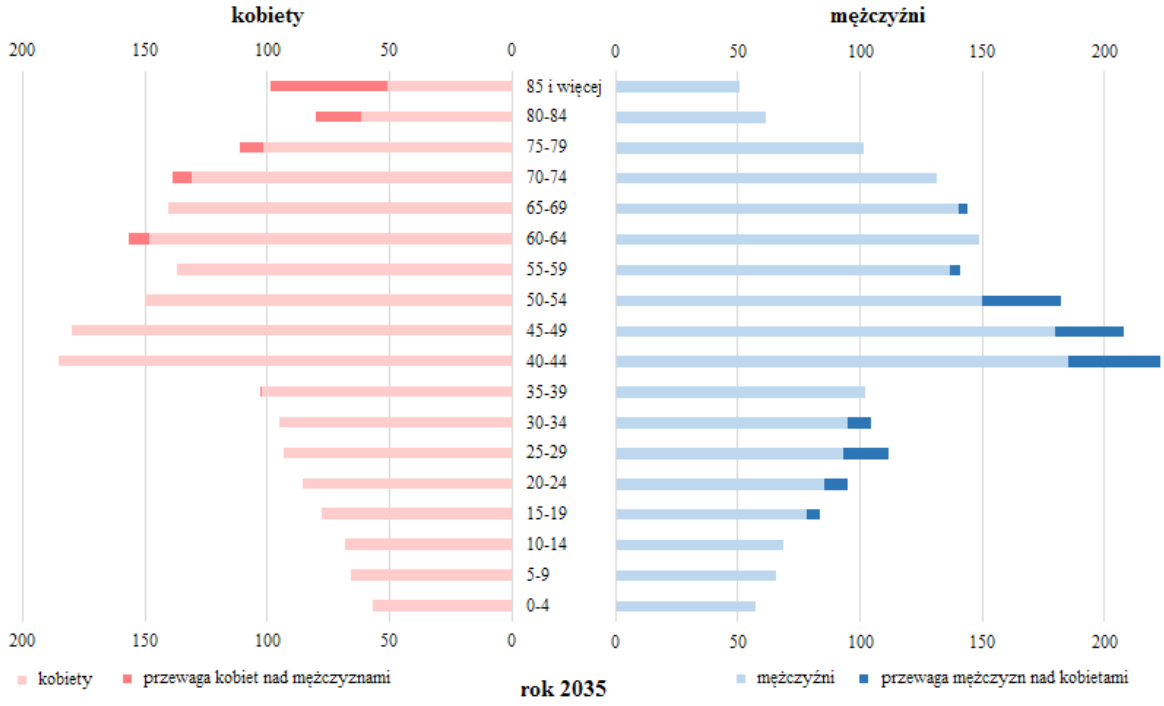

Prognoza do roku 2035 wskazuje na dalsze pogłębienie dysproporcji względem płci. Wśród ludności w wieku 15-49 lat wskaźnik feminizacji wynosić będzie poniżej 90. Natomiast kobiety w wieku 60 i więcej będą liczebnie dominować nad mężczyznami, co związane jest z ich średnią wyższą długością życia. Większa umieralność wśród mężczyzn tłumaczona jest generalnie cięższą fizyczną pracą, częstszymi wypadkami i słabszą dbałością o zdrowie. W badanym okresie prognozuje się również istotne zwiększenie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym względem osób w wieku przedprodukcyjnym, czyli zwiększenie obciążenia demograficznego. W roku 2015 r. stosunek ten wynosił 7:10. Na przestrzeni 20 kolejnych lat na 10 osób w wieku poprodukcyjnym przypadać będzie już tylko 5 osób w wieku przedprodukcyjnym.

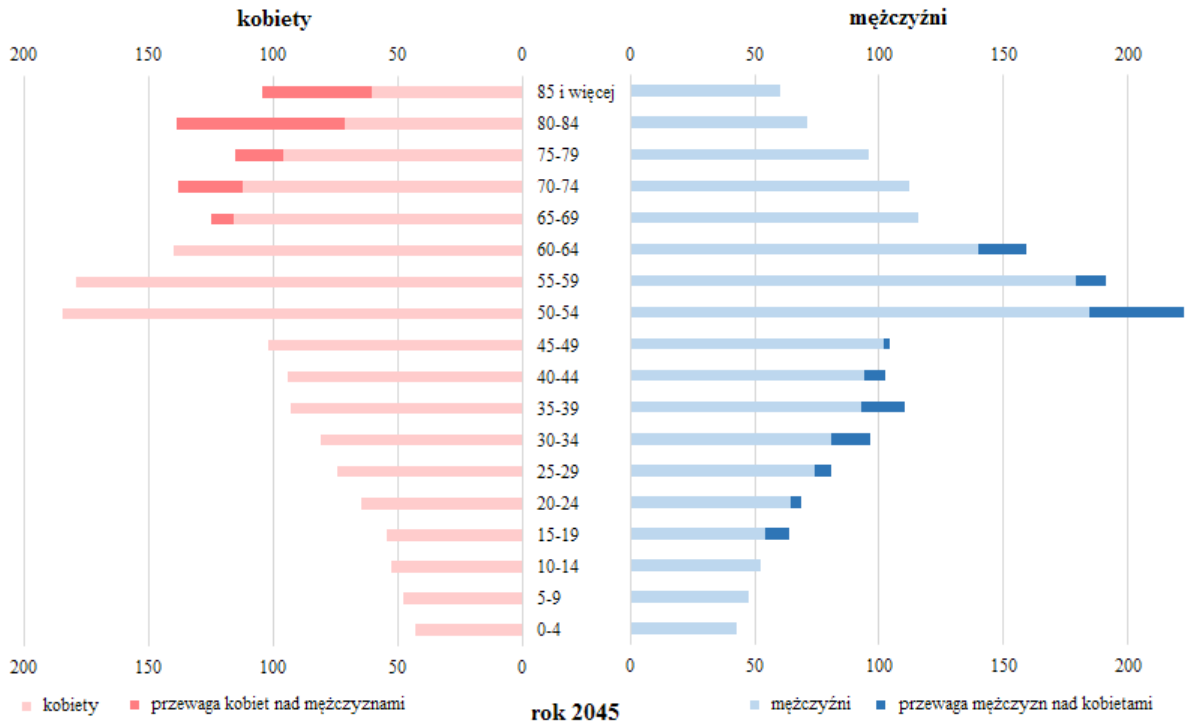

Sytuacja za kolejnych 10 lat będzie już bardzo trudna. Prognozuje się dalszy spadek urodzeń. Niemożliwe będzie utrzymanie zastępowalności pokoleń. Coraz liczniejsze roczniki wchodzić będą w wiek poprodukcyjny, a wskaźnik obciążenia demograficznego będzie stale rósł. Współczynnik feminizacji będzie wyższy niż 100, jednak proporcje między mężczyznami a kobietami pozostaną silnie zaburzone w poszczególnych grupach wiekowych. W wieku 65 lat i mniej odczuwalny będzie ubytek kobiet. Natomiast w starszych rocznikach będzie ich znacznie więcej niż mężczyzn.

Ze względu na niewielką liczność badanej próbki, dane te obarczone są dużą niepewnością. Należy również zwrócić uwagę, że prognoza opiera się na ekstrapolacji istniejących trendów i nie uwzględnia takich czynników jak nagłe zmiany koniunktury gospodarczej, bądź centralne decyzje dotyczące polityki prorodzinnej, które mogą w sposób wymierny wpłynąć na liczbę mieszkańców. Jednakże przedstawione szacunki umożliwiają pewien wgląd w sytuację gminy w przyszłości i pozwalają na podjęcie przygotowań.

Silny spadek liczby ludności pozwala stwierdzić, że wyznaczanie nowych terenów budowlanych w oddaleniu od istniejących zabudowań nie będzie konieczne, a co więcej, będzie wiązało się z regularnym i niepotrzebnym obciążeniem budżetu gminy (koszty utrzymania infrastruktury, utrzymania czystości etc.). Pewnym przemianom poddane zostanie rolnictwo. Przypuszczalnie zmniejszona zostanie liczba gospodarstw, a zwiększone zostaną ich powierzchnie. Należy oczekiwać również dalszego nasilenia mechanizacji. Może zajść potrzeba budowy placówki opieki geriatrycznej (w związku ze starzeniem się społeczeństwa i odpływem młodych). Rozważyć należy formy aktywizacji zawodowej kobiet, aby zahamować ich intensywny odpływ.

WNIOSKI:

- Sytuacja demograficzna gminy ulegnie w kolejnych latach silnemu pogorszeniu.
- Negatywne procesy prognozowane dla województwa i powiatu nie ominą gminy. Co więcej, będą tu odczuwalne jeszcze silniej.
- Prognozuje się spadek liczby urodzeń, zwiększenie liczby ludności w wieku poprodukcyjnym i dalsze migracje, w których najsilniej odczuwalny będzie ubytek młodych kobiet.

- Prognozowane zmiany w liczności populacji będą musiały znaleźć odbicie w polityce gminy, w tym dotyczącej zagospodarowania i kierunków aktywizacji, a być może również obejmującej infrastrukturę opieki zdrowotnej.

2.2.2. Mieszkalnictwo

Należy dążyć do osiągnięcia europejskiego wskaźnika nasycenia w mieszkania w wysokości 400 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Główne zadania w zakresie mieszkalnictwa to:

a) przygotowanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową. W tym celu zakłada się możliwość realizacji budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego i jednorodzinnego, głównie w ośrodku gminnym, na terenach wyznaczonych na ten cel w planach zagospodarowania przestrzennego.
b) utrzymanie, modernizacja i uzupełnienie zabudowy na działkach plombowych, głównie w Jaświłach i wsiach z szansami rozwoju funkcji pozarolniczych,
c) zagospodarowanie opuszczonych mieszkań w wyludniających się wsiach m.in. na cele zabudowy letniskowej,
d) przejmowanie do zasobów komunalnych opuszczonych zasobów prywatnych,
e) budowa i uzupełnienie infrastruktury komunalnej i technicznej na terenach zabudowy mieszkaniowej i przeznaczonych do zabudowy,
f) opracowanie w miarę potrzeb planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego:
   - wyznaczających nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową uwzględniającą bieżące i jedno - dwuletnie wyprzedzenie zapotrzebowania na tereny budowlane i możliwości uzbrojenia terenu,
   - określających zasady przekształceń zabudowy zagrodowej w mieszkaniową typu jednorodzinnego w poszczególnych jednostkach osadniczych.

Dopuszcza się rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rzemieślniczej na terenach zwartej zabudowy, tj. w plombach między zabudową istniejącą, lub na obrzeżach terenów zwartej zabudowy, przylegających do nich, lub położonych w ich pobliżu, dostępnych do dróg publicznych.

W tym celu należy każdorazowo wprowadzić zmianę w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Wprowadzenie zmiany w planie miejscowym będzie w takich przypadkach zgodne z polityką przestrzenną gminy zawartą w niniejszym studium. Dopuszcza się:

a) lokalizację na terenach zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej usług i rzemiosła nieuciążliwego oraz agroturystycznej,
b) przekształcanie zabudowy jednorodzinnej w zabudowę usługową, rzemieślniczą oraz zagrodową,
c) przekształcanie zabudowy jednorodzinnej w bardziej intensywną – szeregową, bliźniaczą, wielorodzinną,
d) przekształcanie zabudowy zagrodowej w jednorodzinną, wielorodzinną, usługową, rzemieślniczą i produkcyjną.

Tereny zabudowy mieszkaniowej objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego:

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, uchwalonym uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404 z późn. zm., przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, oznaczone symbolem **MW**, jednorodzinną, z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego, oznaczone symbolem **MN, MNUR**, zagrodową, oznaczone

symbolem **MR**, powinny być utrzymane, jak przewiduje plan, z możliwością zmiany ich funkcji:

W zabudowie wielorodzinnej:

Tereny oznaczone na rysunku planu symbolem MW we wsiach: Jaświły, Dolistowo Stare, Mikicin, Starowola.

W zabudowie jednorodzinnej z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego:

Tereny oznaczone na rysunku planu symbolem MNUR, we wsiach: Jaświły, Dolistowo Stare, Dolistowo Nowe, Zabiele, Mikicin, Mociesze, Brzozowa, oraz

1) we wsi Bobrówka:
   a) teren oznaczony symbolem 1 MN, obejmujący działkę nr geodezyjny 25/8,
   b) teren oznaczony symbolem 2 MN, obejmujący działkę nr geodezyjny 25/12;
2) teren we wsi Szpakowo, oznaczony symbolem 3 MN, obejmujący niezalesioną część działki nr geodezyjny 137/8.

W zabudowie zagrodowej: tereny z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę zagrodową, oznaczone na rysunku planu symbolem MR.

Dopuszcza się zabudowę usługową i rzemieślniczą na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej. Na terenach zabudowy zagrodowej funkcje usługowe i rzemieślnicze mogą być realizowane, o ile nie wymaga to przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2015 poz. 909 z późn. zm.)

Na wyżej wymienionych terenach o podstawowym przeznaczeniu pod zabudowę mieszkaniową lub zagrodową dopuszcza się (zgodnie z planem) inne formy zabudowy, jako zabudowa uzupełniająca.

W planie przeznaczono też pod:

1) zabudowę wielorodzinną z dopuszczeniem garaży i dojazdów:
   a) we wsi Jaświły działek nr geodezyjny: 90/26 i 90/27,
   b) we wsi Mociesze działek nr geodezyjny: 245/9, 245/12, 246/5;
2) pod zabudowę jednorodzinną z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego:
   a) we wsi Jaświły działki nr geodezyjny 113/21,
   b) we wsi Dolistowo Stare działek nr geodezyjny: 163, 164, 165, 166;
   c) we wsi Brzozowa części działki nr geodezyjny 271/2**;**
   d) pod zabudowę zagrodową:
   e) we wsi Jadeszki części działek nr geodezyjny 148/3, 122/1 oraz działki 122/2,
   f) we wsi Szpakowo części działki nr geodezyjny 232/5.

3)[1] Ustala się tereny oraz cechy i wskaźniki urbanistyczne zabudowy zagrodowej obejmując następujące działki lub ich części nr geodezyjny we wsiach:

Lp.	*Miejscowość*	*Symbol terenu na rysunku studium*	*Nr działek geodezyjnych*	*Uwarunkowania zabudowy terenu*
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1.	*Bobrowka*	*1RM*	*cz. 34/1*	
2.	*Mikicin*	*2RM*	*729, cz. 730,*	

[1] Uchwała Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły

			948,731, 953	
3.	***Jadeszki***	***3RM***	***140/1***	
Wskaźniki urbanistyczne na wyznaczonych terenach zabudowy zagrodowej oraz cechy zabudowy				
Rodzaj wskaźnika, cechy zabudowy			***Minimalny***	***Maksymalny***
Wskaźnik intensywności zabudowy			***0,01***	***0,9***
Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej			***40%***	***nie ustala się***
Wysokość zabudowy			***do 2 kondygnacji nadziemnych oraz dodatkowo z dopuszczeniem użytkowego poddasza, jako 3 kondygnacji***	

Dopuszcza się dalsze zmiany (opracowanie) planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, jednorodzinną, zagrodową, letniskową, z dopuszczeniem innej zabudowy uzupełniającej.

2.2.3. Infrastruktura społeczna

2.2.3.1. Usługi ponadpodstawowe

Usługi ponadpodstawowe na rzecz mieszkańców gminy Jaświły będą świadczyły urządzenia obsługi zlokalizowane w Mońkach i Białymstoku. Są to usługi z zakresu administracji państwowej, samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, sądownictwa, lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego, szkolnictwa średniego i wyższego, kultury, sportu kwalifikowanego oraz specjalistycznego handlu i rzemiosła.

W studium tworzy się warunki do rozwoju na terenie gminy usług ponadpodstawowym, z których mogliby korzystać także mieszkańcy spoza gminy Jaświły.

W stanie istniejącym funkcjonuje na terenie gminy Dom Pomocy Społecznej "Dom Kombatanta" w Mocieszach, Dom Spokojnej Starości w Szpakowie, Ośrodek Rehabilitacyjny Caritasu w Bobrówce, które pełnią funkcje ponadpodstawowe.

2.2.3.2. Usługi podstawowe.

W zakresie usług podstawowych, istniejące na terenie gminy urządzenia mogą obsłużyć w perspektywie mieszkańców, jednakże będzie niezbędna modernizacja i uzupełnienie usług w związku ze wzrastającym popytem na usługi o wyższym standardzie obsługi.

Główne zadania w zakresie usług podstawowych to:

1) W zakresie komunalnych usług podstawowych:

Zapewnienie w budżetach gminy odpowiednich środków finansowych na utrzymanie, modernizację (lub rozbudowę) urządzeń komunalnych, które będą obsługiwały miejscową ludność tj.:

- gimnazjum w Jaświłach – do likwidacji,
- szkół podstawowych we wsiach: Jaświły, Dolistowo,
- Gminnego Ośrodka Kultury w Jaświłach,
- filia Gminnego Ośrodka Kultury w Dolistowie,
- Gminnego Ośrodka Zdrowia w Jaświłach,
- Ośrodka Zdrowia w Dolistowie,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaświłach,
- Urzędu. Gminy w Jaświłach,
- remiz strażackich OSP we wsiach: Jaświły, Bobrówka, Brzozowa, Dolistowo, Dzięciołowo, Mikicin,, Szpakowe, Zabiele,
- terenów sportowych przy szkołach podstawowych.

2) W zakresie pozostałych usług o zakresie podstawowym:

Tworzenie warunków do utrzymania i dalszego rozwoju istniejących na terenie gminy urządzeń usługowych, których właścicielem nie jest samorząd gminy tj.:
- sieci sklepów i usług wymienionych w części l, pkt. 3.2.2.4.,
- kościołów i kaplic we wsiach: Jaświły, Dolistowo Stare, Brzozowa, Bobrówka,
- urzędu pocztowego we wsi Jaświły,
- banku spółdzielczego w Jaświłach,
- cmentarzy we wsiach: Dolistowo Stare, Brzozowa, Bobrówka, Jaświły.

3) W zakresie dalszego rozwoju usług.

W zakresie dalszego rozwoju usług tworzenie warunków do rozwoju podstawowych urządzeń usługowych z zakresu handlu, rzemiosła, gastronomii na terenach przewidzianych w „Studium", między innymi na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.

Dopuszcza się możliwość dokonywania różnego rodzaju przekształceń funkcji terenów, uzupełnienia zabudowy, a także zmianę funkcji na funkcje mieszkaniowe lub produkcyjno – usługowe wszędzie tam, gdzie nie stwarza to uciążliwości dla otaczającej zabudowy mieszkaniowej i środowiska. Zamierzając zmianę funkcji terenów usługowych na mieszkaniowe, produkcyjne i rzemieślnicze należy każdorazowo dokonać oceny uciążliwości projektowanej funkcji oraz opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Przedmiotem dalszego – perspektywicznego wykorzystania pod usługi mogą być tereny wyznaczone w planie zagospodarowania przestrzennego, z możliwością uzupełnienia i zmiany funkcji terenu.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, uchwalonym uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404 z późn. zm. powinny być w perspektywie utrzymane jako usługowe z możliwością zmiany funkcji:

1) tereny o podstawowym przeznaczeniu pod usługi oświaty, oznaczone na rysunku planu symbolem UO:
   a) teren gimnazjum (likwidacji) i szkoły podstawowej we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 1 UO,
   b) teren szkoły podstawowej we wsi Dolistowo Stare, oznaczony symbolem 2 UO,
   c) teren byłej szkoły podstawowej we wsi Zabiele, oznaczony symbolem 3 UO,
   d) teren szkoły podstawowej we wsi Mikicin, oznaczony symbolem 4 UO,
   e) teren byłej szkoły podstawowej we wsi Radzie, oznaczony symbolem 5 UO;

2) tereny o podstawowym przeznaczeniu pod urządzenia kultury, oznaczone na rysunku planu symbolem UK i urządzenia ochrony przeciwpożarowej, oznaczone na rysunku planu symbolem UI:
   a) teren kościoła i plebanii we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 1 UK,
   b) teren Gminnego Ośrodka Kultury i remizy OSP ze świetlicą oraz Urzędem Gminy we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 2 UK, UI, UA,
   c) teren klubu rozrywki „Fantazja" w Jaświłach, oznaczony symbolem 3UK,
   d) teren kościoła i plebanii we wsi Dolistowo Stare, oznaczony symbolem 4 UK,
   e) teren klubu i remizy OSP we wsi Dolistowo Stare, oznaczony symbolem 5 UK, UI,
   f) teren klubu i remizy OSP we wsi Zabiele, oznaczony symbolem 6 UI,
   g) teren kaplicy we wsi Zabiele, oznaczony symbolem 7 UK,
   h) teren remizy OSP we wsi Brzozowa, oznaczony symbolem 8 UI,

i) teren kościoła we wsi Brzozowa, oznaczony symbolem 9 UK,
j) teren klubu i remizy OSP we wsi Bobrówka, oznaczony symbolem 10 UK, UI,
k) teren kościoła we wsi Bobrówka, oznaczony symbolem 11 UK,
l) teren klubu OSP we wsi Rutkowskie Duże, oznaczony symbolem 12 UK,
m) teren kaplicy we wsi Szpakowo, oznaczony symbolem 13 UK,
n) teren remizy OSP we wsi Szpakowo, oznaczony symbolem 14 UI,
o) teren kaplicy we wsi Bagno, oznaczony symbolem 15 UK,
p) teren kaplicy we wsi Dzięciołowo, oznaczony symbolem 16 UK,
q) teren klubu i remizy OSP we wsi Dzięciołowo, oznaczony symbolem 17 UK, UI;

3) tereny o podstawowym przeznaczeniu pod urządzenia ochrony zdrowia i opieki socjalnej, oznaczone na rysunku planu symbolem UZ:
   a) teren Wiejskiego Ośrodka Zdrowia we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 1 UZ,
   b) teren projektowanego Domu Spokojnej Starości we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 2 UZ – teren przewidziany do rolniczego użytkowania,
   c) teren Wiejskiego Ośrodka Zdrowia we wsi Dolistowo Stare, oznaczony symbolem 3 UZ,
   d) teren Domu Pomocy Społecznej, Domu Kombatanta we wsi Mociesze, oznaczony symbolem 4 UZ,
   e) teren Domu Pomocy Społecznej we wsi Bobrówka, oznaczony symbolem 5 UZ;

4) tereny o podstawowym przeznaczeniu pod urządzenia sportowo-rekreacyjne, oznaczone na rysunku planu symbolem US:
   a) teren Ośrodka Wypoczynkowo-Turystycznego we wsi Dolistowo Stare, oznaczony na rysunku symbolem 1 US,
   b) teren boiska sportowego we wsi Dolistowo Stare, oznaczony symbolem 2 US,
   c) teren we wsi Zabiele, oznaczony symbolem 3 US przeznaczony pod wieżę widokową, obejmujący część działki Nr geodezyjny 344/4;

5) tereny o podstawowym przeznaczeniu pod urządzenia obsługi administracji i łączności, oznaczone na rysunku planu symbolem UA, UŁ:
   a) teren Urzędu Gminy mieszczącego także Gminny Ośrodek Kultury i remizy OSP we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 1 UA,
   b) teren Urzędu Pocztowego we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 2 UŁ,
   c) teren po byłym posterunku policji we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 3 UA,
   d) teren Banku Spółdzielczego we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 4 UA,
   e) teren wieży przekaźnikowej i telefonii komórkowej we wsi Jadeszki, oznaczony symbolem 15 UŁ,
   f) teren projektowanej wieży przekaźnikowej i telefonii komórkowej we wsi Dolistowo Stare na działce Nr geodezyjny 517, oznaczony symbolem 16 UŁ.
   g) teren projektowanej wieży przekaźnikowej i telefonii komórkowej we wsi Stożnowo na działce Nr geodezyjny 122

6) tereny o podstawowym przeznaczeniu pod usługi handlu, gastronomii i rzemiosła nieuciążliwego, oznaczone na rysunku planu symbolem UH, UG, UKS:
   a) tereny i projektowanych obiektów handlowych we wsi Jaświły, oznaczonych symbolami: 1 UH, 2 UH, 3UH, 4 UH,
   b) teren byłego obiektu gastronomicznego we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 5 UG,
   c) teren stacji paliw we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 6 UKS,
   d) teren we wsi Dolistowo Nowe, oznaczone symbolem 7 UH,

e) teren we wsi Zabiele, oznaczone symbolem 8 UH,
f) teren we wsi Dzięciołowo, oznaczone symbolem 9 UH,
g) teren we wsi Moniuszki, oznaczone symbolem 10 UH,
h) teren we wsi Mikicin, oznaczone symbolem 11 UH,
i) teren we wsi Brzozowa, oznaczone symbolem 12 UH,
j) teren we wsi Bobrówka, oznaczone symbolem 13 UH,
k) teren we wsi Szpakowo, oznaczone symbolem 14 UH;

7) tereny z podstawowym przeznaczeniem pod zieleń publiczną, oznaczone na rysunku planu symbolem Z, w skład, których wchodzą:
   a) tereny ogrodów działowych we wsi Jaświły, oznaczone symbolami 1 ZD, 2 ZD,
   b) teren oznaczony symbolem 3 ZC we wsi Jaświłki, przeznaczony pod rozbudowę istniejącego cmentarza, obejmujący części działek Nr geodezyjny 23 i 28,
   c) teren cmentarza we wsi Dolistowo Nowe i Stare, oznaczony symbolem 4 ZC,
   d) teren zabytkowego zespołu dworskiego we wsi Mikicin, oznaczony symbolem 5 ZP,
   e) teren cmentarza we wsi Brzozowa, oznaczony symbolem 6 ZC,
   f) część terenu zabytkowego parku podworskiego we wsi Jadeszki, oznaczony symbolem 7 ZP – teren przewidziany do rolniczego użytkowania,
   g) teren cmentarza we wsi Jaświłki, oznaczony symbolem 8 ZC,
   h) teren cmentarza we wsi Bobrówka, oznaczony symbolem 9 ZC.

8) tereny central telefonicznych:
   a) we wsi Jaświły, oznaczony symbolem ŁTC 1,
   b) we wsi Dolistowo, oznaczony symbolem ŁTC 2.

Ponadto w „Studium" wyznacza się nowe tereny pod zabudowę usługową, w tym tereny przy ciągach komunikacyjnych w celu umożliwienia rozwoju urządzeń z zakresu obsługi komunikacji i turystyki.

Na wyznaczone tereny usługowe należy w miarę potrzeby opracować plany zagospodarowania przestrzennego w celu umożliwienia inwestowania.

Zamierzając dokonać zmiany funkcji terenów usługowych na mieszkaniowe, produkcyjne lub rzemieślnicze należy każdorazowo dokonać oceny zagospodarowania przestrzennego i opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się zabudowę usługową i rzemieślniczą na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej.

W planie wyznacza się też tereny pod następujące cele:

1) pod zabudowę usługową, w tym turystyczną, gastronomiczną, handlową i rzemiosło nieuciążliwe we wsi Jaświły działek nr geodezyjny: 113/16, 113/17;
2) pod zabudowę usług kultury we wsi Jaświły działek nr geodezyjny: 183/13, 183/14, 183/15, 183/16;
3) pod zabudowę usługową i rzemiosła nieuciążliwego (z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej):
   a) we wsi Mociesze działek nr geodezyjny: 245/11, 245/13, 246/6,
   b) we wsi Radzie działki nr geodezyjny 44,
   c) we wsi Zabiele działki nr geodezyjny 536/2;
4) pod zabudowę turystyczno-wypoczynkową we wsi Dolistowo Stare działek nr geodezyjny 364 i 570/1 oraz części działki nr 359/20;
5) pod obsługę komunikacji (stacja paliw) i ruchu turystycznego we wsi Dolistowo Stare działki lub jej części nr geodezyjny 444/2;

6) pod oświatę oraz usługi sportowo-rekreacyjne we wsi Jaświły działek nr geodezyjny 90/28, 91/3.

Dopuszcza się dalsze zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę usługową i rzemieślniczą, z dopuszczeniem innych form zabudowy uzupełniającej.

2.3. Kierunki i zasady rozwoju gospodarczego

2.3.1. Kierunki rozwoju przemysłu i rzemiosła, obszary pod zabudowę przemysłowo – rzemieślniczą.

Przemysł i rzemiosło produkcyjne może się rozwijać w gminie w oparciu o następujące przesłanki:

- istniejące na terenie gminy zakłady przemysłowe i rzemieślnicze wyszczególnione w I części „Studium",
- aktywność gospodarczą mieszkańców,
- położenie gminy na ważnych ciągach komunikacyjnych (kolejowym i drogowych),
- istniejące niewykorzystane tereny przemysłowo – składowe,
- istniejący niewykorzystany majątek produkcyjny,
- istniejące na terenie gminy warunki do produkcji rolnej,
- istniejące na terenie gminy surowce mineralne.

W polityce przemysłowej gminy należy sprzyjać dalszemu rozwojowi działalności gospodarczej mieszkańców. Działające dziś podmioty gospodarcze powinny być sprawnie obsługiwane, by ze strony władz samorządowych miały sprzyjający klimat do rozwoju swoich przedsiębiorstw.

Należy sprzyjać inwestycjom zagranicznym.

Przedmiotem szczególnego zainteresowania w rozwoju funkcji produkcyjnych na terenie gminy powinny być tereny przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na ten cel – już zainwestowane i dotychczas niewykorzystane.

Niezależnie od tego, czy wyznaczone w planach tereny przemysłowe będą w dalszym ciągu miały moc prawną usankcjonowaną ważnością planów, czy nie, w niniejszym „Studium" zakłada się ich dalsze przeznaczenie pod przemysł, rzemiosło i inne urządzenia usługowo – produkcyjne.

Tereny pod zabudowę gospodarczą

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, uchwalonym uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404 z późn. zm.) przeznaczone są pod działalność produkcyjną i usługową, w tym przemysł, składy, magazyny, budownictwo, rzemiosło, usługi, handel i inne usługową, oznaczone symbolem **P,** tereny powierzchniowej eksploatacji surowców naturalnych oznaczone symbolem **PG** oraz tereny obsługi rolnictwa, oznaczone symbolami **RUP**, a także zaopatrzenia w wodę – **W**, składowiska odpadów – **N** i stacje transformatorowo-rozdzielcze – **EE** – powinny być utrzymane z możliwością zmiany ich funkcji.

1) teren przemysłowy we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 1 P;
2) teren przemysłowy we wsi Dolistowo Nowe, oznaczony symbolem 2 P;
3) teren przemysłowy we wsi Dolistowo Nowe, oznaczony symbolem 3 P;
4) tereny przemysłowy we wsi Bagno, oznaczone symbolami 4 P, 5 P;
5) teren przemysłowy we wsi Zabiele, oznaczony symbolem 6 P oraz P, obejmujący działki nr geodezyjny 780/1, 781/7, 781/10;

6) teren obsługi rolnictwa we wsi Jaświły, oznaczony symbolem 5 RUP;
7) tereny obsługi rolnictwa we wsi Jaświłki, oznaczone symbolami 2 RUP, 3 RUP 4 RUP;
8) teren obsługi rolnictwa we wsi Mociesze, oznaczony symbolem 1 RUP;
9) teren obsługi rolnictwa we wsi Dolistowo Stare, oznaczony symbolem 6 RUP;
10) teren obsługi rolnictwa we wsi Moniuszki, oznaczony symbolem 8 RUP;
11) tereny obsługi rolnictwa we wsi Mikicin, oznaczone symbolem 9 RUP, 10 RUP;
12) teren obsługi rolnictwa we wsi Brzozowa, oznaczony symbolem 12 RUP na działce nr geodezyjny 51/2;
13) teren obsługi rolnictwa we wsi Mociesze, oznaczony symbolem 14 RUP;
14) teren obsługi rolnictwa we wsi Rutkowskie Duże, oznaczony symbolem 16 RUP;
15) teren obsługi rolnictwa we wsi Bobrówka, oznaczony symbolem 17 RUP;
16) teren obsługi rolnictwa we wsi Starowola, oznaczony symbolem 20 RUP;
17) teren ujęcia wody we wsi Jaświły, oznaczony na rysunku planu symbolem 1 WZ;
18) teren ujęcia wody we wsi Dolistowo Stare, oznaczony na rysunku planu symbolem 2 WZ;
19) teren ujęcia wody we wsi Mikicin, oznaczony na rysunku planu symbolem 3 WZ;
20) tereny zbiorników przeciwpożarowych we wsi Jaświły, oznaczone na rysunku planu symbolami 4 W, 5 W, 6 W i 7 W;
21) teren zbiornika przeciwpożarowego we wsi Rutkowskie Duże, oznaczony na rysunku planu symbolem 8 W;
22) tereny zbiorników przeciwpożarowych we wsi we wsi Mikicin, oznaczone na rysunku planu symbolem 9 W i 11 W;
23) teren zbiornika przeciwpożarowego we wsi Jaświłki, oznaczony na rysunku planu symbolem 10 W;
24) teren oczyszczalni ścieków we wsi Jaświły, oznaczony na rysunku planu symbolem 1 NO;
25) teren oczyszczalni ścieków we wsi Dolistowo Nowe, oznaczony na rysunku planu symbolem 2 NO;
26) teren wysypiska odpadów stałych we wsi Jaświły, oznaczone na rysunku planu symbolem 5 NU;
27) tereny wysypisk odpadów stałych we wsi Dolistowo Stare, oznaczone na rysunku planu symbolem 4 NU, 6 NU;
28) tereny stacji transformatorowej na terenie gminy – bez oznaczenia na rysunku planu;
29) teren projektowanej stacji redukcyjno-pomiarowej gazu – bez oznaczenia na rysunku planu.
30) teren pod powierzchniową eksploatację kruszywa we wsi Brzozowa obejmujący części działki nr geodezyjny 271/2, oznaczony symbolem PG.

31)[1] Ustala się teren na powiększenie zakładu zagospodarowania i sortowania odpadów komunalnych oraz cechy i wskaźniki urbanistyczne zabudowy, obejmując następującą działkę nr geodezyjny we wsi Dolistowo Stare:

Lp	*Miejscowość*	*Symbol terenu na rysunku studium*	*Nr działek geodezyjnych*	*Uwarunkowania zabudowy terenu*
	2	*3*	*4*	*5*
1	*Dolistowo Stare*	*2 O*	*453/3*	*- Sąsiedztwo z drogą wojewódzka G670: dz. nr geod.453/3* *- Działka nr geod. 453/3 położona jest w granicach przyrodniczych obszarów chronionych oraz elementów sieci ekologicznej województwa, wyznaczonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (rozdział 6.4.2.):* *- otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego,*

				- Obszary Natura 2000 Dolina Biebrzy i Ostoja Biebrzańska, *- obszar węzłowy sieci ekologicznej województwa Dolina Biebrzy GKPn-1.*

Wskaźniki urbanistyczne na wyznaczonych terenach		
Rodzaj wskaźnika, cechy zabudowy	*Minimalny*	*Maksymalny*
Wskaźnik intensywności zabudowy	*0,01*	*1,5*
Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej terenów	*25%*	*nie ustala się*
Wysokość zabudowy	*do 12 m*	
Rodzaj dachu zabudowy	*dostosowany do potrzeb technologicznych*	
Liczba miejsc parkingowych realizowanych w granicach własnych nieruchomości:	*a) minimum 1 miejsce na każde rozpoczęte 50 m^2 powierzchni użytkowej zakładu.* *b) miejsca przeznaczone na parkowanie pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową, realizowanych w ramach projektowanych miejsc parkingowych, na parkingach przy terenach, usługowych ,rzemieślniczych i przemysłowych nie mniej niż:* *-1 stanowisko, jeżeli liczba stanowisk wyznaczonych pod lit. b wynosi 6 – 15,* *- 2 stanowiska, jeżeli liczba stanowisk wyznaczonych pod lit. b wynosi 16 – 40,* *-3 stanowiska, jeżeli liczba stanowisk wyznaczonych pod lit. b wynosi ponad 40*	

32)[1]. Wyznacza się tereny pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w postaci ogniw fotowoltaicznych, w tym o mocy przekraczającej 100 kW, a także strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, oznaczone na jednolitym rysunku studium (kierunki) symbolem E, obejmujące następujące działki lub ich części nr geodezyjny we wsiach:

Lp.	*Miejscowość*	*Symbol terenu na rysunku studium*	*Nr działek geodezyjnych (cz.-część działki)*	*Uwarunkowania zabudowy terenu*
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1.	*Dolistowo Stare*	*1 E*	*451*	*- Sąsiedztwo z drogą wojewódzką G670: dz. nr geod.451;* *- Działki nr geod. 451 położona jest w granicach przyrodniczych obszarów chronionych oraz Elementów sieci ekologicznej województwa, wyznaczonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (rozdział 6.4.2.):* *- otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego,* *- Obszary Natura 2000 Dolina Biebrzy i Ostoja Biebrzańska,*

[1] Uchwała Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły

				- obszar węzłowy sieci ekologicznej województwa Dolina Biebrzy GKPn-1. *- We wsi Dolistowo Stare na dz. nr geod. 451 występują dwa zabytki (stanowiska) archeologiczne niewpisane do rejestru zabytków, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (WEZ):* *-Dolistowo Stare – stanowisko nr 5, AZP 29-84/108, ślad osadnictwa; mezolit – wczesna epoka żelaza, późne średniowiecze.* *- Dolistowo Stare – stanowisko nr 6, AZP 29-84/109, ślad osadnictwa; mezolit – wczesna epoka żelaza.* *W związku z powyższym przed przystąpieniem do realizacji inwestycji na w/w działce, należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie –art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282, 782, 1378)*
2.	*Dolistowo stare*	*2E*	*540/1, 540/2*	
3.	*Dolistowo stare*	*3E*	*482/2, 483*	
4.	*Dolistowo Nowe*	*4E*	*372*	
5.	*Dolistowo Nowe*	*5E*	*385*	
6.	*Rutkowskie Duże*	*6 E*	*181, 183*	
7.	*Jaświły*	*7E*	*47/1, 47/2*	
8.	*Jaświły*	*8E*	*20/1*	
9.	*Jaświły*	*9E*	*233/2*	
10.	*Moniuszki*	*10E*	*1/2*	*We wsi Moniuszki dz. nr geod. 1/2 pozostaje w styczności z dz. nr geod. 2/1, na której występuje część zabytku (stanowiska) archeologicznego niewpisanego do rejestru zabytków, ujętego w wojewódzkiej ewidencji zabytków (WEZ); Moniuszki – stanowisko nr 10, AZP 29-84/69, osada?; wczesne średniowiecze.* *W związku z powyższym przed przystąpieniem do realizacji inwestycji na w/w działce, należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie –art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282, 782, 1378)*
11.	*Moniuszki*	*11E*	*43/1*	
12.	*Jadeszki*	*12E*	*7/6*	
13.	*Bagno*	*13E*	*247, 251/1*	
14.	*Mociesze*	*14E*	*238/3, cz.238/4*	
15.	*Mikicin*	*15E*	*cz. 404*	
Na terenach oznaczonych symbolami E ustala się kierunki, zasady i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów w sposób następujący: *- panele lokalizować w odpowiedniej odległości od dróg i zabudowy mieszkaniowej – do uściślenia w*				

miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,

- należy uwzględnić wymagania przepisów szczególnych w zakresie ochrony środowiska i przyrody w szczególności: zapewnić przestrzeganie norm hałasu w środowisku

- w świetle ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U z 2020 r. poz 284, 310) zabrania się niszczenia lub uszkadzania urządzeń wodnych; w przypadku zlokalizowania inwestycji na terenie, gdzie występuje drenowanie oraz rowy melioracyjne)należy opracować projekt przebudowy urządzeń, który należy uzgodnić z Wodami Polskimi,

- inwestowanie w granicach zabytków archeologicznych powinno odbywać się na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282, 782, 1378),

- w przypadku odkrycia – podczas prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych – przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, należy wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot, zabezpieczyć ten przedmiot i miejsce jego odkrycia przy pomocy dostępnych środków i niezwłocznie zawiadomić o tym Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku i Wójta Gminy,

- wyłącza się z terenów przeznaczonych pod urządzenia wytwarzające energię tereny przeznaczone w studium pod urządzenia infrastruktury technicznej,

- wprowadza się możliwość tymczasowych utwardzeń powierzchni, związanych z budową i eksploatacją urządzeń wytwarzających energię oraz możliwość realizacji infrastruktury związanej z nimi (linie SN, stacje transformatorowe, drogi, zabudowa gospodarcza związana z urządzeniami),

- do czasu realizacji urządzeń wytwarzających energię dopuszcza się rolnicze i leśne wykorzystanie terenu,

- zakazuje się lokalizowania budowli rolniczych oraz innej zabudowy nie związanej z urządzeniami wytwarzającymi energię a także nowych zalesień i zadrzewień,

- szczegółowe lokalizacje inwestycji oraz sposób zagospodarowania terenu, a także strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, które powinny mieścić się w granicach terenu przeznaczonego na ten cel, określi miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Wskaźniki urbanistyczne na wyznaczonych terenach zabudowy przemysłowej pod elektrownie fotowoltaiczne (E)

Rodzaj wskaźnika, cechy zabudowy	***Minimalny***	***Maksymalny***
Wskaźnik intensywności zabudowy	***0,01***	***1,5***
Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej	***25%***	***nie ustala się***
Wysokość zabudowy	***do 12 m***	
Rodzaj dachu zabudowy	***dostosowany do potrzeb technologicznych***	
Liczba miejsc parkingowych realizowanych w granicach własnych nieruchomości:	***a) minimum 1 miejsce na każde rozpoczęte 50 m^2 powierzchni użytkowej usług i przemysłu.*** ***b) miejsca przeznaczone na parkowanie pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową, realizowanych w ramach projektowanych miejsc parkingowych, na parkingach przy terenach, usługowych, rzemieślniczych i przemysłowych nie mniej niż:*** ***- 1 stanowisko, jeżeli liczba stanowisk wyznaczonych pod lit. a wynosi 6 – 15,*** ***- 2 stanowiska, jeżeli liczba stanowisk wyznaczonych pod lit. a wynosi 16 – 40,*** ***- 3 stanowiska, jeżeli liczba stanowisk wyznaczonych pod lit. a wynosi ponad 40.***	

Dopuszcza się zmianę funkcji terenów wyznaczonych w planie pod przemysł, obsługę rolnictwa i pod inne cele, poprzez dokonanie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się dalsze zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę przemysłową i rzemieślniczą.

2.3.2. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

2.3.2.1. Rolnictwo

Zdecydowana większość terenów gminy podporządkowana jest działalności rolniczej, która w najbliższych latach pozostanie dominującym sektorem gospodarki. Kluczowa rola rolnictwa wymaga podjęcia działań zabezpieczających przestrzeń produkcyjną strategiczną dla produkcji żywności poprzez:

- zakaz przeznaczania kompleksów klas bonitacyjnych III i IVa o uregulowanych stosunkach wodnych na cele nierolnicze,
- utrzymanie w przeznaczeniu rolniczym gruntów ornych wykorzystywanych pod uprawy oraz łąk i pastwisk wykorzystywanych do hodowli bydła,
- przeprowadzanie procesów scaleń i wymian gruntów, pod kątem:
  - poprawy rozłogów gruntów gospodarstw rolnych i tworzenia warunków koncentracji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
  - uzyskiwania zwartych powierzchniowo kompleksów gruntów porolnych i marginalnych,
- zakaz lokalizacji obiektów budowlanych niezwiązanych z gospodarką rolną na terenach oznaczonych symbolem **R** (z wyjątkiem inwestycji celu publicznego),
- regulacje stosunków wodnych na obszarach rolniczych poza siecią ekologiczną, dla stworzenia optymalnych warunków hydrologicznych produkcji rolniczej, w tym modernizacje istniejących systemów regulacyjnych,
- dopuszczenie realizacji obiektów małej retencji,
- eliminację zanieczyszczeń gleby, wody i powietrza poprzez sukcesywny rozwój systemów infrastruktury technicznej i jej modernizację - w szczególności energetycznej, gazowej i kanalizacyjnej,
- promocję rolnictwa ekologicznego,
- ograniczanie lokalizacji obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym ze względu na ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych,
- tworzenie systemu zadrzewień i zakrzewień jako elementu zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, chroniącego przed erozją wietrzną i wodną, wzbogacającego tradycyjny uprawowy krajobraz rolniczy,
- promowanie rolnictwa służącego ochronie różnorodności gatunkowej (ochrona zasobów genowych zwierząt gospodarskich),
- dopuszczenie realizacji ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych.

Istniejące obecnie uwarunkowania glebowo – rolnicze stanowić będą w dalszym ciągu podstawę gospodarki rolnej w gminie.

Stopniowo zmniejszać się będzie ilość gospodarstw rolnych przy zwiększaniu ich średniej powierzchni. Tempo tych zmian zależeć będzie od polityki rolnej prowadzonej przez Państwo (ceny produktów rolnych, ceny środków produkcji, możliwości zbytu, kredytowanie rolnictwa) oraz możliwości tworzenia nowych miejsc pracy na wsi poza rolnictwem i w miastach dla ludności odchodzącej z rolnictwa.

Należy oczekiwać wzrostu poziomu technologii rolniczej i warunków cywilizacyjnych życia mieszkańców wsi w wyniku rozwoju systemów infrastruktury technicznej.

Należy rozwijać również dotychczasowe kierunki produkcji rolnej: zbóż i hodowla bydła.

Tworzenie warunków do intensywnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej i majątku produkcyjnego rolnictwa powinno polegać na:

a) wspieraniu procesu zwiększania powierzchni gospodarstw rolnych poprzez:

- zbywanie gruntów rolnych Skarbu Państwa i komunalnych,
- prowadzenie scaleń i wymianę gruntów,

b) popieranie rozwoju urządzeń obsługi rolnictwa i sfery pozarolniczej w celu umożliwienia zwiększenia miejsc pracy na wsi dla ludności, która będzie rezygnowała z pracy w rolnictwie,
c) popieranie rozwoju dużych gospodarstw rolnych,
d) poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
   - dalszą regulację stosunków wodnych (melioracje, drenaż),
   - zwiększanie udziału nawożenia naturalnego,
e) popieranie rozwoju otoczenia rolnictwa w zakresie mechanizacji prac rolniczych, zaopatrzenia w środki produkcji rolnej, przetwórstwa rolniczego i obsługi weterynaryjnej poprzez:
   - promocję terenów przeznaczonych na działalność gospodarczą,
   - stosowanie priorytetów i ulg podatkowych na rzecz rolnictwa,
f) zakazuje się na terenie gminy lokalizację ferm zwierząt futerkowych, zwłaszcza norki amerykańskiej.

Terenami rozwoju otoczenia rolnictwa mogą być istniejące tereny przeznaczone na ten cel, a także tereny przewidziane w „Studium" pod rozwój przemysłu i rzemiosła, podnoszeniu poziomu technologii produkcji rolniczej i warunków zamieszkiwania ludności rolniczej poprzez:

- rozwój na wsiach wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej: wodociągów, kanalizacji, elektroenergetyki, gazownictwa, telekomunikacji, usuwania i utylizacji odpadów,
- utrzymanie istniejących urządzeń obsługi rolnictwa i podnoszenie ich standardu,
- tworzenie warunków do powstawania nowych urządzeń usługowych,
- poprawę stanu dróg na terenie gminy, zarówno o znaczeniu ponadgminnym, jak też dróg gminnych i polnych.

Należy rozwijać ekologizację terenów rolniczych poprzez:

- preferowanie rolnictwa ekologicznego na terenach posiadających najkorzystniejsze warunki do produkcji zdrowej żywności,
- zmianę sposobu użytkowania terenów przeznaczonych na inne cele niż rolnicze, ze względu na złą jakość gleb oraz niekorzystne walory siedliskowe dla rolnictwa,
- systematyczne eliminowanie chemicznych środków ochrony upraw, zwłaszcza na terenach narażonych na skażenie wód,
- stopniowe ograniczanie stosowania nawozów mineralnych na rzecz nawożenia organicznego,
- unikanie koncentracji nadmiernej hodowli oraz upowszechnianie jej w wielofunkcyjnych gospodarstwach rolnych,
- upowszechnienie samowystarczalności paszowej gospodarstw rolnych,
- upowszechnienie stosowania przyjaznych środowisku nośników energii; wody, wiatru, substancji organicznych (oleje, alkohol),
- wspieranie rozwoju pszczelarstwa.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, uchwalonym uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404 z późn. zm.) przeznaczone są pod tereny rolne, oznaczone symbolem **RP**, **RZ** oraz **R** we wsi Jadeszki, obejmujący część działki nr 148/3.

W planie przeznacza się także pod tereny rolne:

a) we wsi Jaświłki działki nr geodezyjny 23,
b) we wsi Mociesze działki nr geodezyjny 246/4.

c)[1] przeznacza się pod tereny rolne oznaczone na rysunku studium symbolem R działki nr geodezyjny we wsiach:

- Jaświły- 65/1,
- Bagno – 30/5,
- Zabiele – 490, - (działka położona jest w granicach przyrodniczych obszarów chronionych oraz elementów sieci ekologicznej województwa, wyznaczonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (rozdział 6.4.2.):
- otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- Obszary Natura 2000 Dolina Biebrzy i Ostoja Biebrzańska,
- obszar węzłowy sieci ekologicznej województwa Dolina Biebrzy GKPn-1"),
- Moniuszki – 51/1

Przewiduje się możliwość dalszych zmian planu w celu przeznaczenia terenów pod tereny rolne.

2.3.2.2. Leśnictwo

Na terenach leśnych, na których prowadzona jest gospodarka zasobami leśnymi, należy dążyć do zakazu bądź ograniczenia:

- zmniejszania powierzchni leśnej na cele nieleśne
- wprowadzania zabudowy z wyjątkiem urządzeń związanych z gospodarką leśną z dopuszczeniem przystosowania terenów leśnych do potrzeb rekreacyjnych,
- realizacji przebiegu urządzeń liniowych z zakresu infrastruktury technicznej wymagających znacznej przecinki drzew,
- naruszania naturalnej rzeźby terenu,
- lokalizacji składowisk odpadów.

Jednocześnie ustala się:

- wprowadzenie zalesień na terenach przeznaczonych do zalesienia – o niskiej przydatności rolniczej,
- wprowadzanie leśnej zieleni izolacyjnej pomiędzy terenami o kolizyjnym zagospodarowaniu,
- regenerację drzewostanów zdewastowanych i zaniedbanych w lasach prywatnych,
- rozwój wodochronnych, glebochronnych i klimatotwórczych funkcji lasów,
- przystosowanie lasów do spełniania funkcji rekreacyjnej – ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne i edukacyjne, wprowadzenie urządzeń rekreacyjnych i małej architektury,
- świadome kształtowanie prawidłowej granicy polno-leśnej (tzw. strefy ekotonowej) – wyprzedzające planowanie, dobór odpowiednich gatunków – chroniącej drzewostan przed wiatrem, nadmiernym nasłonecznieniem i gwałtownymi zmianami temperatury, a także pełniącej funkcje przeciwpożarowe.

Leśnictwo, podobnie jak dotychczas, nie będzie miało w przyszłości większego znaczenia w gospodarce gminy. Niemniej lasy, głównie prywatne, będą wykorzystywane zgodnie z dotychczasowymi tendencjami tj. poprzez pozyskanie i przeróbkę drewna, zwłaszcza na własne potrzeby rolników.

Do głównych kierunków rozwoju gospodarki leśnej zaliczyć należy:

a) produkcje surowca drzewnego o zróżnicowanej jakości z przeznaczeniem na wewnętrzne potrzeby gminy i najbliższej okolicy.
Ważnym użytkownikiem wewnętrznym może być rozwijane budownictwo rekreacyjne, w tym letniskowe. Może to spowodować rozwój lokalnego przemysłu tartacznego oraz

[1] Uchwała Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły

wzrost zatrudnienia w sektorze pozyskiwania drewna.

b) prowadzenie akcji zalesień gruntów marginalnych stwarzając w ten sposób większy popyt na siłę roboczą, a równocześnie źródło dochodów dla gospodarstw chłopskich,
c) rozwój zbieractwa runa leśnego na cele konsumpcyjne i rynkowe, stanowiąc przy tym dodatkowe źródło dochodów dla części mieszkańców,
d) proekologiczny kierunek gospodarki na terenach leśnych polegający na:
   - ochronie bioróżnorodności, naturalnych kierunkach hodowli lasów z zachowaniem zgodności siedliskowej,
   - przeciwdziałanie monokulturze upraw leśnych,
   - zwiększanie odporności biologicznej poprzez wprowadzanie wielogatunkowości drzew oraz zapobieganie masowemu pojawianiu się szkodników.

Powinien też nastąpić wzrost powierzchni lasów na skutek dolesień i rekultywacji istniejących terenów powyrobiskowych, jak też w drodze zalesień na wniosek właścicieli gruntów, po przeznaczeniu gruntów pod zalesienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zakazuje się zalesiania gruntów rolnych położonych pod liniami elektroenergetycznymi.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, uchwalonym uchwałą Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404 z późn. zm.) przeznaczone są pod zalesienie:

1) tereny oznaczone na rysunku planu symbolem RL – bez numeracji;
2) tereny we wsi Jaświły, oznaczone symbolami RL i ZL, w tym:
   a) 2 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 101/1
   b) 3 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 33/1,
   c) 4 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 6/2,
   d) 5 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 107/3,
   e) 4 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 97/3 oraz część działki Nr geodezyjny 97/2;
3) tereny we wsi Mikicin:
   a) 6 RL, obejmujący działki nr geodezyjny: 733 i 259/3,
   b) 7 ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 81,
   c) 8 ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 671
4) tereny we wsi Zabiele:
   a) 1 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 836/4
   a) 2 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 836/8
   b) 3 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 243;
5) tereny we wsi Brzozowa:
   a) 5 ZL, obejmujący działkę Nr geodezyjny 197/2 oraz 197/4,
   b) 6 ZL, obejmujący część działki Nr geodezyjny 362/1;
6) teren we wsi Jadeszki, oznaczony symbolem 9 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 2/2;
7) tereny we wsi Szpakowo:
   a) 10 ZL, obejmujący działki nr geodezyjny 136/10, 136/12, 136/13, 136/14,
   b) 11 ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 197.

Dopuszcza się zmianę lasów na cele nieleśne poprzez opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Plan wyznacza też pod zalesienie :

a) we wsi Jaświły działki nr geodezyjny: 11/12, 22, 255/5 oraz części działki nr 94/1,
b) we wsi Dzięciołowo działki nr geodezyjny 127/1,
c) we wsi Mikicin części działek nr geodezyjny: 91, 793,
d) we wsi Jadeszki działki nr geodezyjny 130/1 oraz części działek 121, 122/1,
e) we wsi Brozowa części działki nr geodezyjny 271/2

f) we wsi Romejki części działki nr geodezyjny 6/3
g) we wsi Bobrówka działki nr geodezyjny 25/4, 25/5

h)[1] ustala się tereny do zalesienia obejmując następujące działki lub ich części nr geodezyjny we wsiach:

Lp.	*Miejscowość*	*Symbol terenu na rysunku studium*	*Nr działek geodezyjnych*	*Uwarunkowania zalesienia*
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1.	*Mikicin*	*9 ZL*	*733, 734*	*We wsi Mikicin na dz. nr geod.733 występuje jeden zabytek (stanowisko) archeologiczny niewpisany do rejestru zabytków, ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków (WEZ): Mikicin – stanowisko nr 27, AZP 29-85/22, ślad osadnictwa; mezolit – wczesna epoka żelaza, średniowiecze. W związku z powyższym przed przystąpieniem do zalesienia na w/w działce, należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie –art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 782, 1378)*
2.	*Mikicin*	*10 ZL*	*740, 741*	

Przewiduje się możliwość dalszych zmian planu w celu przeznaczenia terenów pod zalesienie.

2.3.3. Kierunki rozwoju obszarów wypoczynkowych i turystyki

Obszarami wyróżniającymi się pod względem atrakcyjności turystycznej są tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego. Gmina Jaświły, w części północnej obszaru posiada wybitne walory wypoczynkowe, które mogą być podstawą rozwoju w perspektywie większego ruchu turystycznego. Przewiduje się rozwój następujących obszarów wypoczynku i turystyki:

a) tereny przydatne do organizacji wypoczynku świątecznego i pobytowego związane z obszarem Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliną, położoną na gruntach wsi Dolistowo Stare,
b) agroturystyka we wsiach położonych w pobliżu doliny rzeki Brzozówki, tj. we wsiach Brzozowa i Bobrówka, Doliny Biebrzy, tj. we wsiach Dolistowo Nowe, Dolistowo Stare, Zabiele,
c) obiekty o wartościach historycznych, w tym zabytkowe, i o wartościach kulturowych oraz obiekty archeologiczne wymienione w pkt. 2.2. w 1 części studium,
d) teren rekreacyjny nad rzeką Biebrzą we wsi Dolistowo Stare oraz nad rzeką Brzozówką we wsiach Brzozowa i Bobrówka,

[1] Uchwała Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaświły

e) ścieżki rowerowe na trasach: Jaświły – Bobrówka – rzeka Brzozówka oraz Wroceń – gmina Goniądz – Dolistowo Nowe i druga przez dolinę Biebrzy do Sztabina,
f) szlaki piesze: Wroceń – Dolistowo – Białobrzegi oraz Mikicn – Brzozowa – Bobrówka – Skindzierz – Suchowola

2.4. Kierunki i zasady rozwoju komunikacji

Cele rozwoju komunikacji w gminie Jaświły.

Najważniejsze cele rozwoju komunikacji w gminie Jaświły to:

a) dążenie do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez teren gminy,
b) zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości i swobody ruchu tranzytowego na drogach,
c) minimalizacja kolizji między ruchami komunikacyjnymi a zabudową i środowiskiem przyrodniczym oraz między różnymi rodzajami komunikacji,
d) utrzymanie w należytym standardzie dróg gminnych,
e) podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia komunikacji, zwłaszcza przy drogach wojewódzkiej i powiatowych.

Gmina Jaświły obsługiwana będzie siecią drogową i liniami autobusowymi.

2.4.1. Sieć drogowa:

Sieć drogową stanowić będą: droga wojewódzka, drogi powiatowe i drogi gminne.

2.4.1.1 Droga wojewódzka Nr 670 Osowiec – Suchowola – Dąbrowa Białostocka – Nowy Dwór – granica państwa.

1) Zgodnie z obowiązującymi przepisami docelowo droga ta powinna spełniać wymagania techniczne i użytkowe określone dla klasy G. Przy przebudowie drogi przepisy dopuszczają przyjęcie klasy o jeden poziom niżej, a więc mogłaby pozostać Z, jaka jest obecnie na odcinku Osowiec – Suchowola. Decyzję w tej sprawie podejmie Sejmik Urzędu Marszałkowskiego.

2) Prognozy ruchu na drogach wojewódzkich na podstawie pomiarów ruchu w 2015r. niewykonano.
Dla oszacowania wzrostu ruchu przyjęto wskaźnik 1,17 na podstawie opracowania „Program zintegrowanego rozwoju drogownictwa w województwie podlaskim do 2005r. z perspektywą do 2015r.”, wykonanego przez Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu w Warszawie w 2002r..

Osowiec – Suchowola	2 015	2 020	2 025	2 030
	9 48	1 109	1 297	1 517

Z porównania przepustowości drogi o szerokości jezdni 5m przy poziomie swobody ruchu

D wynoszącej 400-650 p/h z prognozowanym ruchem w 2030r. wynoszącym 144 p/h (0,095x1517=144 p/h) wynika, że istniejący przekrój drogi będzie miał duże rezerwy przepustowości.

Z powyższej analizy wielkości ruchu wynika, że nie ma potrzeby przebudowy drogi w zakresie poszerzenia nawierzchni, ale droga ta koniecznie wymaga natychmiastowego remontu z powodu złego i bardzo złego stanu technicznego (>70%).

3) Parametry techniczne i użytkowe drogi przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
4) Obiekty budowlanej przy drodze wojewódzkiej powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni, co najmniej:
   - na terenie zabudowy wsi – 8 m,
   - poza terenem zabudowy – 20 m.
5) Na etapie przebudowy drogi, z uwzględnieniem właściwej prognozy ruchu, należy ustalić zasady i warunki realizacji zabudowy wymagającej ochrony w jej otoczeniu przed uciążliwościami ruchu.
6) Uwzględnić właściwe parametry drogi w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, wynikających z decyzji środowiskowych.
7) Wprowadzić urządzenia zabezpieczające w miejscach największych możliwości powstania kolizji na drodze z ruchem lokalnym i pieszym.
8) Wykonać zabezpieczenia istniejącej i projektowanej zabudowy przed uciążliwościami ruchu samochodowego w miejscach wskazanych w decyzji środowiskowej.
9) Minimalizować ilość nowych włączeń dróg i zjazdów, zwłaszcza z lewoskrętami, z wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów budowlanych i uzgodnić je z zarządcą drogi.

2.4.1.2 Drogi powiatowe

1) Bardzo ważną funkcją w obsłudze ruchu na obszarze gminy Jaświły i powiązania z siedzibą powiatu w Mońkach oraz sąsiednimi gminami stanowić będą drogi powiatowe wymienione w pkt. 1.1 podpunkt 2 uwarunkowań.
2) Należy dążyć, aby drogi stanowiące powiązania zewnętrzne posiadały nawierzchnię twardą ulepszoną, tj. 1220B, 1354B, 1355B i 1849B oraz w pierwszej kolejności utrzymać w dobrym stanie technicznym drogi obciążone znacznym ruchem pojazdów i ruchem autobusowym.
3) Parametry techniczne i użytkowe dróg przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
4) Obiekty budowlane przy drogach powiatowych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni, co najmniej:
   - na terenie zabudowy wsi – 8m,
   - poza terenem zabudowy – 20m.

5) na etapie przebudowy drogi, z uwzględnieniem właściwej prognozy ruchu, należy ustalić zasady i warunki realizacji zabudowy wymagającej ochrony w jej otoczeniu przed uciążliwościami komunikacyjnymi.
6) Uwzględnić właściwe parametry dróg w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, wynikających z decyzji środowiskowych.

7) Wprowadzić urządzenia zabezpieczające w miejscach największych możliwości powstania kolizji na drodze z ruchem lokalnym, pieszym i rowerowym.
8) Wykonać zabezpieczenie istniejącej i projektowanej zabudowy przed uciążliwościami ruchu samochodowego w miejscach wskazanych w decyzjach środowiskowych.
9) Minimalizować ilość nowych włączeń dróg i zjazdów, zwłaszcza z lewoskrętami, z wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów budowlanych i uzgodnić je z zarządcą drogi.

2.4.1.3 Drogi gminne

1) Bardzo ważną funkcją w obsłudze ruchu w obszarze gminy Jaświły stanowić będą drogi gminne wymienione w pkt. 1.1 podpunkt 3 uwarunkowań.
2) Wewnętrzne potrzeby transportowe gminy realizowane będą, poza drogą wojewódzką i drogami powiatowymi, drogami gminnymi.
3) Parametry techniczne i użytkowe dróg przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
4) Obiekty budowlane przy drogach gminnych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni, co najmniej:
   - na terenie zabudowy wsi – 6 m,
   - poza terenem zabudowy – 15 m.
5) Bieżące remonty i przebudowę dróg należ wykonać z uwzględnieniem priorytetów dla:
   a) odcinków dróg obsługujących największą liczbę mieszkańców i obszary o najwyższej w skali gminy aktywności gospodarczej,
   b) odcinków o największych zagrożeniach funkcjonowania ruchu, mogących wywołać zakłócenia życia społeczno-gospodarczego części sieci osadniczej.
6) Docelowo dążyć do wykonania dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej.
7) Podjąć działania formalno - prawne dotyczące:
   - zaliczenia drogi KD – L we wsi Rutkowskie Małe do dróg gminnych publicznych,
   - likwidacji we wsi Moniuszki drogi gminnej publicznej Nr 145560B.

2.4.2. Techniczne zaplecze motoryzacji.

Dla poszczególnych programów zagospodarowania zaleca się przyjmować wskaźniki miejsc postojowych przedstawionych w poniższej tabeli:

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka odniesienia	m.p.
1.	**2.**	**3.**	**4.**
1.	Administracja	1000 m^2 powierzchni użytkowej	8 - 24
2.	Handel	1000 m^2 powierzchni użytkowej	7 - 20
3.	Zakład	100 zatrudnionych	8 - 14
4.	Restauracja	100 miejsc konsumpcyjnych	12 - 20
5.	Kościół	100 uczestników mszy	10

Istniejące stacje paliw w gminie Jaświły zapewnią obsługę w paliwo użytkowników pojazdów samochodowych.

2.4.3. Komunikacja autobusowa.

Zapewnienie właściwego standardu obsługi podróżnych wymagać będzie:

1) utrzymania we właściwym stanie technicznym dróg, po których kursują autobusy,
2) sukcesywnej wymiany starych autobusów na nowoczesne, bardziej funkcjonalne z dostosowaniem dla ludzi niepełnosprawnych i mniej uciążliwych dla środowiska,
3) obniżenia przez przedsiębiorstwo obsługujące linie autobusowe kosztów funkcjonowania, które wpłynie na obniżenie cen usług transportowych.
4) podjęcia działań w sprawie obsługi komunikacją autobusową mieszkańców wsi Dzięciołowo.

2.4.4. Drogi rowerowe.

Wyznaczenie tras rowerowych przewiduje się z miejscowości Jaświły do drogi rowerowej Green Velo, Jaświły – Bobrówka – Piaski – granica gminy.

Z uwagi na nieznaczny lokalny ruch samochodowy w gminie Jaświły, nie planuje się budowy wydzielonych dróg rowerowych. Ruch rowerowy będzie się odbywał po drogach powiatowych i gminnych oraz po trasie rowerowej Green Velo.

W przyszłości przy natężeniu ruchu samochodowego ok. 2500 p.u./dobę lub natężeniu ruchu rowerowego ok. 300R/dobę, bądź przyjmując progowe kryterium prędkości 50 km/h, trzeba będzie się liczyć z potrzebą podjęcia decyzji, w oparciu o przeprowadzoną szczegółową analizę, czy ruch rowerowy pozostawić na jezdni, czy go wydzielić („Kierunki i formy rozwoju ruchu rowerowego" autor mgr inż. Andrzej Zalewski).

2.5. Kierunki i zasady rozwoju systemów infrastruktury technicznej

2.5.1. Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę.

Głównym zadaniem w zakresie zaopatrzenia w wodę będzie zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy Jaświły oraz pozostałym odbiorcom (zakłady usługowe, użyteczności publicznej, drobnego przemysłu) ciągłej dostawy wody w warunkach normalnych i sytuacjach zagrożenia kryzysowego, o jakości spełniającej normy sanitarne dla wody do picia i w ilości pokrywającej pełne ich potrzeby oraz zabezpieczenie przeciwpożarowe.

2.5.1.1. W zakresie ujęć wody i stacji wodociągowych.

1) Utrzymanie w należytym stanie technicznym istniejących studni głębinowych ujęć wiejskich wodociągów w miejscowościach: Jaświły, Dolistowo Stare, Mikicin oraz wykonywanie nowych studni w miejsce już wyeksploatowanych.
2) Utrzymanie w należytym stanie technicznym stacji uzdatniania wody wodociągów wiejskich w miejscowościach Jaświły, Dolistowo Nowe i Mikicin z możliwością w razie potrzeby ich modernizacji i rozbudowy.
3) Dopuszczenie użytkowania i wykonywania indywidualnych ujęć wody do zwykłego korzystania z wody podziemnej znajdującej się w gruncie właściciela działki.
4) Dopuszczenie poboru wód podziemnych, niestanowiących zwykłego korzystania z wody, w przypadku braku możliwości zaopatrzenia w wodę z wiejskich sieci wodociągowych w ilości lub o parametrach jakościowych spełniających oczekiwania odbiorcy, pod warunkiem zachowania wymagań związanych z ochroną środowiska.

5) Wykonanie studni publicznych wody pitnej o wydajności 7,5l/os. i zasięgu 800m od zabudowy mieszkaniowej dla potrzeb zaopatrzenia mieszkańców w wodę w sytuacjach nadzwyczajnych.

2.5.1.2. W zakresie dystrybucji wody.

1) Utrzymanie istniejącego układu sieci wodociągowej i jej rozbudowę z wykorzystaniem istniejących wodociągów:
   - na potrzeby potencjalnego rozwoju poszczególnych wsi,
   - w miarę zgłaszanych potrzeb do gospodarstw kolonijnych.
2) Zwiększenie pewności i sprawności dystrybucji wody oraz zmniejszenie sytuacji awaryjnych w wyniku diagnozowania stanu technicznego i monitorowania sieci wodociągowej umożliwiające szybkie reagowanie w przypadku awarii.
3) Wymiana sieci wodociągowej wykonanej z rur azbestocementowych wodociągu w Jaświłach, niesprawnej armatury, (np. zasuw) na istniejących sieciach wodociągowych oraz odcinków sieci o dużej awaryjności przy zastosowaniu nowoczesnych materiałów i rozwiązań technicznych.

2.5.1..3. Powiązanie systemu wodociągowego gminy Jaświły z gminami sąsiednimi.

1) Utrzymanie zaopatrzenia w wodę z wiejskiego wodociągu Jaświły miejscowości już podłączonych do tego systemu w gminie Jasionówka wsi: Kamionka i Koziniec.
2) Utrzymanie zaopatrzenia w wodę z wiejskiego wodociągu Mikicin już podłączonej do tego systemu zabudowy kolonijnej we wsi Jatwież Duża w gminie Suchowola.

2.5.2. Kierunki rozwoju systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych.

Głównym zadaniem w zakresie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych i wód opadowych będą działania zapewniające ochronę środowiska przed skażeniem gleby i wód powierzchniowych, poprawę standardu życia mieszkańców i likwidacje barier w rozwoju poszczególnych miejscowości.

Przyjmuje się rozdzielczy system kanalizacji w gminie, składający się z niezależnego systemu kanalizacji sanitarnej do odprowadzania ścieków komunalnych (bytowo-gospodarczych i poprodukcyjnych) do oczyszczalni ścieków oraz oddzielny dla kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi, do odprowadzania wód opadowych z terenów zabudowanych.

2.5.2.1 Rozwój systemów kanalizacji sanitarnej.

1) Wyposażenie największych wsi w gminie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej zapewniające obsługę mieszkańców w dostosowaniu do występujących potrzeb oraz osiągnięcie standardów jakościowych ścieków odprowadzanych z oczyszczalni do środowiska wodnego, ustalonych w przepisach prawa wymagać będzie:
   a) utrzymania w należytym stanie technicznym obiektów i urządzeń oczyszczalni ścieków w Jaświłach i Dolistowie Nowym poprzez przeprowadzenie potrzebnych remontów z ewentualną, w razie potrzeby, modernizacją technologii z zastosowaniem nowoczesnych rozwiązań, jak również zapewnienie właściwej eksploatacji tych oczyszczalni w celu utrzymania jakości ścieków odprowadzanych do odbiorników: cieku Biebła i rzeki Biebrza zgodnej z przepisami prawa,
   b) utrzymania w dobrym stanie technicznym istniejącej sieci kanalizacyjnej poprzez

remonty, przebudowę i modernizację kanałów przy zastosowaniu nowoczesnych materiałów i rozwiązań technicznych,

c) sukcesywną wymianę kanałów o złym stanie technicznym w ramach budowy, przebudowy i remontu ulic oraz innych inwestycji wymagających odbioru ścieków komunalnych,

d) objęcie monitoringiem wszystkich lokalnych bezobsługowych przepompowni ścieków istniejących i nowo wybudowanych,

e) rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej w układzie grawitacyjnym i grawitacyjno - pompowym w zakresie umożliwiającym podłączenie do niej całej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej istniejącej i projektowanej we wsiach:
- skanalizowanych: Jaświły, Bobrówka, Mociesze, Rutkowskie Duże z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Jaświłach oraz Dolistowo Stare, Dolistowo Nowe i Zabiele z odprowadzeniem ścieków do czyszczalni w Dolistowie Nowym,
- przewidzianych w koncepcji rozbudowy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Jaświły: Brzozowa I, Jaświłki, Mikicin I, Romejki, Rutkowskie Małe z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Jaświłach,

f) dalszy rozwój scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej może być realizowany w pozostałych większych wsiach o zwartej zabudowie z odprowadzeniem ścieków za pośrednictwem pompowni do najbliższej skanalizowanej wsi i oczyszczalni:
- w Dolistowie n.p. ze wsi Dzięciołowi,
- w Jaświłach, n.p. ze wsi: Szpakowo, Bagno, Jadeszki, Moniuszki i Radzie.

2) W miejscowościach nie objętych scentralizowanym systemem kanalizacji sanitarnej i na obszarach zabudowy rozproszonej zakłada się budowę indywidualnych oczyszczalni ścieków:
- przydomowych oczyszczalni ścieków dla jednorodzinnego budownictwa mieszkaniowego i zakładów wytwarzających ilości ścieków w granicach przepustowości tych oczyszczalni,
- kontenerowych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków dla zakładów wytwarzających ilości ścieków przekraczające przepustowość oczyszczalni przydomowych.

3) Należy dążyć do eliminowania odprowadzania ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych, gdyż jest to rozwiązanie nieekonomiczne, uciążliwe dla użytkowników i nie zapewnia ochrony środowiska, zwłaszcza wód gruntowych.

4) Wywóz ścieków z urządzeń lokalnych, których ilość w miarę porządkowania gospodarki ściekowej będzie sukcesywnie maleć, w dalszym ciągu przewiduje się do punktu zlewnego przy oczyszczalni w Jaświłach.

2.5.2.2. Odprowadzenie i oczyszczanie wód opadowych.

1) Wody opadowe i roztopowe z utwardzonych szczelnych nawierzchni terenów przemysłowych, usługowych, dróg, ulic, parkingów, o znacznym stopniu zanieczyszczenia zawiesiną i substancjami ropopochodnymi ujęte w szczelne otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej powinny być oczyszczone, przed wprowadzeniem do wód lub do ziemi, w taki sposób, aby spełniały wymogi ochrony środowiska określone w przepisach szczególnych.

2) W ramach budowy, przebudowy i remontów ulic i placów o utwardzonych, szczelnych nawierzchniach powinna być realizowana kanalizacja deszczowa spełniająca warunki podane w punkcie 1).

3) Wody opadowe i roztopowe o małym stopniu zanieczyszczenia (z dachów obiektów, terenów zielonych i innych) mogą być odprowadzane powierzchniowo bezpośrednio do

gruntu na własny nieutwardzony teren w sposób uniemożliwiający ich spływ na grunty sąsiednie.

2.5.3. Kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami.

System gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów powinien gwarantować ochronę środowiska, maksymalne wykorzystanie składników użytkowych i spełniać wymogi obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych Polski i Unii Europejskiej.

2.5.3.1.Zasady funkcjonowania systemu gospodarki odpadami.

Zasady funkcjonowania systemu gospodarki odpadami określają:

1) „Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego", w którym gmina Jaświły została zaliczona do Regionu Północnego i odpady są i będą przyjmowane przez Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce w gm. Grajewo, spełniający wymogi ochrony środowiska.
2) „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Jaświły" – załącznik do uchwały Nr VI/39/15 Rady Gminy Jaświły z dnia 27 sierpnia 2015r..
3) Gospodarka odpadami w gminie powinna być prowadzona zgodnie z wyżej wymienionymi przepisami.

2.5.3.2. Zadania w zakresie gospodarki odpadami.

Prawidłowa gospodarka odpadami wymaga sukcesywnej realizacji planu gospodarki odpadami województwa podlaskiego, a przede wszystkim wykonania określonych w nim zadań strategicznych takich jak:

1) udział w rozbudowie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce,
2) prowadzenie oraz wspieranie działań edukacyjno-informacyjnych społeczeństwa, szczególnie dzieci i młodzieży, w zakresie właściwego postępowania z odpadami komunalnymi, w tym w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów, zwiększenia efektywności prowadzenia selektywnej zbiórki „u źródła", zapobieganiu marnotrawienia żywności, zagospodarowanie odpadów ulegających biodegradacji we własnym zakresie, promowanie ponownego użycia oraz recyklingu, z podkreśleniem uzyskiwanych efektów gospodarczych, ekonomicznych i proekologicznych.
3) dążenie do zwiększenia udziału gospodarstw domowych w selektywnej zbiórce odpadów i objęcie tym systemem zbiórki wszystkie tereny zabudowane,
4) tworzenie zachęt w zakresie zagospodarowania odpadów z pielęgnacji zieleni przydomowej i innych bioodpadów do produkcji kompostu na własne potrzeby,
5) sukcesywne likwidowanie „dzikich" wysypisk, czyli usuwanie odpadów z miejsc, które nie są legalnymi składowiskami odpadów lub magazynami odpadów,
6) tworzenie banków żywności,
7) organizowanie giełd wymiany rzeczy, w tym w szczególności urządzeń domowych, ubrań, obuwia oraz punktów napraw i przygotowania rzeczy do ponownego użycia,
8) tworzenie warunków i zachęt do rozwoju lokalnego przetwarzania surowców wtórnych,
9) sukcesywna realizacja opracowanego „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Jaświły na lata 2015-2032",
10) wdrożenie odpowiedniego systemu selektywnego zbierania odpadów u źródła w celu standaryzacji systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego

kraju.

2.5.4. Elektroenergetyka.

1) Dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania województwa i gminy oraz dostarczenie energii w normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym w sposób ciągły wymagać będzie:
   - budowy odcinków linii SN 15 kV
   - remontu odcinków linii SN 15 KV
   - budowy i remontu stacji transformatorowych
   - modernizacji linii SN 15 kV i NN w miejscach remontu lub budowy w/w stacji transformatorowych,
   - utrzymanie należytej sprawności istniejących urządzeń elektroenergetycznych.
2) Zmniejszenie uciążliwości urządzeń systemu energetycznego.
   Wymagać to będzie:
   - budowy linii elektroenergetycznych w sposób niekolizyjny z długofalowym rozwojem osadnictwa oraz chronionymi elementami środowiska przyrodniczego
   - preferowanie rozwiązań technicznych powodujących zmniejszenie zajętości terenu przez urządzenia elektroenergetyczne,
   - zachowanie linii zabudowy zgodnych z obowiązującymi przepisami od urządzeń elektroenergetycznych istniejących i projektowanych.

2.5.5.Gazownictwo

Wobec braku w najbliższej perspektywie możliwości budowy systemu gazowniczego w oparciu o gaz ziemny, odstawowym kierunkiem rozwoju gazownictwa w gminie będzie budowa systemu gazowego w oparciu o LNG.

Projektowanie sieci gazowych winno również uwzględniać stan, gdzie jest to racjonalne z techniczno-ekonomicznego punktu widzenia i możliwe do koordynacji czasowej – obsługę położonych blisko sieci miejscowości gmin sąsiadujących.

Powyższe działanie wymaga stosownych uzgodnień z władzami zainteresowanych gmin i ludnością wsi.

2.5.6. Ciepłownictwo

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:
- sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych dla zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska, w szczególności szersze zastosowanie źródeł energii odnawialnej.
- zmniejszenie strat cieplnych w konstrukcjach nowych budynków i poprzez modernizację starych o złych warunkach termoizolacyjnych,
- wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych dla nośników energetycznych określonych wyżej, zwiększających efektywność ich wykorzystania oraz ułatwiających obsługę i zmniejszających w efekcie koszty eksploatacji. Dotyczy to instalacji wewnętrznych grzewczych, a w szczególności sprawności kotłów energetycznych i różnych rodzajów instalacji grzewczych, a także stopnia automatyzacji obsługi oraz sprawności dostaw nośników energetycznych.

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa to:
a) kontrola i restrykcje w stosunku do emiterów najcięższych ponadnormatywnych zanieczyszczeń energetycznych,

b) propagowanie stosownych docieplеń budynków istniejących i projektowanych,
c) propagowanie najnowszych osiągnięć techniki ciepłowniczej w zakresie instalacji wewnętrznych dla gazu, oleju opałowego itp.,
d) propagowanie i ewentualna realizacja proekologicznych rozwiązań ciepłowniczych niekonwencjonalnych (baterie słoneczne, elektrownie wiatrowe, itp.),
e) rozwój ciepłownictwa w oparciu o system gazowniczy LNG.

W miarę rozwoju systemu gazowniczego w pierwszej kolejności modernizacją instalacji ciepłowniczych należy obejmować obiekty i urządzenia komunalne o stosunkowo znacznym zużyciu ciepła, jak: szkoły, ośrodki zdrowia, obiekty kultury i inne obiekty o charakterze produkcyjnym.

.2.5.7. Systemy telekomunikacyjne i teleinformatyczne

Dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy oraz utrzymanie standardu usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych na odpowiednim poziomie wymagać będzie:
1) rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej (telefonii stacjonarnej i komórkowej) w zakresie wynikającym z potrzeb społeczno–gospodarczych gminy,

2) budowy stacji przekaźnikowej LTE

3) modernizacji istniejących urządzeń i sieci telekomunikacyjnych niezbędnym zakresie

4) integracji społeczności gminy ze społecznością krajową i międzynarodową z wykorzystaniem w szczególności projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej” poprzez :

- rozwój infrastruktury informatycznej o wysokim standardzie pod katem dostępności i zakresu usług ,
- rozbudowę infrastruktury teleinformatycznej dla potrzeb struktur administracji publicznej pod katem zapewnienia łączności, gromadzenia i udostępniania informacji oraz usprawnienia komunikacji pomiędzy obywatelem a administracją publiczną,
- konieczność uwzględniania infrastruktury telekomunikacyjnej istniejącej i projektowanej w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego opracowywanych dla gminy,.
- utrzymanie istniejącego pasa ochronnego radiokomunikacji i teletransmisji relacji RTCN Krynice gm. Dobrzyniewo Kościelne - SLR Kamień - k/Sztabina.

3. Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa.

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej.

3.1. Obrona cywilna.
a) w rejonach budownictwa wielorodzinnego należy przewidywać rezerwę terenów pod budowle ochronne (schrony, ukrycia, szczeliny),
b) w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno - usługowych i mieszkalnych - należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia,
c) w rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w budynkach przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa,

d) bez względu na typ zabudowy należy projektować awaryjne studnie wody pitnej (7,5 l na osobę / dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m,
e) istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
f) oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemnienia i wygaszenia,
g) należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,
h) układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
- szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
- powinny być połączenia z traktatami przelotowymi - zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
- należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,
i) przy opracowaniu miejscowych planów wsi, osiedli w skali 1:1000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
j) należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
k)[1] wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy uzgadniać ***z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku***[1]

l)[1] ***Projekty budowlane pod względem wymagań obrony cywilnej uzgadnia Szef Obrony Cywilnej Gminy Jaświły, zaś wymagania obrony cywilnej w województwie podlaskim określa zarządzenie Nr 7/2020 Wojewody Podlaskiego z dnia 19 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia wymagań obrony cywilnej, zaś warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budowle ochronne określone zostały w załączniku do wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z 4 grudnia 2018 r. w sprawie zasad postępowania z zasobami budownictwa ochronnego"***

[1] ***Uchwała Nr XVII/113/20 Rady Gminy Jaświły z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaświły***

3.2. Ochrona przeciwpożarowa.

a) należy zachować istniejące obiekty Ochotniczych Straży Pożarnych,
b) przy realizacji sieci wodociągowej należy przewidywać na terenach zabudowanych odpowiednią ilość hydrantów dla celów przeciwpożarowych w odległości ok. 100 m od siebie,
c) przy projektowaniu i modernizacji obiektów przemysłowych i usługowych należy przewidywać drogi pożarowe - dostępne do obiektów,
d) dla nowoprojektowanych i modernizowanych budynków mieszkalnych i innych należy przewidywać niepalne pokrycia dachów,
e) należy dążyć do eliminacji palnych pokryć dachów na istniejących budynkach,
f) wszystkie budynki mieszkalne i niemieszkalne powinny posiadać instalacje odgromowe.

Przedsięwzięcia wymienione pod literami a,b,c,d powinny być uzgodnione z Powiatową Komendą Państwowej Straży Pożarnej.

Załącznik Nr 4

do uchwały Nr XXIV/161/17
Rady Gminy Jaświły
z dnia 27 lipca 2017 r.

ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA

nieuwzględnionych przez Wójta gminy Jaświły uwag wniesionych do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły w trakcie jego wyłożenia do publicznego wglądu w dniach od 9 do 30 czerwca 2017 r. i 21 dni po jego wyłożeniu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) Rada Gminy Jaświły stwierdza, że w okresie wyłożenia projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaswily do publicznego wglądu nie wniesiono żadnych uwag.

Przewodniczący Rady Gminy

Materiały źródłowe:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły Uchwała Nr XII/77/00 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 marca 2000 r. z późn. zm.
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły – Uchwała Nr XXX/199/02 Rady Gminy Jaświły z dnia 30 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 69, poz. 1404, zm. z 2005 r. Nr 190, poz. 2169, z 2008 r. Nr 289, poz. 2899, z 2009 r. Nr 149, poz. 1638)
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego - Uchwała Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2003 r. Nr 108 poz. 2026), Nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. (Dz. Urz.Woj. Podl. z dn.11 lipca 2017 r. poz. 2777)
4. Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016 – 2022 - uchwała Nr XXXII/280/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 219 grudnia 2016 r.
5. 5.Regulamin ochrony środowiska przed odpadami komunalnymi na terenie Gminy Jaświły uchwała XVII/91/04 Rady Gminy Jaświły z dnia 16 grudnia 2004 r. Plan usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jaświły na lata 2007 – 2032
6. Program rozwoju lokalnego Gminy Jaświły - Uchwala Nr XII/53/07 Rady Gminy Jaświły z dnia 28 grudnia 2007 r.
7. Program ochrony środowiska gminy Jaświły do 2014 r. wraz z planem gospodarki odpadami dla gmin członków Związku Komunalnego „Biebrza" do 2014 r. – Uchwała Nr XXIV/121/05 Rady Gminy Jaświły z dnia 14 lipca 2005 r.
8. Wojewódzka ewidencja zabytków WUOZ w Białymstoku Bank Danych Lokalnych GUS
9. Powszechny Spis Rolny GUS – wyniki
10. Narodowy Spis Powszechny – wyniki
11. Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Białymstoku
12. Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej, IUNiG Puławy 2004
13. Adaptacja produkcji rolnej w województwie podlaskim do oczekiwanych zmian klimatu, IOŚ Warszawa 2009
14. Wnioski Urzędu Marszałkowskiego i innych instytucji
15. Plan Rozwoju PGE Dystrybucja na lata 2017- 2022,
16. Dane z gminy Jaświły
17. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 788)
18. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j Dz. U. z 2017 r. poz. 1161)
19. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2016 r.
20. poz. 2147)
21. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.
22. Dz. U. z 2017 r. poz. 1073)
23. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.)
24. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.)
25. Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1727 z późn. zm.)
26. Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 460 z późn. zm.)

27. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1121)
28. Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 961)
29. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.)
30. Ustawa z dnia 2 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2015 r. poz. 478 z późn. zm.)
31. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777)
32. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.)
33. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego
34. ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.)
35. Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspierani rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 880 z późn. zm.)
36. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz.1131 z późn. zm.)
37. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1232)
38. Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 687 z późn. zm.)
39. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 220)

Załącznik Nr 4

do uchwały Nr XVII/113/20
Rady Gminy Jaświły
z dnia 18 grudnia 2020 r.

ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA

nieuwzględnionych przez Wójta gminy Jaświły uwag wniesionych do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły w trakcie jego wyłożenia do publicznego wglądu w dniach od 23 października do 13 listopada 2020 r. i 21 dni po jego wyłożeniu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) Rada Gminy Jaświły stwierdza, że w okresie wyłożenia projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły do publicznego wglądu nie wniesiono żadnych uwag.

Przewodniczący Rady Gminy

Załącznik Nr 5

do uchwały Nr XVII/113/20
Rady Gminy Jaświły
z dnia 18 grudnia 2020 r.

Dane przestrzenne dla zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaświły

Dane przestrzenne dla sporządzonej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jaświły utworzone na podstawie art. 67a, ust 3, 4, 5 oraz art. 67c, ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) będą udostępnione w ramach infrastruktury informacji przestrzennej, najpóźniej w terminie 30 dni od dnia podięcia niniejszej uchwały.

Przewodniczący Rady Gminy